

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΜΜ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΩΝ
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ
ΤΩΝ ΕΣΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1940

[Handwritten signature]

172/3

Παραμυθιά

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΟΥ
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

17213

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΜΜ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

Τεχνολογία Αρραδίων

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΟΥ
ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ
ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΝΕΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1940

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ δεύτερον κατὰ τὴν σπουδαιότητα μετὰ τὴν *Κύρον Ἀνάβασιν* ἱστορικὸν ἔργον τοῦ Ξενοφῶντος εἶναι τὰ *Ἑλληνικά* (ἑλληνικά πράγματα, ἱστορία). Καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι διηρημένον εἰς ἑπτὰ βιβλία. Ἐξ αὐτῶν τὰ δύο πρῶτα περιέχουν τὴν ἱστορίαν τῶν ἑπτὰ τελευταίων ἔτων τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (411-404 π.Χ.), τὴν ὁποίαν δὲν ἐπρόφθασε νὰ περιλάβῃ εἰς τὸ σύγγραμμά του ὁ Θουκυδίδης. Εἰς τὰ ὑπόλοιπα πέντε διηγεῖται ὁ Ξενοφῶν τὰ συμβάντα ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης (404-362 π.Χ.). Ἀναλυτικώτερον τὰ ἱστορούμενα εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο γεγονότα ἔχουσιν ὡς ἀκολούθως :

Α'. Ἀφοῦ οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ συμφορὰν κατώρθωσαν νὰ ἀνασυγκροτήσουν τὰς ναυτικὰς δυνάμεις των, ἤρχισαν νὰ διαμφισβητοῦν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ στόλος των ἐξησφάλισε τὴν κυριαρχίαν τῶν θαλασσίων ὁδῶν εἰς τὸ βόρειον Αἰγαῖον, κατεναυμάχησεν ἰσχυρὰ τμήματα τοῦ στόλου τῶν ἀντιπάλων παρὰ τὴν Ἄβυδον καὶ Κυζικὸν καὶ ἔγινε κύριος τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Προποντίδος.

Εἰς τὰς ἐπιτυχίας αὐτὰς κατὰ θάλασσαν μεγάλως συνετέλεσεν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ ὁποῖος εὐρίσκειτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Προπαρασκευάζων δηλαδὴ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐξόριστος πολιτικὸς ἐνίσχυσε τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Ἀθηναίων διὰ μοίρας πολεμικῶν σκαφῶν, τὴν ὁποίαν συνεκρότησε μὲ χρήματα τοῦ πέρσου σατραπῆ Τισσαφέρνη. Ἐπὶ πλέον ἔλαβεν ἐνεργότατον μέρος εἰς τὰς νικηφόρους ναυμαχίας τῆς Ἀβύδου καὶ τῆς Κυζικίου καὶ κατέλαβε τὸ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων κατεχόμενον Βυζάντιον.

Παρ' ὅλα ὅμως τὰ κατὰ θάλασσαν κατορθώματα ἡ θέσις τῶν

Ἀθηναίων ἀπὸ ξηρᾶς ἦτο δύσκολος. Ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγρις εἶχε καταλάβει ἀπὸ τοῦ 413 τὴν Δεκέλειαν καὶ ἐξ αὐτῆς ἐνήργει κατὰ τῶν Ἀθηναίων στενωτάτον καὶ ἐξαντλητικὸν ἀποκλεισμόν.

Ἐν τῷ μεταξὺ διὰ ψηφίσματος τῆς ἐκκλησίας ὁ Ἀλκιβιάδης ἀνεκλήθη ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας θριαμβευτικῶς. Εὐθύς ἀμέσως ἀνετέθη εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχηγία τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων τῶν Ἀθηναίων μὲ ἀπεριοριστὸν ἐξουσίαν. Ἄλλ' εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἀρχῆς ὁ δραστήριος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος ὑπῆρξεν ἀτυχής. Ὁ ὑπ' αὐτὸν ἀθηναϊκὸς στόλος, διοικούμενος ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τῆς ναυαρχίδος Ἀντιόχου λόγῳ προσωρινῆς ἀπουσίας τοῦ ἀρχηγοῦ, ἠττήθη πλησίον τῆς Ἐφέσου ὑπὸ τοῦ λακεδαιμονίου ναυάρχου Λυσάνδρου (407 π.Χ.). Ὁ Ἀλκιβιάδης κατόπιν τούτου περιῆλθεν εἰς νέαν δυσμένειαν, καίτοι ἦτο ἀνεύθυνος τοῦ ἀτυχήματος. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν 10 ἄλλους στρατηγούς, ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἀπεσύρθη εἰς ἰδιόκτητον ὠχυρωμένην περιοχὴν τῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Τὸ θῆρος τοῦ 406 οἱ ἀθηναῖοι στρατηγοὶ συναντήσαντες παρὰ τὰς Ἀργινοῦσας τὸν σπαρτιατικὸν στόλον ὑπὸ τὸν νέον ναύαρχον Καλλικρατίδαν συνῆψαν πρὸς αὐτὸν ναυμαχίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν κατήγαγον νίκην περιφανῆ. Μέγα μέρος τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου κατεστράφη, αὐτὸς δὲ ὁ ναύαρχος ἐπνίγη. Ἀλλὰ καὶ οἱ νικηταὶ ἀθηναῖοι στρατηγοὶ δὲν ἀπέλαυσαν τῆς δόξης ἐκ τοῦ λαμπροῦ κατορθώματος των. Κατηγορηθέντες, ὅτι δὲν ἐφρόντισαν νὰ περισυλλέξουν τοὺς ναυαγούς, εἰσήχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου καὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον.

Β'. Ὀλίγον μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῶν Ἀργινοῦσῶν οἱ Σπαρτιᾶται, ἐπειδὴ ἠμποδίζοντο ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ ἀναθέσουν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στόλου δις εἰς τὸ ἴδιον πρόσωπον, διώρισαν ναύαρχον κατὰ τύπους μὲν τὸν Ἄρακον, πράγματι ὅμως τὸν **ἐπιστολέα**, τουτέστι τὸν ὑποναύαρχον αὐτοῦ Λύσανδρον.

Ὁ Λύσανδρος ἐπλευσεν εἰς τὰ μικρασιατικὰ παράλια, ἀλλ' ἀπέφευγε νὰ ἀντιμετώπιση εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον, ὁ ὁποῖος ἦτο ἰσχυρότερος τοῦ σπαρτιατικοῦ. Δι' ἐπιδεξίων ἐλιγμῶν κατώρθωσεν ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἰωνίας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ἐλλησπόντου καὶ νὰ προσορμισθῇ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς Ἄβυδον,

ἔπειτα εἰς Λάμψακον, πόλεις ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας. Οἱ Ἄθηναῖοι ἀκολουθοῦντες κατὰ πόδας προσωρμίσθησαν μὲ 180 πολεμικὰ σκάφη εἰς τὴν ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς τοῦ Ἑλλησπόντου περιοχὴν, τὴν καλουμένην Αἰγὸς ποταμούς. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην συνετελέσθη τὸ μεγαλύτερον δραῖμα τοῦ ὅλου πολέμου. Ὀλόκληρος σχεδὸν ὁ ἀθηναϊκὸς στόλος μεθ' ὅλων τῶν πληρωμάτων του περιῆλθε δι' αἰφνιδιαστικῆς ἐπιθέσεως τοῦ Λυσάνδρου εἰς χεῖρας του. Ἡ συμφορὰ διὰ τοὺς Ἄθηναίους ὑπῆρξεν αὐτὴν τὴν φορὰν ἀνεπανόρθωτος. Ὁ μακροχρόνιος καὶ ἔξαντλητικὸς πόλεμος ἔληξεν οὕτω ὀριστικῶς. Ὑπὸ τὴν βίαν τῶν πραγμάτων ἠναγκάσθησαν οἱ Ἄθηναῖοι νὰ συνάψουν εἰρήνην σύμφωνα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νικητοῦ. Κατὰ τὰς διατάξεις τῆς συνθήκης ὑπεχρεώθησαν 1) νὰ κατεδαφίσουν τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ ὀχυρώματα τοῦ Πειραιῶς, 2) νὰ παραδώσουν εἰς τοὺς νικητὰς ὀλόκληρον τὸν στόλον των ἐκτὸς 12 πλοίων, 3) νὰ δεχθοῦν τὴν ἐπάνοδον τῶν ἔξοριστῶν διὰ πολιτικὰ ἀδικήματα καὶ 4) νὰ συνδεθοῦν διὰ συμμαχίας πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἐπὶ πλεον κατ' ἀπαίτησιν τῶν νικητῶν ἀντικατέστησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα διὰ τῆς ὀλιγαρχίας τῶν τριάκοντα. Εὐτυχῶς ἡ σκληρὰ καὶ αἰμοσταγῆς διοίκησις τῶν τυράννων δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Μετὰ βίον ὀκτὼ περίπου μηνῶν κατελύθη ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων ἔξοριστῶν Ἄθηναίων, οἱ ὅποιοι εἶχον καταφύγει εἰς γειτονικὰς πόλεις τῆς Ἀττικῆς.

Γ'. Οὕτω μετὰ τὸν εὐτυχῆ διὰ τὰ σπαρτιατικὰ ὄπλα τερματισμὸν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἡ Σπάρτη ὡς πρωτεύουσα πόλις τῆς Ἑλλάδος κατέστη αὐτοδικαίως προστάτις τῶν ἑλληνικῶν πόλεων. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου στηριχθεῖσαι αἱ ἰωνικαὶ πόλεις, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὑπαχθῆ ἤδη εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Τισσαφέρους καὶ κατεπιέζοντο ὑπ' αὐτοῦ, ἐζήτησαν τὴν ἐπέμβασιν τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ Σπαρτιάται ἐδέχθησαν εὐμενῶς τὴν πρόσκλησιν. Μὲ μικρὰν στρατιωτικὴν δύναμιν ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἐνίκησαν ἐπανειλημμένως τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις τῆς κραταιᾶς μοναρχίας τῶν Περσῶν καὶ ἔφεραν εἰς δύσκολον θέσιν τοὺς σατράπας τοῦ Ἀρταξέρξου.

Δ'. Κατὰ τοὺς ἰδίους χρόνους τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀντιζηλία πρὸς τὴν Σπάρτην συνήνωσεν ἐναντίον της τὰς σημαντικώτερας πόλεις τῆς κυρίως Ἑλλάδος, τὰς Ἀθήνας, τὰς Θήβας, τὴν Κόρινθον, τὸ Ἄργος.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸ τοῦ ἐπι크ρεμαμένου κινδύνου ἠναγκάσθησαν ν' ἀνακαλέσουν τὰς ἐν Ἰωνίᾳ δυνάμεις των.

Ἐν τῷ μεταξύ τὰ πεδία τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Βοιωτίας γίνονται θέατρα αἰματηροτάτων συγκρούσεων μεταξύ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἀγὼν μὲ ἐναλλασσομένας φάσεις διεξάγεται σκληρὸς καὶ ἀμείλικτος. Οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι, μολονότι ἠττήθησαν εἰς τὴν Νεμέαν καὶ τὴν Κορώνειαν, κρατοῦν σταθερῶς τὰς θέσεις των περὶ τὸν Ἰσθμόν.

Μὲ τὰ κατὰ ξηρὰν ταῦτα γεγονότα συμπίπτουν ἄλλα κατὰ θάλασσαν. Ὁ ἀθηναῖος ναύαρχος Κόνων διοικῶν τὸν περσικὸν στόλον καταναυμαγεῖ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Λακεδαιμονίων παρὰ τὴν Κνίδον τῆς Μ. Ἀσίας (394 π.Χ.). Εὐθὺς κατόπιν μὲ ἰσχυρὸν στόλον πλέει κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐρημώνει τὰ παράλια. Ἀργότερον διὰ τῆς χρηματικῆς συνδρομῆς τοῦ Φαρναβάζου κατέρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνοικοδομεῖ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποστέλλουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν τὸν Ἀνταλκίδαν διὰ νὰ διαπραγματευθῆ τὴν σύναψιν εἰρήνης μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ διαπραγματεύσεις διήρκεσαν ἐπὶ μακρόν, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἠροῦντο νὰ μετᾶσχουν αὐτῶν καὶ ἐξηκολούθουν τὸν κατὰ θάλασσαν ἀγῶνα κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ε'. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὰ παράλια τῆς Ἀττικῆς ὑπέστησαν ἐπανειλημμένας ἐπιθέσεις καὶ καταστροφὰς ἐκ μέρους τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου καὶ ὁ ἐπισιτισμὸς τῶν Ἀθηνῶν διεκόπη ὀλοσχερῶς. Αἱ Ἀθῆναι ἐκινδύνευσαν οὕτω δι' ἄλλην μίαν φορὰν. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις αὐτὰς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐδέχθησαν νὰ ὑπογράψουν τὴν διαβόητον *ἀνταλκίδειον εἰρήνην* (387 π.Χ.), τὴν ὁποίαν κατήρτισεν ὁ μέγας βασιλεὺς. Κατὰ τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης ὅλαι αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκ τῶν νήσων αἱ Κλαζομεναὶ καὶ ἡ Κύπρος περιήρχοντο εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ ἄλλαι ἑλληνίδες πόλεις, ἐκτὸς τῶν νήσων Λήμνου, Ἰμβροῦ καὶ Σκύρου, παλαιῶν ἀθηναϊκῶν κτήσεων, ἀφήνοντο αὐτόνομοι. Ἡ ἐποπτεία διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς εἰρήνης ἀνετίθετο εἰς τὸν μέγαν βασιλέα καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους.

Ἄλλ' ἢ ἡσυχία, ἡ ὁποία ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἀνταλκίδειον εἰρήνην, δὲν διετερήθη ἐπὶ μακρόν. Τῷ 383 οἱ Λακεδαι-

μόνιοι κατέλαβον αἰφνιδιαστικῶς τὰς Θήβας, ἐγκατέστησαν εἰς τὴν Καδμείαν σπαρτιατικὴν φρουρὰν, κατέλυσαν τὸ ὑφιστάμενον πολίτευμα καὶ ἐγκαθίδρυσαν ὀλιγαρχίαν. Οἱ ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ πρόην καθεστῶς Θηβαῖοι καταφεύγουν τότε εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐδῶ ὠργάνωσαν συνωμοσίαν κατὰ τοῦ νέου πολιτεύματος τῆς πατρίδος των, εἰσήλθον κρυφίως εἰς τὰς Θήβας, ἐφόνευσαν τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ ἠνάγκασαν τὴν σπαρτιατικὴν φρουρὰν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Καδμείαν.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεστράτευσαν ἐπανειλημμένως κατὰ τῶν Θηβῶν, ἀλλ' αἱ ἐπιτυχίαι των ὑπῆρξαν ἀσήμαντοι. Οἱ Θηβαῖοι κατώρθωσαν νὰ παρασύρουν εἰς τὸν πόλεμον καὶ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ στόλου των κατέστρεφον τὰ παρὰ τῆς Πελοποννήσου.

ΣΤ'. Τὸ 374 ὁ θηβαϊκὸς στρατὸς εἰσήλασεν εἰς τὴν Φωκίδα. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν τότε κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα Κλεόμβροτον. Τοῦτο ἠνάγκασε τοὺς Θηβαίους νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πόλιν των πρὸς ἀμυναν αὐτῆς. Συγχρόνως οἱ Ἀθηναῖοι καὶ διότι ἔβλεπον μετὰ δυσφορίας τὴν ἀύξανομένην δύναμιν τῶν Θηβῶν καὶ διότι δὲν ἠδύναντο νὰ κρατοῦν ἐν κινήσει τὸν στόλον των, συνῆψαν εἰρήνην πρὸς τοὺς Λακεδαιμόνιους. Ἀργότερον συνέστησαν καὶ εἰς τοὺς Θηβαίους νὰ στείλουν ἀντιπροσώπους των μαζὶ μὲ ἀθηναίους πρέσβεις εἰς τὴν Σπάρτην διὰ νὰ θέσουν τέλος εἰς τὸν συνεχιζόμενον πόλεμον. Ἡ πρότασις ἔγινε δεκτὴ καὶ οὕτω συνήφθη εἰρήνη, τῆς ὁποίας οὐσιωδεστέρα διατάξεις ἦτο νὰ ἀποστρατευθοῦν αἱ ἐκατέρωθεν δυνάμεις καὶ νὰ ἀφεθοῦν αἱ πόλεις αὐτόνομοι. Ἀλλ' οἱ Θηβαῖοι μεταμεληθέντες ἐζήτησαν εὐθὺς ἀμέσως νὰ λυθοῦν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς συνθήκης. Τότε ὁ Κλεόμβροτος διετάχθη νὰ παραμείνῃ εἰς Βοιωτίαν καὶ νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς Θηβαίους διὰ τῶν ὄπλων.

Ἡ σύγκρουσις μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων ἔγινεν εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας (371 π.Χ.). Ἡ ἀνωτέρα τακτικὴ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεκράτησεν ὀλοσχερῶς. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπέστησαν ὀδυνηρὰν ἦτταν. Αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Κλεόμβροτος ἐφονεύθη.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης εἶχε βαρὺν ἀντίκτυπον εἰς τὴν σπαρτιατικὴν ἀρχήν. Ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην αἱ σύμμαχοι πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἀπεχώρησαν τῆς συμμαχίας, πλὴν τοῦ Φλειοῦντος, ἐνῶ οἱ

εἴλωτες καὶ οἱ περίοικοι ἐκινήθησαν εἰς ἐπανάστασιν. Εἰς ἐπίμετρον οἱ Μαντινεῖς, οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἡλεῖοι συνησπίσθησαν κατὰ τῆς Σπάρτης, ἐκάλεσαν εἰς ἐνίσχυσιν τοὺς Θηβαίους καὶ ἐβάδισαν κατὰ τῆς Λακωνικῆς. Οἱ Σπαρτιάται μετὰ δυσκολίας κατῴρθωσαν νὰ ἀποκρούσων τοὺς ἐπιδρομεῖς. Εἰς τοῦτο τοὺς ἐβοήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῶν ὁποίων εἶχον ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν.

Ζ'. Τὸ ἐπόμενον ἔτος (370 π.Χ.) οἱ Θηβαῖοι, ὄνειρευόμενοι τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, πρῶτον μὲν ἐπεδίωξαν διὰ πρεσβείας ὑπὸ τὸν Πελοπίδαν νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὐνοίαν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεχείρησαν νέαν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Πελοποννήσου. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀπόπειρα ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ τῆς ἢ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ὅμως ἐπιδρομὴ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συμμαχίας τῶν Θηβῶν μετὰ τινων πελοποννησιακῶν πόλεων διὰ τῆς προσθήκης εἰς αὐτὴν τῆς Ἀχαΐας. Φρουραὶ ἐπίσης θηβαϊκαὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς συμμαχίδας πόλεις.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον μετὰ ταῦτα σταματοῦν αἱ ἐκστρατεῖαι τῶν Θηβαίων ἐναντίον τῆς Πελοποννήσου. Τῷ 362 ὅμως ὁ Ἐπαμεινώνδας εὗρε νέαν ἀφορμὴν ἐπεμβάσεως εἰς τὰ ἐκεῖ πράγματα. Οἱ ταμίαι δηλαδὴ τῶν χρημάτων τοῦ «κοινοῦ» τῶν Ἀρκαδῶν, διὰ νὰ συγκαλύψουν τὴν ὑποπτον διαχείρισίν των, ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τῶν Θηβῶν πρὸς προστασίαν δῆθεν τῆς ὑφισταμένης μετὰ τινων ἀρκαδικῶν πόλεων συμμαχίας. Οἱ Μαντινεῖς ἔξ ἄλλου συνεβούλευσαν τοὺς Θηβαίους νὰ ἀφήσουν τοὺς Ἀρκαδας νὰ ἐπιλύσουν μόνοι τὰς ἐσωτερικὰς διαφορὰς των, ἀλλ' ἡ σύστασίς των δὲν εἰσηκούσθη. Ὁ Ἐπαμεινώνδας μὲ ἀρκετὴν δύναμιν εἰσέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, προήλασεν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ διὰ καταπληκτικῆς αἰφνυδιαστικῆς ἐνεργείας εὐρέθη πρὸ τῆς Σπάρτης, καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη ἦτο ἔρημος ὑπερασπιστῶν. Ἐγκαιρὸς ἐν τούτοις ἔλιγμος τῶν σπαρτιατικῶν δυνάμεων ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἀγησίλαον καὶ τὸν νεαρὸν υἱὸν του Ἀρχίδαμον ἔσωσε τὴν ἀτειχιστον πόλιν.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ὁ Ἐπαμεινώνδας ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ νὰ συνάψῃ τὴν μάχην τῆς Μαντινεΐας.

Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε τραχὺς, ἀλλ' ἔμεινεν ἄκριτος. Κατὰ τὴν κρίσιμον φάσιν τῆς πάλης, ἐνῶ ἡ νίκη ἔκλινεν ὑπὲρ τῶν Θηβαίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐφρονεύθη. Οὕτω καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι ἐθεώρουν τοὺς ἑαυτοὺς των νικητάς, «*ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι*».

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ
ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΤΗ
ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Αἱ περὶ τὴν Λέσβον συγκρούσεις τοῦ σπαρτιατικοῦ πρὸς τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον. Ἡ ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχία (406 π.Χ.).

(Α, 6, 1 - 28, 32 - 38)

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Λυσάνδρῳ παρελη- § 1-3
λυθότος ἤδη τοῦ χρόνου ἔπεμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλλικρατίδαν.
ὅτε δὲ παρεδίδου ὁ Λύσανδρος τὰς ναῦς, ἔλεγε τῷ Καλλικρατίδῃ,
ὅτι θαλαττοκράτωρ τε παραδιδόη καὶ ναυμαχία νενικηώς. ὁ δὲ
αὐτὸν ἐκέλευσεν ἐξ Ἐφέσου ἐν ἀριστερᾷ Σάμου παραπλεύσαντα,
οὓ ἦσαν αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες, ἐν Μιλήτῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς,
καὶ ὁμολογήσειν θαλαττοκρατεῖν. οὐ φάσκοντος δὲ τοῦ Λυσάνδρου
πολυπραγμονεῖν ἄλλου ἄρχοντος, αὐτὸς ὁ Καλλικρατίδας, πρὸς
αἷς παρὰ Λυσάνδρου ἔλαβε ναυσί, προσεπλήρωσεν ἐκ Χίου καὶ
Ῥόδου καὶ ἄλλοθεν ἀπὸ τῶν συμμάχων πενήτηντα ναῦς. ταύτας
δὲ πάσας ἀθροίσας, οὔσας τετταράκοντα καὶ ἑκατόν, παρεσκευά-
ζετο ὡς ἀπαντησόμενος τοῖς πολεμίοις.

Καταμαθῶν δ' ὑπὸ τῶν Λυσάνδρου φίλων καταστασιαζόμενος, § 4
οὐ μόνον ἀπροθύμως ὑπηρετούντων, ἀλλὰ καὶ διαθροούντων ἐν
ταῖς πόλεσιν, ὅτι Λακεδαιμόνιοι μέγιστα παραπίπτειν ἐν τῷ

διαλλάττειν τοὺς ναυάρχους, πολλάκις ἀνεπιτηδείων γιγνομένων καὶ ἄρτι συνιέντων τὰ ναυτικὰ καὶ ἀνθρώποις ὡς χρηστέον οὐ γιγνωσκόντων, ἀπείρους θαλάττης πέμποντες καὶ ἀγνώτας τοῖς ἐκεῖ, κινδυνεύοιεν τι παθεῖν διὰ τούτου· ἐκ τούτου δὴ ὁ Καλλικρατίδας συγκαλέσας τοὺς Λακεδαιμονίων ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν αὐτοῖς τοιαῦδε.

§ 5 «Ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ οἴκοι μένειν, καὶ εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις ἐμπειρότερος περὶ τὰ ναυτικὰ βούλεται εἶναι, οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ· ἐγὼ δ' ὑπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὰς ναῦς πεμφθεὶς οὐκ ἔχω, τί ἄλλο ποιῶ ἢ τὰ κελευόμενα, ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστα. ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάσεται, (ἴστε γὰρ αὐτὰ ὡσπερ καὶ ἐγώ), συμβουλευέτε τὰ ἄριστα ὑμῖν δοκοῦντα εἶναι περὶ τοῦ ἐμὲ ἐνθάδε μένειν ἢ οἴκαδε ἀποπλεῖν ἐροῦντα τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε».

§ 6-7 Οὐδενὸς δὲ τολμήσαντος ἄλλο τι εἰπεῖν ἢ τοῖς οἴκοι πείθεσθαι ποιεῖν τε ἐφ' ἃ ἤκει, ἐλθὼν παρὰ Κύρον ἤπει μισθὸν τοῖς ναύταις· ὁ δὲ αὐτῷ εἶπε δύο ἡμέρας ἐπισχεῖν. Καλλικρατίδας δὲ ἀχθεσθεὶς τῇ ἀναβολῇ καὶ ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεσιν, ὀργισθεὶς καὶ εἰπὼν ἀθλιωτάτους εἶναι τοὺς Ἑλληνας, ὅτι βαρβάρους κολακεύουσιν ἕνεκα ἀργυρίου, φάσκων τε, ἂν σωθῆ οἴκαδε, κατὰ γε τὸ αὐτοῦ δυνατὸν διαλλάξαι Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἀπέπλευσεν εἰς Μίλητον· ἀκείθεν πέμφας τριήρεις εἰς Λακεδαίμονα ἐπὶ χρήματα, ἐκκλησίαν ἀθροίσας τῶν Μιλησίων τάδε εἶπεν.

§ 8-11 «Ἐμοὶ μὲν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ ἀξιῶ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον διὰ τὸ οἰκοῦντας ἐν βαρβάρους πλεῖστα κακὰ ἤδη ὑπ' αὐτῶν πεπονθέναι. δεῖ δ' ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, ὅπως ἂν τάχιστά τε καὶ μάλιστα βλάπτωμεν τοὺς πολεμίους, ἕως ἂν οἱ ἐκ Λακεδαίμονος ἤκωσιν, οὓς ἐγὼ ἔπεμψα χρήματα ἄξοντας, ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρω ἀποδοῦς ὡς περιττὰ ὄντα οἴ-

χεται· Κύρος δὲ ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτὸν αἰεὶ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι, ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰς ἐκείνου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἐμαυτὸν πείσαι. ὑπισχνοῦμαι δ' ὑμῖν ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐν τῇ χρόνῳ, ἢ ἂν ἐκεῖνα προσδεχόμεθα, χάριν ἀξίαν ἀποδώσειν. ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δείξωμεν τοῖς βαρβάροις, ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ ἐκείνου ἐθαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι».

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἶπεν, ἀνιστάμενοι πολλοὶ καὶ μάλιστα οἱ αἰτιαζόμενοι ἐναντιοῦσθαι δεδιότες εἰσηγοῦντο πόρον χρημάτων καὶ αὐτοὶ ἐπαγγελλόμενοι ἰδίᾳ. λαβῶν δὲ ταῦτα ἐκεῖνος καὶ ἐκ Χίου πεντεδραχμῖαν ἐκάστη τῶν ναυτῶν ἐφοδιασάμενος ἔπλευσε τῆς Δέσβου ἐπὶ Μήθυμναν πολεμίαν οὔσαν. οὐ βουλομένων δὲ τῶν Μηθυμναίων προσχωρεῖν, ἀλλ' ἐμφρούρων ὄντων Ἀθηναίων καὶ τῶν τὰ πράγματα ἐχόντων ἀττικιζόντων, προσβαλὼν αἰρεῖ τὴν πόλιν κατὰ κράτος. τὰ μὲν οὖν χρήματα πάντα διήρπασαν οἱ στρατιῶται, τὰ δὲ ἀνδράποδα πάντα συνήθροισεν ὁ Καλλικρατίδας εἰς τὴν ἀγοράν· καὶ κελευόντων τῶν συμμάχων ἀποδόσθαι καὶ τοὺς Μηθυμναίους οὐκ ἔφη ἑαυτοῦ γε ἄρχοντος οὐδένα Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐκείνου δυνατὸν ἀνδραποδισθῆναι. τῇ δ' ὕστεραίᾳ τοὺς μὲν ἐλευθέρους ἀφῆκε, τοὺς δὲ τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ δοῦλα πάντα ἀπέδοτο· Κόνωνι δὲ εἶπεν, ὅτι παύσει αὐτὸν θαλαττοκρατοῦντα· κατιδὼν δὲ αὐτὸν ἀναγόμενον ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ἐδίωκεν ὑποτεμνόμενος τὸν εἰς Σάμον πλοῦν, ὅπως μὴ ἐκεῖσε φύγοι.

Κόνων δ' ἔγευγε ταῖς ναυσὶν εὖ πλεούσαις διὰ τὸ ἐκ πολλῶν πληρωμάτων εἰς ὀλίγας ἐκλελέχθαι τοὺς ἀρίστους ἐρέτας, καὶ καταφεύγει εἰς Μυτιλήνην τῆς Δέσβου καὶ σὺν αὐτῇ τῶν δέκα στρατηγῶν Δέων καὶ Ἐρασινίδης. Καλλικρατίδας δὲ συνεισέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα, διώκων ναυσὶν ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα. Κόνων δὲ ὡς ἔφθη ὑπὸ τῶν πολεμίων κατακωλυθείς, ἤναγκάσθη ναυ-

μαχήσαι πρὸς τῷ λιμένι, καὶ ἀπώλεσε ναῦς τριάκοντα· οἱ δὲ ἄνδρες εἰς τὴν γῆν ἀπέφυγον· τὰς δὲ λοιπὰς τῶν νεῶν, τετταράκοντα οὖσας, ὑπὸ τῷ τείχει ἀνείλκυσε. Καλλικρατίδας δὲ ἐν τῷ λιμένι ὀρμισάμενος ἐπολιόρκει ἐνταῦθα τὸν ἔκπλουν ἔχων καὶ κατὰ γῆν μεταπεμφάμενος τοὺς Μηθυμναίους πανδημεὶ καὶ ἐκ τῆς Χίου τὸ στρατεύμα διαβιβάσας· χρήματά τε παρὰ Κύρου αὐτῷ ἤλθεν.

§ 19-20

Ὁ δὲ Κόνων ἐπεὶ ἐπολιορκεῖτο καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ σίτου οὐδαμῶθεν ἦν εὐπορήσαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι πολλοὶ ἐν τῇ πόλει ἦσαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐβοήθουν διὰ τὸ μὴ πυθάνεσθαι ταῦτα, καθελκύσας τῶν νεῶν τὰς ἄριστα πλεούσας δύο ἐπλήρωσε πρὸς ἡμέρας, ἐξ ἀπασῶν τῶν νεῶν τοὺς ἀρίστους ἐρέτας ἐκλέξας καὶ τοὺς ἐπιβάτας εἰς κοίλην ναῦν μεταβιβάσας καὶ τὰ παραρρύματα παραβαλὼν. τὴν μὲν οὖν ἡμέραν οὕτως ἀνεῖχον, εἰς δὲ τὴν ἐσπέραν, ἐπεὶ σκότος εἶη, ἐξεβίβαζεν, ὡς μὴ καταδήλους εἶναι τοῖς πολεμίοις ταῦτα ποιοῦντας. πέμπτη δὲ ἡμέρα εἰσθέμενοι σίτα μέτρια, ἐπειδὴ ἤδη μέσον ἡμέρας ἦν καὶ οἱ ἐφορμούντες ὀλιγώρως εἶχον καὶ ἔνιοι ἀνεπαύοντο, ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος, καὶ ἡ μὲν ἐπὶ Ἑλλησπόντου ὤρμησεν, ἡ δὲ εἰς τὸ πέλαγος.

§ 21-23

Τῶν δ' ἐφορμούντων, ὡς ἕκαστοι ἦνυτον, τὰς τε ἀγκύρας ἀποκόπτοντες καὶ ἐγειρόμενοι ἐβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες ἐν τῇ γῇ ἀριστοποιούμενοι· εἰσβάντες δὲ ἐδίωκον τὴν εἰς τὸ πέλαγος ἀφορμήσασαν, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ δύνοντι κατέλαβον, καὶ κρατήσαντες μάχῃ, ἀναδυσάμενοι ἀπῆγον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς ἀνδράσιν. ἡ δ' ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου φυγοῦσα ναῦς διέφυγε, καὶ ἀφικομένη εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαγγέλλει τὴν πολιορκίαν. Διομέδων δὲ βοηθῶν Κόνωνι πολιορκουμένῳ δώδεκα ναυσὶν ὤρμισατο εἰς τὸν εὐριπον τὸν τῶν Μυτιληναίων. ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας αὐτῷ ἐξαίφνης δέκα μὲν τῶν νεῶν ἔλαβε, Διομέδων δ' ἐφυγε τῇ τε αὐτοῦ καὶ ἄλλῃ.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ γεγενημένα καὶ τὴν πολιορκίαν ἐπεὶ § 24-25
 ἤκουσαν, ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ναυσὶν ἑκατὸν καὶ δέκα, εἰσθιβά-
 ζοντες τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ ὄντας ἅπαντας καὶ δούλους καὶ ἐλευ-
 θέρους· καὶ πληρώσαντες τὰς δέκα καὶ ἑκατὸν ἐν τριάκοντα ἡμέ-
 ραις ἀπῆραν. εἰσέβησαν δὲ καὶ τῶν ἰππέων πολλοί. μετὰ ταῦτα
 ἀνήχθησαν εἰς Σάμον, κἀκεῖθεν Σαμίας ναῦς ἔλαβον δέκα· ἤθροι-
 σαν δὲ καὶ ἄλλας πλείους ἢ τριάκοντα παρὰ τῶν ἄλλων συμμά-
 χων, εἰσθαίνειν ἀναγκάσαντες ἅπαντας, ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινας
 αὐτοῖς ἔτυχον ἔξω οὔσαι. ἐγένοντο δὲ αἱ πᾶσαι πλείους ἢ πεντή-
 κοντα καὶ ἑκατόν.

Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἀκούων τὴν βοήθειαν ἤδη ἐν Σάμῳ § 26-28
 οὔσαν, αὐτοῦ μὲν κατέλιπε πεντήκοντα ναῦς καὶ ἄρχοντα Ἐτεό-
 νικον, ταῖς δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀναχθεὶς ἐδειπνοποιεῖτο τῆς Λέ-
 σθου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ ἀντίον τῆς Μυτιλήνης. τῇ δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ
 ἔτυχον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δειπνοποιούμενοι ἐν ταῖς Ἀργινούσαις·
 αὐταὶ δ' εἰσὶν ἀντίον τῆς Λέσθου. τῆς δὲ νυκτὸς ἰδὼν τὰ πυρά,
 καὶ τινῶν αὐτῷ ἐξαγγελιάντων, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶεν, ἀνήγετο
 περὶ μέσας νύκτας, ὡς ἐξαπινάλως προσπέσοι· ὕδωρ δ' ἐπιγεγόμε-
 νον πολὺ καὶ βρονταὶ διεκώλυσαν τὴν ἀναγωγὴν. ἐπεὶ δὲ ἀνέσχεν,
 ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἔπλει ἐπὶ τὰς Ἀργινούσας. εἶχε δὲ τὸ δεξιὸν κέ-
 ρας Καλλικρατίδας. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντανήγοντο εἰς τὸ πέλαγος.

Ἐρμων δὲ Μεγαρεὺς ὁ τῷ Καλλικρατίδᾳ κυβερνῶν εἶπε § 32
 πρὸς αὐτόν, ὅτι εἴη καλῶς ἔχον ἀποπλεῦσαι· αἱ γὰρ τριήρεις τῶν
 Ἀθηναίων πολλῶν πλείονες ἦσαν. Καλλικρατίδας δὲ εἶπεν, ὅτι ἡ
 Σπάρτη οὐδέος, μὴ κἀκίον οἰκεῖται αὐτοῦ ἀποθανόντος, φεύγειν
 δὲ αἰσχρὸν ἔφη εἶναι.

Μετὰ ταῦτα ἐναυμάχησαν χρόνον πολὺν, πρῶτον μὲν ἀθρόαι, § 33-34
 ἔπειτα δὲ διεσκεδασμένοι. ἐπεὶ δὲ Καλλικρατίδας τε ἐμβαλόουσης
 τῆς νεῆς ἀποπεσὼν εἰς τὴν θάλατταν ἠφανίσθη Πρωτόμαχος τε
 καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ἐνίκησαν, ἐντεῦθεν φυγῇ

τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο εἰς Χίον, πλείστων δὲ καὶ εἰς Φώκαιαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πάλιν εἰς τὰς Ἀργινοῦσας κατέπλευσαν. ἀπώλοντο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐκτὸς ὀλίγων τῶν πρὸς τὴν γῆν προσενεχθέντων, τῶν δὲ Πελοποννησίων Λακωνικαὶ μὲν ἑννέα, τῶν πασῶν οὐσῶν δέκα, τῶν δ' ἄλλων συμμάχων πλείους ἢ ἐξήκοντα.

§ 35 Ἐδοξε δὲ τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἑπτὰ μὲν καὶ τετράκοντα ναυσὶ Θηραμένη τε καὶ Θρασύβουλον τριηράρχους ὄντας καὶ τῶν ταξιάρχων τινὰς πλεῖν ἐπὶ τὰς καταδεδουκυίας ναῦς καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώπους, ταῖς δὲ ἄλλαις ἐπὶ τὰς μετ' Ἐτεονίκου τῇ Μυτιλήνῃ ἐφορμούσας. ταῦτα δὲ βουλομένους ποιεῖν ἄνεμος καὶ χειμῶν διεκώλυσε αὐτοὺς μέγας γενόμενος· τρόπαιον δὲ στήσαντες αὐτοῦ ἠδύλιζοντο. τῇ δ' Ἐτεονίκῳ ὁ ὑπηρετικὸς κέλης πάντα ἐξήγγειλε τὰ περὶ τὴν ναυμαχίαν.

§ 36-37 Ὁ δὲ αὐτὸν πάλιν ἐξέπεμψεν εἰπὼν τοῖς ἐνοῦσι σιωπῇ ἐκπλεῖν καὶ μηδενὶ διαλέγεσθαι, παραχρῆμα δὲ αὐθις πλεῖν εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον ἐστεφανωμένους καὶ βοῶντας, ὅτι Καλλικρατίδας νενίκηκε ναυμαχῶν καὶ ὅτι αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες ἀπολώλασιν ἅπασαι· καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν· αὐτὸς δ', ἐπειδὴ ἐκεῖνοι κατέπλεον, ἔθυε τὰ εὐαγγέλια, καὶ τοῖς στρατιώταις παρήγγειλε δειπνοποιεῖσθαι, καὶ τοῖς ἐμπόροις τὰ χρήματα σιωπῇ ἐνθεμένους εἰς τὰ πλοῖα ἀποπλεῖν εἰς Χίον, (τὴν δὲ τὸ πνεῦμα οὐριον), καὶ τὰς τριήρεις τὴν ταχίστην. αὐτὸς δὲ τὸ πεζὸν ἀπήγγεν εἰς τὴν Μήθυμναν, τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσας.

§ 38 Κόνων δὲ καθελκύσας τὰς ναῦς, ἐπεὶ οἱ τε πολέμιοι ἀπεδεδράκεσαν καὶ ὁ ἄνεμος εὐδαιότερος ἦν, ἀπαντήσας τοῖς Ἀθηναίοις ἤδη ἀνηγγμένοις ἐκ τῶν Ἀργινοῦσῶν ἔφρασε τὰ περὶ τοῦ Ἐτεονίκου. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατέπλευσαν εἰς τὴν Μυτιλήνην, ἐκεῖθεν δ' ἐπανάχθησαν εἰς τὴν Χίον, καὶ οὐδὲν διαπραξάμενοι ἀπέπλευσαν ἐπὶ Σάμου.

2. Ἀνάκλησις τῶν νικητῶν στρατηγῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Δίκη καὶ καταδίκη αὐτῶν εἰς θάνατον.

(A, 7, 1-15, 34)

Οἱ δ' ἐν οἴκῳ τούτους μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔπαυσαν πλὴν § 1-3
 Κόνωνος· πρὸς δὲ τούτῳ εἶλοντο Ἀδείμαντον καὶ τρίτον Φιλοκλέα. τῶν δὲ ναυμαχησάντων στρατηγῶν Πρωτόμαχος μὲν καὶ Ἀριστογένης οὐκ ἀπῆλθον εἰς Ἀθήνας, τῶν δὲ ἕξ καταπλευσάντων, Περικλέους καὶ Διομέδοντος καὶ Λυσίου καὶ Ἀριστοκράτους καὶ Θρασύλλου καὶ Ἐρασινίδου, Ἀρχέδημος ὁ τοῦ δήμου τότε προεσθηκῶς ἐν Ἀθήναις καὶ τῆς διωθειρίας ἐπιμελόμενος Ἐρασινίδῃ ἐπιβολὴν ἐπιβαλὼν κατηγορεῖ ἐν δικαστηρίῳ, φάσκων ἐξ Ἑλλησπόντου αὐτὸν ἔχειν χρήματα ὄντα τοῦ δήμου· κατηγορεῖ δὲ καὶ περὶ στρατηγίας. καὶ ἔδοξε τῷ δικαστηρίῳ δῆσαι τὸν Ἐρασινίδην. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῇ βουλῇ διηγοῦντο οἱ στρατηγοὶ περὶ τε τῆς ναυμαχίας καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ χειμῶνος. Τιμοκράτους δ' εἰπόντος, ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους χρῆ δεθέντας εἰς τὸν δῆμον παραδοθῆναι, ἡ βουλή ἔδωκε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκυλησία ἐγένετο, ἐν ἣ τῶν στρατηγῶν § 4
 κατηγοροῦν ἄλλοι τε καὶ Θηραμένης μάλιστα δίκαιον εἶναι αὐτοὺς λόγον ὑποσχεῖν, διότι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς. ὅτι μὲν γὰρ οὐδενὸς ἄλλου καθήπτοντο, ἐπιστολὴν ἐπεδείκνυ μαρτύριον, ἣν ἔπεμψαν οἱ στρατηγοὶ εἰς τὴν βουλήν καὶ εἰς τὸν δῆμον, ἄλλο οὐδὲν αἰτιώμενοι ἢ τὸν χειμῶνα.

Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ στρατηγοὶ βραχέως ἕκαστος ἀπελογήσατο, § 5-7
 (οὐ γὰρ προτέθη σφίσι λόγος κατὰ τὸν νόμον), καὶ τὰ πεπραγμένα διηγοῦντο, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλείοιεν, τὴν δὲ ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν προστάξειαν τῶν τριηράρχων ἀνδράσιν ἱκανοῖς καὶ ἐστρατηγηκόσιν ἤδη, Θηραμένει καὶ Θρασυ-

βούλην καὶ ἄλλοις τοιοῦτοις· καὶ εἴπερ γέ τινας δέοι, περὶ τῆς ἀναιρέσεως οὐδένα ἄλλον ἔχειν αὐτοὺς αἰτιάσασθαι ἢ τούτους, οἷς προσετάχθη. καὶ οὐχ ὅτι γε κατηγοροῦσιν ἡμῶν, ἔφασαν, ψευδόμεθα φάσκοντες αὐτοὺς αἰτίους εἶναι, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος εἶναι τὸ κωλύσαν τὴν ἀναίρεσιν. τούτων δὲ μάρτυρας παρείχοντο τοὺς κυβερνήτας καὶ ἄλλους τῶν συμπλεόντων πολλοὺς. τοιαῦτα λέγοντες ἔπειθον τὸν δῆμον· ἐβούλοντο δὲ πολλοὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐγγυᾶσθαι ἀνιστάμενοι· ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν, (τότε γὰρ ὄψῃ ἦν καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἂν καθέωρων), τὴν δὲ βουλήν προβουλευσασαν εἰσενεγκεῖν, ὅτῳ τρόπῳ οἱ ἄνδρες κρίνονται.

§ 8 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο Ἄπατούρια, ἐν οἷς οἱ τε πατέρες καὶ οἱ συγγενεῖς σῦνισι αὐτοῖς. οἱ οὖν περὶ τὸν Θηραμένην παρεσκεύασαν ἀνθρώπους μέλανα ἱμάτια ἔχοντας καὶ ἐν χρᾷ κεκαρμένους πολλοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ, ἵνα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἤκοιεν, ὡς δὴ συγγενεῖς ὄντες τῶν ἀπολωλότων, καὶ Καλλιξένον ἔπεισαν ἐν τῇ βουλῇ κατηγορεῖν τῶν στρατηγῶν.

§ 9-10 Ἐντεῦθεν ἐκκλησίαν ἐποίουν, εἰς ἣν ἡ βουλὴ εἰσήνεγκε τὴν ἑαυτῆς γνώμην Καλλιξένου εἰπόντος τήνδε· «Ἐπειδὴ τῶν τε κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἐκείνων ἀπολογουμένων ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀκηκόασι, διαψηφίσασθαι Ἀθηναίους ἅπαντας κατὰ φυλάς· θεῖναι δὲ εἰς τὴν φυλὴν ἐκάστην δύο ὑδρίας· ἐφ' ἐκάστη δὲ τῇ φυλῇ κήρυκα κηρύττειν, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀδικεῖν οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνελόμενοι τοὺς νικήσαντας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, εἰς τὴν προτέραν ψηφίσασθαι, ὅτῳ δὲ μὴ, εἰς τὴν ὑστέραν· ἂν δὲ δόξωσιν ἀδικεῖν, θανάτῳ ζημιῶσαι καὶ τοῖς ἑνδεκα παραδοῦναι καὶ τὰ χρήματα δημοσιεῦσαι, τὸ δ' ἐπιδέκατον τῆς θεοῦ εἶναι».

§ 11-13 Παρήλθε δέ τις εἰς τὴν ἐκκλησίαν φάσκων ἐπὶ τεύχους ἀλφίτων σωθῆναι· ἐπιστέλλειν δ' αὐτῷ τοὺς ἀπολλυμένους, εἰάν σωθῆ, ἀπαγγεῖλαι τῷ δήμῳ, ὅτι οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνείλυντο τοὺς

ἀρίστους ὑπὲρ τῆς πατρίδος γενομένους. τὸν δὲ Καλλίξενον προσεκαλέσαντο παράνομα φάσκοντες γεγραφέναι Εὐρυπτόλεμὸς τε ὁ Πεισιάνακτος καὶ ἄλλοι τινές. τοῦ δὲ δήμου ἔνιοι ταῦτα ἐπήνουν, τὸ δὲ πλῆθος ἐβόα δεινὸν εἶναι, εἰ μὴ τις εἰάσει τὸν δῆμον πράττειν, ὃ ἂν βούληται. καὶ ἐπὶ τούτοις εἰπόντος Δυκίσκου καὶ τούτους τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, ἤπερ καὶ τοὺς στρατηγούς, ἐὰν μὴ ἀφῶσι τὴν κλήσιν, ἐπεθορύβησε πάλιν ὁ ὄχλος, καὶ ἠναγκάσθησαν ἀφιέναι τὰς κλήσεις.

Τῶν δὲ πρυτάνεων τινων οὐ φασκόντων προθήσειν τὴν δια- § 14-15
ψήφισιν παρὰ τὸν νόμον, αὐθις Καλλίξενος ἀναβάς κατηγορεῖ αὐτῶν τὰ αὐτά. οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. οἱ δὲ πρυτάνεις φοβηθέντες ὡμολόγουν πάντες προθήσειν πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου· οὗτος δ' οὐκ ἔφη ἀλλ' ἢ κατὰ νόμον πάντα ποιήσειν.

Καὶ μετὰ ταῦτα κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων στρα- § 34
τηγῶν ὀκτώ ὄντων· ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἕξ. καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἐψηφίσαντο, ὅτινες τὸν δῆμον ἐξηπάτησαν, προβολὰς αὐτῶν εἶναι καὶ ἐγγυητὰς καταστήσαι, ἕως ἂν κριθῶσιν, εἶναι δὲ καὶ Καλλίξενον τούτων. προυβλήθησαν δὲ καὶ ἄλλοι τέτταρες καὶ ἐδέθησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων. ὕστερον δὲ στάσεώς τινος γενομένης, ἐν ἣ Κλεοφῶν ἀπέθανεν, ἀπέδρασαν οὗτοι, πρὶν κριθῆναι· Καλλίξενος δὲ κατελθὼν ὅτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς εἰς τὸ ἄστυ, μισούμενος ὑπὸ πάντων λιμῷ ἀπέθανεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

3. Ὁ Λύσανδρος ἀρχηγὸς τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου.
Ἡ ἐν Αἴγος ποταμοῖς πανωλεθρία τῶν Ἀθηναίων
(405 π.Χ.)

(B, 1, 1-7, 10-30, 2, 1-2)

1 § 1 Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἐτεονίκου στρατιῶται ὄντες, ἕως μὲν θέρος ἦν, ἀπὸ τε τῆς ὥρας ἐτρέφοντο καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ἐπεὶ δὲ χειμῶν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοὶ τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι· οἷς δὲ ταῦτα ἀρέσκοι, κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλους μάθοιεν, ὅποσοι εἶησαν.

§ 2-4 Πυθόμενος δὲ τὸ σύνθημα ὁ Ἐτεόνικος, ἠπόρει μὲν, τί χρῆτο τῷ πράγματι διὰ τὸ πλῆθος τῶν καλαμηφόρων· τό τε γὰρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μὴ εἰς τὰ ὄπλα ὀρμήσωσι καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμιοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα, ἂν κρατήσωσι, τὸ τ' αὖ ἀπολλύναι ἀνθρώπους συμμάχους πολλοὺς δεινὸν ἐφαίνετο εἶναι, μὴ τινα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας διαβολὴν σχοῖεν καὶ οἱ στρατιῶται δύσνοι πρὸς τὰ πράγματα ὧσιν· ἀναλαθὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας πεντεκαίδεκα ἐγχειρίδια ἔχοντας ἐπορεύετο κατὰ τὴν πόλιν· καὶ ἐντυχῶν τινι ὀφθαλμιῶντι ἀνθρώπῳ ἀπιόντι ἐξ ἰατροῦ, κάλαμον ἔχοντι, ἀπέκτεινε. θορύβου δὲ γενομένου καὶ

ἐρωτώντων τινῶν, διὰ τί ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, παραγγέλλειν ἐκέλευεν ὁ Ἐτεόνικος, ὅτι τὸν κάλαμον εἶχε. κατὰ δὲ τὴν παραγγελίαν ἐρρίπτουν πάντες, ὅσοι εἶχον τοὺς καλάμους, αἰεὶ ὁ ἀκούων δεδιώς, μὴ ὀφθείη ἔχων.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἐτεόνικος συγκαλέσας τοὺς Χίους χρήματα ἐκέλευσε συνενεγεῖν, ὅπως οἱ ναῦται λάθωσι μισθὸν καὶ μὴ νωτερίσωσι τι· οἱ δὲ εἰσήνεγκαν· ἅμα δὲ εἰς τὰς ναῦς ἐσήμηνεν εἰσβαίνειν· προσιῶν δὲ ἐν μέρει παρ' ἐκάστην ναῦν παρεθάρρυνέ τε καὶ παρήνει πολλά, ὡς τοῦ γεγενημένου οὐδὲν εἰδώς, καὶ μισθὸν ἐκάστῳ μηνὸς διέδωκε. § 5

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Χίοι καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, συλλεγόντες εἰς Ἔφεσον, ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστηκότων πραγμάτων πέμπειν εἰς Λακεδαιμόνα πρέσβεις ταυτὰ τε ἐροῦντας καὶ Λύσανδρον αἰτήσοντας ἐπὶ τὰς ναῦς, εὖ φερόμενον παρὰ τοῖς συμμάχοις κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν, ὅτε καὶ τὴν ἐν Νοτίῳ ἐνίκησε ναυμαχίαν. καὶ ἀπεπέμφθησαν πρέσβεις, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ παρὰ Κύρου ταυτὰ λέγοντες ἄγγελοι. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν τὸν Λύσανδρον ὡς ἐπιστολέα, ναύαρχον δὲ Ἄρακον· οὐ γὰρ νόμος αὐτοῖς δις τὸν αὐτὸν ναυαρχεῖν· τὰς μέντοι ναῦς παρέδωσαν Λυσάνδρῳ. § 6-7

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔπειτα Λύσανδρος ἀφικόμενος εἰς Ἔφεσον μετεπέμψατο Ἐτεόνικον ἐκ Χίου σὺν ταῖς ναυσὶ, καὶ τὰς ἄλλας πάσας συνήθροισεν, εἴ ποῦ τις ἦν, καὶ ταύτας τ' ἐπεσκευάζε καὶ ἄλλας ἐν Ἀντάνδρῳ ἐναυπηγεῖτο. ἐλθὼν δὲ παρὰ Κύρον χρήματα ἤπει· ὁ δ' αὐτῷ εἶπεν, ὅτι τὰ μὲν παρὰ βασιλέως ἀνηλωμένα εἶη, καὶ ἔτι πλείω πολλῶν, δεικνύων ὅσα ἕκαστος τῶν ναύαρχων ἔχει, ὅμως δ' ἔδωκε. λαθὼν δὲ ὁ Λύσανδρος τὰργύριον, ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε. παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐν τῇ Σάμῳ. § 10-12

§ 13-14 Κῦρος δ' ἐπὶ τούτοις μετεπέμφατο Λύσανδρον, ἐπεὶ αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἦκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι ἄρρωστών ἐκείνον καλοῖη, ὃν ἐν Θαμνηρίοις τῆς Μηθίας ἐγγυὲς Καδουσίω, ἐφ' οὗς ἐστράτευσεν ἀφεστῶτας. ἦκοντα δὲ Λύσανδρον οὐκ εἶα ναυμαχεῖν πρὸς Ἀθηναίους, ἐὰν μὴ πολλῶν πλείους ναῦς ἔχη· εἶναι γὰρ ἔλεγε χρήματα πολλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ αὐτῷ, ὥστε τούτου ἔνεκεν πολλὰς πληροῦν. παρέδειξε δ' αὐτῷ πάντα τοὺς φόρους τοὺς ἐκ τῶν πόλεων, οἳ αὐτῷ ἴδιοι ἦσαν, καὶ περιττὰ χρήματα ἔδωκε· καὶ ἀναμνήσας ὡς εἶχε φιλίας πρὸς τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν καὶ πρὸς Λύσανδρον ἰδίᾳ, ἀνέβαινε παρὰ τὸν πατέρα.

§ 15 Λύσανδρος δ' ἐπεὶ αὐτῷ Κῦρος πάντα παραδοὺς τὰ αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἄρρωστοῦντα μετάπεμπτος ἀνέβαινε, μισθὸν διαδοὺς τῇ στρατιᾷ ἀνήχθη τῆς Καρίας εἰς τὸν Κεράμειον κόλπον. καὶ προσβαλὼν πόλει τῶν Ἀθηναίων συμμάχῳ ὄνομα Κεδρεῖαις, τῇ ὑστεραῖα προσβολῇ κατὰ κράτος αἰρεῖ καὶ ἐξηνδραπόδισεν. ἦσαν δὲ μαιξοθάραβοι οἳ ἐνοικοῦντες. ἐκεῖθεν δ' ἀπέπλευσεν εἰς Ῥόδον.

§ 16 Οἳ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλευον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

§ 17-21 Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλάσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἐκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. ἀνήγοντο δὲ καὶ οἳ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμφακον σύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων· καὶ οἳ Ἀβυθῆνοι καὶ οἳ ἄλλοι παρήσαν πεζῆ· ἠγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος. προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἳ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφήκε Λύσανδρος. οἳ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὤρμι-

σαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιούντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιούμενοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμφακον, καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν, ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς αἰγὸς ποταμοὺς ἀντίον τῆς Λαμφάκου· διέχει δ' ὁ Ἑλλάσποντος ταύτην σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα. ἐνταῦθα δὲ ἐδειπνοποιοῦντο.

Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβαλὼν, προεῖπεν, ὡς μῆδεις κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μῆδὲ ἀνάξοιτο. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος, καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς. Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεισθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅτι ποιοῦσιν, ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἐξαγαγεῖλαι. καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν, πρὶν αὐταὶ ἦκον. ταῦτα δ' ἐποίησε τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο.

§ 22-24

Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν αἰγιαλῷ ὀρμούντας καὶ πρὸς οὐδεμίᾳ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὀρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι εἰς Σηστόν παρήγει πρὸς τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν· «οὐ ὄντες ναυμαχήσετε», ἔφη, «ὅταν βούλησθε». οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν, οὐκ ἐκείνον. καὶ ὁ μὲν ᾤχετο.

§ 25-26

Λύσανδρος δ' ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις, ἐπειδὴν κατιδῶσιν αὐτοὺς ἐκθεσθηκότας καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χερρόνησον, ὅπερ

§ 27

ἐποίουν πολὺ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὰ τε σιτία πόρρωθεν ὠνούμενοι καὶ καταφρονούντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανήγεν, ἀποπλέοντας τοῦμπαλιν παρ' αὐτὸν ἄραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν. οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευσε. Λύσανδρος δ' εὐθύς ἐσήμηγε τὴν ταχίστην πλεῖν· συμπαρήγει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων.

§ 28-29

Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλου, ἐσήμηγεν εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθροαὶ καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῆ. τοὺς δὲ πλείστους ἀνδρας ἐν τῇ γῆ συνέλεξεν· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τειχύδρια. Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμφάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἰστία, καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

§ 30

Λύσανδρος δὲ τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὰλλα πάντα εἰς Λάμφακον ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον. τῇ δ' ἡμέρᾳ, ἣ ταῦτα κατειργάσατο, ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστήν εἰς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα, ἕς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλεν.

2 § 1-2

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμφάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες. οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς

τάς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοσε δ' οὐ, εἰδώς, ὅτι, ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, τοσοῦτῳ θάπτον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδεια ἔσσιτο. καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηθόνοσ Σθενέλαον ἀρμοστήν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

4. Ἡ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἐντύπωσις ἐν Ἀθήναις.

(B, 2, 3-4)

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἢ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶσ διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτεροσ τῷ ἑτέρῳ παραγγέλων ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότασ πενθοῦντεσ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺσ, πείσεσθαι νομίζοντεσ οἷα ἐποίησαν Μηλίουσ τε Λακεδαιμονίων ἀποίκουσ ὄντασ, κρατήσαντεσ πολιορκίᾳ, καὶ Ἰστιαίεασ καὶ Σκιωναίουσ καὶ Τορωναίουσ καὶ Αἰγινήτασ καὶ ἄλλουσ πολλουσ τῶν Ἑλλήνων. τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἣ ἔδοξε τοὺσ τε λιμένασ ἀποχωσαὶ πλὴν ἐνὸσ καὶ τὰ τεῖχη εὐτρεπίζεῖν καὶ φυλακὰσ ἐφιστάναὶ καὶ τᾶλλα πάντα ὡσ εἰσ πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. καὶ οὗτοὶ μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

5. Πολιορκία τῶν Ἀθηνῶν.

Αἱ περὶ εἰρήνησ διαπραγματεῦσεσ.

(B, 2, 5-8, 10-19)

Λύσανδροσ δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαισ ἀφικόμενος εἰσ Λέσβον κατεσκευάσατο τὰσ τε ἄλλασ πόλεισ ἐν αὐτῇ καὶ Μυτιλήνην· εἰσ δὲ τὰ ἐπὶ Θράκησ χωρία ἔπεμψεν Ἐτεόνικον

δέκα τριήρεις ἔχοντα, ὅς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. εὐθὺς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς ἀφειστήκει Ἀθηναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ σφαγὰς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες κατεῖχον τὴν πόλιν. Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἐπεμφεν ἄγγελον πρὸς Ἄγιν τε εἰς Δεκέλειαν καὶ εἰς Λακεδαίμονα ἔροῦντα, ὅτι προσπλεῖ σὺν διακοσίαις ναυσί.

§ 8 Λακεδαιμόνιοι δ' ἐξῆσαν πανδημεὶ καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι πλὴν Ἀργείων, παραγγείλαντος τοῦ ἐτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Πausανίου. ἐπεὶ δ' ἅπαντες ἠθροίσθησαν, ἀναλαβὼν αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ τῷ καλουμένῳ γυμνασίῳ. Λύσανδρος δὲ ἀφικόμενος εἰς Αἴγινα ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους ἐδύνατο πλείστους αὐτῶν ἄθροίσας, ὡσαύτως δὲ καὶ Μηλίσι καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέροντο. μετὰ δὲ τοῦτο δηρώσας Σαλαμίνα ὠρμίσατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ τὰ πλοῖα εἵργε τοῦ εἴσπλου.

§ 10-12 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἠπόρουν, τί χρῆ ποιεῖν, οὔτε νεῶν οὔτε συμμάχων αὐτοῖς ὄντων οὔτε σίτου· ἐνόμιζον δὲ οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν μὴ παθεῖν, ἃ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας ἐπ' οὐδεμιᾶ αἰτία ἐτέρα ἢ ὅτι ἐκείνοις συνέμαχουν. διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες ἐκαρτέρουν, καὶ ἀποθηνησκόντων ἐν τῇ πόλει λιμῷ πολλῶν οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς. ἐπεὶ δὲ παντελῶς ἤδη ὁ σίτος ἐπελελοίπει, ἐπεμφαν πρέσβεις παρ' Ἄγιν, βουλόμενοι σύμμαχοι εἶναι Λακεδαιμονίους ἔχοντες τὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐπὶ τούτοις συνθήκας ποιῆσθαι. ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἵεναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός. ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπεμφαν αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα.

§ 13 Οἱ δ' ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλάσια πλησίον τῆς Λακωνικῆς καὶ

ἐπίθοντο οἱ ἔφοροι αὐτῶν, ἃ ἔλεγον, ὄντα οἰάπερ καὶ πρὸς Ἄγιν, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιεῖναι, καὶ εἴ τι δέονται εἰρήνης, κάλλιον ἦκειν βουλευσαμένους.

Οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἦγον οἴκαδε καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα εἰς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· ᾤοντο γὰρ ἀνδραποδισθήσεσθαι, καὶ ἕως ἂν πέμπωσιν ἑτέρους πρέσβεις, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπολεισθαι. περὶ δὲ τῶν τειχῶν τῆς καθαιρέσεως οὐδεὶς ἐβούλετο συμβουλεύειν· Ἀρχέστρατος γὰρ εἰπὼν ἐν τῇ βουλῇ Λακεδαιμονίους κράτιστον εἶναι, ἐφ' οἷς προυκαλοῦντο, εἰρήνην ποιεῖσθαι ἐδέθη· προυκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίου καθελεῖν ἑκατέρου· ἐγένετο δὲ ψήφισμα μὴ ἐξεῖναι περὶ τούτου συμβουλεύειν.

Τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι, εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Δύσανδρον, εἰδὼς ἤξει Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα. πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Δυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλέον, ἐπιτηρῶν, ὁπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα, ὅ,τι τις λέγοι ὁμολογήσειν. ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῃ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι αὐτὸν Δύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἴτα κελεύοι εἰς Λακεδαίμονα ἵεῖναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὢν ἐρωτῆτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους.

Μετὰ ταῦτα ἤρθε πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός. Δύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλη, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κύριους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις, ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτῶμενοι δέ, ἐπὶ τίνι λόγῳ ἦκοιεν, εἶπον, ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς.

6. Οί ὄροι τῆς εἰρήνης.

(B, 2, 20-23)

§ 20 Ἐπεὶ δ' ἦκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἣ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδισεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καταγαγόντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὅποι ἂν ἦγῶνται.

§ 21-23 Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανέφερον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. τῇ δὲ ὑστεραῖα ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις, ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων, ὡς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τεῖχη περιαιρεῖν. ἀντειπόντων δὲ τινῶν αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατήσαν καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' ἀβλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἀρχειν τῆς ἐλευθερίας.

BIBLION TRITON

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΕΙΣ Μ. ΑΣΙΑΝ

7. Ὁ Θίβρων εἰς τὴν Ἴωνίαν.

(Γ, 1, 2-8)

Ἡ μὲν δὴ Ἀθήνησι στάσις οὕτως ἐτελεύτησεν. ἐκ δὲ τούτου § 1-2
πέμφας Κύρος ἀγγέλους εἰς Λακεδαίμονα ἠξίου, οἷόσπερ αὐτὸς
Λακεδαιμονίοις ἦν ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους πολέμῳ, τοιούτους καὶ
Λακεδαιμονίους αὐτῷ γίνεσθαι. οἱ δ' ἔφοροι, δίκαια νομίσαντες
λέγειν αὐτόν, Σαμίῳ τῷ τότε ναύαρχῳ ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν
Κύρῳ, εἴ τι δέοιτο. κἀκείνος μέντοι προθύμως, ὅπερ ἐδεήθη ὁ
Κῦρος, ἔπραξεν ἔχων γὰρ τὸ ἑαυτοῦ ναυτικὸν σὺν τῷ Κύρου
περιέπλευσεν εἰς Κιλικίαν καὶ ἐπαύσατο τὸν τῆς Κιλικίας ἄρχοντα
Συέννεσιν μὴ δύνασθαι κατὰ γῆν ἐναντιοῦσθαι Κύρῳ πορευο-
μένῳ ἐπὶ βασιλέα. ὡς μὲν οὖν Κύρος στρατεύματά τε συνέλεξε καὶ
τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο,
καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες
ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγραπται.

Ἐπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης, πολλοῦ ἀξίος βασιλεῖ δόξας γε- § 3 4=1
γενῆσθαι ἐν τῇ πρὸς τὸν ἀδελφόν πολέμῳ, σατράπης κατεπέμ-
φθη ὧν τε αὐτὸς πρόσθεν ἤρχε καὶ ὧν Κύρος, εὐθὺς ἠξίου τὰς
Ἴωνικὰς πόλεις ἀπάσας ἑαυτῷ ὑπηκόους εἶναι. αἱ δὲ ἅμα μὲν
ἐλεύθεραι βουλόμεναι εἶναι, ἅμα δὲ φοβούμεναι τὸν Τισσαφέρνην,
ὅτι Κύρον, ὅτ' ἔζη, ἀντ' ἐκείνου ἡρημέναι ἦσαν, εἰς μὲν τὰς πό-

ἀπονοοῦμαι.

λεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, εἰς Λακεδαίμονα δὲ ἔπειμον πρέσβεις καὶ ἤξιον, ἐπεὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται εἰσίν, ἐπιμεληθῆναι καὶ σφῶν τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἢ τε χώρα μὴ δηοῖτο αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐλεύθεροι εἴεν.

§ 4 Οἱ οὖν Λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρωνα ἀρμοστήν, δόντες στρατιώτας τῶν μὲν νεοδαμῶδων εἰς χιλίους, τῶν δὲ ἄλλων Πελοποννησίων εἰς τετρακισχιλίους· ἠτήσατο δ' ὁ Θίβρων καὶ παρ' Ἀθηναίων τριακοσίους ἰππέας εἰπὼν, ὅτι αὐτὸς μισθὸν παρέξει· οἱ δ' ἔπεμψαν τῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἰππευσάντων, νομίζοντες κέρδος τῇ δῆμῳ, εἰ ἀποδημοῖεν καὶ ἐναπόλουντο.

§ 5 Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ἀσίαν ἀφίκοντο, συνήγαγε στρατιώτας καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἑλληνίδων πόλεων· πᾶσαι γὰρ τότε αἱ πόλεις ἐπείθοντο, ὅ τι Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ ἐπιτάττοι, καὶ σὺν μὲν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ ὄρων Θίβρων πρὸς τὸ ἰππικὸν εἰς τὸ πεδίον οὐ κατέβαιναν, ἠγάπα δέ, εἰ, ὅπου τυγχάνοι ὦν, δύναιτο ταύτην τὴν χώραν ἀδήλωτον διαφυλάττειν.

§ 6 Ἐπεὶ δὲ σωθέντες οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου συνέμειξαν αὐτῷ, ἐκ τούτου ἤδη καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ἀντετάττετο τῷ Τισσαφέρνει καὶ πόλεις Πέργαμον μὲν ἐκοῦσαν προσέλαβε καὶ Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν, ὧν Εὐρυσθένης τε καὶ Προκλῆς ἤρχον οἱ ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου· ἐκεῖν δ' αὕτη ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλέως ἐδόθη ἀντὶ τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα συστρατείας· προσεχώρησαν δὲ αὐτῷ καὶ Γοργίων καὶ Γογγύλος, ἀδελφοὶ ὄντες, ἔχοντες ὁ μὲν Γάμβριον καὶ Παλαιγάμβριον, ὁ δὲ Μύριναν καὶ Γρύνειον· δῶρον δὲ καὶ αὐταὶ αἱ πόλεις ἦσαν παρὰ βασιλέως Γογγύλῳ, ὅτι μόνος Ἐρετριέων μηδίσας ἔφυγεν.

§ 7 Τινὰς δ' ἀσθενεῖς οὔσας καὶ κατὰ κράτος ὁ Θίβρων ἐλάμβανε. Λάρισάν γε μὴν τὴν Αἴγυπτιαν καλουμένην, ἐπεὶ οὐκ ἐπέιθετο, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει· ἐπεὶ δὲ ἄλλως οὐκ ἐδύνατο εἶεν, φρεατίαν τεμόμενος ὑπόνομον ὄρυττεν ὡς ἀφαιρησόμενος τὸ

ὑδωρ αὐτῶν. ὡς δ' ἐκ τοῦ τείχους ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλλον εἰς τὸ ὄρυγμα καὶ ξύλα καὶ λίθους, ποιησάμενος αὐτὸν χελώνην ξυλίνην ἐπέστησεν ἐπὶ τῇ φρεατίᾳ. καὶ ταύτην μέντοι ἐκδραμόντες οἱ Λαρισαῖοι νύκτωρ κατέκαυσαν. δοκοῦντος δ' αὐτοῦ οὐδὲν ποιεῖν, πέμπουσιν οἱ ἔφοροι ἀπολιπόντα Λάρισαν στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίαν.

✕ Ἐν Ἐφέσῳ δὲ ἤδη ὄντος αὐτοῦ ὡς ἐπὶ Καρίαν πορευσομένου, § 8
 Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἀνὴρ δοκῶν εἶναι μάλα μηχανητικός· καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος. ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε καὶ ζημιωθείς ἔφυγε· κατηγόρουν γὰρ αὐτοῦ οἱ σύμμαχοι, ὡς ἐφείη ἀρπάζειν τῷ στρατεύματι τοὺς φίλους.

§ 8. Ὁ Δερκυλίδας εἰς τὴν Αἰολίδα

(Γ, 1, 9, 16-28 2, 1-2)

Ἄσπιδος
 Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐπεὶ παρέλαβε τὸ στράτευμα, γυνοὺς ὑπό- 1 § 9
 πτους ὄντας ἀλλήλοισι τὸν Τισσαφέρην καὶ τὸν Φαρναβάζον, κοι-
 νολογησάμενος τῷ Τισσαφέρνει ἀπήγαγεν εἰς τὴν Φαρναβάζου
 χώραν τὸ στράτευμα, ἐλόμενος θατέρῳ μᾶλλον ἢ ἅμα ἀμφοτέροις
 πολεμεῖν. ἦν δὲ καὶ πρόσθεν ὁ Δερκυλίδας πολέμιος τῷ Φαρνα-
 βάζῳ· ἀρμοστής γὰρ γενόμενος ἐν Ἀβύδῳ ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος,
 διαβληθεὶς ὑπὸ Φαρναβάζου ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, (ὃ
 δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις Λακεδαιμονίων) ἀταξίας γὰρ
 ζημιώμα ἐστίν· καὶ διὰ ταῦτα δὴ πολὺ ἦδρον ἐπὶ τὸν Φαρναβάζον
 ἦει. καὶ εὐθὺς μὲν τοσοῦτῳ διέφερον εἰς τὸ ἄρχειν τοῦ Θίβρωνος,
 ὥστε παρήγαγε τὸ στράτευμα διὰ τῆς φιλίας χώρας μέχρι τῆς
 Φαρναβάζου Αἰολίδος οὐδὲν βλάβας τοὺς συμμάχους.

✕ Καὶ εὐθὺς μὲν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ Λάρισαν καὶ Ἀμαξιτὸν καὶ § 16-17
 Κολωνάς τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις ἐκούσας παρέλαβε πέμπων δὲ
 καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις ἠξίου ἐλευθεροῦσθαι τε αὐτὰς καὶ

εἰς τὰ τεῖχη δέχεσθαι καὶ συμμάχους γίγνεσθαι. οἱ μὲν οὖν Νεανδρεῖς καὶ Ἰλιεῖς καὶ Κοκυλίται ἐπειθήοντο· καὶ γὰρ οἱ φρουροῦντες Ἕλληνες ἐν αὐταῖς, ἐπεὶ ἡ Μανία ἀπέθανεν, οὐ πάνυ τι καλῶς περιείποντο. ὁ δ' ἐν Κεβρήνι, μάλα ἰσχυρῶ χωρίῳ, τὴν φυλακὴν ἔχων, νομίσας, εἰ διαφυλάξειε Φαρναβάζω τὴν πόλιν, τιμηθῆναι ἂν ὑπ' ἐκείνου, οὐκ ἐδέχετο τὸ Δερκυλίδαν· ὁ δὲ ὀργιζόμενος παρεσκευάζετο προσβάλλειν. ἐπεὶ δὲ θυομένῳ αὐτῷ οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερὰ τῇ πρώτῃ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν ἐθύετο. ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐκαλλιερεῖτο, πάλιν τῇ τρίτῃ καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἐκαρτέρει θυόμενος, μάλα χαλεπῶς φέρων· ἔσπευδε γάρ, πρὶν Φαρναβάζον βοηθῆσαι, ἐγκρατῆς γενέσθαι πάσης τῆς Αἰολίδος.

§ 18-19

Ἀθηνάδας δέ τις Σικυώνιος λοχαγός, νομίσας τὸν μὲν Δερκυλίδαν φλυαρεῖν διατρέβοντα, αὐτὸς δὲ ἱκανὸς εἶναι τὸ ὕδωρ ἀφέλεσθαι τοὺς Κεβρηνίους, προσδραμὼν σὺν τῇ ἑαυτοῦ τάξει ἐπειράτο τὴν κρήνην συγχοῦν. οἱ δὲ ἐνδοθεν ἐπεξεληθόντες αὐτόν τε συνέτρωσαν καὶ δύο ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους παίοντες καὶ βάλλοντες ἀπήλασαν. ἀχθομένου δὲ τοῦ Δερκυλίδου καὶ νομίζοντος ἀθυμοτέρους κατὰ τὴν προσβολὴν ἔσεσθαι, ἔρχονται ἐκ τοῦ τείχους παρὰ τῶν Ἑλλήνων κήρυκες καὶ εἶπον, ὅτι, ἂ μὲν ὁ ἄρχων ποιοίη, οὐκ ἀρέσκοι σφίσι, αὐτοὶ δὲ βούλοιντο σὺν τοῖς Ἕλλησι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι. ἔτι δὲ διαλεγομένων αὐτῶν ταῦτα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ἦκε λέγων, ὅτι, ὅσα λέγοιεν οἱ πρόσθεν, καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν. ὁ οὖν Δερκυλίδας εὐθύς, ὡσπερ ἔτυχε κευκαλλιερηκῶς ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀναλαβὼν τὰ ὄπλα ἤγειτο πρὸς τὰς πύλας· οἱ δ' ἀναπετάσαντες ἐδέξαντο καταστήσας δὲ καὶ ἐνταῦθα φρουροὺς εὐθύς ἦει ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα.

§ 20-21

Ὁ δὲ Μειδίας προσδοκῶν μὲν τὸν Φαρναβάζον, ὀκνῶν δ' ἤδη τοὺς πολίτας, πέμψας πρὸς τὸν Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι ἔλθοι

ἂν εἰς λόγους, εἰ ὁμήρους λάθοι. ὁ δὲ πέμψας αὐτῷ ἀπὸ πόλεως ἐκάστης τῶν συμμάχων ἓνα ἐκέλευσε λαβεῖν τούτων, ὅπόσους τε καὶ ὁπόλους βούλοιο. ὁ δὲ λαβῶν δέκα ἐξήλθε, καὶ συμμείζας τῷ Δερκυλίδῃ ἠρώτα, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ἐφ' ᾧτε τοὺς πολίτας ἐλευθέρους τε καὶ αὐτονόμους ἕαν. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἦει πρὸς τὴν Σκηψίν. γνοὺς δὲ ὁ Μειδίας, ὅτι οὐκ ἂν δύναίτο κωλύειν βίᾳ τῶν πολιτῶν, εἶασεν αὐτὸν εἰσιέναι, ὁ δὲ Δερκυλίδας θύσας τῇ Ἀθηνᾶ ἐν τῇ τῶν Σκηψίων ἀκρόπολει τοὺς μὲν τοῦ Μειδίου φρουροὺς ἐξήγαγε, παραδοὺς δὲ τοῖς πολίταις τὴν πόλιν καὶ παρακελευσάμενος, ὡσπερ Ἑλληνας καὶ ἐλευθέρους χρή, οὕτω πολιτεύειν, ἐξελθὼν ἠγεῖτο ἐπὶ τὴν Γέργιθα. συμπερὺπεμπον δὲ πολλοὶ αὐτὸν καὶ τῶν Σκηψίων τιμῶντές τε καὶ ἠδόμενοι τοῖς πεπραγμένοις.

§ 22
 Ὁ δὲ Μειδίας παρεπόμενος αὐτῷ ἤξίου τὴν τῶν Γεργιθίων πόλιν παραδοῦναι αὐτῷ. καὶ ὁ Δερκυλίδας μέντοι ἔλεγεν, ὡς τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχῆσαι· ἅμα δὲ ταῦτα λέγων ἦει πρὸς τὰς πύλας σὺν τῷ Μειδίᾳ, καὶ τὸ στράτευμα ἠκολούθει αὐτῷ εἰρηνικῶς εἰς δύο. οἱ δ' ἀπὸ τῶν πύργων καὶ μάλα ὑψηλῶν ὄντων ὄρωντες τὸν Μειδιαν σὺν αὐτῷ οὐκ ἔβαλλον· εἰπόντος δὲ τοῦ Δερκυλίδου «Κέλευσον, ὦ Μειδίᾳ, ἀνοῖξαι τὰς πύλας, ἵνα ἡγήμην σὺ, ἐγὼ δὲ σὺν σοὶ εἰς τὸ ἱερὸν ἔλθω κἀνταῦθα θύσω τῇ Ἀθηνᾶ», ὁ Μειδίας ὥκνει μὲν ἀνοίγειν τὰς πύλας, φοβούμενος δέ, μὴ παραχρῆμα συλληφθῆ, ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι.

§ 23-26
 Ὁ δ' ἐπεὶ εἰσῆλθεν, ἔχων αὖ τὸν Μειδιαν ἐπορεύετο πρὸς τὴν ἀκρόπολιν. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους στρατιώτας ἐκέλευε θέσθαι περὶ τὰ τεῖχη τὰ ὄπλα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔθυε τῇ Ἀθηνᾶ. ἐπεὶ δ' ἐτέθυτο, ἀνείπε καὶ τοὺς Μειδίου δορυφόρους θέσθαι τὰ ὄπλα ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἑαυτοῦ στρατεύματος ὡς μισθοφορήσοντας· Μειδίᾳ γὰρ οὐδὲν ἔτι δεινὸν εἶναι. ὁ μὲντοι Μειδίας ἀπορῶν, ὅ τι ποιήσει, εἶπεν· «Ἐγὼ μὲν τοίνυν ἀπειμι»,

ἔφη, «ξενία σοι παρασκευάσων». ὁ δὲ «Οὐ μὰ Δί'», ἔφη, «ἐπεὶ αἰσχρὸν ἐμὲ τεθυκότα ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ, ἀλλὰ μὴ ξενίζειν σέ. μένε οὖν παρ' ἡμῖν ἐν ᾧ δ' ἂν τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται, ἐγὼ καὶ σὺ τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους καὶ διασκεψόμεθα καὶ ποιήσομεν».

§ 25-26 Ἐπεὶ δ' ἐκαθέζοντο, ἡρώτα ὁ Δερκυλίδας· «Εἰπέ μοι, ὦ Μειδία, ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε;» «Μάλιστα», ἔφη. «Καὶ πόσαι σοι οἰκίαι ἦσαν; πόσοι δὲ χώροι; πόσοι δὲ νομαί;» ἀπογράφοντας δ' αὐτοῦ οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· «Ψεύδεται σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα». «Ἵμεῖς δέ γ'», ἔφη, «μὴ λίαν μικρολογεῖσθε». ἐπειδὴ δὲ ἀπεγέγραπτο τὰ πατρίω, «Εἰπέ μοι», ἔφη, «Μανία δὲ τίνος ἦν;» οἱ δὲ πάντες εἶπον, ὅτι Φαρναβάζου. «Οὐκοῦν καὶ τὰ ἐκείνης», ἔφη, «Φαρναβάζου;» «Μάλιστα», ἔφασαν. «Ἡμέτερ' ἂν εἴη», ἔφη, «ἐπεὶ κρατοῦμεν πολέμιος γὰρ ἡμῖν Φαρνάβαζος· ἀλλ' ἡγείσθω τις», ἔφη, «ὅπου κεῖται τὰ Μανίας καὶ τὰ Φαρναβάζου».

§ 27-28 Ἡγουμένων δὲ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὴν Μανίας οἴκησιν, ἣν παρελήθει ὁ Μειδίας, ἠκολούθει κάκεινος. ἐπεὶ δ' εἰσήλθεν, ἐκάλει ὁ Δερκυλίδας τοὺς ταμίαις, φράσας δὲ τοῖς ὑπηρέταις λαβεῖν αὐτοὺς προεῖπεν αὐτοῖς, ὡς, εἴ τι κλέπτοντες ἀλώσονται τῶν Μανίας, παραχρῆμα ἀποσφαγήσονται. οἱ δ' ἐδείκνυσαν. ὁ δ' ἐπεὶ εἶδε πάντα, κατέκλησεν αὐτὰ καὶ κατεσημήνατο καὶ φύλακας κατέστησεν. ἐξῶν δέ, οὓς ἤυρεν ἐπὶ ταῖς θύραις τῶν ταξιαρχῶν καὶ λοχαγῶν, εἶπεν αὐτοῖς· «Μισθὸς μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, εἴργασται τῇ στρατιᾷ ἐγγὺς ἐνιαυτοῦ ὀκτακισχιλίοις ἀνδράσιν ἂν δέ τι προσεργασώμεθα, καὶ ταῦτα προσέσται. ταῦτα δ' εἶπε γιγνώσκων, ὅτι ἀκούσαντες πολὺ εὐτακτότεροι καὶ θεραπευτικώτεροι ἔσονται. ἐρομένου δὲ τοῦ Μειδίου «Ἐμὲ δὲ ποῦ χρῆ οἰκεῖν, ὦ Δερκυλίδα;» ἀπεκρίνατο «Ἐνθαπερ καὶ δικαιοτάτον, ὦ Μειδία, ἐν τῇ πατρίδι τῇ σουτοῦ Σκήψει καὶ ἐν τῇ πατρίω οἰκίᾳ».

Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ταῦτα διαπραξάμενος καὶ λαθὼν ἐν 2 § 1-2
 οὐκ ἔτι ἡμέραις ἐννέα πόλεις ἐβουλεύετο, ὅπως ἂν μὴ ἐν τῇ φιλῆ
 χειμάζων βαρὺς εἴη τοῖς συμμάχοις, ὡσπερ Θίβρων, μὴδ' αὖ
 Φαρνάβαζος καταφρονῶν τῇ ἵππῃ κακουργῆ τὰς Ἑλληνίδας πό-
 λεις. πέμπει οὖν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρωτᾷ, πότερον βούλεται εἰρή-
 νην ἢ πόλεμον ἔχειν. ὁ μὲντοι Φαρνάβαζος νομίσας τὴν Αἰολίδα
 ἐπιτετειχίσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκῆσαι Φρυγίᾳ, σπονδὰς εἴλετο. (ὡς
 δὲ ταῦτα ἐγένετο, ἐλθὼν ὁ Δερκυλίδας εἰς τὴν Βιθυνίδα Θράκην
 ἐκεῖ διεχείμαζεν, οὐδὲ τοῦ Φαρναβάζου πᾶν τι ἀχθομένου πολ-
 λάκις γὰρ οἱ Βιθυνοὶ αὐτῷ ἐπολέμουν.

9 Ἡ περαιτέρω δρᾶσις τοῦ Δερκυλίδου εἰς τὴν θρακι-
 κὴν Χερσόνησον καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν.

(Γ, 2, 6-20)

Ἄμα δὲ τῷ ἦρι ἀποπορευόμενος ὁ Δερκυλίδας ἐκ τῶν Βιθυνῶν § 6-7
 ἀφικνεῖται εἰς Λάμψακον. ἐνταῦθα δ' ὄντος αὐτοῦ ἔρχονται ἀπὸ
 τῶν οἴκοι τελῶν Ἄρακός τε καὶ Ναυβάτης καὶ Ἀντισθένης. οὗτοι
 δ' ἦλθον ἐπισκεψόμενοι τὰ τε ἄλλα, ὅπως ἔχοι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ,
 καὶ Δερκυλίδᾳ ἐροῦντες μένοντι ἄρχειν καὶ τὸν ἐπίοντα ἐνιαυτόν.
 καὶ ἐπιστεῖλαι δὲ σφίσι αὐτοῖς τοὺς ἐφόρους συγκαλέσαντας τοὺς
 στρατιώτας εἰπεῖν, ὡς, ὧν μὲν πρόσθεν ἐποιοῦν, μέμφοιντο αὐτοῖς,
 ὅτι δὲ νῦν οὐδὲν ἠδίκουν, ἐπαινοῖεν· καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου
 εἰπεῖν, ὅτι, ἂν μὲν ἀδικῶσιν, οὐκ ἐπιτρέψουσιν, ἂν δὲ δίκαια περὶ
 τοὺς συμμάχους ποιῶσιν, ἐπαινέσονται αὐτούς. ἐπεὶ μὲντοι συγκα-
 λέσαντες τοὺς στρατιώτας ταῦτ' ἔλεγον, ὁ τῶν Κυρεῶν προεστη-
 κὼς ἀπεκρίνατο· «Ἄλλ', ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἡμεῖς μὲν
 ἔσμεν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πέρυσιν ἄρχων δὲ ἄλλος μὲν νῦν, ἄλλος
 δὲ τὸ παρελθόν. τὸ οὖν αἴτιον τοῦ νῦν μὴ ἐξαμαρτάνειν, τότε
 δέ, αὐτοὶ ἦδη ἱκανοὶ ἐστε γινώσκειν».

§ 8   Συσκηνοῦντων δὲ τῶν τε οἴκοθεν πρέσβειων καὶ τοῦ Δερκυλίδου ἐπειμνήσθη τις τῶν περὶ τὸν Ἄρακον, ὅτι καταλειοίποιεν πρέσβεις τῶν Χερρονησιτῶν ἐν Λακεδαίμονι. τούτους δὲ λέγουσι ἔφασαν, ὡς νῦν μὲν οὐ δύναιντο τὴν Χερρόνησον ἐργάζεσθαι· φέρεσθαι γὰρ καὶ ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν Θρακῶν. εἰ δ' ἀποτειχισθεῖη ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν, καὶ σφίσιν ἂν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν εἶναι ἐργάζεσθαι καὶ ἄλλοις ὁπόσοι βούλοιντο Λακεδαιμονίων. ὡστ' ἔφασαν οὐκ ἂν θαυμάζειν, εἰ καὶ πεμφθεῖη τις Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῆς πόλεως σὺν δυνάμει ταῦτα πράξων. ὁ οὖν Δερκυλίδας πρὸς μὲν ἐκείνους οὐκ εἶπεν, ἦν ἔχοι γνώμην, ταῦτ' ἀκούσας, ἀλλ' ἐπεμψεν αὐτοὺς ἐπ' Ἐφέσου διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων. ἠδόμενος, ὅτι ἔμελλον ὄψεσθαι τὰς πόλεις ἐν εἰρήνῃ εὐδαιμονικῶς διαγούσας, οἱ μὲν δὴ ἐπορεύοντο.

§ 9   Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐπειδὴ ἔγνω μενετέον ὄν, πάλιν πέμψας πρὸς τὸν Φαρνάβαζον ἐπήρετο, πότερα βούλοιο σπονδὰς ἔχειν καθάπερ διὰ τοῦ χειμῶνος ἢ πόλεμον. ἐλομένου δὲ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τότε σπονδὰς, οὕτω καταλιπὼν καὶ τὰς περὶ ἐκείνον πόλεις φιλίας ἐν εἰρήνῃ διαβαίνει τὸν Ἑλλήσποντον σὺν τῷ στρατεύματι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ διὰ φιλίας τῆς Θράκης πορευθεὶς καὶ ξενισθεὶς ὑπὸ Σεύθου ἀφικνεῖται εἰς Χερρόνησον.

§ 10   Ἦν καταμαθῶν πόλεις μὲν ἔνδεκα ἔχουσαν, χώραν δὲ παμφορωτάτην καὶ ἀρίστην οὔσαν, κεκακωμένην δέ, ὡσπερ ἐλέγετο, ὑπὸ τῶν Θρακῶν, ἐπεὶ μέτρον ἡὔρε τοῦ ἰσθμοῦ ἑπτὰ καὶ τριάκοντα στάδια, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ θυσάμενος ἐτείχιζε, κατὰ μέρη διελὼν τοῖς στρατιώταις τὸ χωρίον, καὶ ἄθλα αὐτοῖς ὑποσχόμενος δώσειν τοῖς πρώτοις ἐκτειχίσασι καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς ἕκαστοι ἄξιοι εἶεν, ἀπετέλεσε τὸ τεῖχος ἀρξάμενος ἀπὸ ἡρινοῦ χρόνου πρὸ ὁπώρας, καὶ ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ τεύχους ἔνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ λιμένας, πολλὴν δὲ ἀγαθὴν σπόριμον, πολλὴν δὲ πεφυτευμένην, παμπληθεῖς δὲ καὶ παγκάλας νομὰς παντοδαποῖς

κτῆνεσιν. ταῦτα δὲ πράξας διέβαινε πάλιν εἰς τὴν Ἰάσιαν.

Ἐπισκοπῶν δὲ τὰς πόλεις ἑώρα τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἐχούσας, § 11
 Χίων δὲ φυγάδας εὔρεν Ἀταρνέα ἔχοντας, χωρὶον ἰσχυρόν, καὶ
 ἐκ τούτου ὀρμημένους φέροντας καὶ ἄγοντας τὴν Ἰωνίαν καὶ
 ζῶντας ἐκ τούτου, πυθόμενος δέ, ὅτι πολλὸς σίτος ἐνῆν αὐτοῖς, πε-
 ριστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει· καὶ ἐν ὀκτῶ μηνσὶ παραστησά-
 μενος αὐτούς, καταστήσας ἐν αὐτῷ Δράκοντα Πελληγνέα ἐπιμελη-
 τήν, κατασκευάσας ἐν τῇ χωρίῳ ἔκπλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ἵνα
 εἴη αὐτῷ καταγωγῆ, ὁπότε ἀφικνοῖτο, ἀπῆλθεν εἰς Ἐφεσον, ἣ
 ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων τριῶν ἡμερῶν ὁδόν.

Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνῃ διῆγον Τισσαφέρνης § 12
 τε καὶ Δερκυλίδας καὶ οἱ ταύτῃ Ἕλληγες καὶ βάρβαροι. ἐπεὶ δὲ
 ἀφικνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν Ἰωνίδων πό-
 λεων ἐδίδασκον, ὅτι εἴη ἐπὶ Τισσαφέρνει, εἰ βούλοιο, ἀφιέναι
 αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις· εἰ οὖν κακῶς πάσχοι Καρία,
 ἐνθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οἶκος, οὕτως ἂν ἔφασαν τάχιστα νομίζειν
 αὐτὸν αὐτονόμους σφᾶς ἀφεῖναι· ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι
 ἔπεμψαν πρὸς Δερκυλίδαν καὶ ἐκέλευον αὐτὸν διαβαίνειν σὺν τῷ
 στρατεύματι ἐπὶ Καρίαν καὶ Φάρακα τὸν ναύαρχον σὺν ταῖς ναυσὶ
 παραπλεῖν. οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν.

Ἐτύγγανε δὲ κατὰ τούτον τὸν χρόνον καὶ Φαρνάβαζος πρὸς § 13-14
 Τισσαφέρνην ἀφιγμένος, ἅμα μὲν ὅτι στρατηγὸς τῶν πάντων ἀπε-
 δέδεικτο Τισσαφέρνης, ἅμα δὲ διαμαρτυρούμενος, ὅτι ἔτοιμος εἴη
 κοινῇ πολεμεῖν καὶ συμμάχεσθαι καὶ συνεκβάλλειν τοὺς Ἕλληγας
 ἐκ τῆς βασιλείως. ὁ δ' ἀκούων «Πρῶτον μὲν τοίνυν», ἔφη, «διάβηθι
 σὺν ἐμοὶ ἐπὶ Καρίαν, ἔπειτα δὲ καὶ περὶ τούτων βουλευσόμεθα».
 ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ἔδοξεν αὐτοῖς ἱκανὰς φυλακὰς εἰς τὰ ἐρύματα
 καταστήσαντας διαβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν. ὡς δ' ἤκουσεν
 ὁ Δερκυλίδας, ὅτι πάλιν πεπερακότες εἰσὶ τὸν Μαίανδρον, εἰπὼν
 τῷ Φάρακι, ὡς ὀκνοῖ, μὴ ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Φαρνάβαζος

ἐρήμην οὔσαν καταθέοντες φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβαινε καὶ αὐτός.

§ 15

Πορευόμενοι δὲ οὗτοι οὐδέν τι συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι ὡς προεληλυθότων τῶν πολεμίων εἰς τὴν Ἐφεσίαν, ἐξαίφνης ὄρωσιν ἐκ τοῦ ἀντιπέρας σκοποῦς ἐπὶ τῶν μνημάτων καὶ ἀνταναθιβάσαντες εἰς τὰ παρ' ἑαυτοῖς μνημεῖα καὶ τύρσεις τινὰς καθορῶσι παρατεταγμένους, ἧ αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδός, Κᾶράς τε λευκάσπιδας καὶ τὸ Περσικόν, ὅσον ἐτύγχανε παρόν, στράτευμα καὶ τὸ Ἑλληνικόν, ὅσον εἶχεν ἑκάτερος αὐτῶν, καὶ τὸ ἵππικόν μάλα πολύ, τὸ μὲν Τισσαφέρνους ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι, τὸ δὲ Φαρναβάζου ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ.

§ 16-17

Ὡς δὲ ταῦτα ἤσθετο ὁ Δερκυλίδας, τοῖς μὲν ταξιάρχοις καὶ τοῖς λοχαγοῖς εἶπε παρατάττεσθαι τὴν ταχίστην εἰς ὀκτώ, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἑκατέρωθεν καθίστασθαι καὶ τοὺς ἵππέας, ὅσους γε δὴ καὶ οἴους ἐτύγχανεν ἔχων· αὐτὸς δὲ ἐθύετο. ὅσον μὲν δὴ ἦν ἐκ Πελοποννήσου στράτευμα, ἡσυχίαν εἶχε καὶ παρεσκευάζετο ὡς μαχοῦμενον· ὅσοι δὲ ἦσαν ἀπὸ Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλείου καὶ ἀπὸ νήσων καὶ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, οἱ μὲν τινες καταλιπόντες ἐν τῷ σίτῳ τὰ ὄπλα ἀπεδίδρασκον· καὶ γὰρ ἦν βαθὺς ὁ σίτος ἐν τῷ Μαιάνδρου πεδίῳ· ὅσοι δὲ καὶ ἔμμενον, δῆλοι ἦσαν οὐ μενοῦντες.

§ 18

Τὸν μὲν οὖν Φαρνάβαζον ἐξηγγέλλετο μάχεσθαι κελεύειν. ὁ μέντοι Τισσαφέρνης τό τε Κύρειον στράτευμα καταλογιζόμενος ὡς ἐπολέμησεν αὐτοῖς, καὶ τούτῳ πάντας νομίζων ὁμοίους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἐβούλετο μάχεσθαι, ἀλλὰ πέμψας πρὸς Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι εἰς λόγους βούλοιο αὐτῷ ἀφικέσθαι. καὶ ὁ Δερκυλίδας λαβὼν τοὺς κρατίστους τὰ εἶδη τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἵππέων καὶ πεζῶν προήλθε πρὸς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἶπεν· « Ἀλλὰ παρεσκευασάμην μὲν ἔγωγε μάχεσθαι, ὡς ὄρατε· ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνος βούλεται εἰς λόγους ἀφικέσθαι, οὐδ' ἐγὼ ἀντιλέγω. ἂν

μέντοι ταῦτα δέη ποιεῖν, πιστὰ καὶ ὀμήρους δοτέον καὶ ληπτέον.

Δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα τὰ μὲν στρατεύματα § 19-20
ἀπῆλθε, τὸ μὲν βαρβαρικὸν εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας, τὸ δ' Ἑλ-
ληνικὸν εἰς Λεύκοφρυον. καὶ τότε μὲν ταῦτα ἐπράχθη· τῇ δ' ὕστε-
ρα εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον ἦλθον, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πυ-
θέσθαι ἀλλήλων, ἐπὶ τίσιν ἂν τὴν εἰρήνην ποιήσαιντο. ὁ μὲν
δὴ Δερκυλίδας εἶπεν, εἰ αὐτονόμους ἐφή βασιλεὺς τὰς Ἑλληνίδας
πόλεις, ὁ δὲ Τισσαφέρνης καὶ Φαρνάβαζος εἶπαν, ὅτι, εἰ ἐξέλθοι
τὸ Ἑλληνικὸν στρατεύμα ἐκ τῆς χώρας καὶ οἱ Λακεδαιμονίων
ἀρριστοὶ ἐκ τῶν πόλεων. ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀλλήλοις σπονδὰς
ἐποίησαντο, ἕως ἀπαγγελθεῖη τὰ λεχθέντα Δερκυλίδῃ μὲν εἰς Λα-
κεδαίμονα, Τισσαφέρνει δὲ ἐπὶ βασιλείᾳ.

10. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Σπονδαὶ μετὰ τοῦ
Τισσαφέρνου.

(Γ, 4,1-10)

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἡρώδας τις Συρακόσιος ἐν Φοινίκῃ ὧν μετὰ § 1
ναυκλήρου τινὸς καὶ ἰδὼν τριῆρεις Φοινίσσας τὰς μὲν καταπλεού-
σας ἄλλοθεν, τὰς δὲ καὶ αὐτοῦ πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ ἔτι κα-
τασκευαζομένας, προσακούσας δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τριακοσίας αὐ-
τὰς θέοι γενέσθαι, ἐπιβάς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναγόμενον πλοῖον εἰς
τὴν Ἑλλάδα ἐξήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις ὡς βασιλέως καὶ
Τισσαφέρνου τὸν στόλον τοῦτον παρασκευαζομένων· ὅποι δέ, οὐ-
δὲν ἔφη εἰδέναι.

Ἀνεπτερωμένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους § 2
συναγόντων καὶ βουλευομένων, τί χρὴ ποιεῖν, Λύσανδρος νομίζων
καὶ τῷ ναυτικῷ πολὺ περίεσθαι τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸ πεζὸν
λογιζόμενος ὡς ἐσώθη τὸ μετὰ Κύρου ἀναβάν, πείθει τὸν Ἀγη-
σίλαον ὑποστῆναι, ἂν αὐτῷ δῶσι τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν,

εἰς δισχιλίους δὲ τῶν νεοδαμῶδων, ἑξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, στρατεύεσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. πρὸς δὲ τούτῳ τῷ λογισμῷ καὶ αὐτὸς συνεξελθεῖν αὐτῷ ἐβούλετο, ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ' ἐκείνου ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐκπεπτωκυίας δὲ διὰ τοὺς ἐφόρους, οἱ τὰς πατρίους πολιτείας παρήγγειλαν, πάλιν καταστήσειε μετ' Ἀγησιλάου.

§ 3-4 Ἐπαγγειλαμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου τὴν στρατείαν, διδόναι τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσαπερ ἤτησε, καὶ ἑξαμήνου σίτον. ἐπεὶ δέ, θυσάμενος ὅσα ἔδει, καὶ τᾶλλα καὶ τὰ διαβατήρια, ἐξῆλθε, ταῖς μὲν πόλεσι διαπέμφας ἀγγέλους προεῖπεν, ὅσους τε δέοι ἐκασταχόθεν πέμπεσθαι καὶ ὅποι παρεῖναι, αὐτὸς δ' ἐβουλήθη ἐλθὼν θῦσαι ἐν Αὐλίδι, ἔνθαπερ ὁ Ἀγαμέμνων, ὅτ' εἰς Τροίαν ἔπλει, ἐθύετο. ὡς δ' ἐκεῖ ἐγένετο, πυθόμενοι οἱ βοιώταρχοι, ὅτι θύοι, πέμφαντες ἰπέεας τοῦ τε λοιποῦ εἶπαν μὴ θύειν καί, οἷς ἐνέτυχον ἱεροῖς τεθυμένοις, διέριψαν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. ὁ δ' ἐπιμαρτυράμενος τοὺς θεοὺς καὶ ὀργιζόμενος, ἀναβὰς ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπέπλει. ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ Γεραστὸν καὶ συλλέξας ἐκεῖ, ὅσον ἐδύνατο τοῦ στρατεύματος πλεῖστον, εἰς Ἐφεσον τὸν στόλον ἐποιεῖτο.

§ 5 Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀφίκετο, πρῶτον μὲν Τισσαφέρνης πέμψας ἤρετο αὐτόν, τίνας δεόμενος ἦκοι. ὁ δ' εἶπεν αὐτονόμους καὶ τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις εἶναι, ὡσπερ καὶ τὰς ἐν τῇ παρ' ἡμῖν Ἑλλάδι. πρὸς ταῦτ' εἶπεν ὁ Τισσαφέρνης· «Εἰ τοίνυν θέλεις σπεισασθαι, ἕως ἂν ἐγὼ πρὸς βασιλέα πέμψω, οἶμαι ἂν σε ταῦτα διαπραξάμενον ἀποπλεῖν, εἰ βούλοιο». «Ἄλλὰ βουλοίμην ἂν», ἔφη, «εἰ μὴ οἰοίμην γε ὑπὸ σοῦ ἑξαπατᾶσθαι. ἀλλ' ἔξεστιν», ἔφη, «σοὶ τούτων πίστιν λαβεῖν ἢ μὴν ἀδόλως σοῦ πράττοντος ταῦτα μὴδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς ἀδικήσειν ἐν ταῖς σπονδαῖς».

§ 6 Ἐπὶ τούτοις ῥηθεῖσι Τισσαφέρνης ὤμοσε τοῖς πεμφθεῖσι πρὸς αὐτόν Ἡριππίδα καὶ Δερκυλίδα καὶ Μεγίλλω ἢ μὴν πράξειν ἀδόλως τὴν εἰρήνην, ἐκεῖνοι δὲ ἀντώμοσαν ὑπὲρ Ἀγησιλάου Τισσα-

φέρειν ἢ μὴν ταῦτα πράττοντος αὐτοῦ ἐμπεδώσειν τὰς σπονδάς. ὁ μὲν δὲ Τισσαφέρνης, ἃ ὤμοσεν, εὐθὺς ἐφεύσατο· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην ἔχειν στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως, πρὸς ᾧ εἶχε πρόσθεν, μετεπέμπετο. Ἀγησίλαος δέ, καίπερ αἰσθανόμενος ταῦτα, ὁμῶς ἐνέμιενε ταῖς σπονδαῖς.

Ὡς δὲ ἤσυχίαν τε καὶ σχολὴν ἔχων ὁ Ἀγησίλαος διέτριβεν § 7
ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἅτε συντεταραγμένων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν πολιτειῶν
καὶ οὔτε δημοκρατίας ἔτι οὔσης, ὥσπερ ἐπ' Ἀθηναίων, οὔτε δε-
καρχίας, ὥσπερ ἐπὶ Λυσάνδρου, ἅτε γιγνώσκοντες πάντες τὸν
Λύσανδρον προσέκειντο αὐτῷ ἀξιούντες διαπράττεσθαι αὐτὸν παρ'
Ἀγησίλαου, ὧν ἐδέοντο· καὶ διὰ ταῦτα αἰεὶ παμπληθῆς ὄχλος
θεραπεύων αὐτὸν ἠκολούθει, ὥστε ὁ μὲν Ἀγησίλαος ἰδιώτης
ἐφαίνετο, ὁ δὲ Λύσανδρος βασιλεύς.

Ὅτι μὲν οὖν ἔμηνε καὶ τὸν Ἀγησίλαον ταῦτα, ἐδήλωσεν § 8
ὑστερον· οἳ γε μὴν ἄλλοι τριάκοντα ὑπὸ τοῦ φθόνου οὐκ εἰσίγων,
ἀλλ' ἔλεγον πρὸν τὸν Ἀγησίλαον, ὡς παράνομα ποιούη Λύσαν-
δρος τῆς βασιλείας ὀγκηρότερον διάγων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἤρξατο
προσάγειν τινὰς τῷ Ἀγησίλαῳ ὁ Λύσανδρος, πάντας, οἷς γνώη
αὐτὸν συμπράττοντά τι, ἠττωμένους ἀπέπεμπεν. ὡς δ' αἰεὶ τὰ
ἐναντία, ὧν ἐβούλετο, ἀπέβαινε τῷ Λυσάνδρῳ, ἔγνω δὴ τὸ γι-
γνόμενον· καὶ οὔτε ἐπεσθαι ἑαυτῷ εἶα ὄχλον, τοῖς τε συμπρά-
ξαι τι δεομένοις σαφῶς ἔλεγεν, ὅτι ἔλαττον ἔξοιεν, εἰ αὐτὸς
παρείη.

Βαρέως δὲ φέρων τῇ ἀτιμίᾳ προσελθὼν εἶπεν· «^Ω Ἀγησί- § 9
λαε, μειοῦν μὲν ἄρα σύ γε τοὺς φίλους ἠπίστω». «Ναὶ μὰ
Δί'», ἔφη, «τούς γε βουλομένους ἐμοῦ μείζους φαίνεσθαι· τοὺς
δέ γε αὔξοντας, εἰ μὴ ἐπισταίμην ἀντιτιμᾶν, αἰσχυνοίμην ἄν». καὶ ὁ
Λύσανδρος εἶπεν· «Ἄλλ' ἴσως καὶ μᾶλλον εἰκότα σὺ
ποιεῖς ἢ ἐγὼ ἔπραττον· τάδε οὖν μοι ἐκ τοῦ λοιποῦ χάρισαι·
ὅπως ἂν μῆτ' αἰσχύνομαι ἀδυνατῶν παρὰ σοὶ μῆτ' ἐμποδῶν σοὶ ὦ,

ἀπόπεμψόν ποί με· ὅπου γὰρ ἂν ᾧ, πειράσομαι ἐν καιρῷ σοι εἶναι».
 § 10 Εἰπόντος δὲ ταῦτα ἔδοξε καὶ τῷ Ἀγησιλάῳ οὕτω ποιῆσαι, καὶ πέμπει αὐτὸν ἐφ' Ἑλλησπόντου. ἐκεῖ δὲ ὁ Λύσανδρος αἰσθόμενος Σπιθριδράτην τὸν Πέρσην ἐλαττούμενόν τι ὑπὸ Φαρναβάζου διαλέγεται αὐτῷ καὶ πείθει ἀποστῆναι ἔχοντα τοὺς τε παῖδας καὶ τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα καὶ ἵππεας ὡς διακοσίους. καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατέλειπεν ἐν Κυζίκῳ, αὐτὸν δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἀναβιθασάμενος ἦκεν ἄγων πρὸς Ἀγησίλαον. ἰδὼν δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἦσθη τε τῇ πράξει καὶ εὐθύς ἀνεπυθάνετο περὶ τῆς Φαρναβάζου χώρας τε καὶ ἀρχῆς.

11. Παρασπονδία τοῦ Τισσαφέρνους. Ἡ παρὰ τὸν Πακτωλὸν μάχη.

(Γ, 4, 11-24)

§ 11 Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ καταδάντῳ στρατεύματι παρὰ βασιλέως προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπλοῖ ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων οἱ παρόντες μάλα ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο, νομίζοντες ἐλάττω τὴν παροῦσαν εἶναι δύναμιν Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλείως παρασκευῆς· Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δ' Ἕλλησι συμμάχους ἐποίησεν. ἐκ δὲ τούτου εὐθύς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν, ταῖς δὲ πόλεσιν, εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένη ἐπὶ Καρρίαν, προεῖπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἴωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλλησποντίοις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν εἰς Ἐφεσον τοὺς συστρατευσομένους.

12 Ὁ δὲ Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἵππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγησίλαος,

ἡ δὲ Καρία ἀφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἤγειτο αὐτὸν ὀργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ ὄντι νομίσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν αὐτὸν ὀρμήσειν, τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε, τὸ δ' ἵππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον περιῆγε, νομίζων ἱκανὸς εἶναι καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἑλληνας, πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐθὺς τάναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο, καὶ τὰς τ' ἐν τῇ πορείᾳ πόλεις κατεστρέφετο καὶ ἐμβαλὼν ἀπροσδοκῆτοῖς παμπληθῆ χρήματα ἐλάμβανεν.

Καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἀσφαλῶς διεπορεύετο. οὐ πόρρω § 13-14
δ' ὄντος Δασκυλείου προϊόντες αὐτοῦ οἱ ἵππαις ἤλαυνον ἐπὶ λόφον τινά, ὡς προῖδοιεν, τί τᾶμπροσθεν εἶη. κατὰ τύχην δὲ τινα καὶ οἱ τοῦ Φαρναβάζου ἵππαις, ὄντες παρόμοιοι τοῖς Ἑλλησι τὸν ἀριθμὸν, πεμφθέντες ὑπὸ Φαρναβάζου ἤλαυνον καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον τὸν λόφον. ἰδόντες δὲ ἀλλήλους οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχοντας, τὸ μὲν πρῶτον ἔστησαν ἀμφοτέροι, οἱ μὲν Ἑλληνες ἵππαις ὡσπερ φάλαγξ ἐπὶ τεττάρων παρατεταγμένοι, οἱ δὲ βάρβαροι τοὺς πρῶτους οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα ποιήσαντες, τὸ βάθος δ' ἐπὶ πολλῶν. ἔπειτα μέντοι πρόσθεν ὤρμησαν οἱ βάρβαροι. ὡς δ' εἰς χεῖρας ἤλθον, ὅσοι μὲν τῶν Ἑλλήνων ἔπαισάν τινας, πάντες συνέτριψαν τὰ δόρατα, οἱ δὲ Πέρσαι κρανέϊνα παλτὰ ἔχοντες ταχὺ δώδεκα μὲν ἵππέας, δύο δ' ἵππους ἀπέκτειναν. ἐκ δὲ τούτου ἐτρέφθησαν οἱ Ἑλληνες ἵππαις. βοηθήσαντος δὲ Ἀγησίλαου σὺν τοῖς ὀπλίταις, πάλιν ἀπεχώρουν οἱ βάρβαροι καὶ εἰς αὐτῶν ἀποθνήσκει.

Γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἵππομαχίας, θυομένη τῷ Ἀγησίλαῳ § 15
τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ προόδῳ ἄλοβα γίγνεται τὰ ἱερά. τούτου μέντοι φανέντος στρέψας ἐπορεύετο ἐπὶ θάλατταν. γινώσκων δέ, ὅτι, εἰ μὴ ἵππικὸν ἱκανὸν κτήσαιτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα

πολεμῆν δέοι. καὶ τοὺς μὲν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἵπποτροφεῖν κατέλεξε· προειπὼν δέ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὄπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὅτι ἐξέσται αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι, ἐποίησεν οὕτω ταῦτα συντόμως πράττεσθαι, ὥσπερ ἂν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως ζητοίη.

§ 16-17

Ἐκ δὲ τούτου, ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε μὲν ἅπαν τὸ στρατεύμα εἰς Ἐφεσον, ἀσκήσαι δ' αὐτὸ βουλόμενος ἄθλα προύθηκε ταῖς τε ὀπλιτικαῖς τάξεσιν, ἧτις ἄριστα σωματῶν ἔχοι, καὶ ταῖς ἵππικαῖς, ἧτις κράτιστα ἵππεύουσι καὶ πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἄθλα προύθηκεν, ὅσοι κράτιστοι πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα φανεῖν. ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὄραν τὰ μὲν γυμνάσια πάντα μεστὰ ἀνδρῶν τῶν γυμναζομένων, τὸν δὲ ἵππόδρομον τῶν ἵππαζομένων, τοὺς δὲ ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας μελετῶντας. ἀξίαν δὲ καὶ ὄλην τὴν πόλιν, ἐν ἧ ἦν, θεὰς ἐποίησεν· ἧ τε γὰρ ἀγορὰ ἦν μεστή παντοδαπῶν καὶ ἵππων καὶ ὄπλων ὠνίων, οἳ τε χαλκοτύποι καὶ οἳ τέκτονες καὶ οἳ χαλκεῖς καὶ οἳ σκυτοτόμοι καὶ οἳ ζωγράφοι πάντες πολεμικὰ ὄπλα κατεσκευάζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως οἶεσθαι πολέμου ἐργαστήριον εἶναι.

§ 18-19

Ἐπερρώσθη δ' ἂν τις καὶ ἐκεῖνο ἰδὼν, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἀπιόντας καὶ ἀνατιθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοντο, τὰ δὲ πολεμικὰ ἀσκοῖεν, πειθαρχεῖν δὲ μελετῶεν, πῶς οὐκ εἰκόσ ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι; ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων βρώμην τινὰ ἐμβάλλειν πρὸς τὸ μάχεσθαι, προσεῖπε τοῖς κήρυξι τοὺς ὑπὸ τῶν ληστῶν ἀλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. ὄρωντες οὖν οἳ στρατιῶται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι, μαλακοὺς δὲ καὶ ἀπόνους διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὄχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν οὐδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον, ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἤδη, ἀφ' οὗ ἐξέπλευ- § 20-21
 σεν ὁ Ἀγησίλαος, διεληλύθει, ὥστε οἱ μὲν περὶ Λύσανδρον τριά-
 κοντα οἴκαδε ἀπέπλεον, διάδοχοι δ' αὐτοῖς οἱ περὶ Ἑριπίδαν
 παρήσαν. τούτων Ξενοκλέα μὲν καὶ ἄλλον ἔταξεν ἐπὶ τοὺς ἱππέας,
 Σκύθην δὲ ἐπὶ τοὺς νεοδαμῶδεις ὀπλίτας, Ἑριπίδαν δ' ἐπὶ τοὺς
 Κυρεῖους, Μύγδωνα δὲ ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας, καὶ
 προεῖπεν αὐτοῖς, ὡς εὐθὺς ἠγγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ
 κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως αὐτόθεν οὕτω τὰ σώματα καὶ τὴν γνώ-
 μην παρασκευάζοιτο ὡς ἀγωνιούμενοι. ὁ μὲντοι Τισσαφέρνης
 ταῦτα μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν πάλιν βουλόμενον ἐξαπατήσαι, εἰς
 Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὄντι ἐμβαλεῖν, καὶ τό τε πεζὸν καθάπερ τὸ πρόσ-
 θεον εἰς Καρίαν διεβίβασε καὶ τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πε-
 δῖον κατέστησεν. ὁ δ' Ἀγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ', ὡσπερ
 προεῖπεν, εὐθὺς εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλεν.

Καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος § 22-23
 πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ εἶχε, τῇ δὲ τετάρτῃ ἦγον οἱ τῶν
 πολεμίων ἱππεῖς. καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν ὁ
 ἡγεμὼν διαβάντι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν στρατοπεδεύεσθαι, αὐτοὶ
 δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους εἰς
 ἀρπαγὴν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. αἰσθόμενος δὲ Ἀγησίλαος
 βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἱππέας. οἱ δ' αὖ Πέρσαι ὡς εἶδον τὴν βοή-
 θειαν, ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπληθεῖσι τῶν ἱππέων
 τάξεσιν. ἔνθα δὴ ὁ Ἀγησίλαος γιγνώσκων, ὅτι τοῖς μὲν πολε-
 μίοις οὕτω παρείη τὸ πεζόν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπειή τῶν παρεσκευα-
 σμένων, καιρὸν ἠγγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δύναιτο. σφαγιασά-
 μενος οὖν τὴν μὲν φάλαγγα εὐθὺς ἤγεν ἐπὶ τοὺς παρατεταγμένους
 ἱππέας, ἐκ δὲ τῶν ὀπλιτῶν ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἧβης θεῖν ὁμόσε
 αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἶπε δρόμῳ ὑψηγεῖσθαι. παρήγγειλε
 δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν ἐμβάλλειν, ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρα-
 τεύματος ἐπομένου.

§ 24

Τοὺς μὲν δὴ ἱππέας ἐδέξαντο οἱ Πέρσαι· ἐπεὶ δ' ἅμα πάντα τὰ θεινὰ παρῆν, ἐνέκλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δ' ἄλλοι ἔφευγον. οἱ δ' Ἕλληνες ἐπακολουθοῦντες αἰρουῖσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν πελτασταί, ὡσπερ εἰκός, εἰς ἀρπαγὴν ἐτράποντο· ὁ δ' Ἀγησίλαος κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια περιεστρατοπεδεύσατο. καὶ ἄλλα τε πολλὰ χρήματα ἐλήφθη, ἃ ἡῦρε πλέον ἢ ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ αἱ κάμηλοι δὲ τότε ἐλήφθησαν, ἃς Ἀγησίλαος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπήγαγεν.

12. Θανάτωσις τοῦ Τισσαφέρνους. Ἀνάθεσις εἰς τὸν Ἀγησίλαον καὶ τῆς κατὰ θάλασσαν ἀρχῆς.

(Γ, 4, 25-29)

25-26

Ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὧν ὥστε ἠτιῶντο οἱ Πέρσαι προδεδόσθαι ὑπ' αὐτοῦ. γνοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Περσῶν βασιλεὺς Τισσαφέρνην αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀποτέμνει αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν. τοῦτο δὲ ποιήσας ὁ Τιθραύστης πέμπει πρὸς τὸν Ἀγησίλαον πρέσβεις λέγοντας· «ὦ Ἀγησίλαε, ὁ μὲν αἴτιος τῶν πραγμάτων καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν ἔχει τὴν δίκην· βασιλεὺς δὲ ἀξιοὶ σὲ μὲν ἀποπλεῖν οἴκαδε, τὰς δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτονόμους οὔσας τὸν ἀρχαῖον δασμὸν αὐτῷ ἀποφέρειν». ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι οὐκ ἂν ποιήσεις ταῦτα ἀνευ τῶν οἴκοι τελῶν, «Σὺ δ' ἄλλά, ἕως ἂν πύθῃ τὰ παρὰ τῆς πόλεως, μεταχώρησον», ἔφη, «εἰς τὴν Φαρναβάζου, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ τὸν ἴσον ἐχθρὸν τετιμώρημαι». «Ἐως ἂν τοίνυν», ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, «ἐκεῖσε πορεύωμαι, δίδου δὴ τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια». ἐκεῖνῳ μὲν δὴ ὁ Τιθραύστης δίδωσι τριάκοντα τάλαντα· ὁ δὲ λαθὼν ἦει ἐπὶ τὴν Φαρναβάζου Φρυγίαν.

Ἔστι δ' αὐτῶ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπὲρ Κύμης ἔρχεται ἀπὸ τῶν § 27-29
 οἴκοι τελῶν ἄρχειν καὶ τοῦ ναυτικοῦ, ὅπως γινώσκουσι, καὶ κατα-
 στήσασθαι ναύαρχον ἔντινα αὐτὸς βούλοιο. τοῦτο δ' ἐποίησαν
 οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιῶδε λογισμῶ, ὡς, εἰ ὁ αὐτὸς ἀμφοτέρων ἄρ-
 χου, τό τε πεζὸν πολὺ ἂν ἰσχυρότερον εἶναι, καθ' ἐν οὔσης τῆς
 ἰσχύος ἀμφοτέροις, τό τε ναυτικόν, ἐπιφαινομένου τοῦ πεζοῦ,
 ἔνθα δέοι. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος πρῶτον μὲν ταῖς πό-
 λεσι παρήγγειλε ταῖς ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς ἐπιθαλαττιδίαις
 τριήρεις ποιεῖσθαι, ὅπως ἐκάστη βούλοιο τῶν πόλεων. καὶ ἐγέν-
 οντο καιναί, ἐξ ὧν αἱ τε πόλεις ἐπηγγείλαντο καὶ οἱ ἰδιῶται
 ἐποιοῦντο χαρίζεσθαι βουλόμενοι, ὡς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Πείσαν-
 δρον δὲ τὸν τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ναύαρχον κατέστησε, φιλό-
 τιμον μὲν καὶ ἐρρωμένον τὴν ψυχὴν, ἀπειρότερον δὲ τοῦ παρα-
 σκευάζεσθαι ὡς δεῖ. καὶ Πείσανδρος μὲν ἀπελθὼν τὰ ναυτικὰ
 ἔπραττεν ὁ δ' Ἀγησίλαος, ὡσπερ ὤρμησεν, ἐπὶ τὴν Φρύγιαν
 ἐπορεύετο.

13. Συνασπισμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι πόλεων κατὰ τῶν Λα-
 κεδαιμονίων.

(Γ, 5, 1-2)

Ὁ μὲντοι Τιθραύστης, καταμαθεὶν δοκῶν τὸν Ἀγησίλαον § 1-2
 καταφρονοῦντα τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ οὐδαμῇ διανοοῦμε-
 νον ἀπιέναι ἐκ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίδας ἔχοντα μεγάλας
 αἰρήσειν βασιλέα, ἀπορῶν, τί χρῆτο τοῖς πράγμασι, πέμπει Τιμο-
 κράτην τὸν Ῥόδιον εἰς Ἑλλάδα, δοὺς χρυσοῖον εἰς πεντήκοντα τά-
 λαντα ἀργυρίου, καὶ κελεύει πειρᾶσθαι πιστὰ τὰ μέγιστα λαμ-
 βάνοντα διδόναι τοῖς προσηκόσι ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐφ' ὧτε
 πόλεμον ἐξοίσειν πρὸς Λακεδαιμονίους. ἐκεῖνος δ' ἐλθὼν δίδωσιν
 ἐν Θήβαις μὲν Ἀνδροκλείδῃ τε καὶ Ἴσμηνίᾳ καὶ Γαλαξιδῶρῳ,

ἐν Κορίνθῳ δὲ Τιμολάφ τε καὶ Πολυάνθει, ἐν Ἄργει δὲ Κύλωνί τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσοῦ ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον. οἱ μὲν δὴ δεξάμενοι τὰ χρήματα εἰς τὰς οἰκείας πόλεις διέβαλλον τοὺς Λακεδαιμονίους· ἐπεὶ δὲ ταύτας εἰς μῖσος αὐτῶν προήγαγον, συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις πρὸς ἀλλήλας.

BIBLION TETARTON

14. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Φρυγίαν. Συνάντησις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Φαρναβάζου.

(Δ, 1, 1-3, 15-39, 41)

Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἀφίκετο ἅμα μετοπώρῳ εἰς τὴν τοῦ § 1-3 Φαρναβάζου Φρυγίαν, τὴν μὲν χώραν ἔκαε καὶ ἐπόρθει. πόλεις δὲ τὰς μὲν βία, τὰς δ' ἐκούσας προσελάμβανε. λέγοντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου, ὡς, εἰ ἔλθοι πρὸς τὴν Παφλαγονίαν σὺν αὐτῷ, Ὅτυν, τὸν τῶν Παφλαγόνων βασιλέα, καὶ εἰς λόγους ἄξει καὶ σύμμαχον ποιήσοι, προθύμως ἐπορεύετο, πάλαι τούτου ἐπιθυμῶν, τοῦ ἀφιστάναι τι ἔθνος ἀπὸ βασιλέως. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς τὴν Παφλαγονίαν, ἦλθεν Ὅτυς καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο· καὶ γὰρ καλούμενος ὑπὸ βασιλέως οὐκ ἀνεβεβήκει. πείσαντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου κατέλιπε τῷ Ἀγησίλαῳ Ὅτυς χιλίους μὲν ἵππείας, δισχιλίους δὲ πελταστάς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐπὶ Δασκυλείου ἀπεπορεύετο, § 15-16 ἔνθα καὶ τὰ βασίλεια ἦν Φαρναβάζῳ καὶ κῶμαι περὶ αὐτὰ πολυαὶ καὶ μεγάλαι καὶ ἄφθονα ἔχουσαι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ θῆραι αἱ μὲν ἐν περιειργμένοις παραδείσοις, αἱ δὲ καὶ ἐν ἀναπεπταμένοις τόποις, πάγκαλαι. παρέρρει δὲ καὶ ποταμὸς παντοδαπῶν ἰχθύων πλήρης. ἦν δὲ καὶ τὰ πτηνὰ ἄφθονα τοῖς ὀρνιθεῦσαι δυναμένοις. ἐνταῦθα μὲν δὴ διεχείμαζε, καὶ αὐτόθεν καὶ σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ λαμβάνων.

- § 17-19 Καταφρονητικῶς δέ ποτε καὶ ἀφυλάκτως διὰ τὸ μηδὲν πρότερον ἐσφάλλθαι λαμβανόντων τῶν στρατιωτῶν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπέτυχεν αὐτοῖς ὁ Φαρνάβαζος κατὰ τὸ πεδίον ἐσπαρμένοις, ἄρματα μὲν ἔχων δύο ὄρεπανηφόρα, ἵππείας δὲ ὡς τετρακοσίους. οἱ δ' Ἑλληγες ὡς εἶδον αὐτὸν προσελεύοντα, συνέδραμον ὡς εἰς ἑπτακοσίους· ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ προστησάμενος τὰ ἄρματα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἵππευσιν ἔπισθεν γενόμενος ἐλεύοντι εἰς αὐτοὺς ἐκέλευσεν. ὡς δὲ τὰ ἄρματα ἐμβαλόντα διεσκέδασε τὸ ἄθρονον, ταχὺ οἱ ἵππεῖς κατέβαλον ὡς εἰς ἑκατὸν ἀνθρώπους, οἱ δ' ἄλλοι κατέφυγον πρὸς Ἀγησίλαον· ἐγγὺς γὰρ ἔτυχε σὺν τοῖς ὀπλίταις ὄν.
- § 20-21 Ἐκ δὲ τούτου τρίτῃ ἢ τετάρτῃ ἡμέρᾳ αἰσθάνεται ὁ Σπιθριδάτης τὸν Φαρνάβαζον ἐν Καυῇ κώμῃ μεγάλη στρατοπεδευόμενον, ἀπέχοντα στάδια ὡς ἐξήκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ εὐθύς λέγει πρὸς τὸν Ἡριπίδαν. καὶ ὁ Ἡριπίδας, ἐπιθυμῶν λαμπρὸν τι ἐργάσασθαι, αἰτεῖ τὸν Ἀγησίλαον ὀπλίτας τε εἰς δισχιλίους καὶ πελταστάς ἄλλους τοσοῦτους καὶ ἵππείας τοὺς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας καὶ τῶν Ἑλλήνων ὀπόσους πείσειεν.
- § 22-25 Ἐπεὶ δὲ ὑπέσχετο αὐτῷ, ἐθύετο· καὶ ἅμα δειλὴ καλλιερησάμενος κατέλυσε τὴν θυσίαν. ἐκ δὲ τούτου δειπνήσαντας παρήγγειλε παρῆναι πρὸσθεν τοῦ στρατοπέδου. σκότους δὲ γενομένου οὐδ' οἱ ἡμίσεις ἐκάστων ἐξῆλθον. ὅπως δὲ μή, εἰ ἀποτρέποιτο, καταγελῶν αὐτοῦ οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ἐπορεύετο σὺν τῇ δυνάμει, ἣν εἶχεν. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον, αὐτοὶ δὲ διαφεύγουσι· τὸ δὲ στρατόπεδον ἀλίσκεται, καὶ πολλὰ μὲν ἐκπώματα καὶ ἄλλα δὴ οἷα Φαρναβάζου κτήματα, πρὸς δὲ τούτοις σκεύη πολλὰ καὶ ὑποζύγια σκευοφόρα. διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι μή, εἴ που κατασταίῃ, κυκλωθεὶς πολιορκοῖτο, ἄλλοτε ἄλλη τῆς χώρας ἐπήγει, ὥσπερ οἱ νομάδες, καὶ μάλα ἀφανίζων τὰς στρατοπεδεύσεις.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ληφθέντα χρήματα ἀπήγαγον οἱ τε Παφλαγόνες καὶ ὁ Σπιθριδάτης, ὑποστήσας Ἑριππίδας ταξιάρχους καὶ λοχαγούς ἀφείλετο ἅπαντα τὸν τε Σπιθριδάτην καὶ τοὺς Παφλαγόνες, ἵνα δὴ πολλὰ ἀπαγάγοι τὰ αἰχμάλωτα τοῖς λαφυροπώλαις. ἐκεῖνοι μέντοι ταῦτα παθόντες οὐκ ἤνεγκαν, ἀλλ' ὡς ἀδικηθέντες καὶ ἀτιμασθέντες νυκτὸς συσκευασάμενοι ἔρχοντο ἀπιόντες εἰς Σάρδεις πρὸς Ἄριαϊον, πιστεύσαντες, ὅτι καὶ ὁ Ἄριαϊος ἀποστάς βασιλέως ἐπολέμησεν αὐτῷ. Ἀγησιλάφ μὲν δὴ τῆς ἀπολείψεως τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοῦ Μεγαβάτου καὶ τῶν Παφλαγόνων οὐδὲν ἐγένετο βαρύτερον ἐν τῇ στρατείᾳ. § 26-28

Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς καὶ Φαρναβάζφ ἐτύγχανεν ἐκ παλαιοῦ ξένος ὧν καὶ Ἀγησιλάφ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐξενώθη. οὗτος οὖν εἶπε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, ὡς οἴοιτο συναγαγεῖν αὐτῷ ἂν εἰς λόγους περὶ φιλίας Φαρνάβαζον. ὡς δ' ἤκουσεν αὐτοῦ, σπονδὰς λαβὼν καὶ δεξιὰν παρῆν ἄγων τὸν Φαρνάβαζον εἰς συγκαίμενον χωρίον, ἐνθα δὴ Ἀγησίλαος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τριάκοντα χαμαὶ ἐν πόσῃ τινὶ κατακείμενοι ἀνέμενον· ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἦκεν ἔχων στολὴν πολλοῦ χρυσοῦ ἀξίαν. ὑποτιθέντων δὲ αὐτῷ τῶν θεραπόντων βραπτὰ, ἐφ' ὧν καθίζουσιν οἱ Πέρσαι μαλακῶς, ἤσχύνηθη ἐντροφήσαι, ὁρῶν τοῦ Ἀγησιλάου τὴν φαυλότητα· κατεκλίθη οὖν καὶ αὐτός, ὥσπερ εἶχε, χαμαί. καὶ πρῶτα μὲν ἀλλήλους χαίρειν προσεῖπον· ἔπειτα τὴν δεξιὰν προτείναντος τοῦ Φαρναβάζου ἀντιπρούτεινε καὶ ὁ Ἀγησίλαος. § 29-31

Μετὰ δὲ τοῦτο ἤρξε τοῦ λόγου ὁ Φαρνάβαζος· καὶ γὰρ ἦν πρεσβύτερος· «^Ω Ἀγησίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι, ἐγὼ ὑμῖν, ὅτε τοῖς Ἀθηναίοις ἐπολεμεῖτε, φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην, καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν τὸ ὑμέτερον χρήματα παρέχων ἰσχυρὸν ἐποίουν, ἐν δὲ τῇ γῇ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἵππου μαχόμενος μεθ' ὑμῶν εἰς τὴν θάλατταν κατεδίωκον τοὺς πολεμίους. καὶ διπλοῦν, ὥσπερ Τισσαφέρνους, οὐδὲν πώποτε μου οὔτε ποιήσαντος οὔτ' § 32-33

ελπόντος πρὸς ὑμᾶς ἔχοιτ' ἂν κατηγορήσαι. τοιοῦτος δὲ γενόμενος νῦν οὕτω διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν, ὡς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαυτοῦ χώρᾳ, εἰ μὴ τι, ὧν ἂν ὑμεῖς λίπητε, συλλέξομαι, ὥσπερ τὰ θηρία. ἃ δὲ μοι ὁ πατήρ καὶ οἰκήματα καλὰ καὶ παραδείσους καὶ δένδρων καὶ θηρίων μεσοὺς κατέλιπεν, ἐφ' οἷς ἠϋφραινόμην, ταῦτα πάντα ὄρω τὰ μὲν κατακεκομμένα, τὰ δὲ κατακεκαυμένα. εἰ οὖν ἐγὼ μὴ γινώσκω μήτε τὰ ὄσια μήτε τὰ δίκαια, ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με, ὅπως ταῦτ' ἐστὶν ἀνδρῶν ἐπισταμένων χάριτας ἀποδιδόναί.»

§ 34-36

Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν. οἱ δὲ τριάκοντα πάντες μὲν ἐπησχύνθησαν αὐτὸν καὶ ἐσιώπων· ὁ δὲ Ἀγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἶπεν· « Ἄλλ' οἶμαι μὲν σε, ὦ Φαρνάβαζε, εἰδέναι, ὅτι καὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι ξένοι ἀλλήλοις γίνονται ἄνθρωποι. οὗτοι δέ, ὅταν αἱ πόλεις πολέμια γένωνται, σὺν ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἐξενωμένοις πολεμοῦσι καὶ, ἂν οὕτω τύχωσιν, ἔστιν ὅτε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. καὶ ἡμεῖς οὖν νῦν βασιλεῖ τῷ ὑμετέρῳ πολεμοῦντες πάντα ἠναγκάσμεθα τὰ ἐκείνου πολέμια νομίζειν· σοί γε μέντοι φίλοι γενέσθαι περὶ παντὸς ἂν ποιησαίμεθα. καὶ εἰ μὲν ἀλλάξασθαί σε ἔδει ἀντὶ δεσπότης βασιλέως ἡμᾶς δεσπότης, οὐκ ἂν ἔγωγέ σοι συνεβούλευον· νῦν δὲ ἔξεστί σοι μεθ' ἡμῶν γενομένην μηδένα προσκυνοῦντα μηδὲ δεσπότην ἔχοντα ζῆν καρπούμενον τὰ σαυτοῦ. καίτοι ἐλεύθερον εἶναι ἐγὼ μὲν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων. οὐδὲ μέντοι τοῦτό σε κελεύομεν, πένητα μὲν, ἐλεύθερον δ' εἶναι, ἀλλ' ἡμῖν συμμάχοις χρώμενον αὔξειν μὴ τὴν βασιλέως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν, τοὺς νῦν ὁμοδούλους σοι καταστρεφόμενον, ὥστε σοὺς ὑπηκόους εἶναι. καίτοι, εἰ ἅμα ἐλεύθερός τ' εἴης καὶ πλούσιος γένοις, τίνος ἂν δέοις μὴ οὐχὶ πάμπαν εὐδαίμων εἶναι; »

§ 37

« Οὐκοῦν », ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, « ἀπλῶς ὑμῖν ἀποκρίνωμαι, ἅπερ ποιήσω; » « Πρέπει γοῦν σοι ». « Ἐγὼ τοίνυν », ἔφη, « ἐάν

βασιλεὺς ἄλλον μὲν στρατηγὸν πέμπτη, ἐμὲ δὲ ὑπήκοον ἐκείνου τάτιη, βουλήσομαι ὑμῖν καὶ φίλος καὶ σύμμαχος εἶναι· ἐὰν μὲν-
τοι μοι τὴν ἀρχὴν προστάτιη, (τοιούτον τι, ὡς ἔοικε, φιλοτιμία
ἐστίν), εὖ χρὴ εἰδέναι, ὅτι πολεμήσω ὑμῖν, ὡς ἂν δύνωμαι
ἄριστα ».

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐλάβετο τῆς χειρὸς αὐτοῦ καὶ § 38
εἶπεν· « Εἴθ', ὦ λῶστε, τοιούτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο. ἐν δ' οὖν
ἐπίστω, ὅτι νῦν τε ἄπειμι, ὡς ἂν δύνωμαι τάχιστα, ἐκ τῆς σῆς
χώρας, τοῦ τε λοιποῦ, κἂν πόλεμος ᾗ, ἕως ἂν ἐπ' ἄλλον ἔχωμεν
στρατεύεσθαι, σοῦ τε καὶ τῶν σῶν ἀφεξόμεθα ».

Τούτων δὲ λεχθέντων διέλυσε τὴν σύνοδον. καὶ ὁ μὲν Φαρ- § 39-40
νάβαζος ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπήει, ὁ δὲ ἐκ τῆς Παραπίτας
υἱὸς αὐτοῦ, καλὸς ὢν, ὑπολειφθεὶς καὶ προσδραμῶν « Ξένον σε »,
ἔφη, « ὦ Ἀγησίλαε, ποιούμαι ». « Ἐγὼ δέ γε δέχομαι ». « Μέ-
μνησο τοίνυν », ἔφη. καὶ εὐθὺς τὸ παλτόν, (εἶχε δὲ καλόν),
ἔδωκε τῷ Ἀγησιλάῳ. ὁ δὲ δεξιόμενος, φάλαρα ἔχοντος περὶ τῷ
ἵππῳ Ἰδαίου τοῦ γραφέως πάγκαλα περιελών ἀντέδωκεν αὐτῷ.
τότε μὲν οὖν ὁ παῖς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον μετεδίωκε τὸν
πατέρα.

Καὶ τότε δὴ, ὡσπερ εἶπε πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, εὐθὺς ἀπε- § 41
πορεύετο ἐκ τῆς χώρας· σχεδὸν δὲ καὶ ἔαρ ἤδη ὑπέφαιναν. ἀφι-
κόμενος δὲ εἰς Θήβης πεδίον κατεστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ τῆς
Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν, καὶ ἐκεῖ, πρὸς ᾧ εἶχε, συνέλεγε
πανταχόθεν παμπληθὲς στράτευμα. παρεσκευάζετο γὰρ πορευσό-
μενος, ὡς δύναιτο, ἀνωτάτω, νομίζων, ὅποσα ὀπισθεν ποιήσαιτο
ἔθνη, πάντα ἀποστήσειν βασιλέως.

15. Ἀνάκλησις τοῦ Ἀγησιλάου ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας.

(Δ, 2, 1-8)

§ 1-2 Ἀγησίλαος μὲν δὴ ἐν τούτοις ἦν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ σαφῶς ᾔσθοντο τὰ τε χρήματα ἐληλυθότα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς μεγίστας πόλεις συνεστηκυίας ἐπὶ πολέμῳ πρὸς ἑαυτούς, ἐν κινδύνῳ τε τὴν πόλιν ἐνόμισαν καὶ στρατεύειν ἀναγκαῖον ἡγήσαντο εἶναι. καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα παρεσκευάζοντο, εὐθύς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον πέμπουσιν Ἐπικυδίδαν. ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τὰ τε ἄλλα διηγείτο, ὡς ἔχοι, καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῇ πατρίδι.

§ 3-4 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν ἐνθυμούμενος, καὶ οἶων τιμῶν καὶ οἶων ἐλπίδων ἀποστεροῖτο, ὅμως δὲ συγκαλέσας τοὺς συμμάχους ἐδήλωσε τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελλόμενα, καὶ εἶπεν, ὅτι ἀναγκαῖον εἶη βοηθεῖν τῇ πατρίδι: «ἐὰν μέντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε», ἔφη, «ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάβωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι πράξων, ὧν ὑμεῖς δεῖσθε». ἀκούσαντες δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαίμονι· εἰ δὲ καλῶς τάκει γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἦκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. καὶ οἱ μὲν δὴ συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες.

§ 5-6 Ὁ δ' Ἀγησίλαος ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ κατέλιπεν Εὐξενον ἀρμοστήν καὶ φρουροὺς παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαττον τετρακισχιλίων, ἵνα δύναιτο διασφίξειν τὰς πόλεις· αὐτὸς δὲ ὄρων, ὅτι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ ἐφ' Ἑλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἄθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν, ἧτις ἄριστον στρατεύμα πέμποι, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον

ἔχων συστρατεύοιτο καὶ ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν· προεῖπε δὲ καὶ τοῖς ἱππάρχοις, ὅστις εὐπιποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὡς καὶ τούτοις νικητήριον δώσων. τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσῃν, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐν Χερρονήσῳ, ὅπως εὖ εἰδείησαν, ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν.

Ἦν δὲ τὰ ἄθλα τὰ μὲν πλεῖστα ὄπλα ἐκπεπονημένα εἰς § 7
κόσμον καὶ ὀπλιτικά καὶ ἱππικά· ἦσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυσοῖ·
τὰ δὲ πάντα ἄθλα οὐκ ἔλαττον ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων. τοσοῦτων μέντοι ἀναλωθέντων, παμπόλλων χρημάτων ὄπλα εἰς τὴν στρατιὰν κατεσκευάσθη.

Ἐπεὶ δὲ διέβη τὸν Ἑλλάσποντον, κριταὶ κατέστησαν Λακε- § 8
δαιμονίων μὲν Μένασκος καὶ Ἑριπίδας καὶ Ὀρσιππος, τῶν δὲ συμμάχων εἰς ἀπὸ πόλεως. καὶ Ἀγησίλαος μὲν ἐπεὶ τὴν κρίσιν ἐποίησεν, ἔχων τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἣν περ βασιλεύς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευεν.

ΟΙ ΝΕΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ο ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΣ ἢ ΒΟΙΩΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

16. Ἡ ἐν Νεμέῳ μάχη (384 π.Χ.).

(Δ, 2, 9-15, 18-23)

Ἐν δὲ τούτῳ οἱ μὲν ἔφοροι φρουρὰν ἔφηναν· ἡ δὲ πόλις, § 9-12
ἐπεὶ Ἀγησίπολις παῖς ἔτι ἦν, Ἀριστόδημον, τοῦ γένους ὄντα καὶ πρόδικον τοῦ παιδός, ἠγγεῖσθαι τῇ στρατιᾷ ἐκέλευον. ἐπεὶ δ'

ἐξῆσαν μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι, συνειλεγμένοι δ' ἦσαν οἱ ἐναντίοι, συνελθόντες ἐβουλεύοντο, πῶς ἂν τὴν μάχην συμφορώτατα σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιντο. Τιμόλαος μὲν Κορίνθιος ἔλεξεν· « Ἄλλ' ἐμοὶ δοκεῖ », ἔφη, « ὧ ἄνδρες σύμμαχοι, τοιοῦτον εἶναι τὸ τῶν Λακεδαιμονίων πρᾶγμα, οἶόνπερ τὸ τῶν ποταμῶν. οἷ τε γὰρ ποταμοὶ πρὸς μὲν ταῖς πηγαῖς οὐ μεγάλοι εἰσὶν ἀλλ' εὐδιάβατοι, ὅσῳ δ' ἂν πορρωτέρω γένωνται, ἐπεμβάλλοντες ἕτεροι ποταμοὶ τοσοῦτῳ ἰσχυρότερον αὐτῶν τὸ ρεῦμα ποιοῦσι, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὡσαύτως, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσὶ, προϊόντες δὲ καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις πλείονές τε καὶ δυσμαχώτεροι γίνονται. ὄρω δ' ἔγωγε », ἔφη, « καὶ ὁπόσοι σφήκας ἐξαιρεῖν βούλονται, ἐὰν μὲν ἐκθέοντας τοὺς σφήκας πειρῶνται θηρᾶν, ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους· ἐὰν δ' ἔτι ἔνδον ὄντων τὸ πῦρ προσφέρωσι, πάσχοντας μὲν οὐδέν, χειρουμένους δὲ τοὺς σφήκας. ταῦτ' οὖν ἐνθυμούμενος ἡγοῦμαι κράτιστον εἶναι μάλιστα μὲν ἐν αὐτῇ, εἰ δὲ μή, ὅτι ἐγγύτατα τῆς Λακεδαίμονος τὴν μάχην ποιεῖσθαι ». Δόξαντος δ' εὐ λέγειν αὐτοῦ ἐψηφίσαντο ταῦτα.

§ 13-15

Ἐν ᾧ δὲ περὶ ἡγεμονίας τε διεπράττοντο καὶ διωμολογοῦντο, εἰς ὁπόσους δέοι τάττεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως μὴ λίαν βαθείας τὰς φάλαγγας ποιούμεναι αἱ πόλεις κύκλωσιν τοῖς πολεμίοις παρέχοιεν, ἐν τούτῳ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ δὴ Τεγεάτας παρειληφότες καὶ Μαντινέας ἐξῆσαν τὴν ἀμφιάλον. καὶ πορευόμενοι, σχεδόν τι ἅμα οἱ μὲν περὶ τοὺς Κορινθίους ἐν τῇ Νεμέᾳ ἦσαν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐν τῇ Σικυῶνι. ἐμβαλόντων δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν Ἐπιεικίαν, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ὑπερδεξίων βάλλοντες αὐτοὺς καὶ τοξεύοντες μάλα κακῶς ἐποιοῦν οἱ γυμνῆτες τῶν ἀντιπάλων· ὡς δὲ κατέβησαν ἐπὶ θάλατταν, ταύτῃ προῆσαν διὰ τοῦ πεδίου, τέμνοντες καὶ κάοντες τὴν χώραν· καὶ οἱ ἕτεροι μέντοι ἐπελθόντες κατεστρατοπεδεύσαντο, ἔμπροσθεν ποιησάμενοι τὴν χαράδραν· ἐπεὶ δὲ προϊόντες οἱ Λακεδαιμό-

νιοι οὐκέτι δέκα στάδια ἀπέιχον τῶν πολεμίων, κάκεινοι αὐτοῦ στρατοπεδευσάμενοι ἤσυχίαν εἶχον.

Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἕως μὲν τὸ εὐώνυμον εἶχον, οὐδέν τι κατήπει- § 18
γον τὴν μάχην συνάπτειν· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ Λακε-
δαιμονίους ἐγένοντο, αὐτοὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἔσχον καὶ κατ' Ἀχαιοὺς
ἀντετάχθησαν, εὐθὺς τὰ τε ἱερὰ καλὰ ἔφασαν εἶναι καὶ παρήγγ-
γειλαν παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης. καὶ πρῶτον μὲν,
ἀμελήσαντες τοῦ εἰς ἐκκαίδεκα, βαθεῖαν παντελῶς ἐποιήσαντο
τὴν φάλαγγα, ἔτι δὲ καὶ ἤγον ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ὅπως ὑπερέχειεν τῷ
κέρατι τῶν πολεμίων· οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ἵνα μὴ διασπασθεῖσαν,
ἐπηκολούθουν, καίπερ γινώσκοντες, ὅτι κίνδυνος εἶη κυκλωθῆναι.

Τέως μὲν οὖν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἠσθάνοντο προσιόντων § 19
τῶν πολεμίων· καὶ γὰρ ἦν λάσιον τὸ χωρίον· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν,
τότε δὴ ἐγνώσαν, καὶ εὐθὺς ἀντιπαρήγγειλαν ἅπαντας διασκευά-
ζεσθαι ὡς εἰς μάχην. ἐπεὶ δὲ συνετάχθησαν, ὡς ἐκάστους οἱ ξε-
ναχοὶ ἔταξαν, παρηγγύησαν μὲν ἀκολουθεῖν τῷ ἡγουμένῳ, ἤγον
δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ οὕτω πολὺ ὑπερέτεινον
τὸ κέρασ, ὥστε τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν ἕξ φυλαὶ κατὰ τοὺς Λακε-
δαιμονίους ἐγένοντο, αἱ δὲ τέτταρες κατὰ Τεγεάτας.

Οὐκέτι δὲ στάδιον ἀπεχόντων, σφαγιασάμενοι οἱ Λακεδαιμό- § 20-22
νιοι τῇ Ἀγροτέρᾳ, ὡσπερ νομίζεται, τὴν χίμαιραν, ἡγοῦντο ἐπὶ
τοὺς ἐναντίους, τὸ ὑπερέχον ἐπικάμψαντες εἰς κύκλωσιν. ἐπεὶ δὲ
συνέμειξαν, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι πάντες οἱ τῶν Λακεδαιμονίων
ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, Πελλήνηες δὲ κατὰ Θεσπιάας γε-
νόμενοι ἐμάχοντό τε καὶ ἐν χώρᾳ ἔπιπτον ἐκατέρων. αὐτοὶ δὲ οἱ
Λακεδαιμόνιοι ὅσον τε κατέσχον τῶν Ἀθηναίων, ἐκράτησαν, καὶ
κυκλωσάμενοι τῷ ὑπερέχοντι πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν, καὶ ἄτε
δὴ ἀπαθεῖς ὄντες, συντεταγμένοι ἐπορεύοντο· καὶ τὰς μὲν τέτταρας
φυλάς τῶν Ἀθηναίων, πρὶν ἐκ τῆς διώξεως ἐπαναχωρήσαι, πα-
ρῆλθον, ὥστε οὐκ ἀπέθανον αὐτῶν πλὴν εἴ τις ἐν τῇ συμβολῇ ὑπὸ

Τεγεατῶν τοῖς δ' Ἀργείοις ἐπιτυγχάνουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀναχωροῦσι, καὶ μέλλοντος τοῦ πρώτου πολεμάρχου ἐκ τοῦ ἐναντίου συμβάλλειν αὐτοῖς, λέγεται ἄρα τις ἀναβοῆσαι ἀφείναι τοὺς πρώτους. ὡς δὲ τοῦτ' ἐγένετο, παραθέοντας δὴ παίοντες εἰς τὰ γυμνά πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν. ἐπελάβοντο δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρούντων. ἔτι δ' ἐπέτυχον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶν Θηβαίων τισὶν ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς διώξεως καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς αὐτῶν.

§ 23 Τούτων δὲ γενομένων, οἱ ἠττώμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἔφευγον πρὸς τὰ τεῖχη· ἔπειτα δ' εἰρξάντων Κορινθίων πάλιν κατεσκήνησαν εἰς τὸ ἀρχαῖον στρατόπεδον. Λακεδαιμόνιοι δ' αὖ ἐπαναχωρήσαντες, ἔνθα τὸ πρῶτον τοῖς πολεμίους συνέμειξαν, ἐστήσαντο τρόπαιον. καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ μάχη οὕτως ἐγένετο.

17. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Βοιωτίαν. Ἡ ἐν Κορωνεῖα μάχη (394 π.Χ.).

(Δ, 3, 1-23)

§ 1-2 Ὁ δ' Ἀγησίλαος σπεύδων μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐβοήθει· ὄντι δ' αὐτῷ ἐν Ἀμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλίδας, ὅτι νικῶν τε αὖ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς· ἐδήλου δέ, ὅτι καὶ τῶν συμμάχων οὐκ ὀλίγοι πεπτωκότες εἶεν. ἐρομένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου· «Ἄρ' ἄν, ὦ Δερκυλίδε, ἐν καιρῷ γένοιτο, εἰ αἱ συμπέμπουσαι πόλεις ἡμῖν τοὺς στρατιώτας τὴν νίκην ὡς τάχιστα πύθοντο;» ἀπεκρίνατο δὴ ὁ Δερκυλίδας· «Εὐθυμοτέρους γοῦν εἰκὸς ταῦτ' ἀκούσαντας εἶναι». «Οὐκοῦν σὺ, ἐπεὶ παρεγένου, κάλλιστ' ἄν ἀπαγγεῖλαις;» ὁ δὲ ἄσμενος ἀκούσας, (καὶ γὰρ αἰεὶ φιλαπόδημος ἦν), εἶπεν· «Εἰ σὺ τάττεις». «Ἄλλὰ τάττω», ἔφη, «καὶ προσαπαγγέλλειν κελεύω, ὅτι, ἐὰν καὶ τάδε εὖ γένηται, πάλιν παρεσόμεθα, ὥσπερ καὶ ἔφαμεν».

Ἄρα μὲν δὴ Δερκυλίδας ἐφ' Ἑλλησπόντου πρῶτον ἐπορεύετο· ὁ § 3
 δ' Ἀγησίλαος διαλλάξας Μακεδονίαν εἰς Θετταλίαν ἀφίκετο. Λα-
 ρισαῖοι μὲν οὖν καὶ Κρανώνιοι καὶ Σκοτουσαῖοι καὶ Φαρσάλιοι,
 σύμμαχοι ὄντες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοί, πλὴν ὅσοι
 αὐτῶν φυγάδες τότε ἐτύγχανον, ἐκακούργουν αὐτὸν ἐπακολου-
 θοῦντες.

Ἄρα δὲ τότε μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στράτευμα, τοὺς ἡμίσεις § 4-5
 μὲν ἔμπροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δ' ἐπ' οὐρᾷ ἔχων τῶν ἰππέων. ἐπεὶ δ'
 ἐκώλυον τῆς πορείας οἱ Θετταλοὶ ἐπελαύνοντες τοῖς ὀπισθεν, πα-
 ραπέμπει ἐπ' οὐρὰν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος ἰππικὸν πλὴν τῶν
 περὶ αὐτόν. ὡς δὲ παρετάξαντο ἀλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοὶ νομί-
 σαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τοὺς ὀπίστας ἵππομαχεῖν, στρέ-
 ψαντες βάδην ἀπεχώρουν, οἱ δὲ μάλα σωφρόνως ἐπηκολούθουν.

Γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἃ ἑκάτεροι ἡμάρτανον, πέμπει τοὺς § 6-8
 περὶ αὐτὸν μάλα εὐρώστους ἰππέας καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις
 παραγγέλλειν καὶ αὐτοὺς διώκειν ὡς τάχιστα καὶ μηκέτι δοῦναι
 αὐτοῖς ἀναστροφὴν. οἱ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐλαύν-
 οντας, οἱ μὲν αὐτῶν οὐδ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ πειρώμενοι τοῦτο
 ποιεῖν πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους ἠλίσκοντο. Πολύχαρις
 μέντοι ὁ Φαρσάλιος ἱππαρχῶν ἀνέστρεφέ τε καὶ μαχόμενος σὺν
 τοῖς περὶ αὐτὸν ἀποθνήσκει. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, φυγὴ τῶν Θετ-
 ταλῶν ἐξαισία γίγνεται· ὥστε οἱ μὲν ἀπέθνησκον αὐτῶν, οἱ δὲ
 καὶ ἠλίσκοντο. ἔστησαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν, πρὶν ἐν τῷ ὄρει τῷ
 Ναρθακίῳ ἐγένοντο.

Καὶ τότε μὲν δὴ Ἀγησίλαος τρόπαιόν τ' ἐστήσατο μεταξὺ §
 Πραντῶς καὶ Ναρθακίου, καὶ αὐτοῦ ἔμεινε μάλα ἠδόμενος τῷ
 ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἰππικῇ ἐνενικήκει σὺν τῷ
 ἰππικῷ, ὃ αὐτὸς συνέλεξε. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὑπερβαλὼν τὰ Ἀχαϊκὰ
 τῆς Φθίας ὄρη τὴν λοιπὴν πᾶσαν διὰ φιλίας ἐπορεύετο μέχρι
 πρὸς τὰ Βοιωτῶν ὄρια.

§ 10-14 Ὀντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐμβολῇ ὁ ἥλιος μηνοειδῆς ἔδοξε φανῆναι, καὶ ἠγγέλθη, ὅτι ἠττημένοι εἶεν Λακεδαιμόνιοι τῇ ναυμαχίᾳ καὶ ὁ ναύαρχος Πείσανδρος τεθναίη. ὁ οὖν Ἀγησίλαος πυθόμενος ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον χαλεπῶς ἤνεγκεν· ἐπεὶ μέντοι ἐνεθυμήθη, ὅτι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον εἴη αὐτῷ οἷον ἀγαθῶν μὲν γιγνομένων ἠδέως μετέχειν, εἰ δέ τι χαλεπὸν ὄρῳεν, οὐκ ἀνάγκη εἶναι κοινωνεῖν αὐτοῖς, ἐκ τούτου μεταβαλὼν ἔλεγεν, ὡς ἀγγέλλοιτο ὁ μὲν Πείσανδρος τετελευτηκῶς, νικῆη δὲ τῇ ναυμαχίᾳ. ἅμα δὲ ταῦτα λέγων καὶ ἐβουθύτει ὡς εὐαγγελία καὶ πολλοῖς διέπεμπε τῶν τεθυμένων· ὥστε ἀκροβολισμοῦ ὄντος πρὸς τοὺς πολεμίους ἐκράτησαν οἱ τοῦ Ἀγησιλάου τῆ λόγῳ ὡς Λακεδαιμονίων νικῶντων τῇ ναυμαχίᾳ.

§ 15 Ἦσαν δ' οἱ μὲν ἀντιτεταγμένοι τῷ Ἀγησιλάῳ Βοιωτοί, Ἀθηναῖοι, Ἀργεῖοι, Κορίνθιοι, Αἰνιᾶνες, Εὐβοεῖς, Λοκροὶ ἀμφοτέρω· σὺν Ἀγησιλάῳ δὲ Λακεδαιμονίων μὲν μόρα ἢ ἐκ Κορίνθου διαβάσα, ἡμῖσι δὲ μόρας τῆς ἐξ Ὀρχομενοῦ, ἔτι δ' οἱ ἐκ Λακεδαιμονος νεοδαμῶδεις συστρατευσάμενοι αὐτῷ, πρὸς δὲ τούτοις τὸ ξενικόν, οὗ Ἡριππίδας ἐξενάγει, ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων Ἑλληνίδων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ὅσας διῶν παρέλαβεν. αὐτόθεν δὲ προσεγένοντο ὀπλίται Ὀρχομένιοι καὶ Φωκεῖς. πελτασταὶ γὰρ μὴν πολὺ πλείονες οἱ μετ' Ἀγησιλάου· ἵππεῖς δ' αὖ παραπλήσιοι ἀμφοτέροις τὸ πλῆθος· ἢ μὲν δὴ δύναμις αὕτη ἀμφοτέρων.

§ 16-17 Διηγῆσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καὶ γὰρ που ἐγένετο, οἷα οὐκ ἄλλη τῶν γ' ἐφ' ἡμῶν. συνῆσαν μὲν γὰρ εἰς τὸ κατὰ Κορώνειαν πεδίον οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ, οἱ δὲ σὺν Θηβαίοις ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος. εἶχε δ' Ἀγησίλαος μὲν δεξιὸν τοῦ μετ' αὐτοῦ, Ὀρχομένιοι δ' αὐτῷ ἔσχατοι ἦσαν τοῦ εὐωνύμου. οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον. συνιόντων δὲ τέως μὲν σιγῇ πολλῇ ἀπ' ἀμφοτέ-

ρων ἦν. ἡνίκα δ' ἀπειχον ἀλλήλων ὄσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ ὁμόσε ἐφέροντο. ὡς δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ ὄντων ἀντεπεξέδραμον ἀπὸ τῆς Ἀγησιλάου φάλαγγος οὗτοι, ὧν Ἡριππίδας ἐξενάγει, καὶ σὺν αὐτοῖς Ἴωνες καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι, καὶ πάντες οὗτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι ἔτρεψαν τὸ καθ' αὐτούς. Ἀργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ Ἀγησίλαον, ἀλλ' ἔφυγον ἐπὶ τὸν Ἑλικῶνα.

Κἀνταῦθα οἱ μὲν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἤδη τὸν Ἀγησιλάον, ἀγγέλλει δὲ τις αὐτῷ, ὅτι οἱ Θηβαῖοι τοὺς Ὀρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴησαν. καὶ ὁ μὲν εὐθύς ἐξελίξας τὴν φάλαγγα ἤγειν ἐπ' αὐτούς· οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς Ἑλικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, συσπειραθέντες ἐχώρουν ἐρρωμένως. ἐνταῦθα Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφισβητήτως· οὐ μὲντοι εἴλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα. ἐξὸν γὰρ αὐτῷ παρέντι τοὺς διαπίπτοντας ἀκολουθοῦντι χειροῦσθαι τοὺς ὀπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέρραξε τοῖς Θηβαίοις. καὶ συμβαλόγτες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς Ἑλικῶνα, πολλοὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἀπέθανον.

Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν νίκη Ἀγησιλάου ἐγεγένητο, τετρωμένος δ' αὐτὸς προσενήνεκτο πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἱππέων λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι τῶν πολεμίων ὡς ὀγδοήκοντα σὺν ὄπλοις ὑπὸ τῷ νεφί εἰσι, καὶ ἡρώτων, τί χρῆ ποιεῖν. ὁ δὲ, καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων, ὅμως οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου, ἀλλ' εἴαν τε ἀπιέναι, ἢ βούλονται, ἐκέλευε καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶα. τότε μὲν οὖν, (καὶ γὰρ ἦν ἤδη ὀψέ), δειπνοποιησάμενοι ἐκοιμήθησαν.

Πρὸ δὲ Γύλιν τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευε τὸ στρατεύμα καὶ τρόπαιον ἵστασθαι καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποιοῦν.

οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκας ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦν-
τες θάψαι. καὶ οὕτω δὴ αἱ τε σπονδαὶ γίνονται καὶ Ἀγησίλαος
μὲν εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενος δεκάτην τῶν ἐκ τῆς λείας τῆ θεῆ
ἀπέθυσεν οὐκ ἐλάττω ἑκατὸν ταλάντων. Γύλις δὲ ὁ πολέμαρχος
ἔχων τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν εἰς Φωκέας, ἐκεῖθεν δ' εἰς τὴν
Λοκρίδα ἐμβάλλει.

§ 22-23

Καὶ τὴν μὲν ἄλλην ἡμέραν οἱ στρατιῶται καὶ σκευὴ ἐκ τῶν
κωμῶν καὶ σίτον ἤρπαζον· ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, τελευταίων
ἀποχωροῦντων τῶν Λακεδαιμονίων ἐπηκολούθουν αὐτοῖς οἱ Λο-
κροὶ βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες, ὡς δ' αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι
ὑποστρέψαντες καὶ διώξαντες κατέβαλόν τινας, ἐκ τούτου ὄπι-
σθεν μὲν οὐκέτι ἐπηκολούθουν, ἐκ δὲ τῶν ὑπερδεξίων ἔβαλλον. οἱ
δ' ἐπεχείρησαν μὲν καὶ πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν· ἐπεὶ δὲ σκότος τε
ἐγίγνετο καὶ ἀποχωροῦντες οἱ μὲν διὰ τὴν δυσχωρίαν ἔπιπτον, οἱ
δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ προορᾶν τὰ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βε-
λῶν, ἐνταῦθα ἀποθνήσκουσι Γύλις τε ὁ πολέμαρχος καὶ τῶν παρα-
στατῶν Πελλῆς, καὶ οἱ πάντες ὡς ὀκτωκαίδεκα τῶν Σπαρτιατῶν,
οἱ μὲν καταλευσθέντες, οἱ δὲ καὶ τραυματισθέντες. εἰ δὲ μὴ ἐβοή-
θησαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου δειπνοῦντες, ἐκινδύνευσαν ἂν
ἅπαντες ἀπολέσθαι.

Μετὰ τοῦτό γε μὴν ἀφείθη μὲν κατὰ πόλεις τὸ ἄλλο στρά-
τευμα, ἀπέπλευσε δὲ καὶ ὁ Ἀγησίλαος ἐπ' οἴκου.

18. Σφαγὴ τῶν ἐν Κορίνθῳ εἰρηνοφίλων. Κατάληψις τῶν
τειχῶν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων (393 π.Χ.).

(Δ. 4, 1-14)

§ 1

Ἐκ δὲ τούτου ἐπολέμουν Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀρ-
γεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐκ Κορίνθου ὀρμώμενοι, Λακεδαι-

μόνιοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι ἐκ Σικυῶνος. ὄρωντες δ' οἱ Κορίνθιοι ἑαυτῶν μὲν καὶ τὴν χώραν δηουμένην καὶ ἀποθνήσκοντας διὰ τὸ αἰεὶ τῶν πολεμιῶν ἐγγυὲς εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους συμμάχους καὶ αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ ὄντας καὶ τὰς χώρας αὐτῶν ἐνεργοὺς οὖσας, οἱ πλείστοι καὶ βέλτιστοι αὐτῶν εἰρήνης ἐπεθύμησαν καὶ συνιστάμενοι ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους.

Γινόντες δ' οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ Κορινθίων οἱ τε τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετεσχηκότες καὶ οἱ τοῦ πολέμου αἰτιώτατοι γεγενημένοι, ὡς, εἰ μὴ ἐκποδῶν ποιήσονται τοὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην τετραμμένους, κινδυνεύσει πάλιν ἡ πόλις λακωνίσει, οὕτω δὴ σφαγὰς ἐπεχείρουν ποιεῖσθαι. καὶ πρῶτον μὲν τὸ πάντων ἀνοσιώτατον ἐβουλεύσαντο· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κὰν νόμφ τις καταγωνσθῆ, οὐκ ἀποκτείνουσιν ἐν ἑορτῇ· ἐκεῖνοι δ' Εὐκλείων τὴν τελευταίαν προείλοντο, ὅτι πλείονας ἀνέφροντο λαβεῖν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥστε ἀποκτεῖναι. ὡς δ' ἐσημάνθη τούτοις, οἷς εἴρητο, οὓς ἔδει ἀποκτεῖναι, σπασάμενοι τὰ ξίφη ἔπαιον τὸν μὲν τινα συνεστηκῶτα ἐν κύκλῳ, τὸν δὲ καθήμενον, τὸν δὲ τινα ἐν θεάτρῳ, τὸν δὲ καὶ κριτὴν καθήμενον. ὡς δ' ἐγνώσθη τὸ πρᾶγμα, εὐθὺς ἔφευγον οἱ βέλτιστοι, οἱ μὲν πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θεῶν, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς βωμούς· ἔνθα δὴ οἱ ἀνοσιώτατοι καὶ παντάπασιν οὐδὲν νόμιμον φρονοῦντες, οἱ τε κελεύοντες καὶ οἱ πειθόμενοι, ἔσφαττον καὶ πρὸς τοῖς ἱεροῖς· ὥστ' ἐνίους καὶ τῶν οὐ τυπτομένων, νομίμων δ' ἀνθρώπων, ἀδημονῆσαι τὰς ψυχὰς ἰδόντας τὴν ἀσέβειαν.

Ἀποθνήσκουσι δ' οὕτω τῶν μὲν πρεσβυτέρων πολλοί· μᾶλλον γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες· οἱ δὲ νεώτεροι, ὑποπτεύσαντος Πασιμήλου τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἡσυχίαν ἔσχον ἐν τῷ Κρανεῖῳ. ὡς δὲ τῆς κραυγῆς ἤσθοντο καὶ φεύγοντές τινες ἐκ τοῦ πράγματος ἀφίκοντο πρὸς αὐτοὺς, ἐκ τούτου ἀναδραμόντες κατὰ τὸν Ἀκροκόρινθον, προσβαλόντας μὲν Ἀργεῖους καὶ τοὺς ἄλλους ἀπε-

κρούσαντο· βουλευομένων δέ, τί χρή ποιεῖν, πίπτει τὸ κιονόκρανον ἀπὸ τοῦ κίονος οὔτε σεισμοῦ οὔτε ἀνέμου γενομένου. καὶ θυομένοις δὲ τοιαῦτα ἦν τὰ ἱερά, ὥστε οἱ μάντις ἔφασαν ἄμεινον εἶναι καταβαίνειν ἐκ τοῦ χωρίου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὡς φευξόμενοι ἔξω τῆς Κορινθίας ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ καὶ φίλοι αὐτοῦς ἔπειθον καὶ μητέρες ἰοῦσαι καὶ ἀδελφαί, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἐν δυνάμει ὄντων τινὲς ὀμνύντες ὑπισχνοῦντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοῦς πείσεσθαι, οὕτω δὴ ἀπῆλθόν τινες οἴκαδε αὐτῶν.

§ 6-7 Ὅρωντες δὲ τοὺς τυραννεύοντας, αἰσθανόμενοι δὲ ἀφανιζομένην τὴν πόλιν διὰ τὸ καὶ ὄρους ἀνεσπάσθαι καὶ Ἄργος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτοῖς ὀνομάζεσθαι, καὶ πολιτείας μὲν ἀναγκαζόμενοι τῆς ἐν Ἄργει μετέχειν, ἧς οὐδὲν ἐδέοντο, ἐν δὲ τῇ πόλει μετοίκων ἔλαττον δυνάμενοι, ἐγένοντό τινες αὐτῶν, οἱ ἐνόμισαν οὕτω μὲν ἀβίωτον εἶναι· πειρωμένους δὲ τὴν πατρίδα, ὥσπερ ἦν καὶ ἐξ ἀρχῆς, Κόρινθον ποιῆσαι καὶ ἐλευθέραν ἀποδείξαι, καὶ τῶν μὲν μισοφόνων καθαρὰν, εὐνομίαν δὲ χρωμένην, ἄξιον εἶναι, εἰ μὲν δύναιτο καταπραῖσαι ταῦτα, σωτήρας γενέσθαι τῆς πατρίδος, εἰ δὲ μὴ δύναιτο, τῶν γε καλλίστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν ὀρεγομένους ἀξιεπαινοτάτης τελευτῆς τυχεῖν. οὕτω δὴ ἐπιχειροῦσιν ἄνδρες δύο, Πασίμηλός τε καὶ Ἄλκιμηνης, διαδύντες διὰ χειμάρρου συγγενέσθαι Πραξίτα τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχῳ, ὃς ἐτύγχανε μετὰ τῆς ἑαυτοῦ μόρας φρουρῶν ἐν Σικυῶνι, καὶ εἶπον, ὅτι δύναιτ' ἂν παρασχεῖν αὐτῷ εἴσοδον εἰς τὰ κατατείνοντα ἐπὶ Λέχαιον τεῖχῃ. ὁ δὲ, καὶ πρόσθεν γινώσκων τοὺς ἄνδρας ἀξιοπίστους ὄντας, ἐπίστευσε καὶ διαπραξάμενος, ὥστε καὶ τὴν ἀπιέναι μέλλουσαν ἐκ Σικυῶνος μόραν καταμείναι, ἔπραττε τὴν εἴσοδον.

§ 8 Ἐπεὶ δὲ οἱ δύο ἄνδρες καὶ κατὰ τύχην καὶ κατ' ἐπιμέλειαν ἐγένοντο φύλακες κατὰ τὰς πύλας ταύτας, ἔνθαπερ τὸ τρόπαιον ἔστηκεν, οὕτω δὴ ἔχων ὁ Πραξίτας ἔρχεται τὴν τε μόραν καὶ

Σικυωνίους καὶ Κορινθίον, ὅσοι φυγάδες ὄντες ἐτύγγαλλον. ἐπεὶ δ' ἦν πρὸς ταῖς πύλαις, φοβούμενος τὴν εἴσοδον, ἐβουλήθη τῶν πιστῶν ἄνδρα εἰσπέμψαι σκεψόμενον τὰ ἔνδον. οἱ δὲ εἰσήγαγον καὶ οὕτως ἀπλῶς ἀπέδειξαν, ὥστε ὁ εἰσελθὼν ἐξήγγειλε πάντα εἶναι ἀδόλως, οἷάπερ ἔλεγον. ἐκ τούτου δ' εἰσέρχεται.

Ὡς δὲ πολὺ διεχόντων τῶν τειχῶν ἀπ' ἀλλήλων παραταττόμενοι ὀλίγοι ἑαυτοῖς ἔδοξαν εἶναι, σταύρωμά τ' ἐποιήσαντο καὶ τάφρον, οἷαν ἐδύνατο πρὸ αὐτῶν, ἕως δὴ οἱ σύμμαχοι βοηθήσασιν αὐτοῖς. ἦν δὲ καὶ ὀπισθεν αὐτῶν ἐν τῷ λιμένι Βοιωτῶν φυλακὴ. τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ νυκτί, ἣ εἰσήλθον, ἡμέραν ἄμαχοι διήγαγον· τῇ δ' ὕστεραία ἤκουσεν οἱ Ἄργεῖοι πασσυδίᾳ βοηθοῦντες· καὶ εὐρόντες τεταγμένους Λακεδαιμονίους μὲν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἑαυτῶν, Σικυωνίους δὲ ἐχομένους, Κορινθίων δὲ τοὺς φυγάδας ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν πρὸς τῷ ἐφ' ἑαυτῶν τείχει, ἀντιτάττονται ἐχόμενοι τοῦ ἐφ' ἑαυτῶν τείχους οἱ περὶ Ἰφικράτη μισθοφόροι, πρὸς δὲ τούτοις Ἄργεῖοι· εὐώνυμον δ' εἶχον αὐτοῖς Κορίνθιοι οἱ ἐκ τῆς πόλεως. καταφρονήσαντες δὲ τῷ πλήθει εὐθὺς ἐχώρουν· καὶ τοὺς μὲν Σικυωνίους ἐκράτησαν καὶ διασπάσαντες τὸ σταύρωμα ἐδίωκον ἐπὶ θάλατταν, καὶ ἐκεῖ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Πασίμαχος δὲ ὁ ἱππαρμωστής, ἔχων ἱππέας οὐ πολλοὺς, ὡς ἑώρα τοὺς Σικυωνίους πιεζομένους, καταδήσας ἀπὸ δένδρων τοὺς ἵππους καὶ ἀφελόμενος τὰς ἀσπίδας αὐτῶν, μετὰ τῶν ἑθελοντῶν ἦει ἐναντίον τοῖς Ἄργεῖοις. οἱ δὲ Ἄργεῖοι, ὀρώντες τὰ σίγμα τὰ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων, ὡς Σικυωνίους οὐδὲν ἐφοβοῦντο. ἔνθα δὴ λέγεται, εἰπὼν ὁ Πασίμαχος «Ναὶ τῶ σιῶ, Ἄργεῖοι, ψευσεὶ ὑμὲ τὰ σίγμα ταῦτα», χωρεῖν ὁμόσει· καὶ οὕτω μαχόμενος μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς ἀποθνήσκει καὶ ἄλλοι τῶν περὶ αὐτόν.

Οἱ μὲντοι φυγάδες τῶν Κορινθίων νικῶντες τοὺς καθ' αὐτοὺς διέδυσαν ἄνω καὶ ἐγένοντο ἐγγὺς τοῦ περὶ τὸ ἄστυ κύκλου· οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ὡς ἤσθοντο κρατούμενα τὰ κατὰ τοὺς Σι-

κωνίους, βοηθοῦσιν ἐξελθόντες, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταύρωμα. οἱ γὰρ μὴν Ἄργεῖοι ἐπεὶ ἤκουσαν ὀπισθεν ὄντας τοὺς Λακεδαιμονίους, στραφέντες δρόμῳ πάλιν ἐκ τοῦ σταυρώματος ἐξέπιπτον. καὶ οἱ μὲν ἐν δεξιᾷ ἔσχατοι αὐτῶν παιόμενοι εἰς τὰ γυμνά ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πρὸς τῇ τείχει ἄθροοι σὺν πολλῷ ὄχλῳ πρὸς τὴν πόλιν ἀπεχώρουν. ὡς δ' ἐνέτυχον ταῖς φυγάσι τῶν Κορινθίων καὶ ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας, ἀπέκλιναν πάλιν. ἐνταῦθα μέντοι οἱ μὲν κατὰ τὰς κλίμακας ἀναβαίνοντες ἤλλοντο κατὰ τοῦ τείχους καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ περὶ τὰς κλίμακας ὠθούμενοι καὶ παιόμενοι ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καὶ καταπατούμενοι ὑπ' ἀλλήλων ἀπεπνίγοντο.

§ 12 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἠπόρουν, τίνα ἀποκτενοῖεν· ἔδωκε γὰρ τότε γὰρ ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔργον, οἷον οὐδ' ἠϋξαντό ποτ' ἄν. τὸ γὰρ ἐγχειρισθῆναι αὐτοῖς πολεμίων πλήθος πεφοβημένον, ἐκπεπληγμένον, τὰ γυμνά παρέχον, ἐπὶ τὸ μάχεσθαι οὐδένα τρεπόμενον, εἰς δὲ τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας, πῶς οὐκ ἂν τις θεῖον ἠγήσαιο; τότε γοῦν οὕτως ἐν ὀλίγῳ πολλοὶ ἔπεσον, ὥστε εἰθισμένοι ὄραν οἱ ἄνθρωποι σωροὺς σίτου, ξύλων, λίθων, τότε ἐθεάσαντο σωροὺς νεκρῶν. ἀπέθανον δὲ καὶ οἱ ἐν τῇ λιμένι τῶν Βοιωτῶν φύλακες, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν τειχῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰ τέγγη τῶν νεωσοίκων ἀναβάντες.

§ 13 Μετὰ μὲν τοίνυν τοῦτο οἱ μὲν Κορινθιοὶ καὶ Ἄργεῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπήγοντο, οἱ δὲ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐβοήθουν. ἐπεὶ δὲ ἠθροίσθησαν, ἔγνω Πραξίτας πρῶτον μὲν τῶν τειχῶν καθελεῖν, ὥστε δίοδον στρατοπέδῳ ἱκανὴν εἶναι, ἔπειτα δ' ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα ἦγε τὴν ἐπὶ Μέγαρον καὶ αἰρεῖ προσβαλὼν πρῶτον μὲν Σιδουῖντα, ἔπειτα δὲ Κρομμυῶνα. καὶ ἐν τούτοις τοῖς τείχεσι καταστήσας φρουροὺς τοῦμπαλιν ἐπορεύετο· καὶ τειχίσας Ἐπιεικίαν, ἵνα φρούριον εἶη πρὸ τῆς φιλίας τοῖς

συμμάχοις, οὕτω διαφῆκε τὸ στράτευμα, καὶ αὐτὸς τὴν ἐπὶ Λακεδαιμόνα ἀπεχώρει.

Ἐκ δὲ τούτου στρατιαὶ μὲν μεγάλαι ἐκατέρωι διεπέπαυτο, § 14
φρουροὺς δὲ πέμπουσαι αἱ πόλεις, αἱ μὲν εἰς Κόρινθον, αἱ δὲ εἰς
Σικυῶνα, ἐφύλαττον τὰ τείχη· μισθοφόρους γε μὴν ἐκάτεροι
ἔχοντες διὰ τούτων ἐρρωμένως ἐπολέμουν.

19. Νέα ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων ἐναντίον τῆς Κορίνθου. Αἱ περὶ τὸ Λέχαιον συγκρούσεις (392 π.Χ.).

(Δ, 5, 1-19)

Ἐκ δὲ τούτου Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες τῶν φευγόντων, ὅτι § 1
οἱ ἐν τῇ πόλει πάντα μὲν τὰ βοσκήματα ἔχοιεν καὶ σφίζοντο ἐν
τῇ Πειραίῳ, πολλοὶ δὲ τρέφοντο αὐτόθεν, στρατεύουσι πάλιν εἰς
τὴν Κόρινθον, Ἀγησιλάου καὶ τότε ἡγουμένου. καὶ πρῶτον μὲν
ἦλθεν εἰς Ἴσθμόν· καὶ γὰρ ἦν ὁ μὴν, ἐν ᾧ Ἴσθμια γίγνεται,
καὶ οἱ Ἀργεῖοι αὐτοῦ ἐτύγγανον τότε ποιῶντες τὴν θυσίαν τῇ
Ποσειδῶνι, ὡς Ἀργούς τῆς Κορίνθου ἕντος. ὡς δ' ἦσθοντο προσ-
ιόντα τὸν Ἀγησίλαον, καταλιπόντες καὶ τὰ τεθυμένα καὶ τὰ
ἀριστοποιούμενα μάλα σὺν πολλῇ φόβῳ ἀπεχώρουν εἰς τὸ ἄστυ
κατὰ τὴν ἐπὶ Κεγχρεῖας ὁδόν.

Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους μὲν καίπερ ὀρών οὐκ ἐδίωκε, § 2-3
κατασκηνήσας δὲ ἐν τῇ ἱερῇ αὐτὸς τε τῇ θεῇ ἔθυε καὶ περιέμε-
νεν, ἕως οἱ φυγάδες τῶν Κορινθίων ἐποίησαν τῇ Ποσειδῶνι τὴν
θυσίαν καὶ τὸν ἀγῶνα. ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἀπελθόντος
Ἀγησιλάου ἐξ ἀρχῆς πάλιν Ἴσθμια. καὶ ἐκείνῳ τῇ ἔτει τινὰ μὲν
τῶν ἄθλων δις ἕκαστος ἐνικήθη, τινὰ δὲ δις οἱ αὐτοὶ ἐκηρύχθη-
σαν. τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ὁ Ἀγησίλαος ἦγε πρὸς τὸ Πείραιον
τὸ στράτευμα. ἰδὼν δὲ ὑπὸ πολλῶν φυλαττόμενον, ἀπεχώρησε

μετ' ἄριστον πρὸς τὸ ἄστυ, ὡς προδιδομένης τῆς πόλεως· ὥστε οἱ Κορίνθιοι δεισαντες, μὴ προδοῖτο ὑπὸ τινων ἢ πόλις, μετεπέμψαντο τὸν Ἴφικράτη σὺν τοῖς πλείστοις τῶν πελταστῶν. αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος τῆς νυκτὸς παρεληλυθότας αὐτούς, ὑποστρέψας ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὸ Πείραιον ἦγε. καὶ αὐτὸς μὲν κατὰ τὰ θερμὰ προῆει, μόραν δὲ κατὰ τὸ ἀκρότατον ἀνεβίβασε. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα ὁ μὲν πρὸς ταῖς θερμαῖς ἐστρατοπεδεύετο, ἡ δὲ μόρα τὰ ἄκρα κατέχουσα ἐνυκτέρευσεν.

§ 4 Ἐνθα δὴ καὶ ὁ Ἀγησίλαος μικρῶ, καιρίῳ δ' ἐνθυμήματι εὐδοκίμησε. τῶν γὰρ τῇ μόρᾳ φερόντων τὰ σιτία οὐδενὸς πῦρ εἰσενεγκόντος, φύχους δὲ ὄντος διὰ τε τὸ πάνυ ἐφ' ὑψηλοῦ εἶναι καὶ διὰ τὸ γενέσθαι ὕδωρ καὶ χάλαζαν πρὸς τὴν ἐσπέραν, καὶ ἀνεβεβίβασαν δὲ ἔχοντες οἷα δὴ θέρους σπειρία, ριγώντων δ' αὐτῶν καὶ ἐν σκότῳ ἀθύμως πρὸς τὸ δεῖπνον ἔχόντων, πέμπει ὁ Ἀγησίλαος οὐκ ἔλαττον δέκα φέροντας πῦρ ἐν χύτραις. ἐπεὶ δὲ ἀνέβησαν ἄλλος ἄλλη καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα πυρὰ ἐγένετο ἅτε πολλῆς ὕλης παρουσίης, πάντες μὲν ἠλείφοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἐδειπνησαν ἐξ ἀρχῆς. φανερὸς δὲ ἐγένετο καὶ ὁ νεὼς τοῦ Ποσειδῶνος ταύτῃ τῇ νυκτὶ καόμενος· ὑφ' ὅτου δ' ἐνεπρήσθη, οὐδεὶς οἶδεν.

§ 5 Ἐπεὶ δὲ ἦσθοντο οἱ ἐν τῷ Πειραίῳ τὰ ἄκρα ἐχόμενα, ἐπὶ μὲν τὸ ἀμύνασθαι οὐκέτι ἐτράποντο, εἰς δὲ τὸ Ἡραῖον κατέφυγον καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ τῶν βοσκημάτων τὰ πλείστα. καὶ Ἀγησίλαος μὲν δὴ σὺν τῷ στρατεύματι παρὰ θάλατταν ἐπορεύετο· ἡ δὲ μόρα ἅμα καταβαίνουσα ἀπὸ τῶν ἄκρων Οἰνόην τὸ ἐντετειχισμένον τεῖχος αἰρεῖ καὶ τὰ ἐνόντα ἔλαβε, καὶ πάντες δὴ οἱ στρατιῶται ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῶν χωρίων ἐλάμβανον. οἱ δ' ἐν τῷ Ἡραίῳ καταπεφευγότες ἐξῆσαν, ἐπιτρέψαντες Ἀγησιλάῳ γυνῶναι, ὅτι βούλοιο περὶ σφῶν.

Ἐκ τούτου δὲ ἐξήκει μὲν ἐκ τοῦ Ἑραίου πάμπολλα τὰ αἰχμάλωτα· πρεσβεῖαι δὲ ἄλλοθὲν τε πολλαὶ παρήσαν καὶ ἐκ Βοιωτῶν ἦκον ἐρησόμενοι, τί ἂν ποιοῦντες εἰρήνης τύχοιεν. ὁ δὲ Ἄγησιλαος μάλα μεγαλοφρόνως τούτους μὲν οὐδ' ὄραν ἐδόκει, καίπερ Φάρακος τοῦ προξένου παρεστηκότος αὐτοῖς, ὅπως προσαγάγοι· καθήμενος δ' ἐπὶ τοῦ περὶ τὴν λίμνην κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος ἐθεώρει πολλὰ τὰ ἐξαγόμενα. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν ὅπλων σὺν τοῖς δόρασι παρηκολούθουν φύλακες τῶν αἰχμαλώτων, μάλα ὑπὸ τῶν παρόντων θεωρούμενοι· οἱ γὰρ εὐτυχοῦντες καὶ κρατοῦντες αἰεί πως ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι.

Ἔτι δὲ καθημένου Ἄγησιλάου καὶ εὐικότος ἀγαλλομένῳ τοῖς πεπραγμένοις, ἱππεὺς τις προσήλαυσε καὶ μάλα ἰσχυρῶς ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ. ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐρωτώμενος, ὅτι ἀγγέλλοι, οὐδενὶ ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦν τοῦ Ἄγησιλάου, καταλάμενος ἀπὸ τοῦ ἵππου καὶ προσδραμῶν αὐτῷ μάλα σκυθρωπὸς ὢν λέγει τὸ τῆς ἐν Λεχαίῳ μόρας πάθος. ὁ δ' ὡς ἤκουσεν, εὐθύς τε ἐκ τῆς ἔδρας ἀνεπήδησε καὶ τὸ δόρυ ἔλαβε καὶ πολεμάρχους καὶ πεντηκοντῆρας καὶ ξεναγούς καλεῖν τὸν κήρυκα ἐκέλευεν. ὡς δὲ συνέδραμον οὔτοι, τοῖς μὲν ἄλλοις εἶπεν, (οὐ γάρ πω ἤριστοποίητο), ἐμπαγοῦσιν ὅτι δύναιτο, ἦκειν τὴν ταχίστην, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ δαμοσίαν ὑψηγεῖτο ἀνάριστος. καὶ οἱ δορυφόροι τὰ ὅπλα ἔχοντες παρηκολούθουν σπουδῆ, τοῦ μὲν ὑψηγομένου, τῶν δὲ μετιόντων.

Ἦδη δ' ἐκπεπερακότος αὐτοῦ τὰ θερμὰ εἰς τὸ πλατὺ τοῦ Λεχαίου, προσελάσαντες ἱππεῖς τρεῖς ἀγγέλλουσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ ἀνηρημένοι εἶησαν. ὁ δ' ἐπεὶ τοῦτο ἤκουσε, θέσθαι κελεύσας τὰ ὅπλα καὶ ὀλίγον χρόνον ἀναπαύσας, ἀπῆγε πάλιν τὸ στράτευμα ἐπὶ τὸ Ἑραῖον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ αἰχμάλωτα διετίθετο.

Οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν προσκληθέντες καὶ ἐρωτώμενοι, ὅτι ἦκοιεν, περὶ μὲν τῆς εἰρήνης οὐκέτι ἐμέμνητο, εἶπον

δέ, ὅτι, εἰ μή τι κωλύοι, βούλοιντο εἰς ἄστὺ πρὸς τοὺς σφετέρους στρατιώτας παρελθεῖν. ὁ δ' ἐπιγελάσας « Ἄλλ' οἶδα μὲν », ἔφη, « ὅτι οὐ τοὺς στρατιώτας ἰδεῖν βούλεσθε, ἀλλὰ τὸ εὐτύχημα τῶν φίλων ὑμῶν θεάσασθαι, πόσον τι γεγένηται. περιμείνατε οὖν, ἔφη. ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτὸς ἄξω καὶ μᾶλλον μετ' ἐμοῦ ὄντες γνώσεσθε, ποῖόν τι τὸ γεγενημένον ἐστί. καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ἤγεε πρὸς τὴν πόλιν τὸ στράτευμα. καὶ τὸ μὲν τρόπαιον οὐ κατέβαλεν, εἰ δέ τι ἦν λοιπὸν δένδρον, κόπτων καὶ κᾶων ἐπεδείκνυ, ὡς οὐδεὶς ἀντεξῆι. ταῦτα δὲ ποιήσας ἐστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ Λέχαιον· καὶ τοὺς Θηβαίων μέντοι πρέσβεις εἰς μὲν τὸ ἄστὺ οὐκ ἀνήκε, κατὰ θάλατταν δὲ εἰς Κρεῦσιν ἀπέπεμψεν.

§ 10 Ἄτε δὲ ἀήθους τοῖς Λακεδαιμονίοις γεγενημένης τῆς τοιαύτης συμφορᾶς, πολὺ πένθος ἦν κατὰ τὸ Λακωνικὸν στράτευμα, πλὴν ὅσων ἐτέθνασαν ἐν χώρᾳ ἢ υἱοὶ ἢ πατέρες ἢ ἀδελφοί· οὗτοι δ' ὡσπερ νικηφόροι λαμπροὶ καὶ ἀγαλλόμενοι τῷ οἰκείῳ πάθει περιῆσαν. ἐγένετο δὲ τὸ τῆς μόρας πάθος τοιῶδε τρόπῳ.

§ 11-12 Οἱ Ἄμυκλαῖοι αἰεὶ ποτε ἀπέρχονται εἰς τὰ Ἰακίνθια ἐπὶ τὸν παιᾶνα, ἐάν τε στρατοπεδευόμενοι τυγχάνωσιν, ἐάν τε ἄλλως πως ἀποδημοῦντες. καὶ τότε δὴ τοὺς ἐκ πάσης τῆς στρατιᾶς Ἄμυκλαίους κατέλιπε μὲν Ἀγησίλαος ἐν Λεχαίῳ. ὁ δ' ἐκεῖ φρουρῶν πολέμαρχος τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν συμμάχων φρουροὺς ἔταξε φυλάττειν τὸ τεῖχος, αὐτὸς δὲ σὺν τῇ τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῇ τῶν ἱππέων μόρᾳ παρὰ τὴν πόλιν τῶν Κορινθίων τοὺς Ἄμυκλαίους παρήγε. ἐπεὶ δὲ ἀπείχον ὅσον εἴκοσιν ἢ τριάκοντα σταδίους τοῦ Σικυῶνος, ὁ μὲν πολέμαρχος σὺν τοῖς ὀπλίταις, οὖσιν ὡς ἑξακοσίοις, ἀπῆι πάλιν ἐπὶ τὸ Λέχαιον, τὸν δ' ἱππαρμοστήν ἐκέλευσε σὺν τῇ τῶν ἱππέων μόρᾳ, ἐπεὶ προπέμφειαν τοὺς Ἄμυκλαίους, μέχρι ὅπου αὐτοὶ κλεῦοιεν, μεταδιώκειν. καὶ ὅτι μὲν πολλοὶ ἦσαν ἐν τῇ Κορίνθῳ καὶ πελτασταὶ καὶ ὀπλίται, οὐδὲν ἠγνόουν· κατε-

φρόνουν δὲ διὰ τὰς ἔμπροσθεν τύχας μηδένα ἂν ἐπιχειρήσαι σφίσειν.

Οἱ δ' ἐκ τῶν Κορινθίων τοῦ ἄστεως, Καλλίας τε ὁ Ἴππονίου, § 13
 τῶν Ἀθηναίων ὀπλιτῶν στρατηγῶν, καὶ Ἴφικράτης, τῶν
 πελταστῶν ἄρχων, καθορῶντες αὐτοὺς καὶ οὐ πολλοὺς ὄντας καὶ
 ἐρήμους καὶ πελταστῶν καὶ ἱππέων, ἐνόμισαν ἀσφαλὲς εἶναι ἐπι-
 θέσθαι αὐτοῖς τῇ πελταστικῇ. εἰ μὲν γὰρ πορεύοιντο τῇ ὁδῷ,
 ἀκοντιζομένους ἂν αὐτοὺς εἰς τὰ γυμνά ἀπόλλυσθαι· εἰ δ' ἐπιχει-
 ροῖεν διώκειν, ῥαδίως ἂν ἀποφυγεῖν πελτασταῖς τοῖς ἐλαφροτά-
 τοις τοὺς ὀπλίτας. γνόντες δὲ ταῦτα ἐξάγουσι.

Καὶ ὁ μὲν Καλλίας παρέταξε τοὺς ὀπλίτας οὐ πόρρω τῆς § 14-15
 πόλεως, ὁ δὲ Ἴφικράτης λαβὼν τοὺς πελταστάς ἐπέθετο τῇ μόρα.
 οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ ἠκοντίζοντο καὶ ὁ μὲν τις ἐτέτρωτο,
 ὁ δὲ καὶ ἐπεπτώκει, τούτους μὲν ἐκέλευον τοὺς ὑπασπιστάς ἀρα-
 μένους ἀποφέρειν εἰς Λέχαιον· καὶ οὗτοι μόνοι τῆς μόρας τῇ
 ἀληθείᾳ ἐσώθησαν· ὁ δὲ πολέμαρχος ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἧβης
 ἀποδιῶξαι τοὺς προειρημένους. ὡς δὲ ἐδίωκον, ἤηρουν τε οὐδένα
 ἐξ ἀκοντίου βολῆς ὀπλίται ὄντες πελταστάς· καὶ γὰρ ἀναχωρεῖν
 αὐτοὺς ἐκέλευε, πρὶν τοὺς ὀπλίτας ὁμοῦ γίγνεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἀνε-
 χώρουν ἐσπαρμένοι, ἅτε διώξαντες ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν, ἀνα-
 στρέφοντες οἱ περὶ τὸν Ἴφικράτη, οἳ τε ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν
 ἠκόντιζον καὶ ἄλλοι ἐκ πλαγίου παραθέοντες εἰς τὰ γυμνά. καὶ
 εὐθὺς μὲν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διώξει κατηκόντιζον ἑνέα ἢ δέκα αὐτῶν.
 ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολὺ ἤδη θρασύτερον ἐπέκειντο.

Ἐπεὶ δὲ κακῶς ἔπασχον, πάλιν ἐκέλευσεν ὁ πολέμαρχος διώ- § 16
 κειν τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἧβης. ἀναχωρούντων δὲ ἔτι πλείονες
 αὐτῶν ἢ τὸ πρῶτον ἔπεσον. ἤδη δὲ τῶν βελτίστων ἀπολωλότων,
 οἱ ἱππεῖς αὐτοῖς παραγίγνονται καὶ σὺν τούτοις αὐθις διώξιν
 ἐποιήσαντο. ὡς δ' ἐνέκλιναν οἱ πελτασταί, ἐν τούτῳ κακῶς οἱ
 ἱππεῖς ἐπέθεντο· οὐ γὰρ, ἕως ἀπέκτεινάν τινας αὐτῶν, ἐδίωξαν,

ἀλλὰ σὺν τοῖς ἐκδρόμοις ἰσομέτωποι καὶ ἐδίωκον καὶ ἐπέστρεφον. ποιοῦντες δὲ καὶ πάσχοντες τὰ ὅμοια τούτοις καὶ αὐθις, αὐτοὶ μὲν ἀεὶ ἐλάττους τε καὶ μαλακώτεροι ἐγίνοντο, οἱ δὲ πολέμιοι θρασύτεροί τε καὶ ἀεὶ πλείους οἱ ἐγχειροῦντες. ἀποροῦντες δὲ συνίστανται ἐπὶ βραχὺν τινα γήλοφον, ἀπέχοντα τῆς μὲν θαλάττης ὡς δύο στάδια, τοῦ δὲ Λεχαιοῦ ὡς ἕξ ἢ ἑπτακαίδεκα.

§ 17 Αἰσθόμενοι δ' οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαιοῦ, εἰσθάντες εἰς πλοιάρια παρέπλεον, ἕως ἐγένοντο κατὰ τὸν γήλοφον. οἱ δ' ἀποροῦντες ἤδη, ὅτι ἔπασχον μὲν κακῶς καὶ ἀπέθνησκον, ποιεῖν δὲ οὐδὲν ἐδύνατο, πρὸς τούτοις δὲ ὄρωντες καὶ τοὺς ὀπλίτας ἐπιόντας, ἐγκλίνουσι. καὶ οἱ μὲν ἐμπίπτουσι αὐτῶν εἰς τὴν θάλατταν, ὀλίγοι δὲ τινες μετὰ τῶν ἱππέων εἰς Λέχαιον ἐσώθησαν. ἐν πάσαις δὲ ταῖς μάχαις καὶ τῇ φυγῇ ἀπέθανον περὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίους. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπέπρακτο.

§ 18-19 Ἐκ δὲ τούτου ὁ Ἄγησίλαος τὴν μὲν σφαλεῖσαν μόραν ἔχων ἀπήει, ἄλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαίῳ. διῶν δὲ ἐπ' οἴκου ὡς μὲν ἐδύνατο ὀφιαίτατα κατήγετο εἰς τὰς πόλεις, ὡς δ' ἐδύνατο πρῶταίτατα ἐξωρμάτο. παρὰ δὲ Μαντίνειαν ἕξ Ὀρχομενοῦ ὄρθρου ἀναστὰς ἔτι σκοταῖος παρήλθεν. οὕτω χαλεπῶς ἂν ἐδόκουν οἱ στρατιῶται τοὺς Μαντινέας ἐφηδομένους τῷ δυστυχίματι θεάσασθαι. ἐκ τούτου δὲ μάλα καὶ τᾶλλα ἐπετύγχανεν Ἰφικράτης. καθεστηκότων γὰρ φρουρῶν ἐν Σιδουῖντι μὲν καὶ Κρομμυῶνι ὑπὸ Πραξίτα, ὅτε ἐκεῖνος εἶλε ταῦτα τὰ τεῖχη, ἐν Οἰνότη δὲ ὑπὸ Ἄγησίλαου, ὅτε περ τὸ Πείραιον ἐάλω, πάνθ' εἶλε ταῦτα τὰ χωρία. τὸ μέντοι Λέχαιον ἐφρούρουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι. οἱ φυγάδες δὲ τῶν Κορινθίων, οὐκέτι πεζῇ παριόντες ἐκ Σικυῶνος διὰ τὴν τῆς μόρας δυστυχίαν, ἀλλὰ παραπλέοντες καὶ ἐντεῦθεν ὀρμώμενοι πράγματα εἶχόν τε καὶ παρεῖχον τοῖς ἐν τῷ ἄστει.

Ο ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΑΓΩΝ

20. Ἐπιδρομὴ τοῦ Κόνωνος κατὰ τῆς Πελοποννήσου. Ἀν-
οικοδόμησις τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηνῶν (393 π. Χ.).

(Δ, 8, 1-3, 6-11)

Καὶ ὁ μὲν δὴ κατὰ γῆν πόλεμος οὕτως ἐπολεμεῖτο. ἐν ᾧ δὲ § 1-2
πάντα ταῦτα ἐπράττετο, τὰ κατὰ θάλατταν αὖ καὶ τὰς πρὸς θα-
λάττη πόλεις γενόμενα διηγήσομαι καὶ τῶν πράξεων τὰς μὲν
ἀξιωμανημονεύτους γράψω, τὰς δὲ μὴ ἀξίας λόγου ἀφήσω. πρῶτον
μὲν τοίνυν Φαρνάβαζος καὶ Κόνων, ἐπεὶ ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαι-
μονίους τῇ ναυμαχίᾳ, περιπλέοντες καὶ τὰς νήσους καὶ πρὸς τὰς
ἐπιθαλαττιδίας πόλεις τοὺς τε Λακωνικοὺς ἀρμοστὰς ἐξήλαυνον
καὶ παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις, ὡς οὔτε ἀκροπόλεις ἐντειχιοῖεν ἐά-
σαιεν τε αὐτονόμους. οἱ δ' ἀκούοντες ταῦτα ἠδοντό τε καὶ ἐπήνουν
καὶ ξένια προθύμως ἔπεμπον τῷ Φαρναβάζῳ. καὶ γὰρ ὁ Κόνων
τὸν Φαρνάβαζον ἐδίδασκεν, ὡς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αὐτῷ αἱ
πόλεις φίλιαι ἔσοιντο, εἰ δὲ δουλοῦσθαι βουλόμενος φανερὸς
ἔσοιτο, ἔλεγεν, ὡς μία ἐκάστη πολλὰ πράγματα ἱκανῆ εἶη παρέ-
χειν καὶ κίνδυνος εἶη, μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες, εἰ ταῦτα αἰσθοντό,
συσταῖεν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπείθετο ὁ Φαρνάβαζος.

Ἀποβάς δ' εἰς Ἔφεσον τῷ μὲν Κόνωνι δοὺς τετταράκοντα § 3
τριήρεις εἰς Σηστόν εἶπεν ἀπαντάν, αὐτὸς δὲ πεζῇ ἀπήει ἐπὶ τὴν
αὐτοῦ ἀρχήν. καὶ γὰρ ὁ Δερκυλίδας, ὅσπερ καὶ πάλαι πολέμιος
ἦν αὐτῷ, ἔτυχεν ἐν Ἀβύδῳ ὄν, ὅτε ἡ ναυμαχία ἐγένετο, καὶ οὐχ
ὡσπερ οἱ ἄλλοι ἀρμοσταὶ ἐξέλιπεν, ἀλλὰ κατέσχε τὴν Ἀβυδὸν
καὶ διέσφζε φίλην τοῖς Λακεδαιμονίοις.

Ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἐπεὶ ἤυρε τὴν τε Ἀβυδὸν καὶ τὸν Σηστόν § 6
οὕτως ἔχοντα, προηγόρευεν αὐτοῖς, ὡς, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς
Λακεδαιμονίους, πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπέι-

θοντο, Κόνωνι μὲν προσέταξε κωλύειν αὐτοὺς τὴν θάλατταν πλεῖν, αὐτὸς δὲ ἐδήλου τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν χώραν. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπέβαινε πρὸς τὸ καταστρέφεσθαι, αὐτὸς μὲν ἐπ' οἴκου ἀπῆλθε, τὸν δὲ Κόνωνα ἐκέλευεν εὐτρεπίζεσθαι τὰς καθ' Ἑλλάσποντον πόλεις, ὅπως εἰς τὸ ἔαρ ὅτι πλείστον ναυτικὸν ἀθροισθείη. ὀργιζόμενος γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθει, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο ἐλθεῖν τε εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ τιμωρήσασθαι ὅτι δύναιτο.

§ 7-8

Καὶ τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τοιοῦτοις ὄντες διῆγον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι ναῦς τε πολλὰς συμπληρώσας καὶ ξενικὸν προμισθωσάμενος ἔπλευσεν ὁ Φαρνάβαζός τε καὶ ὁ Κόνων μετ' αὐτοῦ διὰ νήσων εἰς Μῆλον, ἐκεῖθεν δὲ ὀρμύμενοι εἰς τὴν Λακεδαίμονα. καταπλεύσας δὲ πρῶτον εἰς Φαρὰς ἐδήλωσε ταύτην τὴν χώραν. ἔπειτα καὶ ἄλλοσε ἀποβαίνων τῆς παραθαλαττίας ἐκακούργει ὅτι ἐδύνατο. φοβούμενος δὲ τὴν τε ἀλιμενότητα τῆς χώρας καὶ τὰ τῆς βοηθείας καὶ τὴν σπανοσιτίαν, ταχύ τε ἀνέστρεψε καὶ ἀποπλέων ὤρμισθη τῆς Κυθηρίας εἰς Φοινικοῦντα. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὴν πόλιν τῶν Κυθηρίων φοβηθέντες, μὴ κατὰ κράτος ἀλοῖεν, ἐξέλιπον τὰ τεῖχη, ἐκείνους μὲν ὑποσπόνδους ἀφήκεν εἰς τὴν Λακωνικὴν, αὐτὸς δ' ἐπισκευάσας τὸ τῶν Κυθηρίων τεῖχος φρουρούς τε καὶ Νικόφημον Ἀθηναῖον ἀρμοστήν ἐν τοῖς Κυθήροις κατέλιπε. ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ εἰς Ἴσθμὸν τῆς Κορινθίας καταπλεύσας καὶ παρακελευσάμενος τοῖς συμμάχοις προθύμως τε πολεμεῖν καὶ ἄνδρας πιστοὺς φαίνεσθαι βασιλεῖ, καταλιπὼν αὐτοῖς χρήματα ὅσα εἶχεν, ὄχητο ἐπ' οἴκου ἀποπλέων.

§ 9-10

Λέγοντος δὲ τοῦ Κόνωνος, ὡς, εἰ ἐφ' αὐτὸν ἔχειν τὸ ναυτικόν, θρέψοι μὲν ἀπὸ τῶν νήσων, καταπλεύσας δ' εἰς τὴν πατρίδα συναναστήσοι τὰ τε μακρὰ τεῖχη τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τεῖχος, οὐ εἰδέναι ἔφη, ὅτι Λακεδαιμονίοις οὐδὲν ἂν βαρύτερον γένοιτο, «καὶ τοῦτο οὖν», ἔφη, «σὺ τοῖς

μὲν Ἀθηναίους κεχαρισμένους ἔσει, τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους τετιμωρημένους· ἐφ' ᾧ γὰρ πλεῖστα ἐπόνησαν, ἀτελεῖς αὐτοῖς ποιήσεις», ὁ Φαρνάβαζος ἀκούσας ταῦτα ἀπέστειλεν αὐτὸν προθύμως εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ χρήματα προσέθηκεν αὐτῷ εἰς τὸν ἀνατεχνισμόν. ὁ δὲ ἀφικόμενος πολὺ τοῦ τείχους ὄρθωσε, τὰ τε αὐτοῦ πληρώματα παρέχων καὶ τέκτοσι καὶ λιθολόγοις μισθὸν διδοὺς καὶ ἄλλο, εἴ τι ἀναγκαῖον ἦν, δαπανῶν. τινὰ μέντοι τοῦ τείχους καὶ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ ἄλλαι πόλεις ἐθελούσαι συνετείχισαν.

Οἱ μέντοι Κορίνθιοι, ἀφ' ὧν Φαρνάβαζος κατέλιπε χρημάτων, § 11
ναῦς πληρώσαντες καὶ Ἀγαθῖνον ναύαρχον ἐπιστήσαντες ἐθαλατοκράτουν ἐν τῇ περὶ Ἀχαΐαν καὶ Λέχαιον κόλπῳ. ἀντεπλήρωσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ναῦς, ὧν Ποδάνεμος ἤρχεν. ἐπεὶ δὲ οὗτος ἐν προσβολῇ τινι γενομένη ἀπέθανε καὶ Πόλλις αὐτὸν ἐπιστολεὺς ὧν τρωθεὶς ἀπῆλθεν, Ἑριππίδας ταύτας ἀναλαμβάνει τὰς ναῦς. Πρόαινος μέντοι Κορίνθιος τὰς παρ' Ἀγαθῖνου παραλαβὼν ναῦς ἐξέλιπε τὸ ῥῖον· Λακεδαιμόνιοι δ' αὐτὸ παρέλαβον. μετὰ δὲ τοῦτο Τελευτίας ἐπὶ τὰς Ἑριππίδου ναῦς ἦλθε καὶ οὗτος αὐτὸ τοῦ κόλπου πάλιν ἐκράτει.

21. Ἀποστολὴ τοῦ Ἀνταλκίδου εἰς Μ Ἀσίαν. Διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν περὶ εἰρήνης.

(Δ, 8, 12-16)

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες, ὅτι Κόνων καὶ τὸ τεῖχος § 12-13
τοῖς Ἀθηναίοις ἐκ τῶν βασιλέως χρημάτων ἀνορθοίη καὶ τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν ἐκείνου τρέφων τὰς τε νήσους καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις Ἀθηναίοις εὐτρεπίζοι, ἐνόμισαν, εἰ ταῦτα διδάσκοιεν Τιρίβαζον βασιλέως ὄντα στρατηγόν, ἧ καὶ

ἀποστῆσαι ἂν πρὸς ἑαυτοὺς τὸν Τιρίβαζον ἢ παῦσαι γ' ἂν τὸ Κόωνος ναυτικὸν τρέφοντα. γνόντες δὲ οὕτω, πέμπουσιν Ἀνταλκίδα πρὸς τὸν Τιρίβαζον, προστάξαντες αὐτῷ ταῦτα διδάσκειν καὶ πειρᾶσθαι εἰρήνην τῇ πόλει ποιῆσθαι πρὸς βασιλέα. αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπέμπουσι πρέσβεις μετὰ Κώνωνος Ἐρμιογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη καὶ Καλλιμέδοντα. συμπαρεκάλεσαν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων πρέσβεις· καὶ παρεγένοντο ἀπὸ τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἄργους.

§ 14 Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ὁ μὲν Ἀνταλκίδας ἔλεγε πρὸς τὸν Τιρίβαζον, ὅτι εἰρήνης δεόμενος ἦκοι τῇ πόλει πρὸς βασιλέα, καὶ ταύτης οἴασπερ βασιλεὺς ἐπεθύμει. τῶν τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων Λακεδαιμονίους βασιλεῖ οὐκ ἀντιποιεῖσθαι, τάς τε νήσους ἀπάσας καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀρκεῖν σφίσι αὐτονόμους εἶναι. «καίτοι», ἔφη, «τοιαῦτα ἐθελόντων ἡμῶν, τίνος ἂν ἔνεκα πρὸς ἡμᾶς βασιλεὺς πολεμοίῃ ἢ χρήματα δαπανήῃ; καὶ γὰρ οὐδ' ἐπὶ βασιλέα στρατεύεσθαι δυνατὸν οὔτε Ἀθηναίοις, μὴ ἡγουμένων ἡμῶν, οὔθ' ἡμῖν, αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων».

§ 15 Τῷ μὲν δὴ Τιρίβαζῳ ἀκούοντι ἰσχυρῶς ἤρεσκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι· τοῖς δὲ ἐναντίοις λόγοι ταῦτ' ἦν. οἳ τε γὰρ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς νήσους, μὴ Δήμου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου στερηθεῖεν, οἳ τε Θηβαῖοι, μὴ ἀναγκασθεῖν ἀφείναι τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους, οἳ τ' Ἄργεῖοι, οὐ ἐπεθύμουν, οὐκ ἐνόμιζον ἂν τὴν Κόρινθον δύνασθαι ὡς Ἄργος ἔχειν τοιούτων συνθηκῶν καὶ σπονδῶν γενομένων. αὕτη μὲν ἡ εἰρήνη οὕτως ἐγένετο ἀτελής, καὶ ἀπῆλθον οἴκαδε ἕκαστος.

§ 16 Ὁ μὲντοι Τιρίβαζος τὸ μὲν ἄνευ βασιλέως μετὰ Λακεδαιμονίων γενέσθαι οὐκ ἀσφαλές αὐτῷ ἠγείτο εἶναι· λάθρα γὰρ μὲντοι ἔδωκε χρήματα Ἀνταλκίδᾳ, ὅπως ἂν πληρωθέντος ναυτικοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οἳ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν μᾶλλον

τῆς εἰρήνης προσδέοιντο, καὶ τὸν Κόνωνα ὡς ἀδικοῦντα τε βασιλέα καὶ ἀληθῆ λεγόντων Λακεδαιμονίων εἶρξε. ταῦτα δὲ ποιήσας ἀνέβαινε πρὸς βασιλέα φράσων, ἃ τε λέγοιεν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὅτι Κόνωνα συνειληφῶς εἶη ὡς ἀδικοῦντα καὶ ἐρωτήσων, τί χρὴ ποιεῖν περὶ τούτων ἀπάντων.

BIBLION PEMPTON

22. Ἀποδοχή τῶν προτάσεων τῆς εἰρήνης παρὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων. Ἡ ἀνταλκίδειος εἰρήνη (387 π.Χ.).

(E, 1, 25-36)

§ 25-26

Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας κατέβη μὲν μετὰ Τιριβάζου διαπεπραγμένος συμμαχεῖν βασιλέα, εἰ μὴ ἐθέλοιεν Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι χρῆσθαι τῇ εἰρήνῃ, ἣ αὐτὸς ἔλεγεν. ὡς δ' ἤκουσε Νικόλοχον σὺν ταῖς ναυσὶ πολιορκεῖσθαι ἐν Ἀβύδῳ ὑπὸ Ἰφικράτους καὶ Διοτίμου, περὶ ἧς ἦρχετο εἰς Ἀβυδον. ἐκεῖθεν δὲ λαθῶν τὸ ναυτικὸν νυκτὸς ἀνήγετο, διασπείρας λόγον ὡς μεταπεμπομένων τῶν Καρχηδονίων ὀρμισάμενος δὲ ἐν Περκώτῃ ἡσυχίαν εἶχεν. αἰσθόμενοι δὲ οἱ περὶ Δημαίνετον καὶ Διονύσιον καὶ Λεόντιχον καὶ Φανίαν ἐδίωκον αὐτὸν τὴν ἐπὶ Προκοννήσου. ὁ δ', ἐπεὶ ἐκεῖνοι παρέπλευσαν, ὑποστρέψας εἰς Ἀβυδον ἀφίκετο· ἠκηκόει γάρ, ὅτι προσπλέοι Πολύξενος ἄγων τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν καὶ Ἰταλίας ναῦς εἴκοσιν, ὅπως ἀναλάβοι καὶ ταύτας.

§ 27

Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὁ Κολλυτεὺς ἔχων ναῦς ὀκτὼ ἔπλει ἀπὸ Θράκης, βουλόμενος ταῖς ἄλλαις Ἀττικαῖς ναυσὶ συμμαχεῖσθαι. ὁ δὲ Ἀνταλκίδας, ἐπεὶ αὐτῷ οἱ σκοποὶ ἐσήμηναν, ὅτι προσπλέοιεν τριήρεις ὀκτὼ, ἐμβιβάσας τοὺς ναύτας εἰς δώδεκα ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας καὶ προσπληρώσασθαι κελεύσας, εἴ τις ἐνεδαίτο, ἐκ τῶν καταλειπομένων, ἐνήδρευεν, ὡς ἐδύνατο ἀφανέστατα. ἐπεὶ δὲ παρέπλεον, ἐδίωκον· οἱ δὲ ἰδόντες ἔφευγον. τὰς

μὲν οὖν βραδύτατα πλεούσας ταῖς ἄριστα πλεούσαις ταχὺ κατει-
λήφει· παραγγείλας δὲ τοῖς πρωτόπλοις τῶν μεθ' αὐτοῦ μὴ ἐμβα-
λεῖν ταῖς ὑστάταις, ἐδίωκε τὰς προεχούσας. ἐπεὶ δὲ ταύτας ἔλα-
βεν, ἰδόντες οἱ ὕστεροι ἀλισκομένους σφῶν αὐτῶν τοὺς πρόπλους
ὑπ' ἀθυμίας καὶ τῶν βραδυτέρων ἠλίσκοντο· ὥσθ' ἤλωσαν ἅπασαι.

Ἐπεὶ δ' ἤλθον αὐτῷ αἱ τε ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσιν, ἤλ- § 28
θον δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἰωνίας, ὅσῃς ἐγκρατῆς ἦν Τιρίβαζος, συνεπλη-
ρώθησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀριοβαρζάνου, (καὶ γὰρ ἦν ξένος ἐκ πα-
λαιοῦ τῷ Ἀριοβαρζάνει), ὁ δὲ Φαρναβάζος ἤδη ἀνακεκλημένος
ᾤχετο ἄνω, ὅτε δὴ καὶ ἠγάγετο γυναῖκα τὴν βασιλέως θυγα-
τέρα, ὁ Ἀνταλκίδαο γενομέναις ταῖς πάσαις ναυσὶ πλείοσιν ἢ
ὀγδοήκοντα ἐκράτει τῆς θαλάττης· ὥστε καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου
ναῦς Ἀθήναζε μὲν ἐκώλυε καταπλεῖν, εἰς δὲ τοὺς ἑαυτῶν συμμά-
χους κατῆγεν.

Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι, ὀρῶντες μὲν πολλὰς τὰς πολεμίας ναῦς, § 29-30
φοβούμενοι δέ, μὴ ὡς πρότερον καταπολεμηθεῖσαν, συμμάχου
Λακεδαιμονίους βασιλέως γεγενημένου, πολιορκούμενοι δ' ἐκ τῆς
Αἰγίνης ὑπὸ ληστῶν, διὰ ταῦτα μὲν ἰσχυρῶς ἐπεθύμουν τῆς εἰρή-
νης. οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι, φρουροῦντες μόρα μὲν ἐν Δεχαίῳ,
μόρα δ' ἐν Ὀρχομενῷ, φυλάττοντες δὲ τὰς πόλεις, αἷς μὲν ἐπί-
στευον, μὴ ἀπόλοιτο, αἷς δὲ ἠπίστουν, μὴ ἀποσταῖεν, πράγματα
δ' ἔχοντες καὶ παρέχοντες περὶ τὴν Κόρινθον, χαλεπῶς ἔφερον τῷ
πολέμῳ. οἳ γε μὴν Ἀργεῖοι, εἰδότες φρουρὰν τε πεφασμένην ἐφ'
ἑαυτοὺς καὶ γινώσκοντες, ὅτι ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς
ὠφελήσει, καὶ οὗτοι εἰς τὴν εἰρήνην πρόθυμοι ἦσαν. ὥστ' ἐπεὶ
παρήγγειλεν ὁ Τιρίβαζος παρεῖναι τοὺς βουλομένους ὑπακοῦσαι
τῇ εἰρήνῃ, ἦν βασιλεὺς καταπέμποι, ταχέως πάντες παρεγένοντο.
ἐπεὶ δὲ συνήλθον, ἐπιδείξας ὁ Τιρίβαζος τὰ βασιλέως σημεῖα ἀνε-
γίγνωσκε τὰ γεγραμμένα. εἶχε δὲ ὧδε.

«Ἄρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ § 31

πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενάς καὶ Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτονόμους ἀφεῖναι πλὴν Δήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ ὡσπερ τὸ ἀρχαῖον εἶναι Ἀθηναίων. ὁπότεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω μετὰ τῶν ταῦτά βουλομένων καὶ περὶ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν».

§ 32 Ἀκούοντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπήγγελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πόλεις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὤμνησαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἠξίουσαν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύσαι. ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δεξασθαι τοὺς ὄρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν, ὡσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἐπεσταλμένα σφίσι ταῦτ' εἶη. «Ἴτε τοίνυν», ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, «καὶ ἐρωτᾶτε· ἀπαγγέλλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι, εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔκσπονδοὶ ἔσονται». οἱ μὲν δὴ ὄχοντο.

§ 33 Ὁ δ' Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθὺς ἐθύετο. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος εἰς τὴν Τεγέαν διέπεμπε μὲν τῶν ἵππέων κατὰ τοὺς περιοίκους ἐπισπεύσοντας, διέπεμπε δὲ καὶ ξεναγούς εἰς τὰς πόλεις. πρὶν δὲ αὐτὸν ὀρμηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρήσαν οἱ Θηβαῖοι λέγοντες, ὅτι ἀφίᾳσι τὰς πόλεις αὐτονόμους. καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε ἀπήλθον, Θηβαῖοι δ' εἰς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἠναγκάσθησαν, αὐτονόμους ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις.

§ 34 Οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι οὐκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν. ἀλλ' ὁ Ἀγησίλαος καὶ τούτοις προεῖπε, τοῖς μὲν, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Ἀργείους, τοῖς δὲ, εἰ μὴ ἀπίοιεν ἐκ τῆς Κορίνθου, ὅτι πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς. ἐπεὶ δὲ φοβηθέντων ἀμφοτέρων ἐξῆλθον οἱ Ἀργεῖοι καὶ αὐτὴ ἐφ' αὐτῆς ἢ τῶν Κορινθίων πόλις

ἐγένετο, οἱ μὲν σφαγαῖς καὶ οἱ μεταίτιοι τοῦ ἔργου αὐτοὶ γρόντες ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου· οἱ δ' ἄλλοι πολῖται ἐκόντες κατεδέχοντο τοὺς πρόσθεν φεύγοντας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπράχθη καὶ ὠμωμόκεσαν αἱ πόλεις ἐμμενεῖν § 35
ἐν τῇ εἰρήνῃ, ἣν κατέπεμψε βασιλεὺς, ἐκ τούτου διελύθη μὲν τὰ πεζά, διελύθη δὲ καὶ τὰ ναυτικά στρατεύματα. Λακεδαιμονίοις μὲν δὴ καὶ Ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις οὕτω μετὰ τὸν ὕστερον πόλεμον τῆς καθαιρέσεως τῶν Ἀθήνησι τειχῶν αὕτη πρώτη εἰρήνη ἐγένετο.

Ἐν δὲ τῷ πολέμῳ μᾶλλον ἀντιρρόπως τοῖς ἐναντίοις πράττοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐνδοξότεροι ἐγένοντο ἐκ τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης καλουμένης. προστάται γὰρ γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης καὶ τὴν αὐτονομίαν ταῖς πόλεσι πράττοντες, προσέλαβον μὲν σύμμαχον Κόρινθον, αὐτόνομους δὲ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὰς Βοιωτίας πόλεις ἐποίησαν, οὐδὲρ πάλαι ἐπεθύμουν, ἔπαυσαν δὲ καὶ Ἀργεῖους Κόρινθον σφετεριζομένους, φρουρὰν φήγαντες ἐπ' αὐτούς, εἰ μὴ ἐξίσιεν ἐκ Κορίνθου. § 36

Η ΠΑΛΗ ΜΕΤΑΞΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΘΗΒΩΝ

23. Ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῆς Ὀλύμπου. Κατάληψις τῶν Θηβῶν. Παραβίασις τῆς ἀνταλκιδείου εἰρήνης (383 π.Χ.).

(Ε, 2, 24-32, 35-36 4, 1)

Ἐκ δὲ τούτου ἐκπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι Εὐδαμίδα 2 § 24
καὶ σὺν αὐτῷ νεοδαμῶδεις τε καὶ τῶν περιοίκων καὶ τῶν Σκιριτῶν ἄνδρας ὡς δισχιλίους. ὁ μέντοι Εὐδαμίδας ἐξίω ἔδεξθη

τῶν ἐφόρων μετιέναι Φοιβίδαν τὴν ἀδελφὸν ἀθροίσαντα τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἑαυτῷ προσεταγμένων· αὐτὸς δὲ ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία, ταῖς μὲν δεομέναις τῶν πόλεων φρουροὺς ἔπεμπε, Ποτείδαιαν δὲ καὶ προσέλαβεν ἐκοῦσαν, σύμμαχον ἤδη ἐκείνων οὔσαν, καὶ ἐντεῦθεν ὀρμώμενος ἐπολέμει, ὡσπερ εἰκόσ, τὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν.

§ 25-27

Ὁ δὲ Φοιβίδας ἐπεὶ ἤθροίσθησαν αὐτῷ οἱ ὑπολειφθέντες τοῦ Εὐδαμίδου, λαθὼν αὐτοὺς ἐπορεύετο. ὡς δ' ἐγένοντο ἐν Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσαντο μὲν ἔξω τῆς πόλεως περὶ τὸ γυμνάσιον· στασιαζόντων δὲ τῶν Θηβαίων, πολεμαρχοῦντες μὲν ἐτύγχανον Ἴσμηνίας τε καὶ Λεοντιάδης, διάφοροι δὲ ὄντες ἀλλήλοις καὶ ἀρχηγὸς ἑκάτερος τῶν ἐταιρειῶν. ὁ μὲν οὖν Ἴσμηνίας διὰ τὸ μῖσος τῶν Λακεδαιμονίων οὐδὲ ἐπλησίαζε τῷ Φοιβίδᾳ· ὁ μὲντοι Λεοντιάδης ἄλλως τε ἐθεράπευεν αὐτὸν καί, ἐπεὶ εἰσφκειώθη, ἔλεγε τάδε. «Ἐξεστὶ σοι, ὦ Φοιβίδα, τῆδε τῆ ἡμέρᾳ μέγιστα ἀγαθὰ τῆ σεαυτοῦ πατρίδι ὑπουργῆσαι· ἐὰν γὰρ ἀκολουθήσῃς ἐμοὶ σὺν τοῖς ὀπλίταις, εἰσάξω σε ἐγὼ εἰς τὴν ἀκρόπολιν. τούτου δὲ γενομένου νόμιζε τὰς Θήβας παντάπασιν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις καὶ ἡμῖν τοῖς ὑμετέροις φίλοις ἔσσεσθαι. καίτοι νῦν μὲν, ὡς ὄρας, ἀποκεκρήρυκται μηδένα μετὰ σοῦ στρατεύειν Θηβαίων ἐπ' Ὀλυνθίους· ἐὰν δέ γε σὺ ταῦτα μεθ' ἡμῶν πράξῃς, εὐθύς σοι ἡμεῖς πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ ἱππέας συμπέμψομεν. ὥστε πολλῇ δυνάμει βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ καί, ἐν ᾧ μέλλει ἐκεῖνος Ὀλυνθον καταστρέφεσθαι, σὺ κατεστραμμένος ἔσει Θήβας, πολὺ μείζω πόλιν Ὀλύνθου».

§ 28-29

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φοιβίδας ἀνεκουφίσθη· καὶ γὰρ ἦν τοῦ λαμπρόν τι ποιῆσαι πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦ ζῆν ἐραστής· οὐ μὲντοι λογιστικὸς γε οὐδὲ πάνυ φρόνιμος ἐδόκει εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὡμολόγησε ταῦτα, προορμῆσαι μὲν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὡσπερ συνεσκευασμένος ἦν, εἰς τὸ ἀπιέναι· «ἤνικα δ' ἂν ἦ καιρὸς, πρὸς σὲ ἴξω

ἐγώ», ἔφη ὁ Λεοντιάδης, «καὶ αὐτὸς σοὶ ἠγήσομαι». ἐν ᾧ δὲ ἡ μὲν βουλὴ ἐκάθητο ἐν τῇ ἐν ἀγορᾷ στοᾶ διὰ τὸ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ Καδμείᾳ θεσμοφοριάζειν, θέρους δὲ ὄντος καὶ μεσημβρίας πλείστη ἦν ἐρημία ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν τούτῳ προσελάσας ἐφ' ἵππου ὁ Λεοντιάδης ἀποστρέφει τε τὸν Φοιβίδαν καὶ ἠγεῖται εὐθὺς εἰς τὴν ἀκρόπολιν. καταστήσας δ' ἐκεῖ τὸν Φοιβίδαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ παραδοὺς τὴν βαλανάγραν αὐτῷ τῶν πυλῶν καὶ εἰπῶν μηδένα παριέναι εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὄντινα μὴ αὐτὸς κελεύοι, εὐθὺς ἐπορεύετο πρὸς τὴν βουλήν.

Ἐλθὼν δὲ εἶπε τάδε. «Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες, Λακεδαιμόνιοι § 30-31
κατέχουσι τὴν ἀκρόπολιν, μηδὲν ἀθυμεῖτε· οὐδενὶ γάρ φασι πολέμιοι ἦκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ· ἐγὼ δὲ τοῦ νόμου κελεύοντος ἐξεῖναι πολεμάρχῳ λαβεῖν, εἴ τις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν, λαμβάνω τουτονὶ Ἴσμηνίαν ὡς πολεμοποιούντα. καὶ ὑμεῖς δέ, οἱ λοχαγοί τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε καὶ λαβόντες ἀπαγάγετε τοῦτον, ἔνθα εἴρηται». οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα παρήσαν τε καὶ ἐπέιθοντο καὶ συνελάμβανον· τῶν δὲ μὴ εἰδόντων, ἐναντίων δὲ ὄντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφυγον εὐθὺς ἔξω τῆς πόλεως δείσαντες, μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἴκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ἴσμηνίαν ἦσθοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπεχώρησαν εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ταῦτά γινώσκοντες Ἀνδροκλείδα τε καὶ Ἴσμηνία μάλιστα τριακόσιοι.

Ὡς δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πολέμαρχον μὲν ἀντὶ Ἴσμηνίου ἄλλον εἶλοντο, ὁ δὲ Λεοντιάδης εὐθὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐπορεύετο. § 32
ἠῦρε δ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐφόρους καὶ τῆς πόλεως τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἔχοντας τῷ Φοιβίδᾳ, ὅτι οὐ προσταχθέντα ὑπὸ τῆς πόλεως ταῦτα ἐπεπράχει· ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἔλεγεν, ὅτι, εἰ μὲν βλαβερά τῇ Λακεδαίμονι πεπραχῶς εἴη, δίκαιον εἴη ζημιοῦσθαι· οἱ δὲ ἀγαθὰ, ἀρχαῖον εἶναι νόμιμον ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιά-

ζειν. «αὐτὸ οὖν τοῦτ'», ἔφη, «προσῆκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακὰ ἔστι τὰ πεπραγμένα».

§ 35-36

Ἀκούουσι ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔδοξε τὴν τε ἀκρόπολιν, ὡσπερ κατείληπτο, φυλάττειν καὶ Ἰσμηνίᾳ κρίσειν ποιῆσαι. ἐκ δὲ τούτου πέμπουσι δικαστὰς Λακεδαιμονίων μὲν τρεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν συμμαχίδων ἓνα ἀφ' ἑκάστης καὶ μικρᾶς καὶ μεγάλης πόλεως. ἐπεὶ δὲ συνεκαθίζετο τὸ δικαστήριον, τότε δὴ κατηγορεῖτο τοῦ Ἰσμηνίου καὶ ὡς βαρβαρίζοι καὶ ὡς ξένος τῷ Πέρσῃ ἐπ' οὐδενὶ ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος γεγεννημένος εἶη καὶ ὡς τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετεληφῶς εἶη καὶ ὅτι τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχῆς πάσης ἐκεῖνός τε καὶ Ἀνδροκλείδας αἰτιώτατοι εἶεν. ὁ δὲ ἀπελογεῖτο μὲν πρὸς πάντα ταῦτα, οὐ μέντοι ἔπειθέ γε τὸ μὴ οὐ μεγαλοπράγμων τε καὶ κακοπράγμων εἶναι. καὶ ἐκεῖνος μὲν κατεψηφίσθη καὶ ἀποθνήσκει· οἱ δὲ περὶ Λεοντιάδην εἶχόν τε τὴν πόλιν καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔτι πλείω ὑπηρέτουν ἢ προσετάττετο αὐτοῖς.

4 § 1

Πολλὰ μὲν οὖν ἂν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ Ἑλληνικὰ καὶ βαρβαρικά, ὡς θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμόνιοι τε γὰρ οἱ ὁμόσαντες αὐτονόμους ἑάσειν τὰς πόλεις, τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες, ὑπ' αὐτῶν μόνων τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρότερον ὑπ' οὐδενὸς τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες, τοὺς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ βουληθέντας Λακεδαιμονίοις δουλεύειν τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἐπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν καταλῦσαι.

BIBLION EKTON

24. Ἡ ἐν Λεύκτροις μάχη (371 π.Χ.)

(Ϝ, 4, 1-16)

Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὰς τε φρουράς ἐκ τῶν πό- § 1-2
λεων ἀπήγαγον καὶ Ἴφικράτη καὶ τὰς ναῦς μετεπέμποντο καί, ὅσα
ὑστερον ἔλαβε μετὰ τοὺς ὄρκους τοὺς ἐν Λακεδαιμόνι γενομένους,
πάντα ἠνάγκασαν ἀποδοῦναι. Λακεδαιμόνιοι μέντοι ἐκ μὲν τῶν
ἄλλων πόλεων τοὺς τε ἄρμους καὶ τοὺς φρουροὺς ἀπήγαγον,
Κλεόμβροτον δὲ ἔχοντα τὸ ἐν Φωκεῦσι στράτευμα καὶ ἐπερω-
τῶντα τὰ οἴκοι τέλη, τί χρῆ ποιεῖν, ἐκέλευσαν μὴ διαλύειν τὸ
στράτευμα, ἀλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ αὐτονό-
μους ἀφύοιεν τὰς πόλεις.

Ὁ δὲ Κλεόμβροτος ἐπεὶ ἤσθετο τοὺς Θηβαίους οὐχ ὅπως τὰς § 3
πόλεις ἀφιέντας, ἀλλ' οὐδὲ τὸ στράτευμα διαλύοντας, οὕτω δὴ
ἄγει τὴν στρατιὰν εἰς τὴν Βοιωτίαν. καὶ ἦ μὲν οἱ Θηβαῖοι ἐμβα-
λεῖν αὐτὸν ἐκ τῶν Φωκέων προσεδόκων καὶ ἐπὶ στενῶ τινι ἐφύ-
λαττον, οὐκ ἐμβάλλει· διὰ Θισβῶν δὲ ὀρεινὴν καὶ ἀπροσδόκητον
πορευθεὶς ἀφικνεῖται εἰς Κρεῦσιν καὶ τὸ τεῖχος αἰρεῖ καὶ τριή-
ρεις τῶν Θηβαίων δώδεκα λαμβάνει. ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ ἀνα-
βάς ἀπὸ τῆς θαλάττης ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θε-
σπικῆς.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρῷ λόφῳ οὐ § 4-5
πολὺ διαλείποντες, οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ' ἦ τοὺς Βοιω-

τούς. ἔνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι προσιόντες ἔλεγον· «ὦ Κλεομβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. ἀναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτε εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήλωσας καὶ ὅτε ὕστερον στρατεύων ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Ἄγχιλάου ἀεὶ ἐμβάλλοντος διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος. εἴπερ οὖν ἢ σαυτοῦ κήδει ἢ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας». οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον· οἱ δ' ἐναντίοι «Νῦν δὴ», ἔφασαν, «δηλώσει ὁ ἀνὴρ, εἰ τῷ ὄντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ὥσπερ λέγεται». ὁ μὲν δὴ Κλεομβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν.

§ 6-7 Τῶν δ' αὖ Θηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο, ὡς, εἰ μὴ μαχοῖντο, ἀποστήσονται μὲν αἱ περιοικίδες αὐτῶν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσονται· εἰ δὲ μὴ ἔξοι ὁ δῆμος ὁ Θηβαίων τάπιτήδεια, ὅτι κινδυνεύσει καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι. ἅτε δὲ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν, ἐλογίζοντο κρεῖττον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν. πρὸς δὲ τούτοις παρεθάρρυνε μὲν τι αὐτοὺς καὶ ὁ χρησμὸς ὁ λεγόμενος, ὡς δεῖο ἐνταῦθα Λακεδαιμονίους ἠττηθῆναι. ἀπηγγέλλετο δὲ καὶ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῖς, ὡς οἷ τε νεφ' πάντες αὐτόματοι ἀνεφύγοντο, αἷ τε ἰέρειαι λέγοιεν, ὡς νίκην οἱ θεοὶ φαίνοιεν. ἐκ δὲ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τὰ ὄπλα ἔφασαν ἀφανῆ εἶναι, ὡς τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν μάχην ἐξωρημένου. τινὲς μὲν δὴ λέγουσιν, ὡς ταῦτα πάντα τεχνάσματα ἦν τῶν προεστηκότων.

§ 8-9 Εἰς δ' οὖν τὴν μάχην τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις πάντα τάναντία ἐγίγνετο, τοῖς δὲ πάντα καὶ ὑπὸ τῆς τύχης κατωρθοῦτο. ἦν μὲν γὰρ μετ' ἄριστον τῷ Κλεομβρότῳ ἡ τελευταία βουλή περὶ τῆς μάχης· ἐν δὲ τῇ μεσημβρίᾳ ὑποπινόντων καὶ τὸν οἶνον παρωξύναι τι αὐτοὺς ἔλεγον. ἐπεὶ δὲ ὠπλίζοντο ἑκάτεροι καὶ πρόδηλον ἦν, ὅτι μάχη ἔσοιτο, πρῶτον μὲν ἀπιέναι ὠρημένων ἐκ τοῦ

Βοιωτίου στρατεύματος τῶν τὴν ἀγορὰν παρεσκευαστόων καὶ σκευοφόρων τινῶν καὶ τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι, περιόντες κύκλῳ οἷ τε μετὰ τοῦ Ἰέρωνος μισθοφόροι καὶ οἱ τῶν Φωκέων πελτασταὶ καὶ τῶν ἱππέων Ἡρακλεῶται καὶ Φλειάσιοι ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιούσιν ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Βοιωτῶν· ὥστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μείζον τε καὶ ἀθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα. ἔπειτα δέ, ἅτε καὶ πεδίου ὄντος τοῦ μεταξὺ, προυτάξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἱππέας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν.

Ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἱππικὸν μεμελετηκὸς διὰ τε τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιέας, τοῖς δὲ Λακεδαιμόνοις κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἱππικόν. ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι· ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανθείη, τότε ἤκεν ὁ συντεταγμένος· λαθὼν δ' ἂν τὸν ἵππον καὶ ὄπλα, ὅποια δοθείη αὐτῷ, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἂν ἐστρατεύετο· τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι καὶ ἤχιστα φιλότιμοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἦσαν. τοιοῦτον μὲν οὖν τὸ ἱππικὸν ἑκατέρω ἦν.

Τῆς δὲ φάλαγγος τοὺς μὲν Λακεδαιμόνιους ἔφασαν εἰς τρεῖς τὴν ἐνωμοτίαν ἄγειν· τοῦτο δὲ συμβαίνειν αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα τὸ βάθος. οἱ δὲ Θηβαῖοι οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν, λογιζόμενοι, ὡς, εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, τὸ ἄλλο πᾶν εὐχείρωτον ἔσοιτο.

Ἐπεὶ δὲ ἤρξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμίους, πρῶτον μὲν, πρὶν καὶ αἰσθῆσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα, ὅτι ἤγοῖτο, καὶ δὴ καὶ οἱ ἱππεῖς συνεβλήθησαν καὶ ταχὺ ἤττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων· φεύγοντες δὲ ἐνεπεπτώκεσαν τοῖς ἑαυτῶν ὀπλίταις, ἔτι δὲ ἐνέβαλλον οἱ τῶν Θηβαίων λόχοι. ὁμῶς δὲ ὡς οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεόμβροτον τὸ πρῶτον ἐκράτουν τῇ μάχῃ,

σαφεί τούτῳ τεκμηρίῳ γνοίη τις ἄν· οὐ γὰρ ἂν ἐδύναντο αὐτὸν ἀνελεῖσθαι καὶ ζῶντα ἀπενεγκεῖν, εἰ μὴ οἱ πρὸ αὐτοῦ μαχόμενοι ἐπεκράτουν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

§ 14 Ἐπεὶ μέντοι ἀπέθανε Δείνων τε πολέμαρχος καὶ Σφοδρίας τῶν περὶ δαμοσίαν καὶ Κλεώνυμος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ μὲν ἵπποι καὶ οἱ συμφορεῖς τοῦ Πολεμάρχου καλούμενοι οἱ τε ἄλλοι ὑπὸ τοῦ ὄχλου ὠθούμενοι ἀνεχώρουν, οἱ δὲ τοῦ εὐωνύμου ὄντες τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς ἐώρων τὸ δεξιὸν ὠθούμενον, ἐνέκλιναν ὁμῶς δὲ πολλῶν τεθνεώτων καὶ ἡττημένων, ἐπεὶ διέβησαν τὴν τάφρον, ἢ πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἔτυχεν οὕσα αὐτοῖς, ἔθεντο τὰ ὄπλα κατὰ χώραν, ἐνθεν ὠρμηγτο. ἦν μέντοι οὐ πάνυ ἐν ἐπιπέδῳ, ἀλλὰ πρὸς ὀρθίῳ μᾶλλον τι τὸ στρατόπεδον. ἐκ δὲ τούτου ἦσαν μὲν τινες τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ ἀφόρητον τὴν συμφορὰν ἠγούμενοι τό τε τρόπαιον ἔφασαν χρῆναι κωλύειν ἰσάναι τοὺς πολεμίους, τοὺς τε νεκροὺς μὴ ὑποσπόνδους, ἀλλὰ διὰ μάχης πειραῖσθαι ἀναιρεῖσθαι.

§ 15 Οἱ δὲ πολέμαρχοι, ὄρωντες μὲν τῶν συμπάντων Λακεδαιμονίων τεθνεώτας ἐγγὺς χιλίους, ὄρωντες δ' αὐτῶν Σπαρτιατῶν, ὄντων τῶν ἐκεῖ ὡς ἑπτακοσίων, τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους, αἰσθανόμενοι δὲ τοὺς συμμάχους πάντας μὲν ἀθύμως ἔχοντας πρὸς τὸ μάχεσθαι, τινὰς δ' αὐτῶν οὐδὲ ἀχθομένους τῷ γεγενημένῳ, συλλέξαντες τοὺς ἐπικαιριωτάτους ἐβουλεύοντο, τί χρῆ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, οὕτω δὴ ἔπεμψαν κήρυκα περὶ σπονδῶν. οἱ μέντοι Θηβαῖοι μετὰ ταῦτα καὶ τρόπαιον ἐστήσαντο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν.

§ 16 Γενομένων δὲ τούτων, ὁ μὲν εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἀγγελῶν τὸ πάθος ἀφικνεῖται γυμνοπαιδιῶν τε οὕσης τῆς τελευταίας καὶ τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ ἔνδον ὄντος· οἱ δὲ ἔφοροι ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πάθος, ἐλυποῦντο μὲν, ὡσπερ, οἶμαι, ἀνάγκη· τὸν μὲντοι χορὸν

οὐκ ἐξήγαγον, ἀλλὰ διαγωνίσασθαι εἶων. καὶ τὰ μὲν ὀνόματα
πρὸς τοὺς οἰκείους ἐκάστου τῶν τεθνεώτων ἀπέδωσαν· προεῖπον
δὲ ταῖς γυναῖξι μὴ ποιεῖν κραυγὴν, ἀλλὰ σιγῇ τὸ πάθος φέρειν.
τῇ δ' ὕστεραία ἦν ὄραν, ὧν μὲν ἐτέθνασαν οἱ προσήκοντες, λιπα-
ροὺς καὶ φαιδροὺς ἐν τῷ φανερῷ ἀναστρεφομένους, ὧν δὲ ζῶντες
ἠγγελμένοι ἦσαν, ὀλίγους ἂν εἶδες, τούτους δὲ σκυθρωποὺς καὶ
ταπεινοὺς περιόντας.

BIBLION EBΔOMON

25. Συνασπισμὸς πελοποννησιακῶν πόλεων καὶ τῶν Ἀθη-
νῶν ἐναντίον τῶν Θηβαίων. Ἡ τελευταία εἰσβολὴ τοῦ
Ἐπαμεινώνδου εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἡ ἐν Μαντι-
νεία μάχη (362 π.Χ.).

(Ζ, 5, 1-27)

§ 1-3 Ὡς δὲ ταῦτα ἀπηγγέλη πρὸς τε τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων
καὶ κατὰ πόλεις, ἐκ τούτου ἀνελογίζοντο Μαντινεῖς τε καὶ τῶν
ἄλλων Ἀρκάδων οἱ κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου, ὡσαύτως δὲ
καὶ Ἡλεῖοι καὶ Ἀχαιοί, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δῆλοι εἶεν βουλόμενοι
ὡς ἀσθενεστάτην τὴν Πελοπόννησον εἶναι, ὡς ῥᾶστα αὐτὴν κα-
ταδουλώσαιντο. τί γὰρ δὴ πολεμεῖν ἡμᾶς βούλονται ἢ ἵνα ἡμεῖς
μὲν ἀλλήλους κακῶς ποιῶμεν, ἐκείνων δ' ἀμφότεροι δεώμεθα ; ἢ
τί, λεγόντων ἡμῶν, ὅτι οὐ δεώμεθα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι, πα-
ρασκευάζονται ὡς ἐξιόντες ; οὐ δῆλον, ὡς ἐπὶ τῷ κακόν τι ἐργά-
ζεσθαι ἡμᾶς στρατεύειν παρασκευάζονται ; ἔπεμπον δὲ καὶ Ἀθή-
ναζε βοηθεῖν κελεύοντες· ἐπορεύθησαν δὲ καὶ εἰς Λακεδαιμόνα
πρέσβεις ἀπὸ τῶν ἐπαρίτων, παρακαλοῦντες Λακεδαιμονίους, εἰ
βούλονται, κοινῇ διακωλύειν, ἂν τινες ἴωσι καταδουλωσόμενοι τὴν
Πελοπόννησον. περὶ μὲντοι ἡγεμονίας αὐτόθεν διεπράττοντο,
ὅπως ἐν τῇ ἑαυτῶν ἕκαστοι ἡγήσονται.

§ 4-5 Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Ἐπαμεινώνδας ἐξῆλει Βοιω-
τοὺς ἔχων πάντας καὶ Εὐβοέας καὶ Θετταλῶν πολλοὺς παρὰ τε

Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἐναντίων αὐτῶ. Φωκαεῖς μέντοι οὐκ ἠκολούθουν, λέγοντες, ὅτι συνθήκαι σφίσιν αὐτοῖς εἶεν, εἴ τις ἐπὶ Θήβας ἴοι, βοηθεῖν ἐπ' ἄλλους δὲ στρατεῦειν οὐκ εἶναι ἐν ταῖς συνθήκαις. ὁ μέντοι Ἐπαμεινώνδας ἐλογίζετο καὶ ἐν Πελοποννήσῳ σφίσιν ὑπάρχειν Ἀργεῖους τε καὶ Μεσσηνίους καὶ Ἀρκάδων τοὺς τὰ σφέτερα φρονούντας. ἦσαν δ' οὗτοι Τεγεᾶται καὶ Μεγαλοπολίται καὶ Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς καὶ εἴ τινες δὴ πόλεις διὰ τὸ μικραὶ τε εἶναι καὶ ἐν μέσαις ταύταις οἰκεῖν ἠναγκάζοντο. ἐξῆλθε μὲν δὴ ὁ Ἐπαμεινώνδας διὰ ταχέων.

Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐν Νεμέῃ, ἐνταῦθα διέτριβεν, ἐλπίζων τοὺς § 6
Ἀθηναίους παριόντας λήψεσθαι καὶ λογιζόμενος μέγα ἂν τοῦτο γενέσθαι τοῖς μὲν σφετέροις συμμάχοις εἰς τὸ ἐπιρρῶσαι αὐτούς, τοῖς δὲ ἐναντίοις εἰς τὸ εἰς ἀθυμίαν ἐμπεσεῖν, ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, πᾶν ἀγαθὸν εἶναι Θηβαίοις, ὅτι ἐλαττοῖντο Ἀθηναῖοι. ἐν δὲ τῇ διατριβῇ αὐτοῦ ταύτῃ συνῆσαν πάντες οἱ ὁμοφρονούντες εἰς τὴν Μαντινείαν.

Ἐπεὶ μέντοι ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤκουσε τοὺς Ἀθηναίους τὸ μὲν § 7
κατὰ γῆν πορεύεσθαι ἀπεινωκένας, κατὰ θάλατταν δὲ παρασκευάζεσθαι ὡς διὰ Λακεδαίμονος βοηθήσοντας τοῖς Ἀρκάσι, οὕτω δὴ ἀφορμήσας ἐκ τῆς Νεμέας ἀφικνεῖται εἰς τὴν Τεγέαν.

Εὐτυχῆ μὲν οὖν οὐκ ἂν ἔγωγε φῆσαιμι τὴν στρατηγίαν αὐτῶ § 8
γενέσθαι· ὅσα μέντοι προνοίας ἔργα καὶ τόλμης ἐστίν, οὐδέν μοι δοκεῖ ὁ ἀνὴρ ἐλλίπειν. πρῶτον μὲν γὰρ ἔγωγε ἐπαινῶ αὐτοῦ, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἐν τῷ τείχει τῶν Τεγεατῶν ἐποίησατο, ἐνθ' ἐν ἀσφαλεστέρω τε ἦν ἢ εἰ ἔξω ἐστρατοπεδεύετο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐν ἀδηλοτέρῳ, ὅ τι πράττειτο. καὶ παρασκευάζεσθαι δέ, εἴ του ἐδεῖτο, ἐν τῇ πόλει ὄντι εὐπορώτερον ἦν. τῶν δ' ἐτέρων ἔξω στρατοπεδευομένων ἐξῆν ὄραν, εἴτε τι ὀρθῶς ἐπράττετο εἴτε τι ἡμάρτανον. καὶ μὴν οἰόμενος κρείττων τῶν ἀντιπάλων εἶναι,

ὁπότε ὀρώψῃ χωρίοις πλεονεκτοῦντας αὐτούς, οὐκ ἐξήγητο ἐπιτίθεσθαι.

§ 9-10 Ὅρων δὲ οὔτε πόλιν αὐτῷ προσχωροῦσαν οὐδεμίαν τὸν τε χρόνον προβαίνοντα, ἐνόμισε πρακτέον τι εἶναι· εἰ δὲ μὴ, ἀντὶ τῆς πρόσθεν εὐκλείας πολλὴν ἀδοξίαν προσεδέχετο. ἐπεὶ οὖν κατεμάνθανε περὶ μὲν τὴν Μαντίνειαν τοὺς ἀντιπάλους πεφυλαγμένους, μεταπεμπομένους δὲ Ἀγησίλαόν τε καὶ πάντας τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἤσθετο ἐξεστρατευμένον τὸν Ἀγησίλαον καὶ ὄντα ἤδη ἐν τῇ Πελλάγη, δειπνοποιησάμενος καὶ παραγγείλας ἠγείτο τῷ στρατεύματι εὐθὺς ἐπὶ Σπάρτην. καὶ εἰ μὴ Κρῆς θεῖα τινὶ μοίρᾳ προσελθὼν ἐξήγγειλε τῷ Ἀγησίλαῳ προσιὸν τὸ στρατεύμα, ἔλαβεν ἂν τὴν πόλιν ὥσπερ νεοτιτῶν παντάπασι ἐρημῶν τῶν ἀμυνομένων. ἐπεὶ μέντοι προπυθόμενος ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἔφθῃ εἰς τὴν πόλιν ἀπελθὼν, διαταξάμενοι οἱ Σπαρτιαῖται ἐφύλαττον, καὶ μάλα ὀλίγοι ὄντες· οἳ τε γὰρ ἵππεις αὐτοῖς πάντες ἐν Ἀρκαδίᾳ ἀπῆσαν καὶ τὸ ξενικὸν καὶ τῶν λόχων δώδεκα ὄντων οἳ τρεῖς.

§ 11-13 Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο Ἐπαμεινώνδας ἐν τῇ πόλει τῶν Σπαρτιατῶν, ὅπου μὲν ἔμελλον ἔν τε ἰσοπέδῳ μαχεῖσθαι καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν βληθήσεσθαι, οὐκ εἰσήει ταύτη, οὐδ' ὅπου γε μῆδὲν πλεον μαχεῖσθαι τῶν ὀλίγων πολλοὶ ὄντες· ἔνθα δὲ πλεονεκτεῖν ἂν ἐνόμιζε, τοῦτο λαθὼν τὸ χωρίον κατέβαινε καὶ οὐκ ἀνέβαινε εἰς τὴν πόλιν. τό γε μὴν ἐντεῦθεν γενόμενον ἔξεστι μὲν τὸ θεῖον αἰτιάσθαι, ἔξεστι δὲ λέγειν, ὡς τοῖς ἀπονενοημένοις οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ. ἐπεὶ γὰρ ἠγείτο Ἀρχίδαμος οὐδὲ ἑκατὸν ἔχων ἄνδρας καὶ διαβάς, ὅπερ ἐδόκει τι ἔχειν κώλυμα, ἐπορεύετο πρὸς ὄρθιον ἐπὶ τοὺς ἀντιπάλους, ἐνταῦθα δὲ οἱ πῦρ πνέοντες, οἱ νενικηκότες τοὺς Λακεδαιμονίους, οἳ τῷ παντὶ πλείονες καὶ προσέτι ὑπερδέξια χωρία ἔχοντες οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ τὸν Ἀρχίδαμον, ἀλλ' ἐγκλίνοσι. καὶ οἳ μὲν πρῶτοι τῶν Ἐπαμεινώνδου ἀποθνή-

σκουσιν· ἐπεὶ μέντοι ἀγαλλόμενοι τῇ νίκῃ ἐδίωξαν οἱ ἔνδοθεν πορρωτέρω τοῦ καιροῦ, οὗτοι αὖ ἀποθνήσκουσι· περιεγέγραπτο γάρ, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ τοῦ θεοῦ, μέχρι ὅσου νίκη ἐδέδοτο αὐτοῖς. καὶ ὁ μὲν δὴ Ἀρχίδαμος τρόπαιόν τε ἴστατο, ἔνθα ἐπεκράτησε, καὶ τοὺς ἐνταῦθα πεσόντας τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπέδιδου.

Ὁ δ' Ἐπαμεινώνδας λογιζόμενος, ὅτι βοηθήσειεν οἱ Ἀρκάδες εἰς τὴν Λακεδαίμονα, ἐκείνοις μὲν οὐκ ἐβούλετο καὶ πᾶσι Λακεδαιμονίοις ὁμοῦ γενομένοις μάχεσθαι, ἄλλως τε καὶ εὐτυχηκόσι, τῶν δὲ ἀποτετυχηκότων· πάλιν δὲ πορευθεὶς, ὡς ἐδύνατο τάχιστα, εἰς τὴν Τεγέαν τοὺς μὲν ὀπλίτας ἀνέπαυσε, τοὺς δ' ἰππέας ἔπεμψεν εἰς τὴν Μαντινείαν, δεηθεὶς αὐτῶν προσκαρτερῆσαι καὶ διδάσκων ὡς πάντα μὲν εἰκὸς ἔξω εἶναι τὰ τῶν Μαντινέων βοσκήματα, πάντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλως τε καὶ σίτου συγκομιδῆς οὔσης. καὶ οἱ μὲν ὄχοντο.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἰππεῖς ὀρμηθέντες ἐξ Ἐλευσίνος ἐδειπνοποιήσαντο μὲν ἐν Ἴσθμῳ, διελθόντες δὲ τὰς Κλεωνὰς ἐτύγχανον προσιόντες εἰς τὴν Μαντινείαν καὶ καταστρατοπεδευσάμενοι ἐντὸς τείχους ἐν ταῖς οἰκίαις. ἐπεὶ δὲ δῆλοι ἦσαν προσελαύνοντες οἱ πολέμιοι, ἐδέοντο οἱ Μαντινεῖς τῶν Ἀθηναίων ἰππέων βοηθῆσαι, εἴ τι δύναιντο· ἔξω γὰρ εἶναι καὶ τὰ βοσκήματα πάντα καὶ τοὺς ἐργάτας, πολλοὺς δὲ καὶ παῖδας καὶ γεραιτέρους τῶν ἐλευθέρων. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοηθοῦσιν, ἔτι ὄντες ἀνάριστοι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι.

Ἐνταῦθα δὲ τούτων αὖ τὴν ἀρετὴν τίς οὐκ ἂν ἀγασθείη; οἱ καὶ πολὺ πλείονας ὀρώντες τοὺς πολεμίους καὶ ἐν Κορίνθῳ δυστυχήματος γεγεννημένου τοῖς ἰππεῦσιν, οὐδὲν τούτων ὑπελογίσαντο, οὐδ' ὅτι καὶ Θηβαίοις καὶ Θετταλοῖς τοῖς κρατίστοις ἰππεῦσιν εἶναι δοκοῦσιν ἔμελλον μάχεσθαι, ἀλλ' αἰσχυρόμενοι εἰ παρόντες μηδὲν ὠφελήσειαν τοὺς συμμάχους, ὡς εἶδον τάχιστα τοὺς πολεμίους, συνέρραξαν, ἐρώντες ἀνασώσασθαι τὴν πατρίαν

δόξαν. καὶ μαχόμενοι αἴτιοι μὲν ἐγένοντο τὰ ἔξω πάντα σωθῆ-
ναι τοῖς Μαντινεῦσιν, αὐτῶν δὲ ἀπέθανον ἄνδρες ἀγαθοί, καὶ
ἀπέκτειναν δὲ δῆλον ὅτι τοιοῦτους· οὐδὲν γὰρ οὕτω βραχὺ ὄπλον
ἐκάτεροι εἶχον, ᾧ οὐκ ἐξικνοῦντο ἀλλήλων. καὶ τοὺς μὲν φι-
λίους νεκροὺς οὐκ ἀφείντο, τῶν δὲ πολεμίων ἐνίους ὑποσπόνδους
ἀπέδосαν.

§ 18 Ὁ δ' αὖ Ἐπαμεινώνδας, ἐνθυμούμενος, ὅτι ὀλίγων μὲν ἡμε-
ρῶν ἀνάγκη ἔσοιτο ἀπιεῖναι διὰ τὸ ἐξήκειν τῇ στρατείᾳ τὸν χρό-
νον, εἰ δὲ καταλείψοι ἐρήμους, οἷς ἦλθε σύμμαχος, ἐκείνοι
πολιορκήσουσι τὸν ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, αὐτὸς δὲ λευμασμένος τῇ
ἑαυτοῦ δόξῃ παντάπασιν ἔσοιτο, ἠττημένος μὲν ἐν Λακεδαιμόνι
σὺν πολλῇ ὀπλιτικῇ ὑπ' ὀλίγων, ἠττημένος δὲ ἐν Μαντινεῖᾳ
ἵππομαχίᾳ, αἴτιος δὲ γεγενημένος διὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον
στρατείαν τοῦ συνεστάναι Λακεδαιμονίους καὶ Ἀρκάδας καὶ
Ἀχαιοὺς καὶ Ἡλείους καὶ Ἀθηναίους, ἠγγήσατο οὐ δυνατὸν εἶναι
ἀμαχεῖ παρελθεῖν, λογιζόμενος, ὅτι, εἰ μὲν νικήῃ, πάντα ταῦτα
ἀναλύσοιτο· εἰ δὲ ἀποθάνοι, καλὴν τὴν τελευτὴν ἐνόμισεν ἔσε-
σθαι πειρωμένῳ τῇ πατρίδι ἀρχὴν Πελοποννήσου καταλιπεῖν.

§ 19-20 Τὸ μὲν οὖν αὐτὸν τοιαῦτα διανοεῖσθαι οὐ πάνυ μοι δοκεῖ θαυ-
μαστόν εἶναι· φιλοτίμων γὰρ ἀνδρῶν τὰ τοιαῦτα διανοήματα· τὸ
μέντοι τὸ στρατεύμα παρεσκευασμένον ὡς πόνον τε μηδὲν ἀποκά-
μνει μῆτε νυκτὸς μῆτε ἡμέρας, κινδύνου τε μηδενὸς ἀφίστασθαι,
σπάνιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντας ὅμως περθεσθαι ἐθέλειν, ταῦτά
μοι δοκεῖ θαυμαστότερα εἶναι. καὶ γὰρ, ὅτε τὸ τελευταῖον πα-
ρήγγειλεν αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης, προθύμως
μὲν ἔλευκοῦντο οἱ ἵπποι τὰ κράνη κελεύοντος ἐκείνου, ἐπεγρά-
φοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀρκάδων ὀπλίται ῥόπαλα, ὡς Θηβαῖοι ὄν-
τες, πάντες δὲ ἡμονῶντο καὶ λόγχας καὶ μαχαίρας καὶ ἐλαμπρύ-
νοντο τὰς ἀσπίδας.

§ 21-22 Ἐπεὶ μέντοι οὕτω παρεσκευασμένους ἐξήγαγεν, ἄξιον αὖ κα-

τανοῆσαι, ἃ ἐποίησε. πρῶτον μὲν γάρ, ὡσπερ εἰκός, συνετάττετο. τοῦτο δὲ πράττων σαφηνίζειν ἐδόκει, ὅτι εἰς μάχην παρεσκευάζετο· ἐπεὶ γε μὴν ἐτέτακτο αὐτῷ τὸ στράτευμα, ὡς ἐβούλετο, τὴν μὲν συντομωτάτην πρὸς τοὺς πολεμίους οὐκ ἤγε, πρὸς δὲ τὰ πρὸς ἐσπέραν ὄρη κατ' ἀντιπέρας τῆς Τεγέας ἤγειτο· ὥστε δόξαν παρεῖχε τοῖς πολεμίους μὴ ποιήσεσθαι μάχην ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ. καὶ γὰρ δὴ ὡς πρὸς τῷ ὄρει ἐγένετο, ἐπεὶ ἐξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ, ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς ἔθετο τὰ ὄπλα, ὥστε εἰκάσθη στρατοπεδευομένῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας ἔλυσε μὲν τῶν πλείστων πολεμίων τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς πρὸς μάχην παρασκευήν, ἔλυσε δὲ τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν. ἐπεὶ γε μὴν παραγαγὼν τοὺς ἐπὶ κέρως πορευομένους λόχους εἰς μέτωπον ἰσχυρὸν ἐποίησατο τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον, τότε δὴ ἀναλαθεῖν παραγγείλας τὰ ὄπλα ἤγειτο· οἱ δ' ἠκολούθηον. οἱ δὲ πολέμοι ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐπιόντας, οὐδεὶς αὐτῶν ἡσυχίαν ἔχειν ἐδύνατο, ἀλλ' οἱ μὲν ἔθεον εἰς τὰς τάξεις, οἱ δὲ παρετάττοντο, οἱ δὲ ἵππους ἐχαλίνουον, οἱ δὲ θώρακας ἐνεδύοντο, πάντες δὲ πεισομένους τι μᾶλλον ἢ ποιήσουσιν ἐφίκεσαν.

Ὁ δὲ τὸ στράτευμα ἀντίπρῳρον ὡσπερ τριήρη προσῆγε, νομίζων, ὅπη ἐμβαλῶν διακόψειε, διαφθερεῖν ὄλον τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα· καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰσχυροτάτῳ παρεσκευάζετο ἀγωνίζεσθαι, τὸ δὲ ἀσθενέστατον πόρρω ἀπέστησεν, εἰδώς, ὅτι ἡττηθὲν ἀθυμίαν ἀν παράσχοι τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ, ῥώμην δὲ τοῖς πολεμίους. καὶ μὴν τοὺς ἵππείας οἱ μὲν πολέμοι ἀντιπαρετάξαντο ὡσπερ ὀπλιτῶν φάλαγγα βάθος ἐφεξῆς καὶ ἔρημον πεζῶν ἀμίππων· ὁ δὲ Ἐπανεϊνώνδας αὖ καὶ τοῦ ἵππικοῦ ἔμβολον ἰσχυρὸν ἐποίησατο, καὶ ἀμίππους πεζοὺς συνέταξεν αὐτοῖς, νομίζων τὸ ἵππικὸν ἐπεὶ διακόψειεν, ὄλον τὸ ἀντίπαλον νενικηκῶς ἔσεσθαι· μάλα γὰρ χαλεπὸν εὐρεῖν τοὺς ἐθελήσοντας μένειν, ἐπειδάν τινες φεύγοντας τῶν ἑαυτῶν ὀρώσι· καὶ ὅπως μὴ ἐπιβοηθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου κέρατος ἐπὶ τὸ ἐχόμενον, κατέστησεν ἐπὶ γηλόφων

τινῶν ἐναντίους αὐτοῖς καὶ ἵππείας καὶ ὀπλίτας, φόβον βουλόμενος καὶ τούτοις παρέχειν, ὡς, εἰ βοηθήσειεν, ὀπισθεν οὗτοι ἐπικέ-
σονται αὐτοῖς. τὴν μὲν δὴ συμβολὴν οὕτως ἐποιήσατο, καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος· κρατήσας γὰρ ἤ προσέβαλεν, ὄλον ἐποίησε φεύγειν τὸ τῶν ἐναντίων.

§ 25 Ἐπεὶ γε μὴν ἐκεῖνος ἔπασεν, οἱ λοιποὶ οὐδὲ τῇ νίκῃ ὀρθῶς ἔτι ἐδυνάσθησαν χρήσασθαι, ἀλλὰ φυγούσης μὲν αὐτοῖς τῆς ἐναντίας φάλαγγος οὐδένα ἀπέκτειναν οἱ ὀπλίται οὐδὲ προῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου, ἔνθα ἡ συμβολὴ ἐγένετο· φυγόντων δ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἵππέων, ἀπέκτειναν μὲν οὐδ' οἱ ἵππεις διώκοντες οὔτε ἵππείας οὔθ' ὀπλίτας, ὥσπερ δὲ ἠττώμενοι πεφοβημένως διὰ τῶν φευγόντων πολεμίων διέπεσον. καὶ μὴν οἱ ἄμιπποι καὶ οἱ πελτασταὶ συννεκικότες τοῖς ἵππευσιν ἀφίκοντο μὲν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ὡς κρατοῦντες, ἐκεῖ δ' ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἱ πλείστοι αὐτῶν ἀπέθανον.

§ 26 Τούτων δὲ πραχθέντων τὸναντίον ἐγεγένητο, οὐ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι. συνελθλυθίας γὰρ σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν, ὅστις οὐκ ἤετο, εἰ μάχῃ ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκούς ἔσεσθαι· ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν, ὥστε ἀμφοτέροι μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἱσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλουν, νεκροὺς δὲ ἀμφοτέροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδωκαν, ἀμφοτέροι δὲ ὡς ἠττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἕκαστοι οὔτε χώρα οὔτε πόλει οὔτ' ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἢ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλῳ μελήσει.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τεκνευογλου Afrodite

BIBLION ΠΡΩΤΟΝ

Κεφ. 6, 1-28, 32-38.

τῶ ἐπιόντι ἔτει ἦτοι τὴν ἀνοιξιν τοῦ 406 π.Χ.—*παρεληλυθός* § 1-3
τος ἥδη τοῦ χρόνου ἔνν. τῆς ναυαρχίας. Ὁ Λ. εἶχεν ἀναλάβει τὴν
διοίκησιν τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου τὸ φθινόπωρον τοῦ 408. — *ναυ-*
μαχία νενικηκώς τὸ προηγούμενον ἔτος εἶχε νικήσει τὸν στόλον τῶν
Ἀθηναίων εἰς τὸ Νότιον πλησίον τῆς Ἐφέσου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν
ἐκείνην ἀρχηγὸς τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου ἦτο ὁ Ἀλκιβιάδης· ἐπειδὴ
ὁμοῦς παρουσιάσθη ἀνάγκη νὰ πλεύσῃ εἰς Φώκαιαν, ἀφῆκε προσωρι-
νὸν ἀντικαταστάτην τοῦ τὸν κυβερνήτην τῆς ναυαρχίδος Ἀντίοχον.
Πρὸς αὐτὸν ἔδωκεν αὐστηρὰς διαταγὰς νὰ μὴ συγκρουσθῆ κατὰ τὸν
χρόνον τῆς ἀπουσίας του πρὸς τὸν σπαρτιατικὸν στόλον, ὁ ὁποῖος ἦτο
ἠγκυροβολημένος εἰς τὴν Ἐφεσον ὑπὸ ναύαρχον τὸν Λύσανδρον. Ἄλλ’
ὁ Ἀντίοχος παρήκουσε τὰς ἐντολάς τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ παρασυρθεὶς
εἰς ἀπερίσκεπτον ναυμαχίαν ἠττήθη (ἴδ. εἰσαγ. σ. 6). — *οὔ* ἐπίρ. =
ὄπου. — *οὔ φημι* = ἀρνοῦμαι. — *πολυπραγμονέω-ῶ* = ἀναμειγνύομαι
εἰς ξένας ὑποθέσεις. — *προσπληρόω-ῶ* = ἐξοπλίζω προσέτι. — *ἀπαν-*
τάω-ῶ τινι = ἐπέρχομαι κατὰ τινος.

καταστασιάζομαι ὑπό τινος = εὐρίσκω ἀντίδρασιν διὰ πολιτι- § 4
κοὺς λόγους ἐκ μέρους τινός. — *διαθροέω-ῶ* = διαδίδω. — *παραπί-*
πτω = περιπίπτω εἰς σφάλμα. — *διαλλάττω τοὺς ν.* = ἀλλάσσω τοὺς
ν. — *γιγνομένων* ἔνν. ναυάρχων. — *ἄρτι* = πρὸ ὀλίγου. — *συνήμι τὰ*
ναυτικά = κατανοῶ τὴν ναυτικὴν τέχνην. — *ἄγνωσ* = ἄγνωστος. —
τοῖς ἐκεῖ δηλ. εἰς τὰ μέρη εἰς τὰ ὁποῖα στέλλονται. — *παθεῖν τι*
τουτέστιν ἀτύχημα, ἦταν.

τὸ κατ’ ἐμέ = ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμέ· διότι εἰς τὴν παραμονὴν § 5
τοῦ Λυσ. ὡς ναύαρχου τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου δὲν ἦτο ἐμπόδιον ὁ
Καλλικρατίδας, ἀλλ’ ὁ νόμος, ὁ ὁποῖος ἀπηγόρευε νὰ μὴ γίνῃ τὸ ἴδιον
πρόσωπον δύο φορὰς ναύαρχος (Βιβλ. Β’, 1, § 7). — *πρὸς ἄ* = ἐν

σχέσει πρὸς ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα. — *φιλοτιμέομαι -οῦμαι* = ἐπιδεικνύω ζῆλον. — *αἰτιάζομαι* = κατηγοροῦμαι.

- § 8-7 *ἐφ' ἃ ἦκει = ταῦτα, ἐφ' ἃ ἦκει.* — *παρὰ Κύρον*· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως· οὗτος, ὅπως καὶ ἄλλοι σατραπαὶ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἦτο φίλος τῶν Λακεδ. κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον καὶ ἐνίσχυνεν αὐτοὺς οικονομικῶς. — *ἐπέχω* = περιμένω. — *ἄχθομαι* = δυσαρεστοῦμαι, δυσφορῶ. — *θύρα* = κατοικία — *φοιτήσεις* = συχναὶ ἐπισκέψεις. — *κατὰ γε τὸ αὐτοῦ δυνατὸν* = κατὰ τὴν ἰδικήν του τοῦλάχιστον δύναμιν.
- § 8-11 *πεπονθέναι*· τοῦ πάσχω. — *ἐξηγουμαί τινι* = χρησιμεύω ὡς παραδείγμα εἰς τινα. — *οἴχομαι* = ἀναχωρῶ. — *ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν* = εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα τυχόν θὰ συμβοῦν εἰς ἡμᾶς. — *ἐκεῖνα*· τὰ ζητηθέντα ἐκ Σπάρτης χρήματα. — *ἀξία* = ἐπαξία.
- § 12-15 *οἱ αἰτιαζόμενοι*· νοοῦνται οἱ φίλοι τοῦ Λυσ. — *ἐναντιόομαι-οῦμαι* = ἀντιδρῶ. — *πόρος χρημάτων* = τρόπος ἐξευρέσεως χρημάτων. — *ἐπαγγέλλομαι* = ὑπόσχομαι. — *ἐπαγγελλόμενοι*· δηλ. δοῦναι χρήματα. — *ἰδίᾳ* = ἐξ ἰδίων. — *ἐφοδιάζομαί τινί τι* = φροντίζω νὰ δοθῆ εἰς τινά τι. — *οἱ ἔμφρουροι* = ἡ φρουρά. — *οἱ τὰ πράγματα ἔχοντες* = οἱ διαχειριζόμενοι τὴν ἐξουσίαν. — *κατὰ κράτος* = διὰ τῆς βίας. — *ἀποδίδομαί τι* = πωλῶ τι. — *εἰς τὸ ἐκείνου δυνατὸν* = κατὰ τὴν δύναμίν του. — *Ἀθ. φρουρούς*· οἱ ὁποῖοι ἦσαν δοῦλοι. — *ἀνάγομαι* = ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος. — *ὑποτέμνομαι* = προσπαθῶ νὰ ἀποκόψω.
- § 16-18 *ἐκλελέχθαι*· τοῦ ἐκλέγω. — *ὡς ἔφθη* (τοῦ ῥ. φθάνω) *κατακωλυθεις* = ἐπειδὴ οἱ ἐχθροὶ ἐπρόλαβαν καὶ τοῦ ἀπέκοψαν τὸν δρόμον. — *ἀποφεύγω εἰς τὴν γῆν* = σφίζομαι καταφεύγων εἰς τὴν ξηράν. — *ὑπὸ τῷ τείχει*· διότι εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ, ἐπειδὴ ἦτο ὠχυρωμένος. — *δρομίζομαι* = ἀγκυροβολῶ. — *ἐκπλους* = ἔξοδος, τὸ στόμιον τοῦ λιμένος. — *πανδημεῖ* = με ὄλον τὸν στρατόν.
- § 19-20 *σῖτος* = τρόφιμα. — *εὐπορῶ τινος* = ἐξευρίσκω ἀρκετὴν ποσότητα ἐκ τινος. — *ἐπιβάται* = οἱ ἐπὶ τῶν πλοίων στρατιῶται (οἱ ὁποῖοι ἔμενον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος). — *εἰς κοίλην ναῦν* = εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ πλοίου. — *παραρρύματα*· ἀλλαχοῦ *παραβλήματα* (Βιβλ. Β', 1, 22-24) ἦσαν εἶδος παραπετασμάτων, συνήθως ἐκ δέρματος, μετὰ

ὁποῖα ἐσκέπαζον τὰ πλευρὰ τῶν πλοίων διὰ νὰ μὴ βλέπουν οἱ ἀντίπαλοι τὰς κινήσεις τῶν πληρωμάτων. — *παραβάλλω* = τοποθετῶ, κρεμῶ. — *οὕτω ἀνεῖχον* = εἰς τοιαύτην ἀπραξίαν ἦσαν. — *ἐξεβίβαζεν*· δηλ. τοὺς στρατιώτας. — *ἐφορμέω-ῶ* = ἐνεργῶ ἀποκλεισμόν. — *ὀλιγώρως ἔχω* = δὲν προσέχω, εἶμαι ξένοιαστος.

ἀνύτω = κατορθώνω. — *τεταραγμένοι* = ἀτάκτως. — *ἀναδέομαι* § 21-23
-οὔμαι = προσδένω καὶ σύρω, ὀρμουλκῶ. — *διέφυγε*· ὑπὸ τὸν Ἑρασινίδην. — *εὐριπος* = πορθμός. — *τῶν Μυτ.*· ἡ ἀρχαία πόλις τῆς Μυτ. ἔκειτο ἐπὶ μικρᾶς νήσου, τὴν ὁποίαν ἐχώριζεν ἀπὸ τὴν Λέσβον στενὸς πορθμός.

τοὺς ἐν ἡλικίᾳ ὄντας· εἰς τὰς Ἀθήνας ἐστρατεύοντο ἀπὸ τοῦ § 24-25
 18-60 ἔτους· καὶ οἱ μὲν νεώτατοι τῶν στρατευομένων (18-20), ὅπως καὶ οἱ πρεσβύτατοι (50-60), ἔμενον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας πρὸς φρούρησιν τῶν τειχῶν καὶ τῶν ὄχυρῶν καὶ διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἐννόμου τάξεως· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ 20-50 ἔτους, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλουν καὶ τὴν κυρίως στρατεύσιμον δύναμιν, ἐστέλλοντο εἰς τὸ πολεμικὸν μέτωπον. — *ἀπαίρω* = ἀποπλέω. — *καὶ τῶν ἱππέων πολλοί*· αὐτὸ ἐγένετο εἰς ἐκτάκτους μόνον περιστάσεις. — *ἔξω οὔσαι*· δηλ. μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν. Μεταξὺ αὐτῶν συγκατελέγοντο καὶ τὰ ἱερὰ πλοῖα, Σαλαμινία, Πάραλος, Δηλιάς.

αὐτοῦ· δηλ. εἰς τὸν λιμένα τῆς Μυτιλήνης. — *Ἐτεόνικον*· Λακε- § 26-28
 δαιμόνιον ναύαρχον. Εἰς αὐτὸν ἀναθέτει ὁ Καλ. τὸ ἔργον νὰ ἐμποδίση τὸν Κόνωνα νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Μυτιλήνης καὶ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν στόλον, ὁ ὁποῖος ἤρχετο εἰς βοήθειάν του. — *Ἀργινοῦσαι*· συστάς νήσων μεταξὺ Λέσβου καὶ Μ. Ἀσίας (ἴδε γεωγρ. πίν.). — *Μαλέα ἄκρα*· τὸ μεσημβρινὸν ἀκρωτήριο τῆς Λέσβου. — *ἐξαπιναιώς* = αἰφνιδιαστικῶς. — *ἀναγωγῆ* = πλοῦς. — *ἀνέσχεν*· τὸ ὕδωρ = ἐσταμάτησεν· ἢ βροχή.

ἐστὶ καλῶς ἔχον = καλῶς ἔχει. — *οὐ δέος*· ἐνν. ἐστὶ = δὲν ὑπάρχει φόβος. § 32

ἐμβάλλω = συγκρούομαι πρὸς τινα (ἐδῶ πρὸς ἐχθρικὸν πλοῖον). — § 33-34
ἐντεῦθεν· χρονικὸν = τότε. — *εἰς Φώκαιαν*· πόλιν τῆς Ἰωνίας. — *προσφέρομαι πρὸς τὴν γῆν* = παλαίων πρὸς τὸ κῦμα προσεγγίζω εἰς τὴν ξηράν.

ἐπὶ τὰς καταδεδυκίας ναῦς = πρὸς διάσωσιν τῶν βυθισθέν. § 35

των πλοίων.— *αὐλίζομαι* = στρατοπεδεύω.— *ὑπηρετικὸς κέλῃς* = μικρὸν πλοίαριον τῆς ὑπηρεσίας, βοηθητικὸν τοῦ στόλου, ὅπως θὰ ἐλέγγομεν σήμερον.

§ 36-37 *ἔστεφανωμένους*· διότι οἱ κομισταὶ εὐχαρίστων ἀγγελιῶν ἦσαν ἔστεφανωμένοι.— *θύω τὰ εὐαγγέλια* = προσφέρω θυσίαν διὰ τὸ εὐφρόσυνον ἄγγελμα.— *τοῖς ἐμπόροις*· τὰ στρατεύματα τῶν ἀρχαίων ἠκολούθουν πάντοτε ἔμποροι διὰ νὰ πωλοῦν εἰς τοὺς στρατιώτας χρήσιμα εἶδη καὶ διὰ νὰ ἀγοράζουσι τὰ λάφυρα.— *πλοῖον* = ἐμπορικὸν πλοῖον· ἐλέγετο καὶ *ὀκλᾶς* καὶ *στρογγύλον πλοῖον*.— *τὸ πνεῦμα οὖριον*· ἔπνεε δηλ. βόρειος ἄνεμος.— *τὴν ταχίστην*· ἔνν. ὁδὸν = τάχιστα.— *ἐμπροῆσας*· τοῦ *ἐμπύπρημι* = πυρπολῶ.

§ 38 *ἐπανάγομαι* = πλέω ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ.

Κεφ. 7, 1-15, 34.

§ 13 *ἐν οἴκῳ*· δηλ. οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀθηναῖοι.— *ὁ τοῦ δήμου προεστῆκώς*· δὲν πρόκειται περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατεῖχεν εἰς τὴν πολιτείαν ἀξίωμα τι, ἀλλὰ περὶ πολιτικοῦ ἀσκουῖντος ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πλήθους λόγῳ τῆς ἀνεγνωρισμένης ἀξίας του. Ὁ τοιοῦτος λέγεται συνήθως *προστάτης τοῦ δήμου*.— *διωβελία*· ἡ καταβολὴ εἰς ἕκαστον ἄπορον ἀθηναῖον πολίτην ἐκ μέρους τῆς πολιτείας δύο ὀβολῶν πρὸς πληρωμὴν τοῦ εἰσιτηρίου τοῦ θεάτρου κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν θεατρικῶν παραστάσεων. Τὰ χρήματα αὐτὰ ἐκαλοῦντο γενικώτερον *θεωρικά*.— *ἐπιβολή*· πρόστιμον ἐπιβαλλόμενον εἰς τοὺς μὴ διαχειρισθέντας καλῶς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἡ ὁποία ἀνετέθη εἰς αὐτούς.— *ὄντα τοῦ δήμου*· ἴσως προήρχοντο ἐκ πολεμικῆς λείας· διότι τὰ ἐκ τοιαύτης πηγῆς χρήματα ἢ λάφυρα ἀνῆκον εἰς τὸ δημόσιον.— *δέω-ῶ* = ὀδηγῶ εἰς τὸ δεσμοτήριον.— *δῆσαι*· ὡς ὀφειλέτην τοῦ δημοσίου.

§ 4 *λόγον ὑπέχω* = δίδω λόγον.— *ἀναιρέσομαι-οὔμαι τοὺς ναυαγούς* = σηκώνω τοὺς ναυαγούς καὶ τοὺς μεταφέρω πρὸς ταφὴν.— *καθάπτομαι τινος* = κατηγορῶ, θεωρῶ ἔνοχόν τινα.— *αἰτιάομαι-ῶμαι* = προφασίζομαι.

§ 5-7 *προΐθεται λόγος τινὶ* = ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ ὁμιλήσῃ.— *κατὰ τὸν νόμον*· ὁ ὁποῖος ὥριζεν, ὅτι ἕκαστος κατηγορούμενος εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του ὠρισμένον χρόνον διὰ νὰ ἀπολογηθῇ.— *τῶν*

τριηράρχων· κατὰ τὴν ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίαν ὁ Θ. καὶ ὁ Θρ. δὲν ἦσαν στρατηγοί, ἀλλ' ἀπλοῖ τριηράρχοι. Ἐν τούτοις δὲν ἔστεροῦντο στρατηγικῆς πείρας, διότι εἰς προηγουμένας περιόδους ἐχρημάτισαν στρατηγοί. — **δέοι**· ἔνν. αἰτιάσασθαι. — **εἶναι**· τὸ ἀπαρέμφ. ἔξαοτᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου **φαμέν**. — **ἐγγυᾶσθαι**· κατὰ τὸ ἀπικὸν δίκαιον ἂν ἀνελάμβανον νὰ ἐγγυηθοῦν ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου τρεῖς ἀξιόχρεοι πολῖται, οὗτος δὲν ὠδηγεῖτο εἰς τὸ δεσμοτήριον. — **ἀναβαλέσθαι**· τὴν ψηφοφορίαν. — **δυσέ** = ἀργά. — **τὰς χεῖρας**· διότι αἱ ἀποφάσεις ἐλαμβάνοντο διὰ **χειροτονίας**, δηλ. ἀνατάσεως τῶν χειρῶν. — **προβουλεύω**· ἐλέγετο ἐπὶ τῆς ἐν Ἀθήναις βουλῆς καὶ σημαίνει = καταρτίζω προβούλευμα, ἧτοι σχέδιον νόμου. — **εἰσφέρω** = προτείνω. — **εἰσενεγκεῖν**· εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου πρὸς ἐπιψηφίσιν. — **ὄτω τρόπῳ** = τίνι τρόπῳ.

Ἀπατούρια· οἰκογενειακὴ ἑορτή, ἣ ὅποια ἐτελεῖτο εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸν μῆνα Πυανοψιδῶνα (᾽Οκτώβριον - Νοέμβριον) καὶ διήρχετο τρεῖς ἡμέρας. — **σύνεισι σφίσιν αὐτοῖς** = συνέρχονται (πρὸς ἑορτασμόν). — **χρῶς** = ἐπιδερμῖς. — **ἐν χρῶ κεκαρμένους**· εἰς ἔνδειξιν πένθους. — **ὡς δὴ ὄντες** = ὅτι δῆθεν ἦσαν.

Καλλιξένου εἰπόντος = κατὰ πρότασιν τοῦ Κ. — **διαψηφίζομαι** = ψηφίζω κατὰ σειράν. — **ὑδρία**· εἶδος κάλπης. — **προτέρα** = πρώτη. — **εἰς τὴν ὑστέραν ψηφίσασθαι**· παρανόμως, καθόσον ἡ ψηφοφορία ἔπρεπε νὰ διεξαχθῇ μυστικῆ. — **ζημιώω -ῶ** = τιμωρῶ. — **οἱ ἔνδεκα**· ἀρχὴ 10 ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι ἐξελέγοντο κατ' ἔτος διὰ κλήρου (εἰς ἕξ ἐκάστης φυλῆς)· εἰς τούτους συγκαταριθμεῖται καὶ ὁ γραμματεὺς ὡς ἔνδεκατος. Οἱ ἔνδεκα εἶχον ἔργον νὰ ἐκτελοῦν τὰς σωματικὰς ποινάς, αἱ ὅποια ἐπεβάλλοντο ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. — **δημοσιεύω τὰ χρήματα** = δημεύω τὴν περιουσίαν. — **τῆς θεοῦ**· δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς· τὸ δέκατον δηλ. τῆς ἀξίας τῆς περιουσίας θὰ διετίθετο διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς.

παρέρχομαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας. — **τεῦχος ἀλφίτων** = δοχεῖον δι' ἄλευρα, ἀλευροθήκη. — **ἐπιστέλλω** = παραγγέλλω. — **ἄριστος** = ἀνδρειότατος. — **προσκαλοῦμαι τινα**· εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν = κατηγορῶ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. — **γράφω** = προτείνω ἐγγράφως. — **Ἐθρυσπιτόλεμος**· συγγενὴς τοῦ Περικλέους, ἐνὸς ἐκ τῶν δικαζομένων στρατηγῶν. — **κλή-**

σις = κατηγορία (πρβλ. *προσεκαλέσαντο*). — *ἐπιθορυβέω -ω* = ἐπιδοκιμάζω θορυβωδῶς. — *ἠναγκάσθησαν*· ὁ Εὐρυπτόλεμος καὶ οἱ συνηγορήσαντες ὑπὲρ τῆς προτάσεώς του.

§ 14-15

τῶν πρυτάνεων· τί ἦσαν οἱ πρυτάνεις, ἴδε ἱστορίαν. — *προτίθημι τὴν διαψήφισιν*· ἐλέγετο ἐπὶ τῶν πρυτάνεων καὶ ἐσήμαινε = προκαλῶ ψηφοφορίαν. — *παρὰ τὸν νόμον*· ὁ ὁποῖος ὄριζεν, ὅτι ἕκαστος ἔπρεπε νὰ δικασθῇ ἰδιαιτέρως. — *τὰ αὐτά*· δηλ. *τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι*, ὅπως ἐπρότεινε καὶ διὰ τὸν Εὐρυπτ. — *καλεῖν* = *κατηγορεῖν*. — *Σωκράτης*· ὁ γνωστὸς φιλόσοφος (469-399 π.Χ.). Ὁ Σωκρ. παντοῦ καὶ πάντοτε ἀντιμετώπισε μὲ ἀκαμψίαν καὶ ἀφοβίαν τὸν κίνδυνον ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον.

§ 34

προβολή = κατηγορία ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου. Ἡ προβολὴ ἐγένετο ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπρόδιδον τὴν πόλιν ἢ παρέσυρον τὸν δῆμον εἰς ἐπιπολαίας καὶ ἀσυμφόρους ἀποφάσεις. — *ἕσπερον*· τῷ 405 π.Χ. — *Κλεοφῶν*· δημαγωγός, φονευθεὶς ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου. — *κατέρχομαι* = ἐπανάρχομαι ἐκ τῆς ἐξορίας. — *ὅτε καὶ οἱ ἐκ Π. εἰς τὸ ἄστυ*· ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν δημοκρατικοί, οἱ ὁποῖοι ἐνίκησαν τοὺς τριάκοντα καὶ ἀποκατέστησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα.

BIBLION ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Κεφ. 1, 1-7, 10-30, 2, 1-2.

οἱ ἐν Χίω κλπ. ἴδ. βιβλ. Α', 6, 38. — *τῆς ὥρας* = τῶς καρπῶν 1 § 1
 τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους. — *μισθοῦ* = ἀντὶ ἡμερομισθίου. — *κατὰ χώ-*
ραν = εἰς τοὺς ἀγρούς. — *συνίσταμαι τινι* = ἔρχομαι εἰς συνεννόη-
 σιν μετὰ τινος. — *συντίθεμαι* = συμφωνῶ.

ἠπόρει, τί χρῆτο τῷ πράγματι = εὐρίσκετο εἰς ἀμηχανίαν, πῶς § 2-4
 ν^ο ἀντιμετώπιση τὴν κατάστασιν. — *ἐπιχειρῆσαι*· ἐνν. αὐτοῖς = νὰ
 ἐπιτεθῆ κατ' αὐτῶν. — *σφαλερὸν* = ἐπικίνδυνον. — *διαβολή* = ἀφορμὴ
 πρὸς κακολογίαν. — *σχοῖεν* = *παράσχοιεν*. — *δύσνους πρὸς τι* =
 ὁ λαμβάνων ἐχθρικὴν στάσιν ἀπέναντί τινος. — *ἐντυγχάνω τινί* =
 συναντῶ τινα. — *ὀφθαλμιάω -ῶ* = πάσχω ἕξ ὀφθαλμίας, ἀπὸ πόνό-
 ματον. — *ἕξ Ιατρείου*· εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὑπῆρχον ἰατροὶ ὄλων
 τῶν νόσων. — *ἀεὶ* = ἐκάστοτε.

νεωτερίζω = προκαλῶ ταραχάς. — *σημαίνω* = δίδω διαταγὴν. — § 5
ἐν μέρει = κατὰ σειράν. — *ὡς οὐδὲν εἰδῶς* = προσποιούμενος ὅτι...

τὰ ἐνεστηκότα πράγματα = ἡ παροῦσα κατάστασις τῶν πραγ- § 6-7
 γμάτων. — *εὖ φέρομαι παρὰ τινι* = προσελκύνω τὴν ἀγάπην καὶ τὴν
 ἐκτίμησίν τινος. — *κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν*· κατὰ τὸ 408/406,
 ὅτε παρουσιάζεται διὰ πρώτην φορὰν ὡς ἐμπειρότατος στρατηγὸς καὶ
 διπλωμάτης μὲ ἐξαιρετικὴν εὐστροφίαν. — *ἐν Νοτίῳ*· πόλει πλησίον τῆς
 Ἐφέσου (πρβλ. σ. 101, § 1-3). — *ἐπιστολεὺς* = ὑποναύαρχος.

τῷ ἐπιόντι ἔτει· πρόκειται περὶ τοῦ 27ου ἔτους τοῦ πολέμου § 10-12
 (405 - 404 π.Χ.). — *ἐν Ἀντιάνδρῳ*· πόλει ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Ἀδραμυ-
 ττηνοῦ κόλπου· αἱ νῆες αὐταὶ ἐναυπηγοῦντο διὰ χρημάτων τοῦ σατρά-
 που τῆς Αἰολίδος καὶ μικρᾶς Φρυγίας Φαρναβάζου, ὅστις καθ' ὄλην τὴν
 διάρκειαν τοῦ Πελ. πολέμου ἐβοήθησε ποικιλοτρόπως, μάλιστα δὲ μὲ
 χρήματα, τοὺς Λακεδ. — *τὰ παρὰ βασιλέως* = ὅσα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ
 βασιλέως. — *ἔχοι* = *εἰλήφει ἤδη*. — *ἐπὶ τὰς τριήρεις*· τὰς πρὸ ὀλίγου
 ναυπηγηθείσας. — *ἐφίστημι τρ.* = διορίζω τρ. — *οἱ τῶν Ἀθ. στρατη-*

- γοί· Κόνων, Ἐδεύμαντος καὶ Φιλοκλή. — πρὸς τὸ ναυτικὸν = διὰ τοῦ στόλου, κατὰ θάλασσαν.
- § 13-14 **μετεπέμψατο**· τὸν Μάρτιον τοῦ 405. — **Θαμνήρια τῆς Μηδίας**· πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ παράλια τῆς Κασπίας θαλάσσης. — **Καδούσιαι**· ἔθνος μηδικόν. — **παραδείκνυμι** = ἐπιδεικνύω καὶ χορηγῶ. — **περιτὸς** = ἀρκετός. — **ὡς εἶχε φιλίας** = ποῖα φιλικὰ αἰσθήματα ἔτρεφε. Ὁ Κύρος σχεδιάζων νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀρταξέρξου, προσπαθεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν τῶν Λακεδαιμονίων (Βιβλ. Γ', 1, § 1).
- § 15 **μετάπεμπος** = προσκεκλημένος. — **ἀνάγομαι** = ; (Βιβλ. Α', 6, 12-15). — **Κεδρεῖαι** ἢ **Κεδρεαί**· σημαντικὴ πόλις κατὰ τὸ νότιον αἰῆμα τῆς Καρίας. — **δὲ** = γάρ. — **μειξοβάρβαροι** = κατὰ τὸ ἥμισυ βάρβαροι καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ Ἕλληνες.
- § 16 **Χίον καὶ Ἐφεσον**· τὰ συνήθη ἀγκυροβόλια τοῦ σαρδιατικοῦ στόλου. — **πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι**· ἴδε § 10-12. — **προσείλοντο**· τοῦ **προσαιρέομαι -οῦμαι** = ἐκλέγω ἐπὶ πλέον· ὑποκείμεν. τοῦ **προσείλοντο** οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀθηναῖοι.
- § 17-21 **παρὰ τὴν Ἰωνίαν** = παραπλέον τὰ παράλια τῆς Ἰωνίας. — **πρὸς τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν**· διὰ νὰ ἐμποδίσῃ δηλ. τὴν μεταφορὰν αἴτου ἐκ τῶν περὶ τὸν Εὐξείνου χωρῶν εἰς τὴν Ἀιτικήν, τὴν ὁποίαν ἀπέκλειεν ἀπὸ ξηρᾶς ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγις. — **πελάγιοι** = πλεόντες εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος — **Ἀβυδος, Δάμψακος, Ἐλεοῦς, Σησιός**· πόλεις εἰς τὸ στενὸν τοῦ Ἑλλησπόντου· αἱ μὲν δύο πρῶται ἔκειντο ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς (ἴδ. γεωγρ. πίν.). — **αὐτῶν**· τῶν Λακεδαιμονίων. — **ἠγεῖτο**· τῶν διὰ ξηρᾶς πορευομένων Ἀβυδητῶν. — **κατὰ κράτος** = διὰ τῆς βίας. — **τὰ ἐλεύθερα σώματα** = οἱ ἐλεύθεροι ἄνδρες. — **κατὰ πόδας** = ὀπισθεν. — **διέχει ὁ Ἑλλησποντος** = ἔχει πλάτος ὁ Ἑλλησποντος. — **ταύτη** = εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.
- § 22 24 **εἰσβαίνειν**· συναπτεῖν τῷ **εἰς τὰς ναῦς**. — **παραβλήματα ἢ παραρρύματα**· ἴδε Βιβλ. Α', 6, 19. — **ἀνέχει ἢ ἀνίσχει ὁ ἥλιος** = ἀνατέλλει ὁ ἥλιος. — **ἐν μετώπῳ** = εἰς μακρὰν μετωπικὴν γραμμὴν. — **ὄψε τῆς ἡμέρας** = ἀργὰ πρὸς τὴν ἐσπέραν. — **ἐξεβίβασεν**· ἐνν. τοὺς στρατιώτας. — **αὐται**· τίνες ; — **ἐπανάγομαι** = ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος ἐναντίον τινός.

ἐκ τῶν τειχῶν· ταῦτα εἶχεν ἀποκτήσει τὸ 410-409 π.Χ., ὅτε διὰ § 25-26
 μισθοφόρων ἐπολέμει κατὰ τῶν Θρακῶν. Εἰς τὸ φρούριον τοῦτο ἀπε-
 ζώρησε μετὰ τὴν ἦταν τοῦ στόλου εἰς τὸ Νότιον καὶ τὴν ἐκδηλωθεῖ-
 σαν κατ' αὐτοῦ δυσμένειαν τῶν Ἀθηναίων (Εἰσαγ. σ. 6).— *αἰγιαλός* =
 ἀλίμενος παραλία. — *ὄρμέω -ῶ* = εἶμαι ἠγχυροβολημένος. — *μετέρ-
 χομαι τὰ ἐπιτήδεια* = ἔρχομαι πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἐπιτηδείων. —
οὐκ ἐν καλῷ· ἔνν. *χωρίῳ* = ὄχι εἰς καλόν, κατάλληλον μέρος. —
μεθοροῖσαι· δηλ. *τὰς ναῦς*. — *μεθοροῖζω τὰς ν.* = μετακινῶ τὰ
 πλοῖα εἰς ἄλλον ὄρμον. — *οὐ*· ἐπίρρ. = ὅπου.

ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις = ἀφ' ὅτου οἱ Ἀθην. ἐπέπλεον § 27
 κατὰ τοῦ Λ. — *τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένους* = εἰς τοὺς παρ' αὐτοῦ
 πεμφθέντας, διὰ τὰ ἀκολουθοῦν (§ 24). — *ἐσκεδασμένους*· τοῦ σκε-
 δάννυμαι = διασκορπίζομαι. — *πολὸν μᾶλλον*· ἀφ' ὅτου ἐπείσθησαν,
 ὅτι ὁ Λ. δὲν σκέπτεται νὰ ναυμαχήσῃ. — *τοῦμπαλιν* = *τὸ ἔμπαλιν* =
 πρὸς τὰ ὀπίσω. — *κατὰ μέσον τὸν πλοῦν* = εἰς τὸ μέσον τοῦ πλοῦ. —
ἐσήμηγε· διὰ τῆς σάλπιγγος. — *τὴν ταχίστην* = ; (Βιβλ. Α', κεφ. 6,
 § 36-37). — *συμπάρεμι* = πορεύομαι συγχρόνως μετὰ τινος.

ιδὼν τὸν ἐπίπλουν· ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ὅπου καὶ αὐτὸς εὐρίσκετο. — § 28-29
δίχροτοι ἦσαν = εἶχον εἰς δύο μόνον σειρὰς κωπηλάτας· ἐπειδὴ δηλ.
 οἱ Ἀθ. εὐρέθησαν διεσκορπισμένοι εἰς τὴν ξηράν, ὅτε ὁ Λ. ἐπέπλευσε
 κατὰ τῶν πλοίων των, ὀλίγοι ἐπρόφθασαν νὰ ἐπιβιβασθοῦν εἰς αὐτά.
 Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου ἄλλαι μὲν τῶν νεῶν εὐρέθησαν μὲ δύο μόνον
 σειρὰς κωπηλατῶν, ἄλλαι μὲ μίαν καὶ ἄλλαι ὅλως διόλου κεναί. Κα-
 νονικῶς ἑκάστη ναῦς εἶχε τρεῖς σειρὰς κωπηλατῶν (τριήρης). — *Πά-
 ραλος*· μία τῶν ἱερῶν τριήρων τῶν Ἀθηναίων· ἡ Πάραλος, ἡ Σαλα-
 μινία καὶ ἡ Δηλιάς ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς μεταγωγὴν τῶν πρεσβειῶν
 ὡς καὶ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, *τῶν θεωρῶν*, εἰς
 τὰς ἐθνικὰς πανηγύρεις· δι' αὐτῶν ἐπίσης μετεκομίζοντο αἱ διαταγαὶ
 τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τὰ δημόσια χρήματα. Εἶναι εὐνόητον κατὰ
 ταῦτα, ὅτι ἦσαν ἐλαφρὰ σκάφη ταχύπλοα. — *πρὸς τῇ γῆ* = πλησίον
 τῆς ξηρᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. — *εἰς τὰ τειχύδρια*· τῆς Σηστοῦ. — *τὰ
 Ἀθ. πράγματα διαφθείρεται* = ἡ (ναυτικὴ) δύναμις τῶν Ἀθ. κατα-
 στρέφεται. — *κατέχω* = καταπλέω, προσεγγίζω. — *τὰ μεγάλα ἱστία*·
 δηλ. τὰ πανιὰ τοῦ μεγάλου ἱστοῦ· διότι προκειμένου νὰ ναυμαχήσουν
 οἱ ἀρχαῖοι ἄφηναν τὰ μεγάλα ἱστία εἰς τὴν ξηράν. Ὁ Κόνων λοιπὸν

προέβη εἰς ἐγχείρημα παρατόλμον μὲν, ἀλλὰ σωτήριον· κατέστησε μὲ ἄλλους λόγους δύσκολον τὴν δίωξίν του ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. — *παρ' Ἐθαγόραν*· βασιλέα τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμίνας.

§ 30 *τὰς ναῦς*· ὅλαι ἦσαν 180· ἂν ἀφαιρέσωμεν ἐπομένως τὰς διαφυγούσας 9, εἰς χειῖρας τοῦ Λ. περιῆλθον 171. — *τοὺς αἰχμαλώτους*· ὑπολογιζομένους εἰς πολλὰς χιλιάδας, ὅταν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐκάστου πολεμικοῦ σκάφους ἐπέβαινε πλήρωμα 200 περίπου ἀνδρῶν. — *τριταῖος* = μετὰ τρεῖς ἡμέρας.

2 § 1-2 *κατεστήσατο* = ἐτακτοποίησεν· ὁ Λ. μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἐγκαθίδρυσεν εἰς τὰς συμμάχους αὐτῶν πόλεις ὀλιγαρχίας δέκα ἀνδρῶν, τὰς λεγομένας *δεκαρχίας*. Αὐτὸ ἔκαμε καὶ εἰς τὴν Λάμψακον. — *Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα* (σημερινὸν Κατίκιοι)· τὸ μὲν Βυζάντιον εἶχε κυριεύσει ὁ Ἀλκιβιάδης διὰ προδοσίας τὸ 409, τὴν δὲ Καλχηδόνα ὁ Θρασύβουλος. — *εἰς τὰς Ἀθήνας*· διὰ τὴν αὐξάνη ὁ πληθυσμὸς καὶ ἐπέλθῃ ἢ πείνα ταχύτερον, δεδομένου, ὅτι ὁ ἐπισιτισμὸς τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ θαλάσσης ἦτο ἤδη ἀδύνατος. — *ἀρμωστήν*· οὕτως ἐκάλουν οἱ Λακεδ. τὸν εἰς ὑπήκοον πόλιν διοριζόμενον ὡς διοικητὴν (πρβλ. τὸ ἰδικόν μας ὑπατος ἀρμωστής).

Κεφ. 2, 3-4.

§ 3-4 *νυκτὸς* = ἐν καιρῷ νυκτός. — *οἰμωγῇ* = θρηῆνος, ὀδυρμός. — *διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν*· οὕτως ἐλέγοντο τὰ τεῖχη, τὰ ὅποια ἐπροστάτευον τὸ μεταξὺ Ἀθηναίων - Πειραιῶς καὶ Φαλήρου τμήμα τῆς Ἀττικῆς. Κατ' ἀρχὰς ἀπετελοῦντο ἐκ δύο σκελῶν, τὰ ὅποια ἤρχιζον ἐξ Ἀθηναίων καὶ ἀπέληγον τὸ μὲν εἰς Πειραιᾶ, τὸ δὲ εἰς Φάληρον. Καὶ τῶν δύο σκελῶν τὰς βάσεις εἶχε θέσει ὁ Κίμων (*Κιμώνειον τεῖχος*), ἐπεράτωσε δ' αὐτὰ ὁ Περικλῆς. Ὁ Π. μάλιστα πρὸς μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν τοῦ μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Φαλήρου χώρου ἔκτισε καὶ τρίτον σκέλος εἰς τὸ μέσον αὐτῶν (*διὰ μέσου τεῖχος*) [ἴδε σχεδιάγραμμα]. — *διήκω* = φθάνω ἀπὸ ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. — *παραγγέλλων*· δηλ. τὴν συμφορὰν = ἀναγγέλλων... — *πείσεσθαι*· τοῦ πάσχω. — *Μηλίους, Ἰστιαίεας, Σκιωναίους, Τορωναίους, Αἰγινήτας*· οἱ Μήλιοι ἀποχωρήσαντες τῆς συμμαχίας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Πελοπον. πολέμου (415 π.Χ.) ἐτιμωρήθησαν σκληρῶς ὑπὸ τῶν Ἀθη-

ναίων· οἱ Ἰστιαεῖς ἐπίσης νικηθέντες τῷ 445 π.Χ. ὑπὸ τῶν Ἀθ. ἐξεδιώχθησαν ἐκ τῆς πόλεως τῶν οἱ Σκιωναῖοι καὶ Τορωναῖοι — κάτοικοι τῶν ἐν Χαλκιδικῇ πόλεων Σκιώνης καὶ Τορώνης — ἐπιχειρήσαντες ν' ἀποσπασθοῦν ἐκ τῆς ἀθηναϊκῆς συμμαχίας κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον (420 π.Χ.) ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ τὴν ἀπόπειράν των· οἱ Αἰγινῆται τέλος, θεωρούμενοι ἀνέκαθεν ὡς ἐπικίνδunami διὰ τοὺς Ἀθηναίους, ἐξεδιώχθησαν ὑπ' αὐτῶν ἐκ τῆς νήσου των τὸ 434 π.Χ. — **τοὺς λιμένας** = τὰ στόμια τῶν λιμένων (δηλ. τοῦ Φαλήρου, τῆς Μουνιχίας — σημερινὸν Τουρκολίμανο — τῆς Ζέας — νῦν Πασαλιμάνι — καὶ τοῦ Κανθάρου, ὁ ὁποῖος ἀπετέλει διαμέρισμα τοῦ μεγάλου λιμένος). — **πλὴν ἑνός**· τοῦ ἐμπορικοῦ δηλ. λιμένος, τοῦ **Ἐμπορίου** καλουμένου (ἴδε σχεδιάγραμ.). — **εὐτρεπίζω τὰ τείχη** = ἐπισκευάζω τὰ τείχη.

Κεφ. 2, 5-8, 10-19.

κατασκευάζομαι πόλιν = τακτοποιῶ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν § 5-7
 πόλεως· ἐδῶ ἡ τακτοποίησις συνίστατο εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν δεκαρχιῶν. — **πρὸς Δ. μετέστησε** = μετέβαλε τὸ πολίτευμα συμφώνως πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Δ. — **τῶν γνωρίμων**· οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ πλουσία τάξις, οἱ ἀριστοκρατικοί. — **πρὸς Ἄγιν**· ὅστις ἀπὸ τοῦ 413 τῆ συμβουλῆ τοῦ φυγάδος Ἀλκιβιάδου ἐπολιόρκει στενῶς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ Δεκελείας.

πλὴν Ἀργείων· οἱ ὁποῖοι συνδεδεμένοι ἀπὸ τοῦ 420 πρὸς τοὺς § 8
 Ἀθ. διὰ συμμαχίας μένουσι πιστοὶ εἰς αὐτήν. — **παραγγείλαντος**· ἐνν. **ἐξιέναι**. — **ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ**· ἡ ὁποία ἔκειτο πρὸς βορρᾶν τῶν Ἀθηνῶν, πλησίον τοῦ Κολωνοῦ. — **τὰ πλοῖα**· τὰ σιταγωγὰ. — **εἴργω** = ἐμποδίζω.

σωτηρία = μέσον σωτηρίας. — **τιμωρόμαι οὐμαί τινα** = ἐκ- § 10-12
 δικοῦμαι τινα. — **ὑβρις** = ἀλαζονικὴ συμπεριφορὰ, ἀνθαιρεσία. — **μικροπολίτης** = ὁ κάτοικος μικρᾶς πόλεως (ὡς ἡ Αἴγινα, Μῆλος, Τορώνη κλπ.). — **ἐκείνοις**· δηλ. τοῖς Λακεδαιμονίοις. — **ἄτιμος** = ὁ ἐστερημένος τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων του· ἀντίθετον **ἐπίτιμος**. — **ἐκαρτέρουν**· δηλ. πολιορκούμενοι. — **καρτερῶ** = ὑπομένω. — **ἐπὶ τούτοις** = ἐπὶ τῷ ὄρω τούτῳ.

οἱ ἔφοροι· ἦσαν ὁ τὸν ἀριθμὸν καὶ ἐξελέγοντο κατ' ἔτος· εἶχον § 13
 τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν εἰς τὴν σπαρτιατικὴν πολιτείαν, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ

οἱ βασιλεῖς ἐλάμβανον διαταγὰς παρ' αὐτῶν. — *αὐτόθεν* χρονικὸν = ἀμέσως. — *ἤκειν* εἰς Σπάρτην.

§ 14-15

καθαίρεισι τειχῶν = κατακρήμνισι τειχῶν. — *προκαλοῦμαι* τινα μετ' ἀπαρεμφ. (*εἰρήνην ποιεῖσθαι*) = προσκαλῶ τινα νὰ κάμη κάτι. — *εἰρήνην ποιεῖσθαι* συναπτέον τοῖς Λακεδαιμονίοις. — *δέομαι -δοῦμαι* = φυλακίζομαι. — *ἐπὶ δέκα σταδίου* = εἰς ἕκτασιν δέκα σταδίων· τὸ δὲ στάδιον (ἢ οἱ στάδιοι) ἴσοῦτο πρὸς 185 περίπου γαλλικὰ μέτρα. — *καθελεῖν ἑκατέρου*· δηλ. μέρος τι. — *ψηφισμα*· πρότασις ἐπικυρωθεῖσα καὶ νομιμοποιηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου.

§ 16-17

τοιούτων δὲ ὄντων· ἔνν. τῶν πραγμάτων = οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων. — *παρὰ Δύσανδρον*· ὅστις ἐπολιόρκει τότε τὴν Σάμον. — *ἤκω*· ἔδῳ = *ἐπ' ἀνήκω* = ἐπιστρέφω. — *ἀντέχω περὶ τινος* = ἐπιμένω, μένω ἀνένδοτος ἐπὶ τινος. — *πίστις* = ἐγγύησις. — *ἐπιτηρέω -ῶ* = περιμένω τὸν καιρὸν — *ὅ τι τις λέγει* = πάντα ὅσα τις λέγει. — *ὁμολογέω -ῶ* = δέχομαι. — *κατέχω τινα* = κρατῶ τινα εἰς τὴν ἐξουσίαν μου αἰχμάλωτόν μου. — *εἶτα*· κατὰ Μάρτιον τοῦ 404. — *οὐ γὰρ εἶναι* ἔννοεῖται *ἔλεγε* (ἐκ τοῦ προηγουμένου *κελεύει*).

§ 18-19

πρεσβευτῆ; αυτοκράτωρ = πρ. με ἀπεριόριστον ἐξουσίαν, με ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα. — *δέκατος αὐτοῦ* = ἐπὶ κεφαλῆς ἑννέα ἄλλων.

Κεφ. 2, 20-23.

§ 20

σπένδομαι = συνθηκολογῶ. — *ἐξαιρεῖν*· ἔνν. Ἀθήνας. — *ἐξαιρέω -ῶ τι* = ἀφανίζω, καταστρέφω τι. — *μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην* κλπ· τί ὑπονοοῦν οἱ Λακεδαιμόνιοι; — *ἐφ' ᾧ* μετ' ἀπαρεμφ. = ὑπὸ τὸν ὄρον. — *τὸν Πειραιᾶ* = τὸ περὶ τὸν Π. τεῖχος. — *κατάγω τινα* = ἐπαναφέρω τινα ἐκ τῆς ἐξορίας.

§ 21-23

ταῦτα· δηλ. τοὺς προταθέντας ὄρους τῶν νικητῶν. — *περιχεῖται ὄχλος τινα* = συρρέει πληθὸς καθ' ὀμάδας γύρω τινός. — *φοβούμενοι*· ἢ μετχ. εἰς πληθυντικόν, διότι ἡ λέξις ὄχλος εἶναι περιληπτική. — *ἐγκωρεῖ* = εἶναι ἐπιτετραμμένον. — *προηγορέω -ῶ τινος* = ἀγορεύω ἔξ ὀνόματός τινος. — *Δύσανδρος κατέπλει*· λύσας τὴν πολιορκίαν τῆς Σάμου. Ὁ κατάπλους τοῦ Λ. εἰς Π. ἔγινε τὴν 16 Μουνιχιῶνος τοῦ 404, ἦτοι τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου. — *ὑπ' ἀθλητρίδων* = ὑπὸ τὴν μουσικὴν συνοδείαν καὶ τὰ ἴσματα τῶν ἀθλητρίδων.

Βιβλιοθήκη του Αρχαίου

BIBLION TRITON

Κεφ. 1, 1-8

ἡ Ἀθήνησι στάσις νοοῦνται οἱ ἀγῶνες μεταξύ τῶν τριάκοντα § 1-2
καὶ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Θερασβούλου. — ἐκ τούτου· δηλ. τῷ 401 π.Χ. —
οἱ ἔφοροι· Βιβλ. Β', κεφ. 2, § 13. — ἐπιστέλλω = παραγγέλλω. —
Συέννεσιν· τὸν ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν. — ὡς =
πῶς. — ἡ μάχη· ἢ παρὰ τὰ Κούναξα. — Θεμ. τῷ Συρ. γέγραπται·
ἐπειδὴ ὁ Ξενοφῶν ἠμποδίζετο νὰ κυκλοφορήσῃ εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν
Κύρου Ἀνάβασιν λόγῳ τῆς ἐξορίας του, ἀλλ' ἴσως καὶ διὰ νὰ κατα-
στήσῃ αὐτὴν περισσότερον ἀξιόπιστον, ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον
Θεμιστογένους τοῦ Συρακουσίου.

πολλοῦ ἀξίος βασιλεῖ δόξας γεγενῆσθαι· ὁ Τισσ. εἶχε προσφέ- § 3
ρει πράγματι πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν βασιλέα. Οὕτω λ. γ. πρῶ-
τος ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὸν τὰς πολεμικὰς προετοιμασίας τοῦ Κύρου καὶ
μόνος αὐτὸς δὲν ἔφυγε κατὰ τὴν μάχην τῶν Κουναξῶν. Ἐπὶ πλέον
αὐτὸς συνέλαβεν ἀργότερον τοὺς Ἕλληνας στρατηγούς καὶ ἐπεδίωξε
νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι συνεξεστράτευσαν μετὰ
τοῦ Κύρου. — ὦν τε... ἦρχε· δηλ. τῆς Λυδίας, Καρίας καὶ Ἰωνίας. —
καὶ ὦν Κῦρος· ἔνν. ὕστερον ἦρχεν· ἦρχε δὲ ὁ Κῦρος τῆς Λυδίας
(τὴν ὁποίαν ὁ πατὴρ του εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τοῦ Τισσ. καὶ ὑπάγαγεν
εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ υἱοῦ του), τῆς μεγάλης Φρυγίας καὶ τῆς Καππα-
δοκίας. — προστάτης = προϋστάμενος, ἡγεμών. — δηῶν-ῶ = λεηλατῶ.

πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρωνα· τὴν ἀνοίξιν τοῦ 399 π.Χ. — νεο- § 4
δαμώδης· λέξις σπαρτιατικὴ = ὁ πρὸ ὀλίγου ἀπελευθερωθεὶς εἰλως,
ὁ νεοπολίτης. — ἐπὶ τῶν τριάκοντα· οὗτοι ἀνέλαβον τὴν ἐξουσίαν
μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ διεχειρίσθησαν αὐτὴν ἐπὶ 8 μῆ-
νας, ἦτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 404 μέχρι τέλους Ἀπριλίου τοῦ
403. — νομιζοντες· ἔνν. εἶναι ἄν.

ἡπειρος· κυρίως ἡπειρος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἢ Ἀσία. — § 5

πρὸς τὸ ἱππικόν· δηλ. τοῦ Τισσαφέρους. — ἀγαπῶ, εἰ... = μένω ἱκανοποιημένος, ἀρκοῦμαι, ἄν. — *συνέμειξαν αὐτῶ*· ἡ συνένωσις ἐγένετο εἰς τὴν Πέργαμον κατὰ Μάρτιον τοῦ 399 π. Χ. — *Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν*· ἡ μὲν Τευθρανία ἦτο χώρα καὶ πόλις τῆς Μυσίας παρὰ τὸν Κάϊκον ποταμόν, ἡ δὲ Ἀλίσαρνα πόλις ἐπίσης τῆς Μυσίας παρὰ τὴν Πέργαμον. — *οἱ ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου*· ὁ Δημάρατος ἦτο βασιλεὺς τῆς Σπάρτης κατὰ τὸν ς' καὶ μέρος τοῦ ε' αἰῶνος π. Χ. Συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τοῦ συμβασιλέως αὐτοῦ Κλεομέδου τοῦ Α' ἐξέπεσε τοῦ θρόνου (491 π. Χ.) καὶ ἐξωρίσθη. Κατόπιν τούτου κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τὸν Περσῶν Δαρείον τὸν Α', ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν εὐμενῶς. Διαμένων εἰς τὴν περσικὴν αὐλὴν ἀπέβη πολῦτιμος σύμβουλος τοῦ μεγάλου βασιλέως διὰ τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, ἠκολούθησε δὲ καὶ τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύοντα κατὰ τῆς Ἑλλάδος. — *ἐκ βασιλέως*· τοῦ Δαρείου. — *ἀντὶ τῆς... συστρατείας* = ὡς ἀμοιβήν... διὰ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὴν ἐκστρατείαν. — *Γογγύων καὶ Γογγύλος*· ἀπόγονοι τοῦ κατωτέρω ἀναφερομένου Γογγύλου. — *ὅτι μόνος... μηδίσας*· ὁ Γογγύλος ἐμηδίσε κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δάτιδος καὶ Ἀρταφέρους (490 π. Χ.) ἐναντίον τῆς Ἑρετρίας.

§ 7

τὴν Αἰγυπτίαν καλουμένην· ἐκαλεῖτο οὕτως ἡ Λάρισα, διότι συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν περὶ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς περσικῆς μοναρχίας, οὗτος θαυμάσας τὴν ἀνδρείαν τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τινὰ μάχην πρὸς αὐτοὺς μετέφερε τοὺς συλληφθέντας αἰχμαλώτους καὶ κατόπισεν ἐκεῖ. — *φρεατία* = δεξαμενὴ. — *τέμνομαι* = ἀνοίγω. — *ὑπόνομον ὄρυιτεν*· ἀπὸ τῆς φρεατίας μέχρι τοῦ ὑδραγωγείου τῆς πόλεως. — *αὐ* = ἀφ' ἐτέρου = καὶ αὐτός. — *χελώνην*· πολιορκητικὴν μηχανὴν ἐστεγασμένην δι' ὕλης δυσαναφλέκτου καὶ κινουμένην ἐπὶ τροχῶν. Ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς οἱ στρατιῶται ὑπέσκαπτον τὰ τεῖχη ἢ διήνοιγον ὑπονόμους. — *αὐτοῦ*· δηλ. τοῦ Θίβρωνος. — *ἐπὶ Καρίαν*· χώραν νοτιῶς τῆς Λυδίας καὶ Ἰωνίας.

§ 8

ἀφίκετο· τὸ φθινόπωρον τοῦ 399 π. Χ. — *μηχανητικός* = πανοῦργος. — *καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος*· λόγῳ τῆς πανουργίας του. Διότι ὁ Σίσυφος, υἱὸς τοῦ Αἰόλου, οἰκιστὴς καὶ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου, ἐμυθολογεῖτο ὡς πολὺ πανοῦργος καὶ δόλιος. Διὰ τὴν πανουργίαν του κατεδικάσθη ἐν τῷ Ἄδῃ νὰ κυλῆ ἀκαταπαύστως πρὸς τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ ὄρους βράχον, ὁ ὁποῖος ἐπιπτεν ὀπίσω, προτοῦ φθάσῃ

εἰς τὴν κορυφήν. — **ζημιόομαι-οὔμαι** = τιμωροῦμαι. — **οἱ σύμμαχοι**
 δηλ αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις. — **ἐφείη**· τοῦ ἐφήμι = ἀφήνω, ἐπιτρέπω.

Κεφ. 1, 9, 16-28, 2, 1-2.

κοινολογοῦμαί τι = ἔρχομαι εἰς συνενόησιν πρὸς τινα. — **ἐπὶ** 1 § 9
Δυσάνδρου ναυαρχοῦντος· κατὰ τὸ 405 π. Χ. — **κηλῖς** = στίγμα,
 προσβολή. — **τοῖς σπουδαίοις Λακεδαιμονίων**· διότι οἱ ἀνώτατοι
 ἀξιωματικοὶ ἐν εἰρηνικῇ παρατάξει δὲν ἔφερον τὴν ἀσπίδα, τὴν ὁποίαν
 ἔκρατει ὁ ὑπασπιστής, δηλ. ὁ βοηθὸς στρατιώτης. — **ἀταξία** = ἀπει-
 θεια. — **ζημίωμα** = **ζημία** (πρβλ. **ζημιόομαι**, § 8). — **παράγω τὸ**
στράτευμα = ὀδηγῶ τὸ στράτευμα παρὰ τὴν θάλασσαν.

καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις· δηλ. τὰς λοιπὰς. — **Νεανδρεῖς**, § 16-17
Ἰλιεῖς, Κοκυλίται· οἱ κάτοικοι τῆς Νεανδρείας, τοῦ Ἰλίου καὶ τοῦ
 Κοκυλίου, πόλεων τῆς Τρωάδος. — **Μανία**· ἡ τέως ὑποδιοικήτρια τῆς
 Αἰολίδος, τὴν ὁποίαν ἐφόνευσεν ὁ γαμβρὸς αὐτῆς Μειδίας μετὰ τὴν ἑλ-
 πίδα, ὅτι θὰ ἀνατεθῆ εἰς αὐτὸν ἢ ἀρχὴ ὑπὸ τοῦ Φαρναβάζου. — **πε-**
ριέπω τινὰ = μεταχειρίζομαι τινα (καλῶς ἢ κακῶς) **καλῶς περιέπο-**
μαι = τυγχάνω καλῆς μεταχειρίσεως, περιποιήσεως. — **ὁ ἐν Κεβρῆνι**
τὴν φυλακὴν ἔχων = ὁ διοικητὴς τῆς φρουρᾶς τῆς Κεβρῆνος. — **οὐκ**
ἐγίνετο τὰ ἱερά· ἐνν. καλὰ. — **ἱερά** = θυσίαι. — **τῇ πρώτῃ**· δηλ.
 ἡμέρᾳ. — **καλλιερεῖται τὰ ἱερά** = **καλὰ γίνεταί τὰ ἱερά**. — **καρ-**
τερῶ θυόμενος = ἐπιμένω νὰ θυσιάσω. — **ἐγκρατῆς** = κύριος.

Σικυώνιος· ὁ καταγόμενος ἐκ Σικυῶνος, ἀρχαίας πελοποννησιακῆς § 18-19
 πόλεως παρὰ τὴν Κόρινθον (Βιβλ. Δ', κεφ. 2, § 13-15). — **φλυαρέω-ῶ**
 = ἀνοηταίνω, ματαιοπονῶ. — **διατρέβω**· ἐνν. τὸν χρόνον = χάνω
 τὸν καιρὸν μου. — **συγχῶ-ῶ τι** = σκεπάζω τι μετὰ χρώματα. — **ἐπεξ-**
έρχομαι = **ἐκθέω ἐπὶ τινα** (πρβλ. § 7). — **συντιτρώσκω τινὰ** =
 τραυματίζω τινὰ εἰς πολλὰ μέρη τοῦ σώματος. — **παίω** — **βάλλω** =
 κτυπῶ ἐκ τοῦ πλησίον — κτυπῶ ἀπὸ μακρῶν. — **ἀπελαύνω** = ἀπομα-
 κρύνω. — **ἄχθομαι** = λυποῦμαι. — **ἄθυμος** = ἐκείνος, ὅστις ἔχασε
 τὸ ἠθικόν του, ὁ ἄτολμος. — **ὁ ἄρχων** = **ὁ τὴν φυλακὴν ἔχων**. —
ἦκε· δηλ. ἄγγελος. — **καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν** = τὰ λέγουσιν μετὰ
 τὴν ἔγκρισίν του, ἐκφράζουσιν καὶ τὴν ἰδικήν του γνώμην. — **ἐπὶ τὴν**
Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα· πόλεις τῆς τρωικῆς χώρας.

- § 20 21 ὁ **Μειδίας**· ὅστις διώκει τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα καταλαβὼν αὐτὰς αὐθαιρέτως, ἀφοῦ ἐδολοφόνησε τὴν πενθερὰν του Μανίαν. — **προσδοκῶν τὸν Φαρνάβαζον**· διότι ὁ Φαρνάβαζος εἶχε διαμηνύσει εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ ἐκδικηθῆ τὸν φόνον τῆς Μανίας. — **δκνέω -ὦ τινα** = δυσπιστῶ πρὸς τινα. — **δκνῶν τοὺς . . . πολίτας**· ὡς Ἕλληνας, τῶν ὁποίων εἶχεν ἀναπτρωθῆ τὸ φρόνημα ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ Δερκυλίδου. — **λόγοι**· ἐνταῦθα = διαπραγματεύσεις. — **ἐπὶ τίσιν** = με ποίους ὄρους. — **ἐφ' ᾧτε** = ἐπὶ τῷ ὄρω. — **βία τῶν πολιτῶν** = παρὰ τὴν θέλησιν τῶν π. — **πολιτεύω** = ζῶ ὡς πολίτης, συμπεριφέρομαι. — **συμπροπέμπω τινὰ** = προπέμπω, συνοδεύω τινὰ ἀπερχόμενον.
- § 22 τὴν τῶν **Γεργιθίων πόλιν παραδοῦναι**· διότι εἰς αὐτὴν εἶχε συγκεντρώσει τοὺς θησαυροὺς τῆς δολοφονηθείσης πενθερᾶς του. — **εἰρηνικῶς**· καὶ ὄχι εἰς σχηματισμόν, τὸν ὁποῖον ἐλάμβανε προκειμένου νὰ ἐπιτεθῆ. Τοῦτο ἔγινε πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν φρουρῶν. — **εἰς δύο** = ἀνὰ δύο. — **παραχοῆμα** = ἀμέσως. — **θύσω**· ὡς κύριος ἤδη τῆς πόλεως.
- § 23-24 **τίθεμαι τὰ ὄπλα** = παρατάσσομαι ὡς εἰς μάχην. — **ἀνεῖπε**· τοῦ ἀναγορεύω = δίδω διαταγὴν διὰ τοῦ κήρυκος. — **ἐπὶ τῷ στόματι** = πρὸ τοῦ μετώπου. — **οὐδὲν ἔστι δεινόν τινι** = οὐδὲν ἔχει νὰ φοβῆται τις. — **ξένια** = τὰ πρὸς φιλοξενίαν ἀπαραίτητα. — **ἐμὲ τεθνκότα**· διότι οἱ προσφέροντες θυσίαν προσεκάλουν τοὺς φίλους τῶν εἰς συμπόσιον, τὸ ὁποῖον παρεσκεύαζον ἐκ τῶν σαρκωδῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ἱερείου. — **ἐν ᾧ**· ἐνν. χρόνῳ. — **τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους** = αἱ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις. — **διασκοποῦμαι** = μετ' ἀκριβείας ἐξετάζω.
- § 25-26 **οἶκος** = τὰ ἐν τῷ οἴκῳ, ἢ περιουσία. — **χῶρος** = ἀγρόκτημα. — **νομῆ** = λιβάδι. — **ψεύδομαι τινα** = προσπαθῶ νὰ ἀπατήσω κάποιον μὲ ψεύδη. — **ψεύδεται σε οὗτος**· διότι κατέγραφεν ὡς ἰδίας κτήσεις τῆς πενθερᾶς του Μανίας. — **μικρολογοῦμαι** = λεπτολογῶ. — **τινος ἦν**· ἢ ἐρώτησις διατυποῦται οὕτω, διότι παρὰ Πέρσαις οἱ κατώτεροι ἐθεωροῦντο κτήματα τῶν ἀνωτέρων τῶν.
- § 27-28 **τοῖς ὑπηρεταῖς**· ἐνν. **τοῖς ἐαυτοῦ**. — **προεῖπε**· τοῦ προαγορεύω = δηλῶ δημοσίᾳ. — **κατασημαίνομαι τι** = ἐπιθέτω καλῶς ἐπὶ τινος τὸ σῆμα, τὴν σφραγίδα = σφραγίζω καλῶς. — **τῶν ταξιαρχῶν καὶ λοχαγῶν**· εἰς τὸν στρατὸν τῶν Λακεδαιμονίων ἢ μὲν **τάξις**, τῆς ὁποίας

προϊστατο ὁ **ταξίαρχος**, ἦτο σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 200 περίπου πεζῶν, ὁ δὲ **λόχος**, τὸν ὁποῖον διόκει ὁ **λογαγός**, ἔξ 100. — **ἡμῖν** ποιητικὸν αἷτιον = ὑφ' ἡμῶν, ὑπ' ἑμοῦ. — **εἰργασται μισθός** = ἔχει ἔξευρεθῆ, ἔξασφαλισθῆ μισθοδοσία. — **προσέσται** ἔνν. **τῷ μισθῷ**. — **πρόσειμί τινι** = προστίθεμαι εἰς τι. — **εὐτακτος** = πεπαιδευμένος. — **θεραπευτικός** = ὁ πρόθυμος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του.

ὅπως = πῶς. — **βαρὺς εἰμί τινι** = εἶμαι φορτικός, ἐνοχλητικός εἰς τινά. — **καταφρονῶν** δηλ. τῶν Ἑλλήνων. — **ἐπιτετείχισθαι τὴν Αἰολίδα** = ὅτι ἡ Αἰολίς εἶχεν ἀποτελέσει στρατιωτικὴν βάσιν διὰ τὰς ἐπιθέσεις. — **τῇ ἑαυτοῦ οἰκῆσει** ἔδρα τῆς σατραπείας τοῦ Φαρναβάζου ἦτο τὸ Δασκύλειον παρὰ τὴν Προποντίδα. 2 § 1-2

Κεφ. 2, 6-20.

ἅμα τῷ ἦρι τοῦ ἔτους 398 π.Χ. — **τὰ οἴκοι τέλη** = οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἄρχοντες (δηλ. οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης). — **ἐπισκοπέομαι -οῦμαί τι** = ἔξετάζω τι. — **ὁ τῶν Κυρῶν προεστηκώς** δηλ. ὁ Ξενοφών. — **τοῦ μὴ νῦν ἐξαμαρτάνειν** ἔνν. **ἡμᾶς**. — **ἐξαμαρτάνω** = παρεκτρέπομαι. **ἔφερομαι καὶ ἄγομαι** ἐπὶ χώρας = λεηλατοῦμαι. — **ἀποτειχίζομαι** = περικλείομαι ὑπὸ τείχους. — **διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων** τῶν μεταξὺ δηλ. Λαμφάκου καὶ Ἐφέσου κειμένων. § 6-7

γιννώσκω = σχηματίζω γνώμην, κρίνω. — **καταλιπὼν** ἢ μετοχή συναπτέα τῷ κατωτέρῳ **ἐν εἰρήνῃ**. — **αἱ περὶ τινά πόλεις** = αἱ πόλεις, αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὰ σύνορα τῆς ἐπικρατείας τινός. — **φιλίας** ἔνν. εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους λόγῳ τῆς ὑφισταμένης μετὰ τοῦ Φαρναβάζου συμβάσεως. § 8

ἦν καταμαθὼν ἢ ἀναφορ. ἀντωνυμία μετ' ἄνω ἢ μέσῃ στιγμῇ καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ τοῦ ἀναλόγου συνδέσμου (δέ, ἀλλά, γὰρ κλπ.). — **πόλεις ἔνδεκα ἔχουσαν** τῶν πόλεων τούτων ἐπισημόταται ἦσαν ἡ Καρδία, ἡ Ἐλαιοῦς, ἡ Καλλιόπολις καὶ ἡ Σησιός. **πάμπορος** = ὁ παράγων παντὸς εἶδους προϊόντα, γονιμώτατος. — **τοῦ ἰσθμοῦ** τοῦ στενωτάτου δηλαδὴ μέρους τῆς χερσονήσου μετὰ Καρδίας καὶ Πακτύης (ἴδε γεωγραφ. πίν.). — **κατὰ μέρη** = εἰς χωριστὰ μέρη. — **τὸ χωρίον** = τὴν ἕκτασιν (τῶν 37 σταδίων). — **ἐκτειχίζω** = φέρω εἰς πέρας τὴν τεῖχισιν. — **ὥς** § 9

ἕκαστοι ἄξιοι εἶεν = κατὰ τὴν ἀξίαν (τὴν συμβολὴν) ἕκαστου (εἰς τὴν τείχιον). — ἡρινός = ἔαρινός. — ὀπώρα = φθινόπωρον. — ποιῶ ἐντός = περιλαμβάνω ἐντός. — σπόριμον· ἔνν. γῆν.

§ 11 ἐπισκοπῶν· ἵνα ἐξακριβώσῃ κυρίως τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν κατὰ στασιν καὶ ἂν μένουσι εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς σπαρτιατικῆς διοικήσεως. — Χίον φυγάδας· οὗτοι 600 τὸν ἀριθμὸν εἶχον ἐκδιωχθῆ τὸ 409 ἐκ τῆς Χίου ὡς δημοκρατικοί. — Ἀταρνέα· αἰολικὴν πόλιν ἐν Τευθρανίᾳ ἀπέναντι τῆς Μυτιλήνης. — παρίσταμαί τινα = ὑποτάσσω τινά. — Πελληνέα· τὸν ἐκ Πελλήνης τῆς Ἀχαΐας καταγόμενον. — κατασκευάζω = συγκεντρώνω. — ἐκπλεως = ἄφθονος. — καταγωγῆ = τόπος χρησιμεύων ὡς κατάλυμα, σταθμός.

§ 12 μέχρι τούτου τοῦ χρόνου· δηλ. μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 397. — οἱ ταύτη Ἑλληνες· ἔνν. οἰκοῦντες, δηλ. ἐν Ἰωνίᾳ. — ἀφικνούμενοι πρόσβεις εἰς Λακεδαίμονα· διότι δὲν εἶχον παύσει αἱ ἐναντίον αὐτῶν πίεσεις τῶν Περσῶν. — διδάσκω = λέγω. — ἂν· εἰς τὸ ἀφείναι = θὰ ἄφηνε.

§ 13-14 πρὸς Τισσαφέρην ἀφιγμένους· εἰς Σάρδεις, ὅπου διέμενον ὁ Τισσαφέρης. — στρατηγὸς τῶν πάντων = ἀρχιστράτηγος. — ἀπεδέδεικτο· κεφ. 1, § 3 «σατραπῆς κατεπέμφθη» κλπ. — διαμαρτύρομαι, ὅτι = διαβεβαιώνω, ὅτι. — καὶ περὶ τούτων· τίνων; — ἔρυμα = φρούριον. — καταθέω = κάμνω ἐπιδρομᾶς. — φέρω καὶ ἄγω τὴν χ. = ; (§ 2). — τὴν χώραν· δηλ. τὴν Ἰωνίαν.

§ 15 οὐδέν τι = οὐδαμῶς. — ἐπὶ τῶν μνημάτων... εἰς τὰ μνημεῖα· νοοῦνται οἱ παρὰ τὰς Σάρδεις ὑψηλοὶ τάφοι. — τύρσις -ιος = πύργος. — ἧ ἐπίρρημα = ἐκεῖ ὅπου. — αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδὸς = ἐμελλον πορεύεσθαι. — καὶ τὸ Ἑλληνικόν· δηλ. Ἑλληνες μισθοφόροι, οἱ ὅποιοι πολλάκις ἐπολέμουν μετὰ τῶν Περσῶν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων.

§ 16-17 τὴν ταχίστην· ἔνν. ὁδὸν = τάχιστα. — εἰς ὀκτώ = εἰς βάθος ὀκτῶ ἀνδρῶν. — τὰ κράσπεδα = τὰ ἄκρα τῆς παρατάξεως. — καθίσταμαι = λαμβάνω θέσιν. — ὅσους γε καὶ οἴους ἐτύγγαθεν ἔχων· ὁ Δερκυλίδας διέθετε τοὺς τριακοσίους Ἀθηναίους ἱππεῖς, οἵτινες ἐστάλησαν μετὰ τοῦ Θίβρωνος εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ὀλίγους ἄλλους, οἱ ὅποιοι προσετέθησαν ἐκεῖ. — Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλείου· πόλεων τῆς Καρίας παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Μυκάλης. — σίτιος· ἐνταῦθα = σιτοσπαρτος ἀγρός.

§ 18 ἐξαγγέλλεται· ἀπροσώπως = φθάνει ἀγγελία. — κελεύειν· ἔνν.

τὸ αὐτοῦ στρατεύμα. — τὰ εἶδη = τὸ εἶδος = κατὰ τὸ ἔξωτερικὸν παρὰστημα. — πιστὰ = ἔνορκοι βεβαιώσεις.

ταῦτα· δηλ. αἱ προτάσεις τοῦ Δερκυλίδου. — περαίνομαι = ἔκτε- § 19-20
λοῦμαι. — εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας· περὶ τὸ σημερινὸν Ἀϊδίνιον. —
εἰς Δεύκοφρον· πόλιν τῆς Ἰωνίας εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαιάνδρου
ΝΔ τῶν Τράλλεων. — εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον = εἰς τὴν συμπε-
φωνημένην τοποθεσίαν (τὴν ὁποίαν εἶχον ὀρίσει κατὰ τὴν ἀνταλλαγὴν
τῶν πιστῶν). — Δερκυλίδα = ὑπὸ τοῦ Δερκυλίδου.

Κεφ. 4, 1-10.

ἐν Φοινίκη ὤν· χάριν ἐμπορικῶν ὑποθέσεών του· ἡ δὲ Φοινίκη § 1
ἦτο χώρα τῆς νοτίου Μ. Ἀσίας, ὀριζομένη ὑπὸ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ
ὄρους Λιβάνου. — ναύκληρος = πλοιοκτῆτης, ἐφοπλιστής. — ὅποι =
διὰ ποῖον μέρος, διὰ ποῦ.

ἀναπεροῦμαι = ἀνησυχῶ. — ἀνεπερωμένων τῶν Λακεδαιμο- § 2
νίων· ἡ ἀνησυχία των ἦτο δικαιολογημένη, ἐφ' ὅσον πρὸ ἔτους μόλις
εἶχε συναφθῆ ἀνακωχὴ μεταξὺ Δερκυλίδου καὶ τῶν σατραπῶν Τισσα-
φέρους καὶ Φαρναβάζου. — περιέμι = ὑπέριμι = εἶμι ὑπέρτερος. —
ὡς = πῶς. — τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὡς ἐσώθη· ἡ σωτηρία τῶν
μυριῶν ἐθεωρήθη καὶ ἦτο πράγματι ἀπόδειξις τῆς ἀδυναμίας τοῦ περ-
σικοῦ κράτους. — ὑφίσταμαι = ἀναλαμβάνω. — τριάκοντα μὲν Σπαρ-
τιατῶν· ὅσοι δηλ. ἀπεστέλλοντο κανονικῶς μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς
ὑπερορίους ἐκστρατείας, ἵνα χρησιμεύουν εἰς αὐτὸν ὡς σύμβουλοι πο-
λιτικοὶ συγχρόνως καὶ στρατιωτικοί. — σύνταγμα = παρατάξιμος δύνα-
μις, στρατός. — ἑξακισχιλίους = ὅστις (στρατός) ἀνήρχετο εἰς ἑξ χιλι-
άδας. — ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ' ἐκείνου πά-
λιν . . . καταστήσειε· τὰς δεκαρχίας, τὰς ὁποίας, ὅπως εἶδομεν (Βιβλ.
Β', κεφ. 2, § 1-2), εἶχεν ἐγκαταστήσει ὁ Λύσανδρος εἰς τὰς συμμα-
χους τῶν Ἀθηνῶν πόλεις, κατέλυσαν ἀργότερον οἱ ἔφοροι. Εἰς τὴν
προᾶξιν ταύτην προέβησαν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐκ ζηλοτυπίας διὰ τὴν αἴγλην,
τὴν ὁποίαν ἀπέκτησεν ὁ Λύσανδρος τερματίσας εὐτυχῶς τὸν Πελοπον-
νησιακὸν πόλεμον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῇ ὑποκινήσει τῶν βασιλέων, τῶν
ὁποίων τὴν ἀρχὴν ὑπέσκαπτεν ἤδη ὁ Λύσανδρος. — οἱ . . . παρήγ-
γειλαν· διὰ τοῦ Δερκυλίδου. — τὰς πατρίους πολιτείας παραγγέλλω =

- δίδω διαταγὴν νὰ ἀποκατασταθῶν τὰ πατροπαράδοτα πολιτεύματα.
- § 3-4 **σῖτος** = ζωοτροφία. — **καὶ τᾶλλα**· ἔνν. **ἱερά**, δηλαδή τὰς θυσίας πρὸς τιμὴν τοῦ **Διὸς ἀγήτορος**, τὰς ὁποίας προσέφερον οἱ μέλλοντες νὰ ἐκστρατεύσων ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας τῶν βασιλεῖς. — **διαβατήρια** = ἡ θυσία τῶν διαβατηρίων = ἡ ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ θυσία· διότι προκειμένου νὰ ἐξέλθῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Λ. ἐκ τῶν ὁρίων τῆς χώρας τοῦ ἐθυσίαζε προηγουμένως παρ' αὐτὰ τὰ διαβατήρια πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ἵνα ἐξακριβώσῃ τὴν βούλησιν αὐτῶν. — **ταῖς πόλεσι**· δηλ. **ταῖς συμμαχικαῖς**. — **ἐκασταχόθεν** = ἐξ ἐκάστης πόλεως. — **ἐν Αὐλίδι**· παραλιακῇ πολίχνῃ τῆς Βοιωτίας (σημερινὸν Βαθῆ) ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας. — **οἱ βοιωτάρχοι**· οἱ ἀνώτεροι ἄρχοντες τῆς βοιωτικῆς ὁμοσπονδίας. Ἦσαν 11 τὸν ἀριθμὸν. — **εἶπαν μὴ θύειν**· διότι δὲν ἐξήτησε τὴν ἄδειαν αὐτῶν ἐχόντων τὴν ἐποπτεῖαν καὶ τοῦ ἐν Αὐλίδι ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ διότι δὲν προσέλαβε κατὰ τὰ κρατοῦντα εἰς τὴν θυσίαν τὸν ἐπιχώριον ἱερέα τῆς θεᾶς. — **ὀργιζόμενος**· διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἀσέβειαν, ἀλλὰ κυρίως διότι ἐθεώρει κακὸν οἰωνὸν τὴν διακοπὴν τῆς θυσίας. — **ἐπὶ Γεραστόν** (Γεραιστόν)· ἀκρωτήριον, λιμένα καὶ κόμην τῆς Ν ἄκρας τῆς Εὐβοίας (σημερινὴ Κάρυστος). Τὸ μέρος εἶχε, φαίνεται, ὁρίσει ὁ Ἀγησίλαος ὡς τόπον συγκεντρώσεως τῶν συμμάχων (πρὸβλ. «**καὶ ὅποι παρῆναι**»). — **τοῦ στρατεύματος**· ἔνν. τῶν συμμάχων (πρὸβλ. § 2 τὸ **σύνταγμα τῶν συμμάχων**). — **ποιοῦμαι τὸν στόλον** = πλέω.
- § 5 **ἐπεὶ ἐκεῖσε ἀφίκετο**· κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 396 π. Χ. — **σπείσασθαι**· τοῦ σπένδομαι = συνθηκολογῶ. — **ταῦτα διαπραξάμενον**· ἀφοῦ δηλαδή ἐπιτύχῃ τὴν αὐτονομίαν τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων. — **ἀλλὰ βουλοίμην**· εἰς τοὺς διαλόγους ὁ **ἀλλὰ** = μάλιστα, ὡραῖα. — **πίστιν λαμβάνω τινός** = **πιστὰ λαμβάνω τινός** = λαμβάνω ἐνόρκους διαβεβαιώσεις διὰ τι. — **ἢ μὴν (μὴδὲν ἀδικήσειν)** = ὄντως, ἀληθῶς. — **σοῦ πράττιοντος ταῦτα**· ἐμμένοντος δηλαδή εἰς τὰς σπονδάς. — **τῆς σῆς ἀρχῆς**· δηλαδή τῆς σατραπείας σου.
- § 6 **ἐπὶ τούτοις ῥηθεῖσι** = ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συζητήσεων τούτων. — **τοῖς πεμφθεῖσι πρὸς αὐτόν**· εἰς Σάρδεῖς. — **καὶ Δερκυλίδα**· ὅστις μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ βασιλέως ἀπετέλεσε μέλος τοῦ παρ' αὐτῷ συμβουλίου τῶν 30. Μέλη τοῦ συμβουλίου τούτου ἦσαν ἐπίσης καὶ οἱ δύο ἄλλοι πρόσβει **Ἑριππίδας** καὶ **Μέγιλλος**. — **πράττω τὴν εἰρήνην** =

ἐνεργῶ νὰ γίνῃ ἢ εἰρήνη. — ἐμπεδώ-ω τὰς σπονδὰς = στερεώνω, τηρῶ ἀπαραβάτους τὰς συνθήκας.

ἄτε συντεταραγμένων . . . τῶν πολιτειῶν = ἐπειδὴ τὰ πολιτεύματα ἦσαν ἄνω κάτω, εἶχον ἀνατραπῆ. — ἄτε γινώσκοντες πάντες τὸν Δ' διότι, ὡς γνωστόν, δύο φορὰς εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ ὡς ναύαρχος, τῷ 408/7 καὶ τῷ 406/5 π.Χ. Καὶ μετὰ τὴν πτώσιν δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἔπλευσεν ἐπίσης ἐκεῖ καὶ ἐγκατέστησε τὰς δεκαρχίας (§ 2). — πρόσκειμαι τινι = πιέζω τινὰ διὰ παρακλήσεων, πέφτω ἀπὸ κονιά, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. — θεραπεύω τινὰ = προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινά.

μαίνω τινὰ = κάμνω ἔξω φρενῶν, ἐξοργίζω τινά. — ἐδήλωσεν ἀπροσώπως = δηλὸν ἐγένετο. — γε μὴν = ὅμως. — οἱ ἄλλοι τριάκοντα· δηλ. ἐκτὸς τοῦ Λυσάνδρου. — τῆς βασιλείας = τοῦ βασιλέως, τῆς μεγαλειότητός του. — δγκήρως = μεγαλοπρεπῶς. — συμπράττω τινί τι = καταβάλλω ἐνεργείας μετὰ τινος πρὸς ἐπιτυχίαν τινὸς (ὑποθέσεώς του). — ἠτιωμένους = χωρὶς νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸν των. — δῆ = ἦδη. — ὄχλον· δηλ. θεραπευόντων αὐτόν. — ἔλαττον ἔχω = εὐρίσκομαι εἰς μειονεκτικὴν θέσιν = κινδυνεύω νὰ χάσω τὴν ὑπόθεσίν μου.

τῇ ἀτιμίᾳ = διὰ τὸν ἐξευτελισμὸν. — μὲν = μὴν = πράγματι. — ἄρα = ὡς ἀποδεικνύεται τώρα. — ἠπίστω· τοῦ ἐπίσταμαι. — ἡ ἐγὼ ἔπραττον· ὑπαινίσσεται τὰς προσπαθείας του διὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ Ἀγησιλάου. — ἐκ τοῦ λοιποῦ· ἔνν. χρόνου = διὰ τὸ μέλλον. — ἐν καιρῷ εἰμί τινι = εἶμαι χρήσιμος εἰς τινά.

Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην· ὑποδιοικητὴν, ὅπως φαίνεται, ἐν τῇ σατραπειᾷ τοῦ Φαρναβάζου. — τοὺς . . . παῖδας· θυγατέρα καὶ υἱόν. — ἐν Κυζίκῳ· πόλει ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ χειρσονήσου τῆς Προποντίδος (ἴδ. γεωγρ. πίν.), κατεχομένη τότε ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. — καὶ τὸν υἱόν· Μεγαβάτην ὀνόματι (πρβλ. Βιβλ. Δ', κεφ. 1, § 26-28). — ἀναβασάμενος· δηλ. ἐπὶ ναῦν. — πρὸς Ἀγησίλαον· εὐρισκόμενον ἐν Ἐφέσῳ.

Κεφ. 4, 11-24.

ἐπὶ τῷ καταβάντι· § 6 «στράτευμα πολὺ . . . μετεπέμπετο». — ἀχθεσθέντες· ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐγένοντο.

ἄφιππος = ἀκατάλληλος δι' ἵππικόν. — τὸ πεζὸν ἅπαν· ἀνεο-

χόμενον εἰς 50.000.—*διεβίβασε*· πόθεν; — *τὸ ἱππικόν*· ἀποτελούμενον ἐκ 10.000 ἱππέων. — *εἰς Μαιάνδρου πεδῖον*· διότι ἀπὸ ἐκεῖ θὰ διήρχετο ὁ ἐξ Ἐφέσου στρατός, ἵνα πορευθῆ ἰς Καρίαν. — *περιάγω* = *ἄγω*. — *δύσιππα*· ἔνν. *χωρία* = μέρη εἰς τὰ ὁποῖα δυσκόλως κινεῖται ἱππικόν. — *τάναντία ἀποστρέφω* = λαμβάνω ἀντίθετον διεύθυνσιν. — *ἐπὶ Φρυγίας*· ὅπου «*ἡ τοῦ Φαρναβάζου οἰκησις*». — *ἀπροσδοκήτους*· ἔνν. *ταῖς πόλεσι*.

§ 13-14

οἱ ἱππεῖς· 600 τὸν ἀριθμόν· διότι ἐκτὸς τῶν 300 Ἀθηναίων καὶ τινῶν ἄλλων ἐκ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων εἶχον προστεθῆ καὶ οἱ 200 ἱππεῖς τοῦ Σπιθριδάτου. — *τέτταρα πλέθρα*· τὸ πλέθρον ἦτο μέτρον μήκους ἴσον πρὸς $\frac{1}{6}$ τοῦ σταδίου, ἦτοι 31 γαλλικὰ μέτρα. — *ὥσπερ φάλαγξ*· διότι φάλαγξ λέγεται ἐπὶ πεζῶν. — *ἐπὶ τετάρων* = εἰς β΄ βαθος τεσσάρων ἀνδρῶν. — *οἱ πρῶτοι* = ἡ πρώτη γραμμὴ, τὸ μέτωπον. — *ἐπὶ πολλῶν* = εἰς πολλὰς σειράς, εἰς μακρὰς στήλας.

§ 15

ἐπὶ προόδῳ = προκειμένου νὰ ἀρχίσῃ τὴν προέλασιν. — *ἄλοβα γίνεταί τὰ ἱερά* = τὰ σπλάγγνα τοῦ θύματος παρουσιάζονται ἄνευ λοβοῦ τοῦ ἥπατος = αἱ θυσίαι ἀποβαίνουν δυσοίωνοι. Διότι ἡ ἔλλειψις ἢ ἡ μικρότης τῶν λοβῶν τοῦ ἥπατος ἐθεωρεῖτο σημεῖον δυσμενές. — *γιννώσκω*· μετ' ἀπαρεμφ. (*κατασκευαστέον εἶναι*) = κρίνω. — *καταλέγω τινὰ* = καταγράφω τινὰ εἰς κατάλογον. — *ἄνδρα*· δηλ. ἱπέα. — *δόκιμος* = πεπειραμένος. — *τὸν ἀποθανούμενον* = τὸν ἀποθανεῖν βουλόμενον.

§ 16-17

ὕποφαίνει ἕα = ἀρχίζει νὰ φαίνεται, νὰ ῥοδογελεῖ ἢ ἀνοίξει. — *ἕα*· τοῦ 395 π.Χ. — *ταῖς τε ὀπλιτικαῖς τάξεσιν ἦτις* = τῶν τε ὀπλιτικῶν τάξεων ταύτη, ἦτις. — *ἄριστα σώματος ἔχω* = εὐδρίσκομαι εἰς ἀρίστην κατάστασιν ἀπὸ ἀπόψεως σωματικῆς παραστάσεως, παραστήματος, ὅπως λέγουσιν σήμερον εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν. — *καὶ πελτασταῖς* = *καὶ ἀκοντισταῖς*. Διότι οἱ πελτασταὶ ἔφερον (πέλτην, ξίφος) καὶ μικρὸν ἀκόντιον. — *πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα* = εἰς τὰς ἰδιαζούσας (εἰς τὰ στρατιωτικὰ σώματά των) ἀσκήσεις. — *μελετῶντας*· ἡ μετοχὴ ἐκ τοῦ *δρᾶν*. — *μελετάω -ῶ* = ἀσκοῦμαι. — *χαλκοτύπος* = χαλκεύς. — *τέκτων* = ξυλουργός. — *χαλκεὺς* = σιδηρεὺς = σιδηρουργός. — *σκυτοτόμος* = ὁ κόπτων, ὁ κατεργαζόμενος σκύτη, δέρματα. — *οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι*· οἱ σκυτοτόμοι κατεσκεύαζον τὰ ἐκ δέρματος μέρη τοῦ ὀπλισμοῦ (ἱμάντας, τελαμώνας

κλπ.), οἱ δὲ ζωγράφοι ἐστόλιζον τὰς ἀσπίδας μὲ εἰκόνας ἢ γράμματα. — *οἷσθαι* τὸ ὑποκείμενον ἄοριστον.

ἐπιρρώννυμαι = τονοῦμαι ψυχικῶς, φρονηματίζομαι. — *τῆ Ἄρ- § 18-19*
τέμιδι· τῆ Ἐφεσῖα, τῆς ὁποίας ὁ ναός, θεωρούμενος ὡς ἓν ἐκ τῶν
ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου, ἐπυρολήθη ἀργότερον (356 π.Χ.) ὑπὸ
τοῦ Ἡροστράτου. — *τοῖς κήρυξι*· νοοῦνται οἱ διαλαλοῦντες τὴν ἀγο-
ραπωλησίαν τῶν αἰχμαλώτων. — *ὑπὸ τῶν λησιῶν*· τῶν πρὸς λαφυ-
ραγωγίαν δηλαδὴ ἐξεροχόμενων ἐξ Ἐφέσου Ἑλλήνων στρατιωτῶν. —
μαλακός = ἄβρός, ἀφράτος. — *ἄπυος* = ἀσυνήθιστος εἰς ταλαι-
πωρίας.

οἱ περὶ Ἡριπίδαν· οὕτως ὀνομάζει ὁ Ξενοφῶν τὸ νέον τρια- § 20-21
κονταμελὲς συμβούλιον τοῦ βασιλέως, ὅπως τὸ τοῦ παρελθόντος ἔτος
(396 - 395) ἐκάλει «*οἱ περὶ τὸν Δύσανδρον*», ἐπειδὴ αὐτοὶ ἦσαν
οἱ ἐπισημότεροι. Παρατηρητέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ἡριπίδας μετεῖχε καὶ
κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τοῦ βασιλικοῦ συμβουλίου, ἥδη δὲ εἶναι καὶ
πάλιν μέλος αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τὸ ἐπισημότερον. Τοῦτο ἴσως ἔγινε
κατ' εἰσῆγησιν τοῦ βασιλέως, παρὰ τοῦ ὁποίου, ἀγνωστον διὰ ποῖον
λόγον, εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς Σπάρτην, ἥδη δὲ ἐπανῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὴν
Ἀσίαν. — *καὶ ἄλλον*· πιθανῶς τὸν Ξενοφῶντα, ὅστις μέχρι τοῦδε ἦτο
ἀρχηγὸς τῶν Κυρῆων. — *ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας*·
δηλ. τοὺς ἐκ τῶν συμμαχίδων πόλεων τῆς Πελοποννήσου στρατολογη-
θέντας (πρβλ. § 3-4). — *ἐπὶ τὰ κράτιστα* (= εὐφορώτατα) *τῆς χώ-
ρας*· δηλ. εἰς τὴν Λυδίαν (πρβλ. κατωτέρω «*εἰς τὸν Σαρδιανὸν τό-
πον ἐνέβαλε*»). — *αὐτόθεν* = ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς. — *γνώμη* =
ψυχὴ, φρόνημα. — *πάλιν*· ὅπως κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος (396),
ὅτε εἰσέβαλεν εἰς τὴν Φρυγίαν, ἐνῶ ἄφηγε νὰ ὑπονοῆται, ὅτι θὰ ἐπέλθῃ
κατὰ τῆς Καρίας (§ 11 «*στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν*»). — *καθάπερ
τὸ πρόσθεν*· § 12 «*τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε (ἐπὶ
Καρίαν) κλπ.*

ἦκον οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς· ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαϊάνδρου § 22-23
εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πακτωλοῦ. — *ὁ ἡγεμών*· τοῦ ἱππικοῦ
τῶν Περσῶν. — *αὐτοὶ δέ*· δηλ. ὁ ἡγεμὼν μετὰ τῶν ἱππέων. — *τοὺς
ἀκολούθους*· δηλαδὴ τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸ στρατεύμα ὑπηρέτας. —
βοηθεῖν· ἐνν. *αὐτοῖς* (τοῖς ἀκολούθοις). — *παμπληθῆσι . . . τάξε-
σιν* = εἰς πυκνὴν τάξιν, εἰς μέγα βάθος. — *οὐπω παρεῖη τὸ πεζόν*

διότι τοῦτο, ὅπως εἶδομεν (§ 20-21), εἶχε διαβιβάσει ὁ Τισσαφέρνης εἰς Καρίαν.— *τῶν παρεσκευασμένων*· ἐνν. στρατιωτικῶν σωματίων.— *σφαγιάζομαι* = θυσιάζω.— *τὰ δέκα* (δηλ. *ἔτη*) *ἀφ' ἥβης* = οἱ ἔχοντες δεκαετῆ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Δεδομένου δέ, ὅτι ἡ ἥβη περιελάμβανε τὸν ἀπὸ τοῦ 18 μέχρι τοῦ 23 ἔτους χρόνον τῆς ἡλικίας, διὰ τοῦ «*δέκα ἀφ' ἥβης*» νοοῦνται οἱ διανύοντες τὸ τριακοστὸν περίπου ἔτος ἄνδρες. Κατ' ἄλλην ἐρμηνείαν *τὰ δέκα ἀφ' ἥβης* = αἱ δέκα (πρῶται) κλάσεις.— *θέω ὁμόσε τινὶ* = ὁρμῶ κατὰ τινος.— *ἐμβάλλειν*· δηλ. *τοῖς πολεμίοις*.

§ 24

δέχομαι τινα = ἀνθίσταμαι εἰς τὴν ὁρμὴν τινος.— *πάντα τὰ δεινὰ παρῆν* = ὅλα τὰ τρομερὰ μέσα ἦσαν παρόντα, ἐχρησιμοποιήθησαν (τουτέστιν ἡ ἐπέλασις τῶν ἱππέων καὶ αἱ ἔφοδοι τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῶν πελταστῶν).— *ἐγκλίνω* = ὑποχωρῶ.— *καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν*· τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ Πακτωλοῦ, τὸ ὁποῖον ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν εἰς αὐτὸ καταφυγόντων ἱππέων.— *ὥσπερ εἰκὸς (ἦν)*· διατί;— *καὶ φίλια καὶ πολέμια* = καὶ φίλους (δηλ. τοὺς πελταστὰς) καὶ ἐχθρούς.— *ἤρρε*· ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τὸ *ἄ (χρήματα)* = τὰ ὁποῖα πωληθέντα ἀπέδωκαν.

Κεφ. 4, 25-29.

§ 25-26

ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν· διότι μετὰ τὴν μετακίνησιν τοῦ ἱππικῶν του ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου πρὸς τὸν Πακτωλὸν ὁ Τισσ. κατέφυγεν εἰς τὰς Σάρδεις, ἵνα προπαρασκευάσῃ δῆθεν τὴν ἄμυναν τῆς πόλεως, πράγματι ὅμως, διότι ἐφοβεῖτο τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν καὶ γενναιότητα τῶν Ἑλλήνων.— *καὶ αὐτός*· ὅπως ὁ Φαρνάβαζος καὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς Πέρσαι.— *Τιθραύστην*· χιλιάρχον τῆς βασιλικῆς σωματοφυλακῆς.— *τὰ πράγματα* = αἱ ἐνοχλήσεις, οἱ μπελάδες, ὅπως λέγομεν κοινῶς.— *ἔχω τὴν δίκην* = ὑφίσταμαι τὴν (προσέχουσιν) τιμωρίαν.— *ἀποφέρω* = καταβάλλω.— *ἀνευ τῶν οἴκων τελῶν*· διότι ὁ βασιλεὺς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ αὐτοβούλως, ἀλλὰ κατόπιν τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἐφόρων (Βιβλ. Γ', κεφ. 1, § 1-2).

§ 27-29

τῷ ὑπὲρ (= πέραν) *Κύμης*· πόλεως ἐν τῇ Αἰολίδι.— *ἔρχεται* = ἔρχεται διαταγῇ· τούτου ὑποκείμενον τὸ *ἄρχειν* καὶ *καταστήσασθαι*.— *καὶ τοῦ ναυτικοῦ*· ἐνῶ μέχρι τότε ἡ στρατηγία οὐδέποτε συνεδυσάσθη

μετὰ τῆς ναυαρχίας. — ὡς = ὅτι. — ἄν... εἶναι = ἄν... εἶη. — καθ' ἐν οὔσης τῆς ἰσχύος ἀμφοτέροις = ὅταν ἡ δύναμις (= ἡ διοίκησις) καὶ τῶν δύο εὐρίσκειται εἰς τὰς χεῖρας ἑνός. — χαρίζεσθαι· δηλ. τῷ Ἀγησιλάῳ. — τοῦ παρασκευάζεσθαι = ὥστε νὰ παρασκευάζεται. — πράττω τὰ ναυτικά = καταγίνομαι μὲ τὸ ναυτικόν, μὲ τὴν συγκρότησιν τοῦ στόλου.

Κεφ. 5, 1-2

τῶν βασιλέως πραγμάτων = τῆ; βασιλέως δυνάμεως. — οὐ- § 1-2
δαμῆ = οὐδαμῶς. — αἰρέω - ᾧ τινα· ἐνταῦθα = νικῶ τινα. — εἰς πεν-
τήκοντα τάλαντα ἀργυρίου = ἀξίας 50 περίπου ἀργυρῶν τάλαν-
των. — πιστὰ = ἐγγυήσεις — ἐφ' ᾧτε = μὲ τὸν ὄρον — πόλεμον
ἐκφέρω = κηρύττω πόλεμον. — καὶ οὐ μεταλαβόντες = καίπερ
οὐ μεταλαβόντες. — προάγω τινὰ εἰς μῖσός τινος = παρασύρω τινὰ
εἰς μῖσος ἐναντίον τινός. — συνίστημι τὰς πόλεις = ἐνώνω, συνα-
σπίζω εἰς συμμαχίαν τὰς πόλεις. — τὰς μεγίστας πόλεις· οἶα αἱ
Ἀθῆναι καὶ αἱ Θῆβαι.

BIBLION TETARTON

Κεφ. 1, 1-3, 15-39, 41.

- § 1-3 **ἅμα μετοπώρω** (= φθινοπώρω) τοῦ ἔτους 395. — **εἰς λόγους ἄξιοι** ἔνν. αὐτῶ, τῶ Ἀγησιλάω. — **εἰς λόγους ἄγω τινά τινι** = φέρω τινὰ εἰς συνομιλίαν, εἰς ἐπαφήν μετὰ τινος. — **ἔθνος** καὶ ὄχι μόνον πόλεις, ὡς μέχρι τοῦδε. — **οὐκ ἀνεβεβήκει** εἰς τὴν ἐν Περσίᾳ ἔδραν αὐτοῦ. — **πέισαντος** ἔνν. αὐτόν.
- § 15-16 **ἀποπορευόμεαι** = ἀναχωρῶ, ἀπέρχομαι. — **θῆραι** = ζῆα πρὸς θήραν, κυνήγιον. — **περιείργομαι** = περιφράσσομαι. — **ἀναπεπταμένος τόπος** = ἀνοικτὸς τόπος, ἐλεύθερον ὑπαιθρον. — **παρέρρει** παρὰ τὰ ἀνάκτορα. — **ὄρνιθεύω** = κυνηγῶ ὄρνιθας, πτηνά. — **αὐτόθεν** = ἀπ' ἐδῶ. — **προνομαί** = ὀργανωμένοι στρατιωτικαὶ ἐπιδρομαί (εἰς ἐχθρικήν χώραν πρὸς ἀπαγωγὴν λείας).
- § 17-19 **σφάλλομαι** = παθαίνω ἀτύχημα. — **δρεπανηφόρα** τὰ ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν **Κύρου Ἀνάβασιν**. — **συνέδραμον** = ἠθροίσθησαν καὶ **ἀντιπαρετάξαντο** (βιβλ. Γ', κεφ. 4, § 22-23). — **εἰς ἑπτακοσίους** πιθανῶς οὗτοι ἦσαν ψιλοί. — **ελαύνειν** ὑποκείμενον τὰ ἄρματα. — **ελαύνω εἰς τινα** = **ἐμβάλλω εἰς τινα**. — **τὸ ἀθρόον** = τὸ συμπεπυκνωμένον πλῆθος, ἢ φάλαγξ τῶν (ἑπτακοσίων) Ἑλλήνων.
- § 20-21 **λέγει** δηλ. τοῦτο. — **τούς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας** δηλ. τοὺς διακοσίους τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοὺς χιλίους τοῦ Ὀτυος. — **πέισειεν** ὁ Ἡριπίδας.
- § 22-25 **καταλύω τι** = τερματίζω τι. — **παρεῖναι** ὑποκείμ. **αὐτούς**, δηλ. οὓς ἔδωκεν ὁ Ἀγησίλαος καὶ οὓς αὐτὸς ἔπεισεν. — **ἐκάστων** = ἕξ ἐκάστου στρατιωτικοῦ σώματος (τῶν ὀπλιτῶν, τῶν πελταστῶν, τῶν ἱππέων). — **εἰ ἀποτρέποιο** ἔνν. τοῦ ἔργου, τῆς ἐπιχειρήσεως. — **ἐπιπεσών... πολλοὶ ἔπεσον** συντακτικὴ ἀνωμαλία (ὄνομαστικὴ ἀπόλυτος) κανονικῶς ὁ λόγος θὰ εἶχεν οὕτω: **ἐπιπεσόντος (τοῦ Ἡριπίδου) πολλοὶ ἔπεσον**. — **αὐτοί** δηλ. ὁ Φαρνάβαζος καὶ οἱ περὶ αὐτόν. —

ἐκπωμα = ποτήριον. — **καὶ ἄλλα δὴ κτήματα** = καὶ ἄλλα κτήματα, **οἷα δὴ Φαρναβάζου ἦν** (= ὅποια ἦτο ἐπόμενον νὰ ἔχη ἄνθρωπος τῆς θέσεως τοῦ Φαρναβάζου). — **διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι**· διὰ τοῦ γὰρ αἰτιολογεῖται τὸ διατὶ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τόσα ἐκπώματα καὶ ἄλλα πολύτιμα ἀντικείμενα καὶ λοιπὰ σκεύη. — **στρατοπέδευσις** = ἡ ἐκάστοτε θέσις τοῦ στρατοπέδου.

ὑφίστημί τινα = τοποθετῶ κρυφίως τινα. — **τοῖς λαφυροπόλοις**· οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν εἰδικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν στρατόν. — **οὐκ ἤνεγκαν** = **οὐκ ἠνέσχοντο**. — **οἴχομαι ἀπιῶν** = γίνομαι ἄφαντος. — **πρὸς Ἀριαῖον**· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς **Κύρου Ἀναβάσεως** ὑπαρχον τοῦ Κύρου. — **πιστεύω** = ἔχω ἐμπιστοσύνην. — **οἷ**· αἰτιολ. — **πιστεύσαντες** (αὐτῶ), **οἷ ἐπολέμησεν αὐτῶ**· ἐνῶ πράγματι ἀμνηστευθεῖς, ὡς εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν, συνεφιλιώθη μετὰ τοῦ βασιλέως. — **ἀπόλειψις** = ἐγκατάλειψις, λιποταξία. — **καὶ τοῦ Μεγαβάτου** τοῦ υἱοῦ τοῦ Σπιθριδάτου (Βιβλ. Γ', κεφ. 4, § 10). — **βαρὺ γίνεταί τί τινι** = προκαλεῖ τι τὴν βαρυθυμίαν, τὴν θλιψίν τινος.

ξενοῦμαι τινι = συνάπτω σχέσεις μετὰ τινος. — **συνάγω εἰς λόγους τινά τινι** = προκαλῶ συνέντευξίν τινος πρὸς τινα. — **ἤκουσεν** ὁ Ἀγισ. — **σπονδὰς λαβῶν**· ὁ Ἀπολλοφάνης παρὰ τοῦ Ἀγισ. — **σπονδὰς λαμβάνω** = λαμβάνω, δέχομαι δήλωσιν περὶ ἀνακωχῆς. — **καὶ δεξιάν**· εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῆς δηλώσεως. — **παρῆν** = **ἐπανῆκεν**. — **συγκείμενον χωρίον** = ; (Βιβλ. Γ', κεφ. 2, § 19-20). — **ῥαπτὸν** = τὸ διὰ τῆς βελόνης εἰργασμένον = κεντητὸς τάπης. — **ἐντροφῶ** = φαίνομαι τρουφηλός, ἀβροδίατος. — **φαιλότης** = ἀπλότης. — **προσαγορεύω τινὰ χαιρεῖν** = ἀποτείνω πρὸς τινα τὸ «χαῖρε», χαιρετίζω τινά.

ὅτε τοὺς Ἀθηναίους ἐπολεμεῖτε· δηλ. κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον, ὅτε καὶ ὁ Τισσ. καὶ ὁ Φαρν. καὶ ὁ Κύρος ἐβοήθησαν διὰ χρημάτων κυρίως τὴν Σπάρτην. — **μαχόμενος μεθ' ὑμῶν**· κατὰ τὴν παρὰ τὴν Ἄβυδον ναυμαχίαν (411 π. Χ.). Κατ' αὐτὴν οἱ Λακεδ. ἠττηθέντες κατέφυγον εἰς τὴν Ἄβυδον, ὃ δὲ Φαρναβ. «παρεβοήθει καὶ ἐπεισβαίων τῶ ἵππῳ εἰς τὴν θάλατταν μέχρι δυνατὸν ἦν ἐμάχετο» (Ξενοφ. Ἑλλ. Βιβλ. Α', κεφ. 1, § 6). — **διπλοῦν** = διπλοπροσωπία, δολιότης. — **δεῖπνον**· ἐνταῦθα = ζωοτροφία. — **τὸ ὄσιον** = τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ νόμου καθωρισμένον = τὸ θεῖον δίκαιον. — **τὸ δίκαιον** = τὸ

καθωρισμένον ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπινου νόμου = τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον. — δὲ = τέλος πάντων. — *ὄπως* = πῶς, κατὰ ποίαν λογικὴν. — *ἔστιν* *τινός τι* = ἀρμόζει τι εἰς τινα.

§ 34-36 *χρόνῳ ποτὲ* = μετὰ ἀρκετὴν ὥραν (διότι ἡ δικαιολογία ἦτο δύσκολος. — *γένονται*· ἔνν. *ἀλλήλαις*. — *ἂν οὕτω τύχωσιν* = ἂν συμβῆναι εὐθεοῦν εἰς τοιαύτην (δυσάρεστον) θέσιν. — *ἀπέκτειναν* = ἀποκτείνουσιν. — *περὶ παντός ποιῶμαι τι* = θεωρῶ τι ὡς ἀνεκτίμητον ἀγαθόν. — *ἀλλάξασθαί σε ἡμᾶς δεσπότας ἀντὶ βασιλέως δεσπότου* = νὰ ἀλλάξης κυρίαρχον καὶ νὰ ἀναγνωρίσης ἡμᾶς (= ἐμὲ) ὡς κυρίαρχους ἀντὶ τοῦ βασιλέως. — *μηδένα προσκυνοῦντα*· οἱ μὲν Πέρσαι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως προσέλιπτον εἰς τὴν γῆν καὶ ἐφίλουσαν τὸ χῶμα, τὸ ὁποῖον ἐπάτει, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπένεμον τὴν τιμὴν ταύτην μόνον εἰς τοὺς θεοὺς. — *ἐλεύθερον εἶναι* = τὸ *ἐλεύθερον εἶναι* (τινα). — *ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων*· πρβλ. τοὺς λόγους τοῦ Κύρου περὶ ἐλευθερίας ἐν *Κύρου Ἀναβ.* Βιβλ. Α', κεφ. 7, § 2-4. — *ὁ δμῶδουλος τινι* = ὁ σύνδουλος, ὁ δουλεύων μετὰ τινος εἰς ἄλλον. — *δέω τινός* = ἔχω ἀνάγκην τινός, μου λείπει τι. — *μη οὐχί . . . εἶναι* = ὥστε εἶναι. — *πάμπαν*· ἐπίρ. = ἐντελῶς.

§ 37 *ἀπλῶς* = ἀδόλως, εἰλικρινῶς. — *ἄπερ* = τίνα, τί. — *πρέπει . . . σοι*· συμφώνως πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε ἐπιδειχθεῖσαν παρρησίαν του. — *πέμπη*· ἔνν. *ἐφ' ὑμᾶς*. — *τὴν ἀρχὴν* = τὴν στρατηγίαν.

§ 38 *λῶστος*· ὑπερθετ. τοῦ *ἀγαθός* = ἄριστος· εἰς προσφωνήσεις = καλὲ μου φίλε, φίλτατε. — *ἐπίστω*· προστ. τοῦ *ἐπίσταμαι*. — *ἄπειμι*· μέλλ. τοῦ ἀπέροχομαι. — *κἂν πόλεμος ᾗ*· ἔνν. πρὸς τὸν βασιλέα.

§ 39 *παλτὸν* (πάλλω)· βραχὺ περσικὸν ἀκόντιον. — *φάλαρα*· τὰ κατὰ τὸ μέτωπον καὶ τὰς γνάθους τῶν ἵππων κοσμήματα καὶ τὸ κεκοσμημένον πρὸς τὸ μέρος τοῦ μετώπου τμήμα τοῦ χαλινοῦ. — *γραφεὺς* = γραμματεὺς. — *περὶαιρέω -ῶ* = ἀφαιρῶ. — *μεταδιώκω τινά* = τρέχω κατόπιν τινός, διὰ νὰ τὸν προφθάσω.

§ 41 *δὴ* = πράγματι. — *ἔαρ*· τοῦ 394 π.Χ. — *Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν*· τὸ ἐπώνυμον τοῦτο εἶχεν ἡ Ἀρτεμις ἐκ τῆς πόλεως τῆς Μυσίας Ἀστύρων (ὄνομ. Ἀστυρα), εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχεν ἱερὸν αὐτῆς. — *ἄνω* = πρὸς τὰ ἄνω, τὰ ἐνδότερα (τῆς Ἀσίας). — *δπισθεν ποιῶμαι* = ἀφίημι ὀπίσω.

Κεφ. 2, 1-8.

εἰμὶ ἐν τινι = ἀσχολοῦμαι εἰς κάτι. — *τὰς μεγίστας πόλεις* § 1-2
 Κόρινθον, Ἄργος, Ἀθήνας, Θήβας. — *παρεσκευάζοντο ταῦτα* δηλ.
 τὰ πρὸς ἐκστρατεῖαν ἀπαραίτητα. — *τά τε ἄλλα διηγείτο ὡς ἔχοι* =
 διηγείτο, πῶς ἔχουν τὰ ἄλλα, περὶ τῆς καταστάσεως γενικῶς.

τοὺς συμμάχους δηλ. τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἑλληνικῶν πό- § 3-4
 λεων τῆς Μ. Ἀσίας. — *ἐκεῖνα* τὰ ἐν Ἑλλάδι, ὁ μέλλων νὰ διεξαχθῇ
 πόλεμος. — *εὖ ἐπίστασθε* προστακτ. — *οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν* =
οὐκ ἔστι δέος, μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν = δὲν ὑπάρχει φόβος, μή-
 πως... — *πάλιν πάρειμι* = ἐπιστρέφω. — *ψηφίζομαι* = ἀποφα-
 σίζω, διατυπώνω εἰς ψήφισμα τὴν ἀπόφασίν μου.

Εὐξενον ἓνα, φαίνεται, ἐκ τῶν τριάκοντα. — *διασφάζω* = προ- § 5-6
 στατεύω. — *οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν* τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἐκ
 Μ. Ἀσίας συμμάχων. — *ταῖς πόλεσιν* = *τῶν πόλεων ἐκείνη*. — *καὶ*
τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς = *καὶ ἐκείνῳ* (ἐκ) *τῶν λοχαγῶν*
τῶν μισθοφόρων. — *εὐοπλος* = ὁ καλῶς ὀπλισμένος. — *καὶ τοῖς*
ἰπάρχοις = *τῶν ἰπάρχων ἐκείνῳ*. — *εὐἵππος* = ὁ ἔχων καλοὺς
 ἵππους. — *νικητήριον* = βραβεῖον διὰ τὴν νίκην. — *ὡς... δώσω*
ἀντὶ (προεῖπεν = ὑπέσχετο) ὡς δώσει. — *ὅπως εὖ εἰδείησαν* δηλ.
 αἱ πόλεις, οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἵππαρχοι. — *εὐκρινῶ* = προσέχω πολὺ
 εἰς τὴν ἐκλογὴν. — *ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν* διὰ τὴν
 ἀνακήρυξιν δηλαδὴ τοῦ νικητοῦ θὰ ἐλαμβάνετο μὲν βεβαίως ὑπ' ὄψει
 πρωτίστως τὸ εὐοπλον καὶ εὐἵππον τῶν λόχων καὶ τάξεων, ἀλλὰ συγ-
 χρόνως καὶ ἡ ἐπιδειχθησομένη πειθαρχία, ἀντοχὴ καὶ κανονικότης εἰς
 τὰς κινήσεις τῶν στρατιωτῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πορείας. Ὅθεν
 ἔπρεπε νὰ καταβληθῇ μεγάλη προσοχὴ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν στρα-
 τιωτῶν.

ἐκπονῶ = κατεργάζομαι μετὰ κόπου, ἐπιμελῶς. — *εἰς κόσμον* = § 7
 περικαλλῶς. — *οὐκ ἔλατιον ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων* =
 δὲν ἐστοίχισαν ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων ταλάντων. — *τοσοῦτων* δηλ.
 ὀλίγων. — *παμπόλλων χρημάτων* = ἀξίας πάρα πολλῶν χρημάτων.

Μένασκος καὶ Ἑριπίδας καὶ Ὁρσιππος ἐκ τοῦ συμβουλίου § 8
 τῶν τριάκοντα. — *ἦνπερ βασιλεύς* ὁ Ξέρξης.

Κεφ. 2, 9-15, 18-23.

- § 9-12 **φρουρὰν φαίνω** στρατιωτικὸς ὄρος λεγόμενος περὶ τῶν ἐφόρων καὶ τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης = κηρύττω ἐπιστράτευσιν. — **Ἀγασίπολις** υἱὸς τοῦ τέως βασιλέως τῆς Σπάρτης Πανσανίου. Ὁ Π. οὗτος, δικασθεὶς ἐρήμην δι' ἐπιδειχθεῖσαν εὐνοίαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, κατέφυγεν εἰς Τεγέαν, ὅπου καὶ ἀπέθανε. — **πρόδικος** = ἐπίτροπος. — **ἐκέλευον** τὸ ὁ. εἰς πληθύντ. διότι ἡ λέξις **πόλις** εἶναι περιληπτική — **ἠγοῦμαι τῇ στρατιᾷ** = ἀναλαμβάνω τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ. — **πορρωτέρω** ἔνν. **τῶν πηγῶν**. — **ἐπεμβάλλουσιν οἱ ποταμοὶ** = οἱ ποτ. χύνονται ἐντὸς ἄλλων. — **ἐνθεν** = ἐκεῖ ἐνθεν. — **τὰς πόλεις** = τοὺς στρατοὺς τῶν πόλεων. — **ἐξαιρῶ** = ; (Βιβλ. Β', 2, § 20). — **ἐκθέω** ἐπὶ σφηκῶν = ἐξέρχομαι ἐκ τῆς φωλεᾶς. — **θηράω-ῶ** = φονεύω. — **τύπτομαι** (ὑπὸ σφηκός) = πλήττομαι μὲ τὸ κεντρί. — **χειρόδομαι-οῦμαι** = φονεύω. — **ἔψηφ. ταῦτα** δηλ. νὰ βαδίσουν κατὰ τῆς Σπάρτης.
- § 13-15 **διαπράττομαι** = συζητῶ, διαπραγματεύομαι. — **διομολογοῦμαι** = μένω σύμφωνος μὲ ἄλλον εἰς ἓνα πρᾶγμα. — **εἰς ὀπόσους** = εἰς πόσον βάθος. — **βαθείας τὰς φάλαγγας** διότι ἂν αἱ φάλαγγες παρετάσσοντο εἰς μακρὰς στήλας, θὰ εἶχον μικρὸν μέτωπον, ὅποτε ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ κυκλωθοῦν. — **αἱ πόλεις** αἱ κατὰ τῶν Λ. συνησπισμένα. — **καὶ δὴ** = ἦδη. — **ἐξέρχομαι** = προχωρῶ. — **τὴν ἀμφιάλον** ἔνν. **χώραν**, τουτέστι τὴν περιοχὴν, ἣ ὁποία εὐρίσκεται μετὰ τῶν δύο θαλασσῶν, τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. — **Σικυῶν** ἔκειτο μετὰ τῶν Κορινθίας, Ἀχαΐας καὶ Ἀρκαδίας (σημερινὸν Βασιλικόν). — **ἐμβαλόντων** ἔνν. εἰς τὴν Κορινθίαν. — **Ἐπιεικία** τοποθεσία μετὰ τῶν Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. — **ὑπερδέξια** ἔνν. **χωρία** = τόποι ὑψηλοί, κείμενοι πρὸς τὰ δεξιὰ τῶν ἐχθρῶν = ὑπερκείμενοι λόφοι δεξιὰ τοῦ ἐχθροῦ. — **κακῶς ποιῶ** = ἐπιφέρω φθοράν. — **γυμνήτες** τοὺς ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν **Κύρου Ἀνάβασιν**. — **τῶν ἀντιπάλων** δηλ. τῶν Κορινθίων καὶ λοιπῶν συμμάχων. — **ἐπὶ θάλατταν** τοῦ Κορινθιακοῦ, ἦτοι ἀριστερά, ἵνα ἀποφεύγουν τὰς προσβολὰς ἐκ τῶν δεξιὰ αὐτῶν ὑψωμάτων. — **ταύτη** = ἀπὸ ἐδῶ. — **οἱ ἕτεροι** δηλ. τὸ κύριον σῶμα τῶν συμμάχων τῶν Κοριν-

θίωον. — *τὴν χαράδραν*· ἔννοεῖ τὸν ποταμὸν Νεμέαν. — *κακεῖνοι*· ἀντὶ καὶ αὐτοὶ (δηλ. οἱ Λακεδαιμόνιοι).

κατήπειγον· οἱ Β. δὲν ἔσπευδον, διότι ἦσαν δυσηρεστημένοι, § 18
ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς αὐτοὺς ἡ ἡγεμονία τοῦ συμμαχικοῦ στρα-
τοῦ. — *τὸ δεξιὸν ἔσχον*· ἡ μεταβολὴ τῆς παρατάξεως σημαίνει, ὅτι ὁ
ἀρχηγὸς τῶν Βοιωτῶν Ἰσμηνίας ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν. — *τοῦ*
εἰς ἐκκαίδεκα· ἔνν. *ποιεῖσθαι τὴν φάλαγγα*. — *ἔτι δὲ* = ἔπειτα
δέ. — *ἦγον*· ἔνν. αὐτὴν (τὴν φάλαγγα). — *ὑπερέχω τῷ κέρατι τῶν*
π. = κυκλώνω τοὺς ἐχθρούς. — *διασπάω - ᾧ* = ἀπομονώνω.

λάσιον χωρίον = δασώδης τόπος. — *ἐπαιάνισαν*· οἱ σύμμαχοι § 19
τῶν Κορινθ. — *παιανίζω* = ψάλλω τὸ πολεμικὸν ᾄσμα (κεφ. 5, § 11-
12). — *ἔγνωσαν*· οἱ Λακ. — *διασκευάζομαι* = ἐξοπλίζομαι. — *ξεναγοί*·
οὕτω ἐκαλοῦντο οἱ Σπαρτιαῖται στρατηγοὶ οἱ διοικοῦντες συμμαχικὰ
στρατεύματα. — *παρεγγυάω - ᾧ* = διατάσσω. — *ὑπερτείνω τὸ κέ-*
ρας = ἐκτείνω τὸ ἄκρον τῆς παρατάξεως πέραν τοῦ ἄκρου τῆς παρα-
τάξεως τοῦ ἐχθροῦ.

τῇ Ἀγροτέρᾳ· ἐπίθετον τῆς Ἀρτέμιδος ὡς θεᾶς τῆς ἄγρας (κυ- § 20-22
νηγίου). — *ὥσπερ νομίζεται* = κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθιμον. — *χίμαιρα* =
αἶξ (ιδίως νέα). — *τὸ ὑπερέχον κέρα* = τὸ ἐξέχον ἄκρον τῆς παρα-
τάξεώς των. — *ἐπικάμπω* = κάμνω στροφὴν. — *συμμείγνυμι* = συμ-
πλέκομαι. — *ἐν χώρᾳ* = ἐπὶ τόπου, εἰς τὴν θέσιν μου. — *ἐκατέρων*·
ἡ γενικὴ ἐκ τοῦ νοουμένου *τινές*. — *ὅσον κατέσχον* = ὅσους (ἐκ τῶν
Ἀθηναίων) εἶχον ἐντὸς τῆς ἀκτίνος τῆς δράσεώς των (νοοῦνται αἱ ἔξ
φυλαί). — *ἐπορεύοντο*· κατὰ τῶν ἐχθρῶν (Ἀργείων), οἱ ὅποιοι ἐπα-
νήρχοντο ἐκ τῆς διώξεως τῶν εἰς φυγὴν τραπέντων συμμάχων τῶν
Λ. — *τέτταρας φυλάς*· αἵτινες εἶχον καταδιώξει τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν
παρατεταγμένους Τεγεάτας. — *ἐπαναχωρῶ* = ἐπιστρέφω. — *παρέρ-*
χομαί τινα = ἀντιπαρέρχομαι, παραβλέπω τινά. — *ἀναχωρῶ* = ἐπα-
ναχωρῶ ἐκ τῆς διώξεως. — *τοῦ πρώτου πολεμάρχου*· ἐκ τῶν ἔξ
πολεμάρχων τῶν Σπαρτιατῶν ὁ πρῶτος εἶχε τὸ γενικὸν πρόσταγμα. —
ἐκ τοῦ ἐναντίου = κατὰ μέτωπον. — *συμβάλλειν* = *κελεῦσαι συμβ.* —
ἄρα = αἰφνιδίως, ἀπροσδοκῆτως. — *ἀφείναι τοὺς πρώτους* = νὰ
ἀφήσουν τοὺς πρώτους (= τὰ πρῶτα τμήματα) νὰ περάσουν. — *παρα-*
θέοντας = ἐνῶ διήρχοντο πρὸ αὐτῶν τρέχοντες. — *ἐπιλαμβάνομαι* =
ἐπιτίθεμαι.

§ 23 πρὸς τὰ τείχη· τῆς Κορίνθου. — *εἰρξάντων Κ.* δηλ. τὸ κόμμα τῶν λακωνιζόντων Κ. — *εἴργω* = ἀποκλείω τὴν εἴσοδον.

Κεφ. 3, 1 - 23.

§ 1-2 *ἐβοήθει*· δηλ. εἰς Πελοπόν. καὶ δὴ εἰς Κορινθίαν. — *ἐν Ἀμφιπόλει*· κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Στρουμονικοῦ κόλπου. — *παμπληθεῖς· ἐγγὺς μύριοι* κατὰ τὸν ἴδιον Ξεν. εἰς ἄλλο σύγγραμμά του, τὸν Ἀγησίλαον· ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ, διηγεῖται ὁ Ξεν., εἶπε μὲ ψυχικὸν πόνον ὁ φιλέλλην ἐκεῖνος βασιλεὺς «*φεῦ, φεῦ, ὦ Ἑλλάς, ὅποτε οἱ νῦν τεθνηκότες ἱκανοὶ ἦσαν ζῶντες νικᾶν μαχόμενοι πάντας τοὺς βαρβάρους!*». — *ἐν καιρῷ γίνεταί τι* = ἀποβαίνει τι πρὸς ὄφελος. — *παρεγένου*· ἔνν. *τῇ νίκῃ*. — *καὶ τάδε*· δηλ. ὁ νέος ἀγὼν, τὸν ὁποῖον διεξάγει ἡ Σπάρτη εἰς τὴν Ἑλλάδα.

§ 3 *διαλλάττω*· ἐπὶ χώρας = ἀλλάσσω χώραν ἀντὶ ἄλλης = διέρχομαι χώραν. — *Κρανώνιοι*· οἱ κάτοικοι τῆς Κρανῶνος, ἐπιφανεστάτης θεσσαλικῆς πόλεως ΝΔ τῆς Λαρίσης. — *Σκοτουσσαῖοι*· οἱ κάτοικοι τῆς Σκοτούσης, σημαντικῆς ἐπίσης πόλεως παρὰ τὴν Λάρισαν. — *φυγάδες*· ὡς φίλοι τῶν Λακεδ. — *ἐτύχανον*· ἔνν. *ὄντες*.

4-5 *ἐν πλαισίῳ*· εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν *πλαίσιον* σημαίνει παράταξιν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ βάθος τῆς φάλαγγος εἶναι ἴσον πρὸς τὸ μῆκος τοῦ μετώπου, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον. — *οὐρά* = ὀπισθοφυλακή. — *παραπέμπω* = στέλλω πρὸς ἐνίσχυσιν. — *τὸ στόμα* (τοῦ στρατεύματος) = τὸ μέτωπον, ἢ ἔμπροσθοφυλακή. — *πλὴν τῶν περὶ αὐτόν*· ἢ φρουρὰ ἀσφαλείας τοῦ βασιλέως ἀπετελεῖτο ἐκ τριακοσίων ἱππέων. — *ἐν καλῷ ἔσει* = συμφέρον εἶναι. — *σωφρόνως* = μετὰ προφυλάξεως.

§ 6-8 *ἂ ἐκάτεροι ἡμάρτανον*· τὸ σφάλμα ἔγκειται εἰς τὴν τακτικὴν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθουν καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι, οἱ μὲν Θεσ. ἀποχωροῦντες *βάδην*, οἱ δὲ ἱππεῖς τοῦ Ἀγησ. *ἐπακολουθοῦντες σωφρόνως*. — *τοῖς ἄλλοις*· ἔνν. *ἱππεῦσι*. — *παραγγέλλειν*· ἔνν. *διώκειν*. — *δίδομι τινι ἀναστροφὴν* = δίδω εἰς τινά καιρὸν νὰ στραφῇ πρὸς ἀντίστασιν. — *πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους* = ἐνῶ εἶχον τοὺς ἵππους τῶν ἐστραμμένους πρὸς τὰ πλάγια. Οἱ ἐπιχειροῦντες δηλαδὴ ἐκ τῶν Θεσ. ἱππέων νὰ ἀναστρέφουν, προτοῦ ἀκόμη προφθάσουν νὰ κάμουν

ὄλικήν στροφὴν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς κατ' αὐτῶν ἐπελαύνοντας κατὰ μέτωπον, ἐκυκλώνοντο καὶ ἐφονεύοντο. — **ἐξαισία** = ἀκράτητος. — **τῷ Ναρθακίῳ**· τὸ ὁποῖον ἔκειτο νοτιῶς τῆς Φαρσάλου, ὡς καὶ ἡ παρ' αὐτῷ ὁμώνυμος πολίχνη.

μεταξὺ Πρανιός· ὁ Πρὰς ἦτο πόλις πλησίον τοῦ Ναρθακίου. — § 9
τῷ ἔργῳ = **τῇ νίκῃ**. — **τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἱππικῇ**· ἤδη ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ περὶ τῶν Κενταύρων παράδοσις, τὸ ἱππικὸν τῶν Θεσσαλῶν ἐφημιζετο. — **αὐτός**· δηλαδὴ ἐκ τοῦ προχείρου (πρβλ. κεφ. 2, § 5-8). — **τὰ Ἀχαιῶν τῆς Φθίας ὄρη**· ἐπειδὴ ἡ Φθία, ἡ ἀπὸ τῆς Πίνδου δηλ. μέχρι τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου ἐκτεινομένη χώρα, ἔθεωρεῖτο ὡς ἡ ἀρχαιοτάτη κοιτὶς τῶν Ἀχαιῶν, τὰ ὄρη αὐτῆς καλοῦνται **Ἀχαιῶν**. — **τὴν λοιπὴν**· ἔνν. **ὁδόν**. — **διὰ φιλικίας**· ἔνν. **χώρας** = φιλικῶς.

ἐμβολή = τὸ μέρος, διὰ τοῦ ὁποῖου εἰσέρχεται τις, εἴσοδος. — ἐν § 10-14
τῇ ἐμβολῇ· δηλ. τῆς Βοιωτίας, πιθανῶς παρὰ τὴν Χαιρώνειαν. — **μηνοειδῆς** = ὁ ἔχων σχῆμα μήνης, νέας σελήνης = δρεπανοειδῆς. — **ἔδοξε**· ἔνν. **αὐτοῖς**. — **ὁ ἥλιος μηνοειδῆς ἔδοξε φανῆναι**· συνέβη δηλ. μερικὴ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου, ἡ ὁποία κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἀστρονόμων ἔγινε τὴν 14 Αὐγούστου τοῦ 394 π.Χ. — **τῇ ναυμαχίᾳ**· τῆς Κνίδου, παραλίῳ πόλεως τῆς Καρίας. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην (394 π.Χ.) ὁ περσικὸς στόλος διοικούμενος ὑπὸ τοῦ ἀθηναίου ναυάρχου Κόνωνος ἐνίκησε τὸν στόλον τῶν Λακ. καὶ κατέλυσε τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν αὐτῶν. — **τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον**· δηλ. οἱ ἐκ Μ. Ἀσίας ἐθελονταί. — **οἶον** = **τοιοῦτον**, **οἶον** = τοιοῦτον, ὥστε. — **χαλεπὸν** = δυσάρεστον. — **ὀρῶεν**· ὑποκείμεν. **τὸ πλεῖστον** (= **οἱ πλεῖστοι**) **τοῦ στρατεύματος**. — **οὐκ ἀνάγκη εἶναι**· τὸ ἀπαρεμφ. ἐκ τοῦ **ἐνεθυμήθη** κατὰ μεταβολὴν τῆς συντάξεως = **ὅτι οὐκ ἀνάγκη εἶη**. — **κοινωνεῖν**· ἔνν. **αὐτοῦ**. — **αὐτοῖς** = μετ' αὐτῶν· ἐτέθη ἡ δοτικὴ τοῦ ἄρσεν., καθότι **τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον** = **οἱ πλεῖστοι τῶν στρατιωτῶν** (πρβλ. **ὀρῶεν**). — **κοινωνῶ τινός τινι** = μετέχω τινὸς μετὰ τινος. — **μεταβαλόν**· ἔνν. **τὰ ἡγγελμένα**. — **μεταβάλλω τι** = τροποποιῶ, παραποιῶ τι. — **τετελευτηκῶς** = **ὅτι τετελευτηκῶς εἶη**. — **βουθυτῶ** = θυσιάζω βοῦς. — **ὡς εὐαγγέλια** = **ὡς θυσίαν εὐαγγελίων** = ὡς εὐχαριστήριον δῆθεν θυσίαν διὰ τὴν καλὴν ἀγγελίαν. — **πολλοῖς**· ἔνν. **τῶν φίλων**. — **διέπεμπε**· δηλ. με-

ρίδας. — *τῶν τεθυμένων*· διότι κατὰ τὰς θυσίας τὰ σαρκώδη μέλη τῶν θυομένων ζώων δὲν ἕκαίνοντο ἐπὶ τῆς πυρᾶς (ἔκτος ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ *δολοκαυτώσεως*), ἀλλὰ παρετίθεντο ὑπὸ τοῦ θυσιάζοντος εἰς τοὺς παρόντας κατὰ τὸ ἐπακολουθοῦν συμπόσιον. Μέρος αὐτῶν ἀπεστέλλετο πολλάκις κατ' οἶκον εἰς συγγενεῖς ἢ φίλους ἀπόντας ἐκ τῆς θυσίας. — *τῷ λόγῳ ὡς. . νικῶντων* = *τούτῳ, ὃ εἶπεν, ὡς Λακεδαιμόνιοι νικῶεν*.

§ 15 *Αἰνιᾶνες*· θεσσαλικὸς λαὸς κατοικῶν εἰς τὴν δυτικὴν κοιλάδα τοῦ Σπερχειοῦ. — *Δοκροὶ ἀμφοότεροι*· δηλ. οἱ λεγόμενοι *᾽Οζόλαι* ἢ *Ἑσπέριοι* καὶ οἱ *᾽Οπούντιοι*. — *μόρα*· σπαρτιατικὸν σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 400 ἀνδρῶν (βιβλ. Γ', 4, 12). — *διαβᾶσα*· ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, διότι τὸν ἰσθμὸν κατεῖχον οἱ ἐχθροί. — *ἐξ ᾽Ορχομενοῦ*· δηλ. τοῦ βοιωτικοῦ, τὸν ὁποῖον ἀποστατήσαντα ἀπὸ τῶν Θηβαίων κατεῖχον οἱ Λακ. — *οὗ Ἡριπ. ἐξενάγει*· δηλ. τῶν *Κυρῶν* κατὰ τὰ ἐν βιβλ. Γ', κεφ. 4, § 20-21 λεγόμενα. — *ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἑὺρώπῃ*· κυρίως ἐκ τῶν πόλεων τοῦ Ἑλλησπόντου (πρβλ. § 16-17 «καὶ Ἑλλησπόντιοι»). — *αὐτόθεν* = ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης (εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο ἤδη ὁ Ἄγησ.) = ἐκ τῶν ἐντοπίων.

§ 16-17 *καὶ γάρ που* = διότι, φρονῶ. — *συνέρχομαι* = συναντῶμαι. — *ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ*· τοῦ βοιωτικοῦ, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν βορείων ὑπορείων τοῦ Παρνασσοῦ ἐκίνατο εἰς τὴν Κωπαΐδα. Σήμερον καλεῖται Μαυρονέρι. — *εἶχε. . δεξιόν*· ὡς ἀρχιστρατήγος. — *δμόσε φέρομαι* = τρέχω διὰ νὰ συγκρουσθῶ, ἐφορμῶ. — *ἀντεκτρέχω* = τρέχω καὶ ἐγὼ ἐναντίον τινός. — *εἰς δόρυ ἀφικνοῦμαι* = φθάνω εἰς ἀπόστασιν, ἀπὸ τῆς ὁποίας δύναμαι νὰ χρησιμοποιήσω δόρυ· ὅθεν = πλησιάζω πολὺ.

§ 18 19 *διακόπτω τινὰ* = διασπῶ τὴν γραμμὴν τινος. — *ἐν τοῖς σκευοφόροις*· δηλ. τῶν Λακ. καὶ ἐπομένως ἐκ τῶν νότων τῆς παρατάξεως τοῦ Ἄγησ. (ἴδ. σχεδιάγραμμα). — *ἐξελίσσω τὴν φάλαγγα* = ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φ.· ἐνταῦθα = μεταβάλλω τὸ μέτωπον τῆς φ. — *τοὺς συμμάχους*· τίνας; — *διαπίπτω πρὸς τινὰ* = διαφεύγω πρὸς τινὰ. — *συσπειράομαι -ῶμαι* = σχηματίζω πυκνὴν φάλαγγα. — *παρέντι*· τοῦ *παρίημι* = ἀφήνω κατὰ μέρος, «νὰ πάη στὸ καλό». — *συρράτιω τινι* = συγκρούομαι πρὸς τινὰ. — *συμβάλλω τὰς ἀσπίδας* = συγκρούω τὰς ἀσπίδας. — *διαπίπτουσι*· ἀφοῦ διέσπασαν τὴν γραμμὴν τῶν ἀντιπάλων.

προσενήνεκτο τοῦ προσφέρομαι = μετακομίζομαι. — *τὴν φάλαγγα· τὴν ἑαυτοῦ*. — *τῶν ἱππέων*· οἱ ὅποιοι εἶχον σταλῆ πρὸς καταδίωξιν τῶν φευγόντων. — *ὑπὸ τῷ νεφῷ*· τῆς Ἰωνίας λεγομένης Ἀθηνᾶς. — *καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων*· καὶ ἐπομένως θά ἐδικαιολογεῖτο τὸ κατὰ τῶν Θηβαίων πάθος τῆς ἐκδικήσεως. — *οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου*· διότι ἐθεωρεῖτο ἀνόσιον νὰ κακοποιηθῇ ὁ καταφεύγων εἰς ναὸν ἢ ἔστω βωμὸν θεοῦ.

αὐλεῖν· διὰ τὸν πανηγυρικώτερον ἑορτασμόν τῆς νίκης. — *αἰτῶ ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς* = ζητῶ τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακοχῆς. — *τῶν ἐκ τῆς λείας*· ἔνν. *χρημάτων*· λείαν δὲ νοεῖ τὴν ἀποκομισθεῖσαν ἐκ τῆς Ἀσίας (ἴδε Βιβλ. Γ', 4, § 24). — *ἀποθύω* = προσφέρω θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα· ἐνταῦθα = ἀφιερῶ. — *εἰς τὴν Λοκρίδα*· τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν.

τὴν ἄλλην = τὴν ὑπόλοιπον. — *τὸ σιμὸν* = ἡ ἀνωφέρεια. — *δυσχωρία* = κακοτοπία. — *παραστάτης* = ὁ ἐν τῇ μάχῃ σύντροφος· ἐδῶ λέγονται *παραστάται* οἱ ἐπιφανεῖς Σπαρτιαῖται, οἱ ὅποιοι συνώδευον τὸν στρατηγὸν καὶ συνηγωνίζοντο μετ' αὐτοῦ. — *καταλέυομαι* = φονεύομαι διὰ λίθων. — *οἱ ἐκ τοῦ στρατοπέδου*· ἐκεῖνοι δηλ., οἱ ὅποιοι «οὐκ ἐπεχειρήσαν πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν», ἀλλ' ἔσταμάτησαν καὶ ἐκ τοῦ προχείρου στρατοπεδεύσαντες ἐδείπνουν ἤδη. — *τὸ ἄλλο στρατεύμα*· ἐκτὸς τῶν Λακεδαιμονίων.

Κεφ. 4, 1-14.

ἀποθνήσκοντας· ὑποκείμενον *ἑαυτούς*. — *ἐνεργὸς χώρα* = ἡ καλλιεργουμένη καὶ παράγουσα προϊόντα χ. — *βέλτιστοι* = ἔγκριτοι πολῖται. Οὗτοι, ὅπως συνάγεται ἐξ ὧσων λέγονται κατωτέρω, ἐλακωνίζον. — *συνίσταμαι* = συναντῶμαι κρυφίως. — *ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους* = ἀντήλλασον μεταξύ των τὰς γνώμας των περὶ τούτων. — *χρημάτων μετεσχηκότες*· βιβλ. Γ', 5, 1-2. — *καταγινώσκειται τις* = καταδικάζεται τις. — *Εὐκλείων*· τὰ Εὐκλεία, ἑορτὴ κατ' ἐξοχὴν θηβαϊκὴ, ἑορτάζοντο πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος Εὐκλείας. Φαίνεται, ὅτι διήρκουν πολλὰς ἡμέρας. — *τὴν τελευταίαν*· ἔνν. *ἡμέραν*. — *ἄν*· εἰς τὸ *λαβεῖν*. — *σημαίνω* = δίδω τὸ σύνθημα. — *οὓς ἔδει* = τίνας... — *συνεστηκότες ἐν κύκλῳ*· νοοῦνται οἱ ἄνθρωποι,

οἱ ὅποιοι καθ' ὀμίλους ἀπετέλουν κύκλους καὶ συνεζήτουν ἢ διεσκέδαζον. — **κριτὴν*** δηλ. δραματικῶν παραστάσεων. — **καθήμενον*** εἰς τὸ θέατρον. — **οἱ πειθόμενοι*** τουτέστιν οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς σφαγῆς. — **νόμιμος** = δίκαιος, πιστὸς εἰς τὰς (θηρησκευτικὰς) παραδόσεις. — **ἀδημονῶ** = θλίβομαι ὑπερβολικά.

§ 4-5 **μᾶλλον ἐν τῇ ἀγορᾷ*** παρὰ ὀπουδήποτε ἄλλοῦ. — **Πασσιμήλου*** ἀνήκοντος εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν μερίδα. — **ἐν τῷ Κρανείῳ*** τὸ Κ. ἦτο γυμναστήριον μὲ ἄλλος ἐκ κυπαρίσσων πρὸ τῆς Κορίνθου. — **ἐκ τοῦ πράγματος*** δηλ. τοῦ φόνου τῶν πρεσβυτέρων. — **Ἀργείους*** οἱ ὅποιοι κατεῖχον τὸν Ἀκροκόρινθον. — **ἐν δυνάμει εἰμι** = ἔχω εἰς χεῖρας μου τὴν ἔξουσίαν.

§ 6-7 **ἀνασπῶνται οἱ ὄροι** = καταστρέφονται, ἀφαιροῦνται τὰ ὄροσημα (χώρας τινὸς) = καταλύεται ἡ ἀνεξαρτησία της· ἀφοῦ δηλ. ἡ Κόρινθος ὑπεδουλώθη εἰς τοὺς Ἀργείους, ἡ ὄροθητικὴ γραμμὴ μεταξὺ Ἀργεῶν καὶ Κορίνθου ἐξέλιπεν. — **αὐτοῖς** = πρὸς ψυχικὸν πόνον των. — **μετοίκων*** οἱ μέτοικοι, τουτέστιν οἱ ἐξ ἄλλων πόλεων ἐγκαθιστάμενοι εἰς τινα πόλιν ξένοι, δὲν εἶχον πολιτικὰ δικαιώματα καὶ ἐπομένως ἔστεροῦντο πολιτικῆς δυνάμεως. — **οὕτω** = ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας. — **μιαιφόνος** = ὁ διὰ φόνων μαινόμενος, ὁ αἰμοσταγῆς. — **εὐνομία χρωμένην*** εὐνομίαν λέγων ὁ συγγραφεὺς ἔννοεῖ τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα. — **ἄξιον εἶναι*** τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ **ἐνόμιζον**. — **οὕτω** = μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις. — **διαδύνω** = διολισθαίνω, κατορθώνω νὰ διαφύγω. — **κατατείνω** = ἐκτείνομαι. — **Λέχαιον*** λιμὴν τοῦ Κορινθιακοῦ, σημερινὸν Λουτράκι· τὸ Λέχαιον συνεδέετο μετὰ τῆς Κορίνθου διὰ μακρῶν τειχῶν, ὅπως ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. — **ἔπραττε τὴν εἴσοδον** = ἠσχολεῖτο μὲ τὸ ζήτημα τῆς εἰσόδου εἰς τὴν πόλιν.

§ 8 **κατ' ἐπιμέλειαν** = ἐξ ἰδίας φροντίδος = διότι οἱ ἴδιοι τὸ ἐπεδίωξαν. — **τὸ τρόπαιον*** κεφ. 2, § 23. — **ἀπλῶς** = καθαρά, μὲ κάθε λεπτομέρειαν.

§ 9-10 **σταύρωμα** = περίφραγμα μὲ ὀρθίους πασσάλους (σταυροὺς) = χαράκωμα. — **ἐν τῷ λιμένι*** νοεῖται τὸ Λέχαιον — **πασσυδία** = πανστρατιᾷ. — **ἐαυτῶν*** δηλ. τῶν Λακεδαιμονίων. — **ἐχομένους*** ἔνν. αὐτῶν = πλησίον αὐτῶν (τῶν Λακ.). — **ἐφῶς** = ὁ πρὸς τὴν ἔω ἔστραμμένος, ὁ ἀνατολικός. — **Ἰφικράτη*** ἀθηναῖον στρατηγόν, ὅστις διεκρίθη

κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον ὡς ἀρχηγὸς τῶν μισθοφόρων πελταστῶν. — *οἱ ἐκ τῆς πόλεως* ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς φυγάδας. — *τῷ πλήθει* = ἕνεκα τοῦ πλήθους των. — *διασπάσαντες τὸ σταύρωμα* διὰ νὰ μὴ τὸ χρησιμοποιοῦσιν ἐκ νέου οἱ Σικ. — *ἐπὶ θάλατταν* τοῦ Λεγαίου. — *Ἰππαρμοστής* = Ἰππαρχος. — *αὐτῶν* νοοῦνται οἱ νεκροὶ ἢ οἱ τραπέντες εἰς φυγὴν. — *μετὰ τῶν ἐθελοντῶν* πρόκειται περὶ ἐκείνων ἐκ τῶν ἱππέων, οἱ ὅποιοι οἰκειοθελῶς ἀνέλαβον τὰς ἀσπίδας τῶν φυγάδων καὶ ἀντετάχθησαν πρὸς τοὺς Ἀργεῖους. — *τὸ σίγμα* τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῶν Σικυωνίων· διότι οἱ Ἕλληνες συνήθιζον νὰ θέτουν ἐπὶ τῶν ἀσπίδων διακριτικὰ σημεῖα ἢ στοιχεῖα. — *ὡς Σικ.* ἔνν. ὄντας. — *Ναὶ τῷ σιῷ, ψευσεῖ ὑμὲ τὰ σίγμα ταῦτα* ἔκφρασις σπαρτιατικὴ = μὰ τοὺς δύο θεοὺς (δηλ. τοὺς Διοσκούρους — τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκη), θὰ σᾶς ἀπατήσουν τὰ σίγμα αὐτά. — *δμόσε χωρῶ* = ἐφορμῶ.

τοὺς καθ' αὐτούς· δηλ. τοὺς μισθοφόρους τοῦ Ἰφικράτους. — § 11
κύκλος = τεῖχος, περίβολος (ἔδῳ τῆς Κορινθίου). — *ἤσθοντο κρατούμενα τὰ κατὰ τοὺς Σικυωνίους* = ἀντελήφθησαν, ὅτι οἱ Σικυώνιοι ἠττήθησαν. — *ἐξεληθόντες*· ἔνν. *τοῦ σταυρώματος*. — *ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταύρωμα*· διότι κατέλαβον τὰς θέσεις τῶν Σικυωνίων καὶ τῶν Κορινθίων φυγάδων. — *ἐκπίπτω* = ἐξέρχομαι. — *ἔσχατοι αὐτῶν*· οὗτοι ἦσαν πρὸς τὸ μέρος τῶν Λακεδαιμονίων. — *τῷ τείχει*· τῷ πρὸς ἀνατολάς. — *ἄχλος* = θόρυβος, ταραχὴ. — *ἀποκλίνω* = στρέφομαι ὀπίσω. — *ἀναβαίνοντες*· οἱ Ἀργεῖοι, ἀφοῦ ἐτέθησαν μεταξὺ δύο πυρῶν, τῶν Λακ. καὶ τῶν φυγάδων Κορινθίων, προσπαθοῦν νὰ σωθοῦν ἀναβαίνοντες εἰς τὸ ἀνατολικὸν τεῖχος καὶ ῥιπτόμενοι ἔξω εἰς τὸ κενόν.

εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας = οἱ ὅποιοι § 12
ὅλοι ἔκαμνον ὅλα, ὅσα συνέτεινον εἰς τὴν καταστροφὴν των. — *οὕτως*· τὸ ἐπίρρ. νὰ συναφθῇ καὶ πρὸς τὸ *ἐν ὀλίγῳ* (ἔνν. χρόνῳ) καὶ πρὸς τὸ *πολλοί*. — *τέγος* = στέγη. — *νεώσοικοι* (= *νεὼς-οἴκοι*)· ἦσαν στοαὶ περὶ τὸν λιμένα, ὅπου ἐναυπηγοῦντο ἢ ἐπεσκευάζοντο ἢ ἀνεσῦροντο ἀπλῶς διὰ νὰ μὴ παραμένουν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ φθείρονται τὰ πολεμικὰ σκάφη.

ὑποσπόνδους ἀνάγομαι τοὺς νεκροὺς = ὑποσπόνδους ἀνα- § 13
ροῦμαι τοὺς νεκροὺς = περισυλλέγω καὶ παραλαμβάνω μαζί μου

τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς. — *γινώσκω* μετ' ἀπαρεμφ. (*καθελεῖν*) = κρίνω σκόπιμον. — *καθελεῖν* ἔνν. *τοσοῦτον*. — *ὥστε δίοδον στρατ.* *ἰκανὴν εἶναι* = ὥστε νὰ δύναται νὰ περάσῃ στρατός. — *ἄγω* ἀμετάβ. = πορεύομαι. — *τὴν ἐπὶ Μέγαρα* ἔνν. ὁδόν. — *Σιδοῦντα...* *Κρομμυῶνα* πόλεις ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. — *τοῦμπαλιν* = *τὸ ἔμπαλιν* = πρὸς τὰ ὀπίσω. — *πρὸ τῆς φιλίας* ἔνν. *γῆς*.

Κεφ. 5, 1-19

- § 1 *τῶν φευγόντων* δηλ. Κορινθίων, περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε λόγος εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον. — *ἐν τῷ Πειραιῶ* τὸ Πείραιον ἔκειτο κατὰ τὴν σημερινὴν Περαχώραν, πέραν τῶν λουτρῶν Λουτρακίου. — *τὰ Ἰσθμια* ἅτινα ἐτελοῦντο ἀνὰ διετίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος. — *τὰ ἀριστοποιούμενα* = τὰ διὰ τὸ ἄριστον (πρόγευμα) προοριζόμενα κρέατα. — *Κεγχρειαί* ὁ λιμὴν τῆς Κορίνθου ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ.
- § 2-3 *ἐν τῷ ἱερῷ* τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο ἐντὸς δάσους ἔξ ἑλατῶν. — *τινὰ τῶν ἄθλων* = ὡς πρὸς τινὰ ἔπαθλα (ἐπομένως ἀγωνίσματα). — *ἕκαστος* ἐκ τῶν μετασχόντων τῶν ἀγώνων. — *ἐκηρύχθησαν* δηλ. νικηταί. — *ὡς προδιδομένης τῆς πόλεως* τοῦτο ἦτο τέχνασμα τοῦ Ἀγησιλάου, ὁ ὁποῖος ἐπεδίωκε δι' αὐτοῦ νὰ γενήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Κορινθίων τὴν ὑποψίαν, ὅτι ἡ πόλις των προδίδεται. — *τὸν Ἰφικράτη* ὁ ὁποῖος ἐφρούρει, φαίνεται, τὸ Πείραιον. — *παρρηλυθότας* δηλ. *εἰς τὸ ἄστυ*. — *τὰ θερμά* τὰς σημερινὰς θερμὰς πηγὰς Λουτρακίου. — *τὸ ἀκρότατον* τῆς Γερανείας.
- § 4 *καίριος* = μεγάλης σημασίας, ἀξιόλογος. — *ἐνθύμημα* = σκέψις. — *εὐδοκίμew -ῶ* = διακρίνομαι. — *οἷα... σπειρία* = *σπειρία τοιαῦτα*, *οἷα δὴ εἰκὸς ἐστὶν ἔχειν τούτους θέρους ὄντος*. — *σπειρίων* = ἑλαφρὸν φερνὸν ἔνδυμα. — *ἀθύμως ἔχω πρὸς τι* = δὲν ἔχω διάθεσιν διὰ κάτι. — *ἄλλος ἄλλη* = ἄλλος ἀπ' ἐδῶ, ἄλλος ἀπ' ἐκεῖ. — *ὕλη* = ξύλα καὶ κλάδοι. — *ἠλείφοντο* διὰ νὰ ἀπαλύνουν τὰ παγωμένα μέλη τοῦ σώματος. — *ὑφ' οὗτου* = ὑπὸ τίνος.
- § 5 *Ἡραϊον* ἀκρωτήριον παρὰ τὸν Ἰσθμόν, ἐκτεινόμενον μέχρι τοῦ Κρισσαίου κόλπου, ἀντικρὺ τῆς Σικυῶνος. Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἥρας. — *παρὰ θάλατταν* τὴν πέραν τῶν λουτρῶν

πρὸς τὴν Περαχώραν. — *Οἰνόην*· φρούριον πρὸς βορρᾶν τοῦ Πειραιῶ. — *γινώσκω* = ἀποφασίζω.

ἄλλοθεν· ἴσως καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. — *μεγαλοφρόνως*· ἡ ὑπεροψία τοῦ Ἀγῆσ. εἶναι προσποιητή, διότι ἀπὸ χαρακτῆρος ἦτο ἀνθρώπος μετριοφρονέστατος. — *τοῦ προξένου*· ὁ θεσμός τῆς προξενίας ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· ὁ Φ. εἶναι ἀντιπρόσωπος τῶν συμφερόντων τῶν Βοιωτῶν εἰς τὴν Σπάρτην. — *περὶ τὴν λίμνην*· τὴν Ἐσχατιῶν ἢ *Γοργῶπιν* καλουμένην, ἡ ὁποία εὐρίσκεται κατὰ τὴν Μεγαρίδα. Σήμερον καλεῖται Βουλιασμένη. — *κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος*· ἴσως πρόκειται περὶ ἀγορᾶς. — *τῶν Λακεδ.* ἔνν. *τινές*. — *ἀπὸ τῶν ὀπλων* = ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. — *οἱ κρατοῦντες* = οἱ νικηταί.

πεντηκοντήρ· ὁ διοικητὴς σώματος 50 ἀνδρῶν εἰς τὸν σπαρτιατικὸν στρατόν. — *ξεναγοί*· Βιβλ. Δ', 2, 19. — *ἐνεσθίω* = τρώω ἐν σπουδῇ, εἰς τὸ πόδι. — *δαμοσία*· ἔνν. *σκηνη* = ἡ σκηνη τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης· ἐκαλεῖτο οὕτω, διότι ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τοῦ δήμου τῆς Σπάρτης. — *οἱ περὶ τὴν δαμοσίαν* = τὸ συμβούλιον τοῦ βασιλέως. — *οἱ δορυφόροι*· ἀνωτέρω (§ 6) τοὺς ὠνόμασε *φύλακας*. — *μέτειμι* = ἔρχομαι ὀπισθεν.

τὸ πλατὺ τοῦ Λ. = ἡ πεδιάς τοῦ Λ. — *διατίθεμαι τὰ αἰχμάλωτα* = ἐκθέτω εἰς πώλησιν τοὺς αἰχμαλώτους. § 8

οὐ κατέβαλεν· διότι τὰ τρόπαια ἐθεωροῦντο ἱερά. — *ἀνίημί τινα εἷς τι* = ἀφήνω τινὰ νὰ εἰσέλθῃ εἷς τι. — *Κρεῦσιν*· λιμένα τῆς Βοιωτίας εἰς τὸν Κορινθιακόν· ἦτο ἐπίνειον τῶν Θεσπιῶν. § 9

πλὴν ὄσων = *πλὴν τούτοις, ὄσων*. — *κατὰ χώραν* = εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης. § 10

Ἀμυκλαῖοι· οἱ κάτοικοι τῶν Ἀμυκλῶν, πόλεως τῆς Λακωνίας ἐπὶ τοῦ Εὐρώτα. — *ἀπέρχονται*· δηλ. εἰς τὴν πατρίδα των. — *Υακίνθια*· ἔτελοῦντο εἰς τὰς Ἀμύκλας κατὰ μῆνα Ἑκατομβαιῶνα (Ἰουλίου-Αὐγούστου) πρὸς τιμὴν τοῦ νεαροῦ Υακίνθου, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἀπόλλων ἀκουσίως διὰ δίσκου. Κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἔψαλλον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλ. τὸν καλούμενον παιᾶνα, ἕσμα ἐνθουσιῶδες. Τὸν ἴδιον παιᾶνα ἔψαλλον καὶ πρὸ τῆς ἐναρξέως τῶν μαχῶν (προβλ. *ἐπαιάνισαν* Βιβλ. Δ', 2, § 19). — *παρὰ τὴν πόλιν* = κατὰ μῆκος τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. — *μεταδιώκειν*· ἔνν. αὐτόν, τὸν πολέ-

- μαρχον. — *μεταδιώκω τινά* = τρέχω νά προφθάσω τινά. — *οὐδέν ἠγνόουν*· οἱ ἑξακόσιοι. — *καταφρονῶ*· μετ' ἀπαρεμφ. = φρονῶ ἐγωιστικῶς. — *τύχη* = εὐτυχία, νίκη. — *ἐπιχειρῶ τινι* = προσβάλλω τινά.
- § 13 *οἱ δ' ἐκ τῶν Κορ. . . καθορῶντες αὐτούς*· ἡ πλοκή = *οἱ δέ, Καλλίας τε . . . καὶ Ἰφικράτης, καθορῶντες ἐκ τοῦ ἄστεως τῶν Κορινθίων αὐτούς*. — *Καλλίας ὁ Ἰππονίκου*· σημαίων Ἀθηναῖος διὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὸν πλοῦτόν του. — *πορεύομαι τῇ ὁδῷ* = συνεχίζω τὴν πορείαν. — *ἀπόλλυσθαι*· τὸ ἀπαρεμφ. ἐκ τοῦ ἐνόμισαν. — *ἀποφυγεῖν*· ὁ Καλ. καὶ ὁ Ἰφ.
- § 14-15 *τοὺς ὑπασπιστάς*· οὕτως ἔκαλοῦντο οἱ δοῦλοι, οἱ ὁποῖοι ἠκολούθουν τοὺς ὀπλίτας καὶ ἐσήκωναν τὰς ἀσπίδας των. — *τὰ δέκα ἄφ' ἠβης*· Βιβλ. Γ', 4, 22-23. — *αἰρέω-ῶ* = προφθάνω. — *ἐξ ἀκοντίου βολῆς* = εἰς ἀπόστασιν βολῆς ἀκοντίου. — *ἀναχωρῶ* = ἐπιστρέφω εἰς τὴν θέσιν μου. — *ἐκέλευε*· ὁ Ἰφικρ. — *τοὺς ὀπλίτας*· τῶν Λακ. — *ἀνεχώρουν*· οἱ Λακ. — *ἄτε διώξαντες*· δηλ. τοὺς *πελταστάς*. — *ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν* = ὅπως ἕκαστος ἠδύνατο ἀπὸ ἀπόψεως τάχους = μεθ' ὅσης ταχύτητος ἠδύνατο ἕκαστος. — *ἐκ τοῦ ἐναντίου* = ἐκ τῶν ὀπισθεν. — *παραθέω* = τρέχω παραλλήλως. — *θρασύς* = θαρραλέος.
- § 16 *ἐγκλίνω* = τρέπομαι εἰς φυγὴν. — *ἐκδρομοὶ*· εἶναι οἱ στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι ἔξορμοῦν ἀπὸ τὴν τάξιν των καὶ καταδιώκουν τοὺς ἀντιπάλους, οἱ ἀκροβολισταί. — *ἰσομέτωποι* = οἱ βαδίζοντες εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν μὲ τοὺς πεζοὺς. — *ποιῶ καὶ πάσχω τὰ ὅμοια τούτοις* = ἐπαναλαμβάνω τὰ ἴδια καὶ παθαίνω τὰ ὅμοια πρὸς τὰ προηγούμενα. — *μαλακὸς* = δειλός, ἄτολμος. — *συνίσταμαι* = συγκεντροῦμαι.
- § 17 *οἱ ἀπὸ τοῦ Δεχαίου*· εἰς τὸ Λ. ὑπῆρχε μόνον μικρὰ φρουρὰ σπαρτιατικὴ καὶ συμμαχικὴ· ἡ δύναμις αὕτη δὲν ἠδύνατο φυσικὰ νὰ ἀφήσῃ τὴν φρουρήσιν τῆς περιοχῆς καὶ νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειαν τῶν κινδυνευόντων. Ἦδη προσπαθεῖ νὰ παράσῃ βοήθειαν ἀπὸ θαλάσσης. — *τοὺς ὀπλίτας*· τοῦ Καλλίου, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐξέλθει ἐκ τῆς Κορίνθου. — *εἰς τὴν θάλατταν*· διὰ νὰ σωθοῦν ἐπὶ τῶν πλοιαρίων.
- § 18 *σφάλλομαι* = παθαίνω ἀτύχημα, νικῶμαι. — *ὀψιαίτατα* (ὀψὲ) = πολὺ ἄργά, πρὸς τὸ ἐσπέρας· ἀντίθετον *πρωαίτατα*. — *κατάγομαι* = εἰσέρχομαι, ζητῶ κατάλυμα. — *παρὰ Μαντινείαν*· διότι οἱ Λ. εἶχον

περιπαίξει ἄλλοτε τοὺς Μαντινεῖς, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς πελταστάς, ὅπως τὰ παιδάκια τὸν μπαμπούλαν. — ἐξ Ὁρχομενοῦ κειμένου ἐπὶ ὑψώματος εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Μαντινείας (σημερινὸν Καλπάκι). — χαλεπῶς = μὲ ψυχικὸν πόνον. — ἀν' εἰς τὸ θεάσασθαι. — ἐκ τούτου χρονικόν.

Κεφ. 8, 1-3, 6-11

τῆ ναυμαχία τῆς Κνίδου. — παραμυθέομαι-οὔμαι τινι = καθη- § 1-2
 συχάζω τινὰ δι' ὑποσχέσεων. — ἐντειχιοῖεν ἢ κτίσις ἀκροπόλεως ὑπὸ
 ξένου εἰς τινὰ πόλιν ἐσήμαινε κατάλυσιν τῆς αὐτονομίας αὐτῆς. — ξέ-
 νια = δῶρα. — μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες συσταῖεν = μήπως καὶ ὅλοι οἱ
 Ἕλληνες ἐνωθοῦν κατὰ τῶν Περσῶν.

πείθομαι τι = πείθομαι εἰς τι. — ἀπυντάω-ᾶ (τινι) = ἔρχομαι § 3
 εἰς συναντησίην τινος. — παρέρχομαι ἐπὶ τι = ἀπέρχομαι εἰς τι. — τὴν
 αὐτοῦ ἀρχήν τὴν σατραπείαν του (Φρυγίαν). — Δερκυλίδας ὁ ὁποῖος
 ἐστάλη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον διὰ νὰ ἀναγγείλῃ τὴν ἐν Νεμέα νίκην.

ἐκφέρω πόλεμον = κηρύττω πόλεμον. — περαίνω τι = κατορ- § 6
 θώνω τι. — καταστρέφομαι = ὑποτάσσω. — εὐτρεπιζομαι τὰς πό-
 λεις = συμφιλιουμαι, ἔρχομαι εἰς συνεννόησιν μὲ τὰς πόλεις. — εἰς τὸ
 ἔαρ = μέχρι τοῦ ἔαρος (393 π.Χ.). — ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθει κλπ' κατὰ
 τὴν ἐκστρατείαν εἰς Μ. Ἀσίαν.

συμπληρώω-ᾶ ναῦς = ἐξοπλίζω τελείως ναῦς. — Φαράι πόλις § 7-8
 τῆς Μεσσηνίας, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέδωνος· πιθανῶς πρόκειται
 περὶ τῶν Καλαμῶν. — κακουργέω-ᾶ = βλάπτω. — καὶ τὰ τῆς βοη-
 θείας διότι ὑπῆρχε φόβος, μήπως οἱ Λακεδ. στείλουν βοήθειαν εἰς τὰς
 ὑφισταμένους τὴν ἐπιδρομὴν πόλεις. — ἀναστρέφω = ἀπομακρύνομαι. —
 ὑπόσπονδος = ὁ ἐξησφαλισμένος διὰ σπονδῶν. — Νικόφημον ὅστις
 διεσώθη μετὰ τοῦ Κόνωνος εἰς Κύπρον.

ἀπὸ τῶν νήσων· δηλ. ἐκ τῶν φόρων, τοὺς ὁποίους θὰ ἐπέβαλ- § 9-10
 λεν εἰς τὰς νήσους. — τοῦτο = ταύτην τὴν χάριν = μὲ αὐτὴν τὴν χ. —
 χαρίζομαι τινι = ὑποχρεώνω τινά. — ἀτελὲς ποιῶ τι = δὲν ἀφήνω
 νὰ γίνῃ, ματαιώνω κάτι. — εἰς τὸν = διὰ τὸν. — λιθολόγος = λι-
 θοτόμος.

ἀντιπληρώω-ᾶ ναῦς = ἐξοπλίζω καὶ ἐγὼ πολεμικὰ πλοῖα. § 11

Κεφ. 8, 12-16.

§ 12-13

ἀπὸ τῶν ἐκείνου· δηλ. *χερημάτων*. — *τάς τε νήσους καὶ τὰς ἐν ἡπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις*· μετὰ τὴν παρὰ τὴν Κνίδον ἦταν οἱ Λακεδ. διετήρησαν ἐν Μ. Ἀσίᾳ μόνον τὴν Ἄβυδον (§ 3). Ὅλαι αἱ ἄλλαι παράλιοι πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας (*ἐν τῇ ἡπείρῳ*) καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγίου πελάγους, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον ἐγκατασταθῆ Λακεδ. ἄρμοσταί, κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Κόνωνος, μετὰ τοῦ ὁποίου συνέπραττεν ὁ Φαρνάβαζος. — *εὐτρεπίζω τινά τι* = συμφιλιώνω τινὰ μετὰ τινος. — *Τιρίβαζον βασιλέως ὄντα στρατηγόν*· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως εὐνοούμενον τοῦ βασιλέως σατραπῆν τῆς Ἀρμενίας (Κ. Ἀν. Βιβλ. Δ', κεφ. 4, § 4), ὅστις ἤδη ἔχει ἀντικαταστήσει τὸν Τιθραύστην εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Ἰωνίας κλπ. — *ἀφίστημί τινα πρὸς ἑμαυτὸν* = προσελκύνω τινὰ πρὸς τὸ μέρος μου. — *παῦσαι*· δηλ. αὐτόν. — *πέμπουσιν Ἀνταλκίδαν*· περὶ τὸ τέλος τοῦ 393 π.Χ. — *ἀπὸ Βοιωτῶν*· δηλ. Θηβαῖοι. — *ἀπό τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἀργούς*· κεφ. 5, § 1-2.

§ 14

ἐκεῖ· δηλ. εἰς τὰς Σάρδεις, ἔδραν τῆς σατραπείας τῆς Ἰωνίας κλπ. — *καὶ ταύτης* = καὶ μάλιστα ἐκεῖνης. — *ἀντιποιούμαι τινός τι* = διεκδικῶ τι παρὰ τινος. — *οὐκ ἀνιποιεῖσθαι*· τὸ ἀπαρέμφ. τοῦτο ὡς καὶ τὸ κατωτέρω *ἀρκεῖν* ἐκ τοῦ *ἔλεγε*. — *αὐτονόμους εἶναι*· ἡ αὐτονομία τῶν πόλεων συνέφερε τοὺς Λακεδ., διότι οἱ μὲν ἐχθροὶ αὐτῶν θὰ ἔχανον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἦσαν φόρου ὑποτελεῖς εἰς αὐτούς, αὐτοὶ δὲ θὰ διετήρουν τοὺς συμμάχους των, διότι εἶχον ἀφεθῆ αὐτόνομοι. — *αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων*· διότι τότε δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συγκροτηθῇ ἰσχυρὰ συμμαχικὴ δύναμις ἱκανὴ νὰ καταπολεμήσῃ τὸν βασιλέα.

§ 15

τοῖς ἐναντίοις· δηλ. εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Θηβῶν, τῆς Κορίνθου καὶ τοῦ Ἀργούς, οἱ ὁποῖοι παρευρίσκοντο εἰς τὰς Σάρδεις. — *λόγοι* = κενοὶ λόγοι, ἀνοησίαι. — *ταῦτα*· δηλ. αἱ προτάσεις τοῦ Ἀνταλκίδου. — *συντίθεμαι* = συνάπτω συνθήκην, συγκατατίθεμαι. — *Δήμνον, Ἰμβρου καὶ Σκύρου*· παλαιῶν ἀθηναϊκῶν κτήσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν ἐγκατεστημένοι κληροῦχοι Ἀθηναῖοι. — *οἱ τε Θηβαῖοι*· δηλ. *ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς*

πόλεις. — τὰς *Βοιωτίας πόλεις* τὰς ὁποίας εἶχον καταστήσει σὺν τῷ χρόνῳ ἀπὸ ὁμοτίμων ὑποτελεῖς. — *οὐ ἐπεθύμουν* ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρω *ἔχειν*. — *ὡς Ἄργος ἔχειν* οἱ Ἄργεῖοι ἐγκαταστήσαντες φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Κορίνθου ἐθεώρουν τὴν Κόρινθον ἰδικήν των. — *ἀτελής γίνεταί ἡ εἰρήνη* = δὲν τελειώνει, δὲν γίνεται ἡ εἰρήνη.

γίγνομαι μετὰ τινος = δέχομαι τὰς προτάσεις τινός. — *ὅπως* § 16
ἄν... προσδέονται = ἵνα κατὰ τὸ δυνατόν (= *ἄν*) λάβωσιν ἀνάγκην, ἐπιθυμήσουσιν. — *εἰρξέ* ὁ Κόνων, δραπετεύσας ἢ ἀποφυλακισθεὶς ὑπὸ τοῦ προσωρινοῦ διαδόχου τοῦ Τιριβάζου ἐν τῇ σατραπείᾳ τῆς Ἰωνίας Στρούθα, κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κύπρου Εὐαγόραν, παρὰ τῷ ὁποίῳ διαμένων ἀπέθανεν.

BIBLION ΠΕΜΠΤΟΝ

Κεφ. 1, § 25-36

- § 25-26 *κατέβη*· διότι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὰ Σοῦσα, ἵνα διαπραγματευθῆ μετὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως τοὺς ὄρους τῆς εἰρήνης.— *Νικόλοχον*· ὕπαρχον τοῦ Ἀνταλκίδου· διότι ὁ Ἀνταλκίδας εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ διορισθῆ ναύαρχος.— *Ἴφικράτους καὶ Διοτίμου*· Ἀθηναίων στρατηγῶν.— *Περκώτη*· βορείως τῆς Ἀβύδου· εἶχε λιμένα, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτο δυνατὸν νὰ κρυβῆ στόλος.— *Δημαίνετον*· ἀποσταλέντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Ἴφικράτους.— *τὴν ἐπὶ Προκοννήσου*· δηλ. *ὄδδον* = πρὸς τὴν Προ· ἢ δὲ Προ· εἶναι νῆσος εἰς τὴν Προποντίδα (σημερινὴ νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ).— *τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν*· τὰ πλοῖα ἐστέλλοντο ὑπὸ τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου, φίλου τῶν Σπαρτιατῶν.— *καὶ Ἰταλίας*· ἐκ Θουρίων τῆς Ἰταλίας.
- § 27 *ὁ Κολλυτεύς*· ἐκ τοῦ δήμου Κολλυτοῦ, ὁ ὁποῖος ἔκειτο ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ὁ προσδιορισμὸς ἐτέθη πρὸς διάκρισιν ἐκ τοῦ Θρασυβούλου Στειριέως, ὅστις πρὸ ὀλίγου εἶχε φονευθῆ εἰς τὴν Ἀσπενδον τῆς Παμφυλίας.— *κελεύσας*· ἐνν. *τοὺς τριηράρχους*.— *προσπληρώσασθαι*· δηλ. *τοὺς ναύτας*, τὰ πληρώματα.— *εἴ τις* (ναῦς) *ἐνεδεῖτο*· ἐνν. ναυτῶν.— *ὕπ' ἀθυμίας* = ἐπειδὴ ἔχασαν τὸ ἠθικόν των.
- § 28 *Ἀριοβαρζάνους*· ὅστις ἔλαβε τὴν θέσιν τοῦ Φαρναβάζου εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Αἰολίδος καὶ μικρᾶς Φρυγίας.— *ἄγομαι γυναῖκα* = νυμφεύομαι.— *κατήγε* = ἠνάγκαζε νὰ καταπλέουν.
- § 29-30 *πολλάς*· ὑπὲρ τὰς 80.— *ὡς πρότερον*· δηλ. κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅτε ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἐνίσχυε διὰ χρημάτων τοὺς Λακεδαιμονίους.— *πολιορκούμενοι δὲ ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ τῶν λησιῶν*· οἱ Αἰγινῆται, ἀνέκαθεν ἐχθροὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐνίσχυόμενοι ἤδη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων συνελάμβανον τὰ ἐμπορικὰ σκάφη τῶν Ἀθηνῶν καὶ κατεκράτουν αὐτὰ καὶ τὰ φορτία των.— *αὖ* = ἔξ ἄλλου.— *μόρα* = ; (3, § 15).— *Ὁρχομενῶ*· τῷ βοιωτικῶ (Βιβλ.

Δ', 3, § 15).— *αἷς δὲ ἠπίστουν*· ἔννοεῖ τὸν Φλειοῦντα καὶ τὴν Μαντίνειαν.— *ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ* = ἡ δικαιολογία περὶ τῶν φορτῶν τῶν μηνῶν.— *ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὠφελήσει*· οἱ Λακεδαιμόνιοι προτιθέμενοι νὰ ἐπέλθουν κατὰ τῶν Ἀθηνῶν ἢ τῶν Θηβῶν ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νὰ καταστήσουν προηγουμένως ἀκίνδυνον διὰ τὴν Σπάρτην τὸ Ἄργος· ὅθεν ἐστράτευσαν ἐναντίον αὐτοῦ. Οἱ Ἀργεῖοι πρὸ τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου κατέφυγον εἰς σύνηθες δι' αὐτοὺς τέχνασμα· ἰσχυρίσθησαν δηλαδὴ, ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τῶν μηνῶν ἐκείνων διεξῆγον τὰς κοινὰς δωρικὰς φορτὰς, αἱ ὁποῖαι ἐφορτάζοντο εἰς χρόνον διάφορον ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους δωρικῶν φύλων· ἦτο ἐπομένως ἀνόσιον νὰ ἐνεργήσουν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπίθεσιν ἐναντίον αὐτῶν.— *παρεῖναι*· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὰς Σάρδεις.— *τὰ βασιλέως σημεῖα* = ἡ βασιλικὴ σφραγίς (διὰ τῆς ὁποίας ἐπιστοποιεῖτο ἡ γνησιότης τοῦ βασιλικοῦ ἐγγράφου).

καὶ τῶν νήσων Κλαζομενάς· αἱ Κλαζομεναὶ— σημερινὰ Βουρλά— § 31
κατ' ἀρχὰς ἔκειντο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς· ἀργότερον ἐκτίσθησαν ἐπὶ τινος ἀπέ-
ναντι νήσου (πρὸς Β τῆς Ἐρυθραίας), τὴν ὁποίαν μετὰ ταῦτα ὁ Μ.
Ἀλέξανδρος συνέδεσε δι' ἐπιχωματώσεως μὲ τὴν ξηράν.— *Κύπρου*
τῆς ὁποίας ἐβασίλευεν ὁ Εὐαγόρας. Ἐναντίον τοῦ βασιλέως τούτου
ἐπολέμησεν ἐπὶ μακρὸν ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν χωρὶς νὰ κατορθώσῃ
νὰ καταλάβῃ τὴν νῆσον.— *καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας*· τὸ διαφέρον
τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων προήρχετο
ἀπὸ πολιτικὸν ὑπολογισμόν· διὰ τῆς αὐτονομίας δηλαδὴ ἐξεμηδενίζετο
ἡ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἡγεμονία τῆς Σπάρτης.— *πλὴν
Δήμνον καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρον*· διότι ἐθεωρήθησαν ὡς ἐδάφη
καθαρῶς ἀθηναϊκὰ (Βιβλ. Δ', κεφ. 8, § 15).— *μετὰ τῶν ταῦτα βου-
λομένων*· δηλ. τῶν δεχομένων τοὺς ὄρους τῆς προτεινομένης συνθή-
κης, ἦτοι τῶν Σπαρτιατῶν.

ὠμνυσαν· συνελθόντες, φαίνεται, εἰς τὴν Σπάρτην.— *ὑπὲρ πάν-* § 32
των τῶν Βοιωτῶν· τοῦτο ἐσήμαινεν, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δὲν ἦσαν διατε-
θειμένοι νὰ ἀφήσουν αὐτονόμους τὰς βοιωτικὰς πόλεις.— *ὁ Ἀγχι-
λαος*· ὡς ἐκτελεστῆς τῶν ὄρων τῆς συνθήκης.— *τὸ βασιλέως γράμμα* =
τὸ ἔγγραφο τοῦ βασιλέως.— *ταῦτα*· δηλ. *ὀμνύναι αὐτονόμους εἶναι
καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν*.— *αὐτοῖς*· ἔννοεῖ ἐκείνους, παρὰ τῶν
ὁποίων εἶχον λάβει τὴν ἐντολήν.

- § 33 *διὰ τὴν πρὸς τοὺς Θηβαίους ἔχθραν*. Βιβλ. Γ', 4, § 3-4. — *ἐθύετο*. δηλ. τὰ διαβατήρια = ; (Βιβλ. Γ', 4, § 3-4). — *εἰς τὴν Τεγέαν*. πόλιν τῆς Ἀρκαδίας, συνήθη τόπον συγκεντρώσεων τῶν συμμάχων τῆς Σπάρτης ἐν Πελοποννήσῳ. — *τῶν ἰππέων*. ἐνν. *τινάς*. — *κατὰ τοὺς περιόικους* = εἰς τὰς πόλεις τῶν περιόικων, τῶν πέριξ (τῆς Τεγέας) οἰκούντων. — *ἐπισπεύοντας*. δηλ. *αὐτοὺς*. — *ξεναγούς*. Βιβλ. Δ', 2, 19.
- § 34 *οἱ δ' αὖ Κορινθιοὶ*. εἰς τὴν Κόρινθον κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐπεκράτουν οἱ ἐχθροὶ τῶν Λακεδαιμονίων δημοκρατικοί. — *οὐκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν*. Βιβλ. Δ', κεφ. 8, § 15 «ὡς Ἄργος ἔχειν». — *καὶ τούτοις*. δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀργεῖους. — *προεῖπε*. τοῦ *προαγορεύω* = δηλῶ ἀπεριφράστως. — *τοῖς μὲν*. δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους. — *τοῖς δέ*. εἰς τὴν φρουράν τῶν Ἀργείων. — *αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ γίγνομαι* = ἀποκτῶ τὴν ἀνεξαρτησίαν μου. — *οἱ σφαγεῖς*. νοοῦνται οἱ ἐκ τῶν Κορινθίων δημοκρατικοί, οἱ ὅποιοι κατέσφαξαν εἰς τὴν ἀγορὰν τοὺς ἀριστοκρατικούς (Βιβλ. Δ' 4, § 1). — *μεταίτιός τινος* = ὁ συναίτιος, συνένοχός τινος. — *τοῦ ἔργου*. δηλ. τῆς σφαγῆς. — *αὐτοὶ γνόντες* = οἰκειοθελῶς. — *οἱ ἄλλοι πολῖται*. δηλ. οἱ οὐδέτεροι, οἱ μὴ ἀνήκοντες μετὰ φανατισμοῦ εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μερίδα. — *καταδέχομαί τινα* = δέχομαί τινα ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν πατρίδα. — *τοὺς πρόσθεν φεύγοντας*. φαίνεται, ὅτι εἰς παράρτημα τῆς συνθήκης ἀνεγράφετο ὁ ὅρος νὰ δεχθοῦν αἱ πόλεις τὴν ἐπιστροφὴν τῶν διὰ πολιτικούς λόγους ἐξορίστων.
- § 35 *τὰ περὶ στρατεύματα*. τὰ ὅποια ἦσαν συγκεντρωμένα περὶ τὴν Κόρινθον (πρβλ. § 29-30) καὶ εἰς τὴν Κύπρον, ὅπου ἐβοήθουν τὸν Εὐαγόραν πολεμοῦντα κατὰ τῶν Περσῶν. — *καὶ τὰ ναυτικά*. οὕτως ὁ περσικὸς στόλος ἀπομείνας ἀνενόχλητος ἐστράφη κατὰ τοῦ Εὐαγόρου καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς Κύπρου τὴν συγκυριαρχίαν τοῦ βασιλέως. — *τὸν ὕστερον*. δηλ. τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον. — *τὸν ὕστερον . . . τῆς καθαιρέσεως* = τὸν κατόπιν, τὸν ἐπακολουθήσαντα τὴν κατακρήμνισιν (Βιβλ. Δ', 8, § 12-13).
- § 36 *ἀντιρρόπως πράττω τινὶ* = διατελῶ ἐν ἰσορροπία δυνάμεων πρὸς τινα. — *τοῖς ἐναντίοις*. δηλ. τοῖς συνησπισμένοις συμμάχοις (Ἀθηναῖοις, Θηβαῖοις, Ἀργεῖοις, Κορινθίοις). — *ἐπ' Ἀνταλκίδου*.

ἡ ἀνταλκίδειος εἰρήνην ὑπεγράφη καὶ ἤρχισε νὰ ἐκτελεῖται τῷ 387 π. Χ. Οἱ ὄροι αὐτῆς ἐξαράχθησαν ἐπὶ λιθίνων στηλῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξέ-
τέθησαν εἰς τὰ πανελλήνια ἱερά πρὸς εὐρύτεραν δημοσιότητα. — **προ-
στάτης**· ἐνταῦθα = ἐκτελεστής καὶ φρουρός. — **πράττω** = ἐπιτυχᾶνω,
ἐξασφαλίζω. — **προσέλαβον σύμμαχον Κόρινθον**· διότι ἤδη τὴν
ἀρχὴν ἐν Κορίνθῳ ἀνέλαβον οἱ φίλοι αὐτῶν ἀριστοκρατικοί. — **αὐτο-
νόμους...τὰς Βοιωτίας πόλεις ἐποίησαν**· οὕτω ἐξησθῆνησαν τὴν δύ-
ναμιν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν Θηβαίων.

Κεφ. 2, 24-32, 35-36, 4, 1.

ἐκ δὲ τούτου· μετὰ τὴν ἀπόφασιν δηλ., τὴν ὁποίαν ἔλαβον οἱ 2 § 24
Λακ. νὰ στείλουν βοήθειαν εἰς τὰς παρὰ τὴν χερσόνησον τοῦ Ἄθω
πόλεις Ἄκανθον καὶ Ἀπολλωνίαν ἐναντίον τῆς γείτονός των Ὀλυν-
θου, ἡ ὁποία ἐπεξήτει νὰ ὑπαγάγῃ αὐτὰς εἰς τὴν κυριαρχίαν της. Τὴν
βοήθειαν αὐτὴν εἶχον ζητήσει διὰ πρεσβείας οἱ Ἀπολλωνιάται καὶ
Ἀκάνθιοι παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων (383 π.Χ.) ὡς ἐποπτῶν τῆς ἀν-
ταλκιδείου εἰρήνης. — **Σκιρῖται**· ἐκλεκτὸν σῶμα τοῦ σπαρτιατικοῦ
στρατοῦ. — **μέτειμι** = ἔρχομαι κατόπιν. — **Θοράκης χωρία**· Θοράκη
ἐκαλεῖτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μέγα μέρος τῆς κεντρικῆς Μακεδονίας
καὶ ὀλόκληρος ἡ ἀνατολική. — **Ποτεΐδαιαν**· πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ
τοῦ στενοῦ ἰσθμοῦ, ὃ ὁποῖος συνδέει τὴν χερσόνησον Παλλήνην μετὰ
τῆς στερεᾶς. — **ἐκείνων**· δηλ. τῶν Ὀλυνθίων.

στασιάζω = εὐρίσκομαι εἰς ἐσωτερικὰς ταραχάς. — **στασιάζόν-
των τῶν Θηβ.** μετὰ τὴν ἀνταλκίδειον εἰρήνην διελύθη ἡ βοιωτικὴ
ὁμοσπονδία καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνέλαβον εἰς τὰς Θήβας οἱ ἀριστοκρατικοί,
φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων. — **πολεμαρχοῦντες**· τὴν ἀνω-
τάτην ἐξουσίαν εἰς τὰς Θήβας πρὸ τῆς ἀνταλκιδείου εἰρήνης εἶχον οἱ
11 βοιωτάρχοι· μετὰ τὴν διάλυσιν ὅμως τῆς βοιωτικῆς ὁμοσπονδίας
ἀνώτατοι ἄρχοντες ἦσαν οἱ πολέμαρχοι. — **διάφορος** = πολιτικὸς ἀν-
τίπαλος. — **ἐταιρεία** = πολιτικὸν συγκρότημα, φατρία. — **εἰσοικειό-
μαι -οὔμαι τινι** = γίνομαι οἰκείος, συνάπτω στενὰς σχέσεις πρὸς τινα. —
ὑπουργέω -ῶ τινί τι = προσφέρω εἰς τινά τι. — **ἐγῶ**· ὡς πολέμαρχος. —
εἰμι ὑπὸ τινι = περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός. — **ἀποκεκήρυ-
κται** = ἔχει ἀπαγορευθῆ διὰ κήρυκος (λόγῳ τῆς ὑφισταμένης εἰρή-

νης). — *᾽Ολυνθον*. ἀξιολογώτατην τότε πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς μεταξὺ τῶν χερσονήσων Παλλήνης καὶ Σιθωνίας.

§ 28-29

ἀνακουφίζομαι = ἐρεθίζεται τὸ πνεῦμά μου, παίρνουν ἀέρα τὰ μυαλά μου, ὅπως λέγομεν σήμερον. — *λογιστικὸς* = ὁ ἱκανὸς νὰ ὑπολογίξῃ τὰς συνεπείας τῶν πράξεών του. — *ὀμολογῶ τι* = δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου εἰς τι. — *προσορμῆσαι* (τοῦ *προορμάω -ῶ*)· ἔνν. τὸ στρατεύμα = νὰ κινήσῃ τὸ στρατεύμα πρὸς τὰ ἔμπρός. — *ἠγοῦμαι τινι* = γίνομαι ὁδηγὸς τινος. — *ἐν τῇ Καδμείᾳ*· δηλ. εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θ., ὅπου ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις τῆς βουλῆς. — *θεσμοφοριάζω* = τελεῶ τὴν ἐορτὴν τῶν Θεσμοφορίων. Ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐτελεῖτο κατ' Ἰούνιον ὑπὸ γυναικῶν μόνον πρὸς τιμὴν τῆς θεσμοφόρου Δήμητρος ὡς προστάτιδος τοῦ γάμου καὶ ἐπομένως τῆς κοινωνικῆς τάξεως. — *βαλανάγραν* ἢ β. ἦτο ἐργαλεῖον, διὰ τοῦ ὁποίου ἤγγρευον, δηλ. ἔπιαναν καὶ ἀφήρουν ἀπὸ τὸν μοχλὸν τὴν βάλανον, τουτέστι τὸ σιδήριον τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸν μοχλὸν διὰ τὸ κλείσιμον τῆς θύρας. — *παρήμι τινα* = ἐπιτρέπω εἰς τινα τὴν εἴσοδον.

§ 30-31

ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ· ἔννοεῖ τοὺς δημοκρατικούς φίλους τοῦ Ἰσμηνίου, οἱ ὅποιοι ἤθελον νὰ βοηθήσουν τοὺς ᾽Ολυνθίους καὶ ἐπομένως νὰ πολεμήσουν κατὰ τῶν Λακεδ. — *ὡς πολεμοποιούντα*· ὁ Ἰσμ. κατηγορεῖται, ὅτι προσπαθεῖ νὰ προκαλέσῃ πόλεμον κατὰ τῶν Λακεδ. — *ἐνθα εἴρηται*· εἰς τὸ δεσμοπήριον. — *οὐκαδε* = εἰς τὰς οἰκίας των. — *μάλιστα τριακόσιοι*· τὸ μάλιστα μετ' ἀριθμητικῶν = περίπου.

§ 32

Ἀγησίλαος· ἐξ ὅσων λέγει ὁ Ἄγ. συναγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι αὐτὸς εἶχεν ἐμβάλει εἰς τὸν Φ. τὴν ἰδέαν νὰ καταλάβῃ τὴν Καδμείαν. — *αὐτοσχεδιάζω* = ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἐνεργῶ.

§ 35-36

κρίσιν ποιοῦμαι τινι = δικάζω τινά. — *ξένος* = φίλος (ἐκ φιλοξενίας)· διότι ὁ Ἰσμηνίας εἶχε σταλῆ ὡς πρεσβευτῆς εἰς τὴν Περσίαν, διὰ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν φιλίαν τοῦ μεγάλου βασιλέως. — *μετειληφὼς εἴη*· βιβλ. Γ', κεφ. 5, § 1-2. — *μεγαλοπράγμων* = ὁ συλλαμβάνων μεγάλα σχέδια. — *κακοπράγμων* = ἐπιβλαβής.

4 § 1

ἐκολάσθησαν· κυρίως διὰ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης, τὴν ὁποίαν θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. — *κρατοῦμαι ὑπό τινος* = καταβάλλομαι ὑπό τινος.

BIBLION EKTON

Κεφ. 4, 1-16.

ἐκ τούτου· μετὰ τὴν ἄρνησιν τῶν Θηβαίων νὰ ὑπογράψουν τὴν § 1-2
 δι' ἐνεργειῶν τῶν Ἀθηναίων συναφθεῖσαν ἐν Σπάρτῃ εἰρήνην μεταξὺ
 τῶν ἑλληνικῶν πόλεων. — **ἐκ τῶν πόλεων**· τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ἀ-
 καρνανίας. — **Κλεόμβροτον**· τὸν νεώτερον υἱὸν τοῦ τέως βασιλέως τῆς
 Σπάρτης Πausanίου· οὗτος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον (380 π.Χ.) μετὰ
 τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του βασιλέως Ἀγησιπόλιδος,
 συμβάντα ἐν Μακεδονίᾳ καθ' ὃν χρόνον ἐπολέμει πρὸς τοὺς Ὀλυν-
 θίους. — **τὰ οἴκοι τέλη**· Βιβλ. Γ', 2, 6-7.

οὐχ ὅπως... ἀφιέντας = ὄχι μόνον, ὅτι δὲν ἄφηνον. — ἧ = § 3
 ἐκεῖ ὅπου. — **Θίσβαι**· χωρίον πλησίον τῶν Θεσπιῶν. — **Κρεῦσιν**· Βιβλ.
 Δ', 5, 9-10. — **ἐν Δεύκτροις**· ταῦτα ἔκειντο ἐπὶ δασώδους πεδιάδος
 τῆς Βοιωτίας μεταξὺ Πλαταιῶν καὶ Θεσπιῶν.

διαλείπω = ἀπέχω. — **οὐδένας**· ἐνν. ἄλλους. — **Κυνὸς κεφαλαί**· § 4-5
 τοποθεσία τῆς Βοιωτίας πλησίον τῶν Θηβῶν. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν
 παρέμεινεν ἐπὶ 16 ἡμέρας ὁ Κλεόμβροτος ἀδρανῶν, ὅτε τὸ 378 ἐστάλη
 διὰ πρώτην φορὰν κατὰ τῶν Θηβαίων. — **ἀπεκρούσθη τῆς ἐμβολῆς**·
 διότι κατὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν εἰσβολὴν δὲν κατώρθωσε νὰ περάσῃ
 τὸν Κιθαιρῶνα. — **ἀκτέον** (ἄγω)· δηλ. τὸ στρατεύμα. — **ὥσπερ λέγε-
 ται**· λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν εἶχε βλάβει τὰς Θήβας κατὰ τὰς προηγουμένας
 εἰσβολὰς του εἰς τὴν Βοιωτίαν.

οἱ προσεστώτες· δηλ. οἱ βοιώταρχοι. — **ἅτε πεφευγότες** = ἐπειδὴ § 6-7
 πράγματι... — **πολλοὶ αὐτῶν**· οἱ δημοκρατικοί. — **Ἡράκλειον** = ναὸς
 τοῦ Ἡρακλέους. — **τῶν προσεστηκότων**· κυρίως τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

τάναντία = ἐναντίως, ἀνάποδα. — **κατορθοῦμαι** = εὐδοῦμαι, § 8-9
 ἔρχομαι εὐνοϊκά. — **ὑποπινόντων**· δηλ. τῶν στρατιωτῶν. — **τῶν εἰς
 ἀγορὰν παρεσκευασμένων**· ἐννοεῖ τοὺς μικροπόρους, οἱ ὅποιοι ἤκο-
 λούθουν τὸ στρατεύμα. — **τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι**· κυρίως

τῶν Θεσπιέων.— *μετὰ τοῦ Ἰέρωνος*· δηλ. τοῦ σπαρτιάτου ἀρχηγοῦ τῶν μισθοφόρων.— *Ἡρακλεῶται*· ἄποικοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐγκατεστημένοι πλησίον τοῦ Σπερχειοῦ.— *ἀθρόος* = πυκνός.— *τοῦ μεταξύ*· δηλ. τοῦ χώρου μεταξύ τῶν δύο ἀντιπάλων παρατάξεων.

§ 10-11

μελετώ· ἐπὶ στρατεύματος = ἀσχοῦμαι.— *πονηρὸς* = ἄθλιος καὶ ἔλεεινός.— *ὁ συντεταγμένος* = ὁ καταγεγραμμένος εἰς τὸ σῶμα τοῦτο.— *ἐκ τοῦ παραχερῆμα* = ἐκείνην τὴν στιγμήν, χωρὶς προηγουμένην ἀσκησιν.

§ 12

φάλαγξ = τὸ πεζικόν.— *εἰς τρεῖς* = εἰς μέτωπον τριῶν ἀνδρῶν.— *τὴν ἐνωμοτίαν*· ὄλος ὁ σπαρτιατικὸς στρατὸς διηρεῖτο εἰς ἕξ μόρας — τάγματα —, ἐκάστη τῶν ὁποίων εἶχε δύναμιν 400 ἀνδρῶν. Ἡ μόρα πάλιν ὑποδιηρεῖτο εἰς τέσσαρας λόχους, ἕκαστος δὲ λόχος συνέκειτο ἐκ τεσσάρων πεντηκοστίων καὶ ἐκάστη πεντηκοστὺς ἐκ τεσσάρων ἐνωμοτιῶν. Ἡ ἐνωμοτία παρετάσσετο εἰς τρεῖς στίχους, ἕκαστος τῶν ὁποίων εἶχε βάθος 12 στρατιωτῶν. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐνωμοτία περιελάμβανε δύναμιν 36 ἀνδρῶν.— *ἄγειν* = *τάττειν*.— *τοῦτο δὲ* = οὕτω δέ.— *συμβαίνειν*· ἐκ τοῦ *ἔφασαν* = ἔλεγον, ὅτι καταντᾶ (νὰ ἔχη ἢ φάλαγξ).— *ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν* = ἦσαν συμπετυκνωμένοι (= συντεταγμένοι) εἰς βάθος πεντήκοντα ἀσπιδοφόρων.— *εὐχείρωτον*· ἐπειδὴ αἱ πτέρυγες αὗται ἀπετελοῦντο ἀπὸ συμμάχους τῶν Λακ., οἱ ὅποιοι καὶ ἠκολούθουν καὶ ἐπολέμουν χωρὶς προθυμίαν.

§ 13

ἄγειν· ἀμετάβατον.— *συβάλλομαι* = συμπλέκομαι.— *ὡς* = ὅτι.— *οὐ γὰρ* κλπ' ἐπεξήγησις.— *ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ*· ὅτε δηλ. ἐπληγώνετο ὁ Κλεόμβροτος.

§ 14

περὶ δαμοσίαν· ἴδε βιβλ. Δ', 5, § 7.— *ἵπποι*· τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς.— *οἱ συμφορεῖς* = οἱ ὑπασπισταί.— *ὄχλος* = ἡ πυκνὴ τάξις τῶν ἀντιπάλων.— *ἀναχωρῶ* = ἐπανέρχομαι εἰς τὴν ἀρχικὴν θέσιν μου.— *οἱ τοῦ εὐδυνόμου ὄντες τῶν Λακ.* = οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῶν Λ. (δηλ. οἱ σύμμαχοι).— *ἐγκλίνω* = τρέπομαι εἰς φυγὴν.— *τίθεμαι τὰ ὄπλα* = ; (βιβλ. Γ', 1, 23).— *δουθιον* = ἀνωφέρεια.— *ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιροῦμαι* = περισυλλέγω καὶ μεταφέρω πρὸς ταφὴν τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς.

§ 15

ἐπικαιριώτατοι· οὕτω καλοῦνται τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα ἐν

τῷ στρατεύματι ἴσως πρόκειται περὶ τῶν πολεμάρχων. — *ἔπεμψαν κ. περὶ σπονδῶν*· τοῦτο ἀπετέλει ὁμολογίαν ἤτις. Ἡ ἦτα δὲ αὕτη, ἢ ὁποία ὀφείλετο εἰς τὴν στρατηγικὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Ἐπαμεινώνδου, τὸν ὁποῖον δὲν ὀνομάζει ὁ Ξενοφῶν, ἔθεσε τέραμα εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπέτελεσε τὴν ἀπαρχὴν τῆς προσωρινῆς ἀκμῆς τῶν Θηβῶν.

εἰς Δακεδαίμονα· ἔνν. πεμφθεῖς. — *γυμνοπαιδιῶν*· αἱ γυμνοπαιδίαί ἦσαν ἐτησίᾳ ἑορτὴ διαρκείας 10 ἡμερῶν. Κατ' αὐτὴν παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν ἐχόρευον γυμνοὶ καὶ ἐξετέλουν διαφόρους γυμναστικὰς ἀσκήσεις πέριξ τοῦ ἀγάλματος τοῦ καρνείου Ἀπόλλωνος. — *τῆς τελευταίας*· ἔνν. *ἡμέρας*. — *ἔνδον*· δηλ. εἰς τὸ θέατρον. — *ἀποδίδωμι τὰ ὀνόματα* = ἀνακρινῶ τὰ ὄν. — *ἔστι*· μετ' ἀπαρεμφ. = εἶναι δυνατόν. — *ὁ προσήκων* = ὁ συγγενής. — *λιπαρός* = λαμπρός, περιχαρής. — *ἀναστρεφόμενους* — *περιμόντας*· δηλ. εἰς τὴν ἀγορὰν. § 16

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Κεφ. 5, 1-27

§ 1-3 **ταῦτα**· δηλ. ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἑπαμεινώνδου εἰς πρεσβείαν τῶν ἀρκαδικῶν πόλεων, ἡ ὁποία ἐξήτει ἀνάκλησιν τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ θηβαίου ἄρμοστοῦ καὶ θανάτωσιν αὐτοῦ. Τὴν αἴτησιν ταύτην ὑπέβαλον αἱ ἀρκαδικαὶ πόλεις, ἐπειδὴ ὁ ἄρμοστής, δυσαρεστηθεὶς διότι οἱ Ἀρκάδες συνῆψαν εἰρήνην μετὰ τῶν Ἡλείων, πρὸς τοὺς ὁποίους εὐρίσκοντο εἰς πόλεμον, συνέλαβε καὶ ἐκράτησε δεσμίους ἐξέχοντας Ἀρκάδας, τοὺς ὁποίους ἀργότερον ἀπέλυσεν. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἑπαμεινώνδου ὑπῆρξεν ὠμῆ. Εἶπε δηλ. ὅτι ὁ θηβαῖος ἄρμοστής ἐνήργησεν ὀρθότερον, ὅτε συνέλαβε τοὺς ἄνδρας, παρὰ ὅταν τοὺς ἀπέλυσε. Συγχρόνως ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ εἰσβάλῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. — **τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων** = ἡ ἀρκαδικὴ ἰσοσπονδία. — **τί . . . παρασκευάζονται** = διατί . . . — **ἐπάρτιοι**· ἐκλεκτὸν τάγμα στρατιωτῶν τῆς ἀρκαδικῆς ἰσοσπονδίας. — **αὐτόθεν** = συγχρόνως, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. — **διαπράττομαι περὶ τινος** = συνεννοοῦμαι, συμφωνῶ περὶ τινος. — **ἕκαστοι** = ἕκαστος λαός.

§ 4-5 **Ἀλεξάνδρου**· τυράννου τῶν Φερῶν, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἠττηθῆ ὑπὸ τῶν Θηβ. καὶ συμμαχεῖ ἐκὼν ἄκων μετ' αὐτῶν. — **τῶν ἐναντίων αὐτῷ**· ἀντίπαλοι πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἦσαν οἱ πολῖται θεσσαλικῶν πόλεων, οἱ ὁποῖοι συνεμάχουν μὲ τοὺς Θηβ. — **ὑπάρχω τινὶ** = εἶμαι πρόθυμος νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινά. — **οἱ τὰ σφέτερα φρονοῦντες**· δηλ. οἱ δημοκρατικοί. — **Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς**· οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσέας, χωρίου ἐν Μαντινείᾳ, καὶ τοῦ Παλλαντίου κειμένου δυτικῶς τῆς Τεγέας. — **ἠναγκάζοντο**· νὰ τοὺς ἀκολουθοῦν.

§ 6 **ἐπιρρώννυμι** = τονῶν τὸ ἠθικόν. — **ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν** = ὡς δ' ἔστι μοι εἰπεῖν συνελόντι = διὰ νὰ εἶπω ἐν συντομίᾳ. — **ὅτι** = καθ' ὅ,τι, εἰς ὅ,τι δήποτε.

§ 7 **ἀπομινώσκω** = ἀπελπίζω, ἐγκαταλείπω τὴν ἰδέαν.

ἔλλείπω = ὑστερῶ. — *καὶ τοῖς πολ. . . ὅτι πράττειτο* = καὶ § 8
τοὺς ἐχθροὺς ἐνέβαλλεν εἰς μεγαλυτέραν ἀμφιβολίαν δι' ὅ,τι ἐσχεδιάζε
νὰ πράξῃ. — *εὐπορος* = εὐκολος. — *κρείττων* = ἀνώτερος ἀριθμη-
τικῶς. — *χωροῖς* = διὰ τῆς κατοχῆς (ἰσχυρῶν) θέσεων. — *ἐξάγο-
μαι* = παρασύρομαι.

εἰ δὲ μή· ἔνν. *πράττει τι.* — *Πελλήνη·* θέσις τῆς Λακωνικῆς ἐπὶ § 9-10
τῆς ὁδοῦ, ἣ ὁποία ὠδήγει εἰς Ἄρκαδιαν. — *παραγγέλλω* = δίδω (τὰς
ἀναγκαίας διὰ τὴν πορείαν) διαταγὰς. — *θεῖα μοῖρα* = θεῖα πρό-
νοια. — *νεοτιὰ* = φωλεὰ νεοσσῶν καὶ αὐτοὶ οἱ νεοσσοί. — *ἔφθη·*
τοῦ φθάνω. — *διατάττομαι* = λαμβάνω τὴν κατάλληλον θέσιν. — *ἐν
Ἄρκαδιᾷ·* δηλ. εἰς τὴν Μαντίνειαν, ὅπου ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ
ἐχθροὶ τῶν Θηβαίων.

ἰσόπεδον = ὁμαλὸν ἔδαφος. — *ταύτη·* ἐπίρο. = εἰς αὐτὸ τὸ μέ- § 11-13
ρος. — *μαχεῖσθαι·* ἔνν. ἔμελλον. — *οὐδ' ὅπου γε μηδέν . . . ὄντες* =
οὔτε εἰσῆρχοντο ἐκεῖ, ὅπου κανὲν κέρδος δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἔχουν μα-
χόμενοι, ὄντες πολλοὶ ἐναντίον ὀλίγων. — *κατέβαινε καὶ οὐκ ἀνέβαι-
νεν·* διότι ἡ Σπάρτη ἦτο ἐν μέρει μὲν ἐπίπεδος, ἐν μέρει δὲ βουνώδης. —
τὸ γινόμενον = ὡς πρὸς τὰ μετὰ ταῦτα γεγονότα. — *αἰτιᾶσθαι* =
λέγειν αἴτιον εἶναι. — *ἀπονενοημένος* = ἀπηλπισμένος. — *οὐδεὶς
ἂν ὑποσταίῃ τοῖς ἀπον.* = κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ κατὰ
τῶν ἀπηλπισμένων. — *Ἄρχίδαμος·* νεαρὸς υἱὸς τοῦ Ἄγησιλάου. — *κώ-
λυμα·* πιθανῶς πρόκειται περὶ χαράδρας. — *ἐνταῦθα·* χρονικόν. —
πῦρ πνέω· ἐπὶ τῶν λυσοσωδῶς μαχομένων πολεμιστῶν = βγάζω φω-
τιεὺς ἀπὸ τὸ στόμα μου. — *οἱ νενικηκότες Λακ·* εἰς τὴν ἐν Δεύκτροις
μάχην. — *παντὶ* = κατὰ πάντα. — *ὑπερδέξια χωρία* = ; (βιβλ. Δ',
2, § 13-15). — *δέχομαι·* εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν = ἀνθίστα-
μαι. — *οἱ ἔνδοθεν·* οἱ ἔνδον. — *πορρωτέρω τοῦ καιροῦ* = πέραν
τοῦ δέοντος. — *περιγράφεται τι* = ἔχει προδιαγραφῆ τι.

οἱ Ἄρκαδες· ἔνν. οἱ συγκεντρωμένοι εἰς τὴν Μαντίνειαν. — *ἄλ- § 14
λως τε* = καὶ μάλιστα. — *εὐτυχῶ·* ἐπὶ στρατοῦ = νικῶ. — *προσκαρ-
τερέω-ῶ* = ὑπομένω μὲ θάρρος καὶ τὰς νέας τλαιπωρίας. — *ἔξω·* δηλ.
τῶν τειχῶν, εἰς τὴν ὑπαιθρον. — *σίτου συγκομιδῆς οὔσης·* ἐκ τούτου
συνάγεται, ὅτι ἡ ἐπιδρομὴ κατὰ τῆς Πελ. ἔγινε περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου.

ἱππεῖς· ἀργότερον ἐστάλησαν καὶ 6000 πεζοί. — *Κλεωνάς·* πόλιν § 15
μεταξὺ Κορίνθου καὶ Ἄργους. — *ἀνάριστος* = ἀπρογευμάτιστος.

- § 16-17 οἷ = οὔτοι γάρ. — *δυστυχήματος*: φαίνεται, ὅτι συνεκρούσθησαν πρὸς τοὺς Κορινθίους, οἱ ὅποιοι τηροῦντες οὐδετερότητα εἰς τὴν παροῦσαν ῥῆξιν θὰ ἐπεχείρησαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν δίοδον τοῦ ἱππικοῦ. Ἐκ τῆς συγκρούσεως, ἣ ὅποια ἐπληκολούθησεν, εἶναι προφανές, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θὰ εἶχον ἀπολείας. — *ὡς εἶδον τάχιστα* = εὐθύς ὡς εἶδον. — *συνέρραξαν* = ; (βιβλ. Δ', 3, 18-19). — *οὐδὲν οὔτως βραχὺ ὄπλον εἶχον*: ἐχρησιμοποίησαν δηλ. ὅλα τὰ ὄπλα των καὶ αὐτὰ τὰ ἀγχέμαχα (ξίφη, μαχαίρας κλπ.) πολεμοῦντες ἐκ τοῦ συστάδην. — *ὧ οὐκ ἐξιχνοῦντο ἀλλήλων* = διὰ τοῦ ὁποίου (= ὥστε) νὰ μὴ ἐκτυπήθησαν ἐκατέρωθεν.
- § 18 *ὀλίγων ἡμερῶν* = ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. — *ἐξήκει ὁ χρόνος* = τελειώνει ὁ διὰ τὴν ἐκστρατεῖαν προκαθωρισμένος χρόνος. — *λυμαίνομαί τι* = φθείρω, ἀμαυρώνω τι. — *συνίσταμαι* = συνασπίζομαι. — *παρέροχομαι* = ἀπέροχομαι. — *ἀναλύω* = ἐξαλείφω.
- § 19-20 *ὡς* = ὥστε. — *ἀποκάμνω πόνον* = ἐξαντλοῦμαι ὑπὸ τοῦ κόπου. — *ἐπεγράφοντο ῥόπαλα* = ἐζωγράφιζαν ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ῥόπαλα (ὡς σύμβολα τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἐπομένως τῶν Θηβαίων, οἱ ὅποιοι τὸν ἐθεώρουν προστάτην). — *λαμπρύνω* = στιλβώνω.
- § 21-22 *ἐξήγαγε*: ἐκ τῆς Τεγέας. — *σαφηνίζω* = καθιστῶ φανερόν. — *ἐδόκει*: τοῖς πολεμίοις. — *ἄγω τὴν συντομωτάτην* = βαδίζω διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ. — *ἠγοῦμαι*: ἀμετάβ. = πορεύομαι. — *τὰ πρὸς ἐσπέραν ὄρη*: τὸν Μαίναλον. — *ἐκτείνω τὴν φαλ.* = ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φ. — *ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς*: ἔνν. *χωρίοις* = ὑπὸ τοὺς ὑψηλοὺς (= ὄρεινους) τόπους. — *εἰκάζομαι* = δίδω τὴν ὑπόνοιαν, τὴν ἐντύπωσιν. — *λύω* = παραλύω. — *τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν* (παρασκευὴν) = τὴν παρατάξιν (αὐτῶν). — *παράγω* = μεταφέρω στρατιώτας παρατεταγμένους ἐκ τῶν ὀπισθεν εἰς τὰ πλάγια ἄλλων. — *ἐπὶ κέρω* = εἰς μακρὰν γραμμὴν, στήλην. — *τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον*: δηλ. τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῆς παρατάξεως, τὴν ὁποίαν κατέλαβον οἱ Θηβ. καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐνήργησε τὴν ἔφοδον, ὅπως εἰς τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων. — *πεισομένους*: τοῦ πάσχω.
- § 23-24 *ἀντίπρωρος* = ὁ ἔχων τὴν πρῶραν ἐστραμμένην πρὸς τινα: ἐπὶ στρατοῦ = ὁ παρατεταγμένος εἰς μικρὰν μετωπικὴν γραμμὴν καὶ μέγα βάθος εἰς σχῆμα σφηνῶς (λοξὴ φάλαγξ). — *διακόπτω* = ἐπιφέρω ῥήγμα. — *καὶ γάρ δὴ* = καὶ πράγματι. — *τῷ ἰσχυροτάτῳ*: δηλ. διὰ

τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος, ὅπου οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες. — **τὸ ἀσθενέστατον** τὸ δεξιόν, ὅπου οἱ Ἀργεῖοι. — **πόρρω ἀφίστημι** = παραμερίζω, τάσσω ὀπισθεν. — **ἐφεξῆς** = ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου· παρατάξαν δηλ. τοὺς ἵππους εἰς βάθος 8-10 ἀνδρῶν χωρὶς νὰ ἀφήσουν μεταξύ των κενά, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύνατο νὰ καταλάβῃ ἕλαφρὸν πεζικόν. — **βάθος** = ὡς πρὸς τὸ βάθος. — **ἄμιπποι πεζοὶ** = πεζικὸν ἀναμειγμένον μὲ ἵππους. — **τὸ ἱππικόν** τῶν ἔχθρῶν. — **ἐπὶ τὸ ἐχόμενον** = εἰς τὸ πλησίον αὐτῶν παρατεταγμένον. — **συμβολή** = ἡ παράταξις πρὸς σύγκρουσιν, μάχην (ἴδ. σχεδιάγρα.).

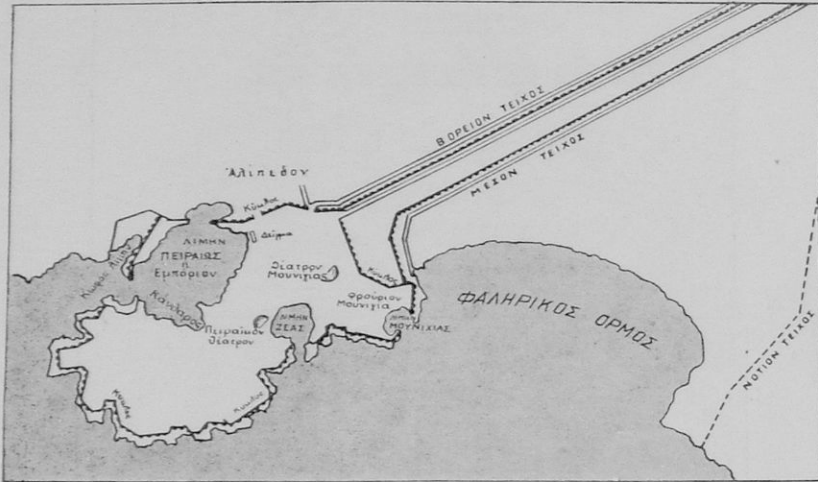
ἔπεσεν ὁ Ἐπαμεινώνδας θέλων νὰ δώσῃ ὀριστικὴν τροπὴν εἰς § 25 τὸν ἀμφίροπον ἀγῶνα εἰσέβαλεν εἰς τὸ κέντρον τῶν ἀντιπάλων. Κατὰ τὴν δραματικὴν ἐκείνην στιγμὴν ἐκτυπήθη διὰ δόρατος, τὸ ὁποῖον ἐξήτησε νὰ τοῦ ἀποσπάσουν ἐκ τῆς σαρκός. Ἐκ τούτου ἀπέθανεν. — **διαπίπτω** = διαφεύγω, ξεγλιστρῶ διὰ μέσου τινός. — **ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου** τῶν ἀντιπάλων, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι.

συνεληλυθυίας ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας ὁ μὲν στρατὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων ἀνήρχετο εἰς 20.000 πεζῶν καὶ 2.000 ἵππέων, ὁ δὲ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν μετ' αὐτῶν Ἑλλήνων εἰς 30.000 πεζῶν καὶ 3.000 ἵππέων. — **καὶ ἀντιτεταγμένων** ἡ μετοχὴ κατὰ τὸ νοούμενον, ὥσει προηγεῖτο **συνεληλυθότων ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων**. — **οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐ** = πάντες. — **χώρα... πόλει... ἀρχῇ** = κατὰ χώραν... — **ἀρχή** = δύναμις. — **φαίνομαι πλέον ἔχων** = προφανῶς, ἀδιαφιλονικίτως πλεονεκτῶ. — **ἀκρισία** = σύγχυσις.

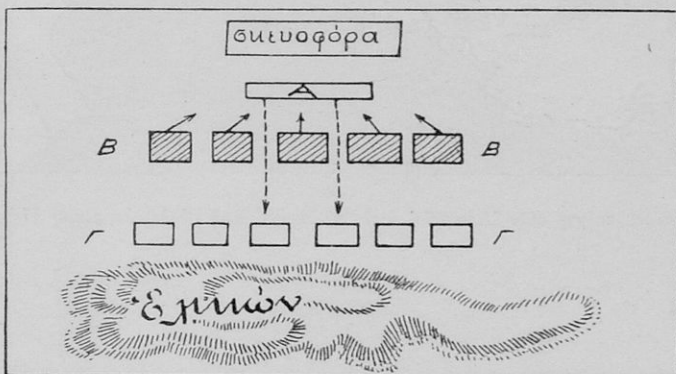
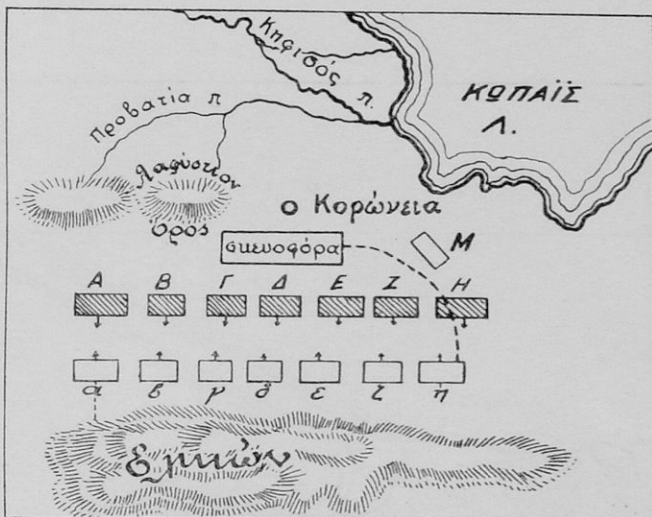

Πίναξ 1.

Τὰ μακρὰ τεῖχη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰ τεῖχη καὶ οἱ λιμένες τοῦ Πειραιῶς.

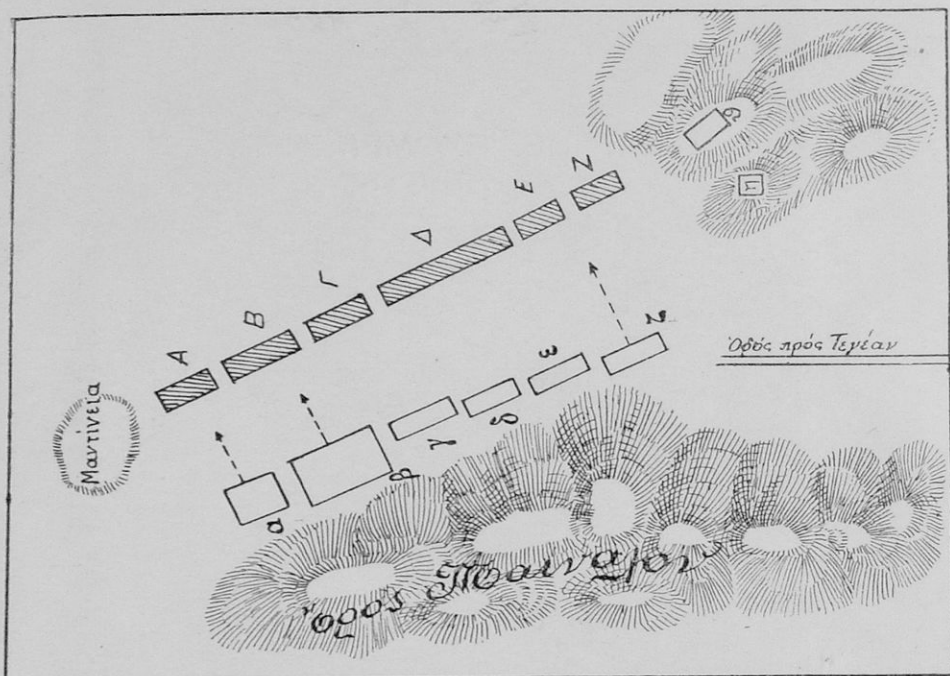

Σχεδιάγραμμα τῆς ἐν Κορωνείᾳ μάχης.

*Ανω: Α καὶ Β = Ἀγροίλαος μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Γ = Ἡοιππίδας μετὰ τῶν Κυρσίων. Δ - συμμαχικά στρατεύματα ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας. Ε = Ἑλλησπόντιοι. Ζ = Φωκεῖς. Η = Ὀρχομένιοι. Μ = ναὸς Ἀθηνᾶς.

α = Ἀργεῖοι, οἵτινες, εὐθὺς ὡς ἤρχισεν ἡ μάχη, ἐτροπίσθησαν πρὸς τὸν Ἑλικῶνα. β = Κορίνθιοι. γ = Ἀθηναῖοι. δ = Αἰγιάνες. ε = Εὐβοεῖς. ζ = Λοκροί. η = Θηβαῖοι, οἵτινες μετὰ τὴν τροπὴν τῶν Ὀρχομενίων εἰσλαύουσι εἰς τὰ σκευοφόρα.

Κάτω: Α = οἱ Θηβαῖοι, οἵτινες ὁμοῦν πρὸς τὸν Ἑλικῶνα διὰ μέσου τῆς φάλαγγος τοῦ Ἀγροίλαου. ΒΒ = ἡ φάλαγξ τοῦ ἐπιτιθεμένου Ἀγροίλαου. ΓΓ = οἱ ἠτιηθέντες καὶ πρὸς τὸν Ἑλικῶνα διαφυγόντες σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Σχεδιάγραμμα τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης.

α = ἰπικὸν τῶν Θηβαίων μετὰ ἀμίπλων. β = ἐπιτιθεμένη πτέρυξ τῶν Θηβαίων ὀπλιτῶν. γ = Ἀρκάδες. δ καὶ ε = ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Θηβαίων. ζ = ἰππεῖς καὶ ἑλαφρὸν πεζικόν, η καὶ θ = ὀπλίται καὶ ἰππεῖς ἐπὶ τῶν λόφων.

A = ἰπικὸν τῶν Σπαρτιατῶν. B - Δ = ὀπλίται τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων. E = πεζικὸν τῶν Ἀθηναίων. Z = ἰπικὸν τῶν Πελοποννησίων.

..... → γραμμαὶ ἐπιθέσεως.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
1. Είσαγωγή	5-10
2. Κείμενον	13-98
3. Έρμηνευτικά σημειώσεις	101-155
4. Τοπογραφικοί πίνακες και σχεδιαγράμματα μαχών	157-159
5. Γεωγραφικός πίναξ	

---

¹Ανάδοχος έκτυπώσεως: «Ελληνική Έκδοτική Έταιρεία» Α.Ε.
²Εργαστάσιον Γραφικῶν Τεχνῶν — Παπαδιαμαντοπούλου 44, Ἀθήναι.

024000025404

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦ. ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ

ΔΡΧ. 32.--

ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΔΡΧ. 35.20